

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Diplomová práce

**Sociologické a teologické příčiny
vzniku Církve víry**

Tereza Halasová

Katedra religionistiky

Vedoucí práce: doc. Pavel Hošek, Th.D.

Studijní program: N6141 Teologie

Studijní obor: 6141T007 Evangelická teologie

Praha 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci s názvem *Sociologické a teologické příčiny vzniku Církve víry* napsala samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů. Souhlasím s tím, aby byla tato práce zveřejněna pro účely výzkumu a soukromého studia.

V Praze dne 20. května 2014

Tereza Halasová

Bibliografická citace

Sociologické a teologické příčiny vzniku Církve víry [rukopis]: diplomová práce / Tereza Halasová; vedoucí práce: doc. Pavel Hošek, Th.D. -- Praha, 2014. -- 92 s.

Anotace

Ve svojí diplomové práci se zabývám důvody vzniku Církve víry a zároveň objasňuji její odlišná teologická východiska od Církve Křesťanská společenství, v jejímž rámci vznikala. Práce je rozdělena do čtyř částí.

V první části čtenáře seznamuji s obecnou charakteristikou Pentekostálního hnutí a zařazuji Církev Křesťanská Společenství a Církev víry do příslušného proudu. V druhé části své práce se zabývám historickými souvislostmi vzniku Církve víry, kde se ptám po příčinách odchodu oněch sborů, které se oddělily od svého mateřského tělesa. Ve třetí části se zaměřuji na odlišná teologická východiska Církve víry, zvláště v oblastech eklesiologie a vnímání role vůdčí autority, démonologie a antropologie, důležitosti uzdravení v rámci soteriologie a osobitému pojetí eschatologie. Čtvrtou část své práce věnuji registračnímu procesu Křesťanských společenství na Slovensku, která dala podnět ke vzniku Církve víry a srovnání právního ukotvení postavení nových náboženských hnutí v české a slovenské společnosti.

Klíčová slova

Pentekostalismus, necharismatické hnutí, Církev víry, KS Milost, Křesťanská společenství, radikalizace, registrace církví, eschatologie, autorita, Jaroslav Kříž

Summary

The purpose of my thesis is to analyse sociological and theological reasons for formation of the Faith Church and also clarify the doctrinal difference from The Christian Fellowship Church in the Czech Republic. This thesis consists of four chapters.

The first chapter presents the general characteristics of The Pentecostal movement and classifies The Christian Fellowship Church in the Czech Republic and The Church of Faith as a specific christian stream and movement. The second chapter focuses on historical context and circumstances in which The Church of Faith emerges and describes the ground for departure of this part of the church from their original organization Christian Fellowship Church in the Czech Republic. The next chapter deals with specific theological base of The Church of Faith, especially in the field of ecclesiology and namely perception of the authority in the church, demonology and anthropology, the importance of healing in the context of soteriology and characteristic concept of eschatology. The fourth chapter deals with the state registration process of the Christian Fellowship Church in the Slovak republic which gave the way to the start of the Church of Faith. It also deals with the difference between legal position of the new religious movements in the Czech and Slovak society.

Keywords

Pentecostalism, Independents, The Church of Faith, Christian fellowship Grace, Christian fellowship in the Czech Republic, radicalization, registration of churches, eschatology, authority, Jaroslav Kriz

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla upřímně poděkovat všem, kteří mi byli oporou při psaní této práce. Předně děkuji vedoucímu práce doc. Pavlu Hoškovi, Th.D. za jeho vstřícnost a podnětné debaty a za jeho trpělivost při čtení různých verzí této práce.

Ráda bych také poděkovala doc. PhDr. Zdeňku Vojtíškovi, Th.D. za cenné podněty a za jeho ochotu a pomoc při zpracovávání materiálu v archívu Společnosti pro studium sekt a nových náboženských směrů.

Dále bych chtěla také poděkovat Lubomíru Martinu Ondráškovi, M.Div., Th.M., za jeho pomoc při získávání zahraniční literatury a za poskytnutí několika článků týkajících se tohoto hnutí na Slovensku, bez nichž by moje práce nemohla činnost tohoto hnutí na Slovensku dostatečně reflektovat.

Obsah

Úvod.....	7
1. Pentekostální hnutí a zařazení Církve Křesťanská Společenství a Církve víry.....	10
1.1 Církev Křesťanská Společenství.....	11
1.2 Církev víry.....	16
2. Historické souvislosti vzniku Církve víry.....	20
2.1 Historie prostějovského sboru a vztah ke KS Milost.....	20
2.2 Historie vzniku sborů Církve víry a vztah k Církvi Křesťanská Společenství.....	23
2.3 Charakteristika Křesťanských společenství na Slovensku.....	29
2.4 Osoba Jaroslava Kříže a vznik Církve víry.....	32
3. Teologická východiska KS Milost.....	37
3.1 Úřady v církvi a Služebné dary.....	37
3.1.1 Derek Prince a úřady v církvi.....	38
3.1.2 Kenneth E. Hagin a služebné dary.....	42
3.1.3 Sándor Németh a Sbor víry v Budapešti.....	46
3.1.4 Předávání pomazání a otázka výlučnosti.....	48
3.2 Téma duchovního boje a porozumění postavení člověka.....	51
3.2.1 Téma duchovního boje.....	51
3.2.2 Postavení člověka.....	56
3.2.3 Nezměnitelné duchovní zákonitosti.....	57
3.3 Prosperita a finanční obětavost.....	58
3.4 Uzdravování – léčení, nové způsoby evangelizace.....	60
3.5 Očekávání konce světa.....	63
3.5.1 Blížící se konec.....	63
3.5.2 Dispensacionalismus a jeho koncepce.....	65
3.5.3 Vytržení a úloha dvou svědků.....	67
3.5.4 Dva příchody Krista, zápas s antikristem a tisíciletá říše.....	68
3.5.5 Koncepce svátků a filosemitismus.....	70
3.5.6 Postupná proměna koncepce.....	73
4. Registrační proces a problematika náboženské svobody.....	76
4.1 Právní postavení nových náboženských hnutí na Slovensku.....	76
4.2 Situace Křesťanských společenství Slovenska.....	79
4.3 Srovnání s podmínkami v České republice.....	82
4.4 Nález Ústavního soudu Slovenské republiky sp. zn. PL. ÚS 10/08.....	83
5. Závěr.....	86
6. Literatura.....	88
6.1 Primární literatura.....	88
6.2 Sekundární literatura.....	92

Úvod

Církev víry se po naplnění zákonných podmínek podle § 10 odst. (1) a (2) stala registrovanou církví dne 22. 5. 2012 a rozšířila tak spektrum registrovaných pentekostálních církví v České republice. Mezi další církve, registrované podle zákona 3/2002 Sb. a hlásící se k pentekostálnímu hnutí patří Církev Křesťanská společenství (20. 6. 2002), Církev živého Boha (15. 12. 2007), Církev Nová naděje (3. 9. 2009), Církev Slovo života (6. 8. 2010), Církev Nový Život (25. 10. 2013).¹ Jádro nové, málo známé církve tvoří sbory, které se oddělily od registrované Církve Křesťanská společenství.²

Ve svojí diplomové práci se chci zaměřit na důvody vzniku Církve víry a zároveň objasnit její odlišná teologická východiska. Budu se ptát po příčinách odchodu oněch sborů od jejich mateřského tělesa Církve Křesťanská společenství a hledat, v čem spočívala jejich odlišnost a nespokojenost. Dále se budu ptát, zda se jejich odchod zakládal na teologicky motivovaných předpokladech nebo zda byl výronem napjatých osobních vztahů. Budu hledat zdroje inspirace pro jejich službu a zkoumat jejich vztah ke Křesťanským společenstvím na Slovensku. Dále popíšu její odlišná teologická východiska zvláště v oblastech eklesiologie, soteriologie a pneumatologie, démonologie, antropologie a eschatologie.

V kontextu příčin vzniku Církve víry proto předpokládám několik klíčových momentů:

Za jeden z nich považuji rozdělení republiky v roce 1993, kdy se církevní uskupení Křesťanská společenství v České republice a na Slovensku začala od sebe formálně vzdalovat. Z tohoto momentu vyplývá následná odlišná právní úprava týkající se postavení církví a náboženských společností v ČR a v SR a jiný registrační systém. S ním souvisí také rozdílná situace samotných Křesťanských společenství. Zatímco se Křesťanská společenství v České republice stabilizují, pozvolna získávají přijetí od okolní společnosti a jsou v roce 2002 registrována jako církve, slovenská Křesťanská společenství se vůči okolnímu světu vymezují a společností jsou vnímána velmi negativně. V důsledku toho procházejí i urputným bojem o uznání jejich postavení ve společnosti, která jim z vícero důvodů status církve přiznat odmítá. Tento zápas a jeho souvislosti se vznikem Církve víry se ve své práci pokusím reflektovat.

Dalším klíčovým momentem pro vznik Církve víry by mohla být teologická motivace určující organizaci církve. Zatímco Křesťanská společenství v České republice se profilují jako volné sdružení samostatných sborů vedené Radou, slovenská Křesťanská společenství se šikují kolem výrazné osobnosti charismatického vůdce. Zatímco vedoucí osobnost Křesťanských společenství v České republice, evangelický vikář Dan Drápal, původně liberálně orientovaný teolog, je spjat s tradičním prostředím Českobratrské církve evangelické a má i přes své radikální obrácení a charismatickou zkušenost k této tradici dlouhodobě úzký a blízký vztah, vedoucí osobnosti slovenských Křesťanských společenství se vůči tradici, ve které vyrostli³, militantním způsobem vymezují. Zatímco Křesťanská společenství v České republice charakterizuje snaha o ekumenickou otevřenost a spolupráci, slovenská Křesťanská společenství se od veškerých ekumenických snah výrazně distancují a svůj vzor nacházejí ve Sboru víry v Budapešti a v jejich pojetí církve a víry. Předpokládám tedy, že ke vzniku Církve víry přispěla teologická zdůvodnění,

1 Srov.: <http://www.mkcr.cz/cz/cirkve-a-nabozenske-spolecnosti/registrace-a-evidence/data-registrace-cirkvi-a-nabozenskych-spolecnosti-a-svazu-cirkvi-a-nabozenskych-spolecnosti-11263/>

2 Srov.: http://zpravy.idnes.cz/statni-registraci-ziskala-cirkve-viry-dhb-/domaci.aspx?c=A120716_185308_domaci_jj (27. 2. 2014).

3 U bývalého pastora slovenských KS Gabriela Minárika lze najít silné vymezení vůči tradici římskokatolické církve, u Jaroslava Kříže, který pochází z Bratrské jednoty baptistů pak navíc silné vymezení i vůči evangelikálnímu hnutí obecně. Viz dál. Srov.: ONDRÁŠEK, L. M., *Neocharizmatické hnutie na Slovensku*, Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi, 2011, str. 211–240.

která budu ve své práci hledat a vysvětlovat.

Za další klíčový moment považuji vztahovou motivaci. Předpokladem pro toto východisko je fungování Křesťanských společenství jako volného sdružení samostatných sborů a s ním spojenou menší míru kontaktů vedoucích Církve Křesťanská Společenství se vzdálenějšími sbory. S tímto východiskem souvisí samozřejmě také určitý vývoj a hledání identity Křesťanských společenství a přerod občanského sdružení Křesťanská společenství ve státěm uznanou církev a hledání vlastního sebevyjádření v utváření řádu a stanov. Ani dnes nepřiznává praxe zakotvená v řádu a stanovách Církve Křesťanská Společenství v České republice svému vedení ohledně jednotlivých sborů ty pravomoci, které si vedoucí osobnost Církve Křesťanská společenství na Slovensku automaticky nárokuje. Církev víry má svoji základnu v centru Moravy. Již na základě tohoto faktu lze předpokládat odlišný charakter těchto sborů Křesťanských společenství v porovnání se sbory v Čechách a silnější vzájemnou distanci. Proto se ptám, v jakém stavu tyto sbory byly, zda zakoušely nějaké obtíže a jak časté byly kontakty a pastorační návštěvy či hostovská kázání představitelů Církve Křesťanská Společenství před tím, než se tyto sbory, původně KS začaly profilovat výrazně jiným směrem.

Struktura práce

Svoji práci člením do následujících kapitol:

1. Představení pentekostálního hnutí a zařazení Církve Křesťanská Společenství a nově vzniklé Církve víry. V této kapitole stručně objasním pojem „pentekostální hnutí“, pojem „Třetí vlna“ a krátce popíšu historické kořeny a učení Církve Křesťanská Společenství a Církve víry.
2. Hledání příčin budoucího rozdělení a jejich spojení s existenčními problémy prostějovského a olomouckého sboru a v jejich vztahu k Církvi Křesťanská Společenství a ke KS Milost.
3. Hledání příčiny v odlišných teologických východiscích KS Milost a ve způsobech projevu jejich náboženského přesvědčení a realizace náboženského poslání.
4. Hledání příčin vzniku Církve víry v zápase KS Milost o uznání ve Slovenské společnosti ve spojení s registračním procesem Křesťanských společenství na Slovensku, který se dotýká problematiky náboženské svobody a právního ukotvení postavení nových náboženských hnutí v české a slovenské společnosti.

Metodika práce

Ve své práci tedy věnuji pozornost jak otázkám historicko-faktografickým, tak i teologickým. Z důvodu co největší autenticity budu zpracovávat původní pramenné látky, jako jsou vyučovací kázání, záznamy přednášek z jejich konferencí či kázání dostupná přes internet. Tyto materiály také pomáhají objasnit vztah Církve víry a KS Milost – zvláště, co se týká úlohy osoby senior pastora Jaroslava Kříže. Dále zkoumám dostupný periodický tisk daných uskupení. Jedná se o mezidenominační časopis Život víry vydávaný Křesťanskou misijní společností a Logos, měsíčník vydávaný KS Milost v Banské Bystrici a dále o týdeníky KS Milost Listy milosti a Réma. Zde nacházíme podstatný pramen nejen pro popsání vztahu sborů tvořících Církve víry ke KS Milost, ale také pro zkoumání teologických východisek, odlišných od Církve Křesťanská společenství. Dále věnuji pozornost jejich internetové sebe prezentaci. Za další důležitý zdroj považuji zprávy týkající se jak registračního procesu Církve víry tak i registračního procesu Církve Křesťanská společenství Slovenska. Proto je pro mou práci důležité osvětlit také rozdílný registrační systém a představit příslušné zákony. Z tohoto důvodu jsem navštívila Ministerstvo kultury a zde prostudovala Znalecký posudek Číslo 1/1347/2012, Posouzení některých otázek v souvislosti s žádostí o registraci Církve víry, Základní dokument Církve víry a další dokumenty

týkající se Církve víry, ale také materiály, které se týkají Církve Křesťanská společenství Slovenska a přímo souvisejí s mým tématem. Z těchto pramenů čerpám jak pro část teologickou, tak pro část historicko-faktografickou.

Z dostupné literatury, která by se zabývala tímto tématem, bych ráda vyzdvihla publikaci *Neocharizmatické hnutie na Slovensku: Analýza základných aspektov teológie a praxe Kresťanských spoločenstiev* Ľubomíra Martina Ondráška a sborník *Pentekostalizmus v súčasnom náboženskom a spoločenskom kontexte* ze stejnojmenné konference, která se konala v Ružomberku v říjnu 2012. Bez informací uvedených v těchto publikacích by chyběla podstatná část z přediva souvislostí týkajících se Křesťanských společenství na Slovensku zapadajících do celkového obrazu mozaiky příčin a vztahů české a slovenské odnože tohoto hnutí. Dále bych chtěla Ľubomíru Martinu Ondráškovi ze srdce poděkovat za poskytnutí několika článků týkající se tohoto hnutí na Slovensku, bez nichž by moje práce nemohla činnost tohoto hnutí na Slovensku dostatečně reflektovat.

Pro účely této práce používám pro označení Křesťanských společenství v České republice před získáním registrace zkratku KS, pro označení Církve Křesťanská společenství v České republice zkratku CKS nebo v pasážích, ve kterých se v souvislosti s registračním procesem pojednává o Církvi Křesťanská společenství Slovenska se zkratkou CKSS používám pro lepší orientaci zkratku CKSČR.

Jinak pro označení slovenských Křesťanských společenství používám nejčastěji označení KS Milost, protože sbor KS Milost v Banské Bystrici a jeho zakladatelská postava Jaroslav Kříž celé hnutí zaštiťují a protože označením „milost“ se odlišovaly sbory, které se zařadily pod autoritu Jaroslava Kříže a vytvořily Církev víry od českých Křesťanských společenství. Navíc, slovo milost je dosud charakteristické pro název většiny webových stránek jak sborů na Slovensku, tak i v České republice. Nově vzniklou Církev víry označuji zkratkou CV.

V části zaměřené na teologická východiska uvádím z důvodů lepšího pochopení předkládaných nauk vícero citátů z Písma svatého. Není-li uvedeno jinak, pocházejí z Českého ekumenického překladu.

1. Pentekostální hnutí a zařazení Církve Křesťanská Společenství a Církve víry

Pentekostální hnutí je misijně zaměřené hnutí s důrazem na osobu Ducha svatého a na jeho dary. Od svého vzniku na počátku 20. století zasáhlo během poměrně krátké doby křesťanskou církev po celém světě a stalo se nejrychleji rostoucím křesťanským hnutím. Oslovuje populaci napříč společenským žebříčkem a proniká do všech typů církevních uskupení a do všech vrstev církevní hierarchie. S nárůstem tohoto hnutí se jakoby bez vzájemné souvislosti začíná věnovat zvýšená pozornost dlouhodobě zanedbávaným otázkám trinitologickým a pneumatologickým v rámci odborného teologického bádání.⁴ Právě ohledně osoby Ducha svatého a jeho působení v dějinách spásy se vynořily úplně nové otázky v souvislosti s přístupem II. Vatikánského koncilu.⁵ Objevují se dokonce i úvahy, do jaké míry zájem o tato témata vyvolalo a ovlivnilo právě toto, svoji podstatou silně antiintelektuálské hnutí.⁶

Charakteristickým znakem tohoto hnutí je jeho ohromná adaptabilita na místní poměry a proto – díky této přizpůsobivosti a rychlému rozšíření – nacházíme množství variant a odnoží tohoto hnutí. Tyto odnože sice mohou být vzájemně značně rozdílné, nicméně stále nesou typické znaky pro pentekostální hnutí a pro tyto znaky jsou také zřetelně odlišné od ostatních proudů v rámci křesťanské duchovní tradice.

Pro upřesnění, o jaký typ uskupení se jedná v případě Křesťanských společenství a Církve víry uvedu zaštrešující definici, kterou navrhl Walter Hollenweger, zakladatel akademického bádání v oblasti této problematiky, který rozlišuje tři hlavní proudy v rámci globálního pentekostálního hnutí⁷:

1. klasické letniční hnutí,
2. charismatické hnutí – obnovný proud v rámci tradičních církví,
3. nezávislé pentekostální církve a jako-pentekostální církve.⁸

Církev Křesťanská Společenství náleží k široké rodině nezávislých pentekostálních církví, k tzv. „Třetí vlně“⁹. V České republice je představitelkou klasického letničního hnutí Apoštolská církev, charismatického hnutí společenství hlásící se ke katolické charismatické obnově a ostatní výše zmíněná registrovaná společenství v ČR náleží právě mezi třetí zmíněnou skupinu.

4 Srov.: Např.: POSPÍŠIL, C. V., *Jako v nebi, tak i na zemi, náčrt trinitární teologie*, Krystal OP, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří, 2007, str. 53–61 II.2. Opomíjená a znovuobjevovaná Trojice; POSPÍŠIL, C. V., *Dar Otce i Syna, základy systematické pneumatologie*, MCM, Olomouc, 1999, str. 7–13.

5 Srov.: POSPÍŠIL, C. V., *Dar Otce i Syna, základy systematické pneumatologie*, MCM, Olomouc, 1999, str. 11.

6 Srov.: HOCKEN, P., *Strategie Ducha? Výzva obnovných hnutí pro tradiční církve*. Kostelní Vydří, Karmelitánské nakladatelství, 1998.

7 Protože je v používání terminologie týkající se dané problematiky velký zmatek, pro účely této práce budu termínem „pentekostální“ označovat všechny jevy a církevní útvary, které spadají do nejširšího kontextu tohoto hnutí. Pro jeho první vlnu - klasické letniční hnutí s jeho důrazem na křest v Duchu svatém s doprovodným jevem mluvení v jazycích a církve, které z této vlny povstaly používám označení „letniční“ církve, pro obnovný proud v rámci tradičních církví používám označení charismatické hnutí nebo charismatická obnova a pro problematiku nezávislých pentekostálních církví a pentekostálním církvím podobných útvarů používám nejčastěji krátké označení „Třetí vlna“ nebo také neocharismatické/příp. neoletniční hnutí nebo neocharismatické/neoletniční církve.

8 „Pentecostal-like independent churches“, viz HOLLENWEGER, Walter J., *Pentecostalism: Origins and Developments Worldwide* (Peabody: Hendrickson 1997), str. 1. In ANDERSON, A., *An Introduction to Pentecostalism*, Cambridge, 2007, str. 13.

9 Tento termín použil poprvé pravděpodobně P. C. Wagner, tehdejší profesor misiologie na Fullerově Teologickém semináři v Pasadeně a zakladatel tzv. Nové apoštolské reformace. Termínem „Třetí vlna“ jsou od 80. let 20. století tato společenství běžně označována.

Pro neocharismatická společenství jsou typické tyto znaky:

1. Jsou největší a nejrozmanitější skupinou v rámci široké pentekostální rodiny.
2. Nejsou formálně napojené na tradiční církve ani na klasické letniční denominace, ale sdílejí s nimi podobné zkušenosti, které jsou připisovány svatému Duchu.
3. Mnohé z nich vznikaly v rámci charismatické obnovy uvnitř tradičních církví a právě odtržením od mateřského tělesa se konstituovaly jako nezávislé charismatické církve.

Tato uskupení jsou také nazývána jako postdenominationalistické nebo neoapoštolské.¹⁰ Od prvních dvou se v závažných důzrech jasně odlišují. V současnosti jsou právě tyto útvary také nejčastěji kritizované pravděpodobně kvůli spornému teologickému učení i praxi a klasické letniční církve i charismatici v rámci tradičních církví se od nich kvůli těmto jevům důrazně distancují.¹¹ Situace nezávislého charismatického hnutí v České republice je taktéž dosti spletitá a proto v této práci představím pouze ta uskupení, které nějak souvisí s vymezeným tématem.

1.1 Církev Křesťanská Společenství

Církev Křesťanská Společenství do kontextu společenství „Třetí vlny“ velmi dobře zapadá. Její vznik souvisí s činností evangelického vikáře Dana Drápala, absolventa evangelické teologické fakulty, který 1. 3. 1977 nastoupil do nejmenšího pražského sboru Českobratrské církve evangelické v ulici Na Manínách na Praze 7.¹² Průměrně se na bohoslužbách scházelo kolem třiceti lidí, z nichž naprostá většina byla důchodového věku. S prožitím obrácení a letniční zkušenosti asi o rok později dochází u Dana Drápala k rozhodnutí zasahovat nevěřící lidi v okolí a ke zvýšenému evangelizačnímu úsilí. Velmi malý evangelický sbor se pod jeho vedením začal dramaticky proměňovat. Už v polovině 80. let vedl Dan Drápal početný sbor, který se stal základem pro vznik nové církve, Křesťanských společenství. K oddělení od mateřské Českobratrské církve evangelické (dále ČCE) došlo v roce 1990. Jako hlavní důvod uvedl vikář Drápal rozdílný pohled na křest a pojetí církve jakožto církve vyznavačské a nikoliv lidové.¹³ Dále vyzdvihl skutečnost, že jejich odchod, jakkoliv byl bolestný, se nakonec uskutečnil s požehnáním mateřské církve.¹⁴ Protože vznik podobných společenství může být doprovázen dramatickými událostmi a dokonce i násilnými činy¹⁵, považovala jsem za potřebné upozornit na civilizovaný způsob, jakým k oddělení došlo.

Tento historický kontext nicméně velmi dobře odpovídá výše zmíněné charakteristice neocharismatických společenství, protože Křesťanská společenství vznikala uvnitř tradiční církve a odtržením od ní se konstituovala jako nezávislá charismatická církev. Na tomto místě bych ráda zmínila i jiné zařazení Křesťanských společenství. Jelikož sbor Maniny, svým charakterem charismatický, byl dlouhou dobu součástí ČCE, lze se setkat i se začleněním Křesťanských společenství mezi charismatické hnutí jakožto obnovným hnutím v rámci tradiční církve.¹⁶ V této souvislosti je vhodné upozornit také na opakované tvrzení Dana Drápala, že nechtěli svoji mateřskou denominaci opustit a že se dlouhodobě snažili s tradičními sbory dobře vycházet.¹⁷

10 ANDERSON, A., *An Introduction to Pentecostalism*, Cambridge, 2007, str. 11.

11 Viz např.: http://www.ag.org/top/beliefs/topics/sptlissues_impacting_spiritual_gifts.cfm (13. 11. 2013)

12 Srov.: http://www.christnet.cz/clanky/4286/dan_drapal_lidsky_a_vudcovsky.url

13 Srov.: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1185258379-cesty-viry/312298380030012-zacalo-to-na-maninach/>

14 Více v: DRÁPAL, D., *Zlom, historie Křesťanského společenství Praha III.*, str. 85–90.

15 Srov.: Vojtíšek, Z., Rozdělení dokonáno, *Dingir* 3/2000, str. 11–12, též: Jak charismatici ovládli Jednotu bratrskou, In: <http://www.granosalis.cz/modules.php?name=News&file=article&sid=964&mode=nested&order=0&thold=0>

16 Srov.: např.: Znalecký posudek Číslo 1/1347/2012, Posouzení některých otázek v souvislosti s žádostí o registraci Církve víry, str. 11.

17 Ke vztahu D. Drápala k ČCE: Srov.: Např.: DRÁPAL, D., *Jak to všechno začalo, historie Křesťanského společenství Praha I.*, str. 34–37, 41–42, 70–76, *Léta růstu, historie Křesťanského společenství Praha II.*, str. 14–16, 23–25; *Zlom,*

Další důležitou charakteristikou pro uskupení „Třetí vlny“ jsou cestující nezávislí charismatičtí učitelé, kteří skrze vlastní ministries šíří svoji interpretaci Bible do tohoto typu sborů. Tito učitelé od druhé poloviny 70. let ovlivňovali charismatické hnutí a tím se stali zakladateli nebo spoluzakladateli hnutí nových se specifickými teologickými důrazy. Kvůli jejich porozumění Písmu a následné praxi se jim ani jejich následovníkům nevyhnuly různé kontroverze. Hnutí, kterým dali povstat, dodnes žijí a jejich interpretace Bible je pro mnohé křesťany přitažlivá, inspirující a prohlubující jejich duchovní život. Nežádka ale také může vést k malým osobním tragédiím či zraňujícím nedorozuměním, která působí napětí nejen uvnitř celého pentekostálního hnutí, ale také vytvářejí negativní obraz tohoto hnutí navenek. Pro Křesťanská společenství se stal stěžejní autoritou Derek Prince, jeden z představitelů učednicko-pastýrského hnutí, kterému ještě bude v této práci věnována pozornost, nicméně na evangelizačních shromážděních hostovali i další, např. Steve Ryder¹⁸, J. Goll¹⁹ nebo R. Bonke²⁰ či M. Chavda²¹. Steve Ryder byl ovlivněn myšlenkami Hnutí víry. Jeho způsob evangelizace se brzy setkal s rozporuplnými reakcemi, které reflektoval i časopis *Život víry*. Dan Drápal ve svých vzpomínkách pojmenovává některé námitky vůči jeho službě jako „nafukování uzdravení“ a nerefluktování skutečného rozsahu svojí evangelizační a uzdravovací služby.²² Křesťanská společenství se proto k jeho službě postavila kriticky.²³ Masové evangelizace byly od roku 1990 pořádány v házenkářské hale Eden v Praze pod záštitou Křesťanské misijní společnosti, jejímž jedním ze zakladatelů právě Dan Drápal byl. Na tyto akce se sjížděli lidé ze všech koutů tehdy ještě nerozdělené Republiky.

Během následujících let spontánně vznikaly sbory Křesťanských společenství v různých městech České republiky i na Slovensku a jejich vzájemné kontakty byly značně různorodé. Dan Drápal ve svých dosud uveřejněných vzpomínkách zmiňuje výjezdní evangelizační akce a počátky sborů pouze v okolí Prahy²⁴, ale nová společenství vznikala i na vzdálenějších místech. Od počátku byla Křesťanská společenství koncipována jako společenství nezávislých sborů. Postupně se zavedla následující praxe. Nové společenství, které se utvořilo na základě zmíněných evangelizačních akcí, bylo do svazku přijímáno po návštěvě dvou nebo tří sousedních pastorů či starších. Křesťanská společenství se tímto způsobem snažila udržet vzájemný, byť třeba minimální kontakt mezi jednotlivými sbory. Při přijímání muselo společenství dodat podpisy členů, které potvrzovali, že se jako sbor chtějí připojit ke KS. Přijetí se stvrzovalo při návštěvě pastorů. Na tomto setkání byli členové dotazováni, zda pro ně je pastor či vedoucí skupiny duchovní autoritou. Do autonomie sborů Rada, nejvyšší orgán KS nezasahovala. Pokud se někde vyskytl nějaký problém, Rada byla kompetentní se k věci vyjádřit, ale až poté, co přišla nějaká stížnost. Ta se mohla týkat učení, nebo také osobních věcí.²⁵ Značná autonomie sborů je tedy pro KS charakteristická. Zásah do autonomie společenství se koná pouze do té míry, do jaké o to dané společenství stojí.

Tento fakt se odráží i v Zakládacím dokumentu Církve Křesťanská Společenství, který v § 1 jednoznačně deklaruje samostatnost jednotlivých sborů.²⁶ Jak bude ukázáno dále, pro tento postoj, tak charakteristický pro sbory Křesťanských Společenství, bychom jen stěží hledali

historie Křesťanského společenství Praha III., str. 21–22; 44–48; 85–90.

18 Srov.: např.: *Život víry* 9/1990, str. 6.

19 Srov.: např.: *Život víry* 1/1990, str. 2.

20 Srov.: např.: *Život víry* 10/1990, str. 32.

21 Srov.: např.: *Život víry* 9/1990, str. 2 nebo *Život víry* 3/1991, str. 58, kde *Život víry* informuje o službě M. Chavdy 20–25. května 1991 v hale Slavia v Edenu. Jeho svědectví, poskládané z více kázání viz: *Život víry* 5/1991, str. 84–85.

22 Více v: DRÁPAL, D., *Zlom, historie Křesťanského společenství Praha III.*, str. 42–44.

23 Steve Ryder poté působil se svým evangelizačním týmem na severní Moravě, kde založil několik sborů R. O. F. C.

24 Více v: DRÁPAL, D., *Zlom, historie Křesťanského společenství Praha III.*, str. 65.

25 Informace získány e-mailovou komunikací s bývalým seniorem KS Danem Drápalem dne 14. 3. 2014.

26 Více v Základní dokument KS: http://www.kaes.cz/_download/ZD%202011.pdf

teologická východiska v případě Církve víry.

K charakteristice přístupu Církve Křesťanská Společenství dále patří princip jednoty a princip „otevřené teologie“.

V §6 odstavci 9. Zakládacího dokumentu je deklarovaná „potřeba jednoty a spolupráce s dalšími křesťany v místech, kde sbory Křesťanských společenství působí“. Na této jednotě a spolupráci „velmi záleží“, protože „rozšiřovat Boží království ve svých městech a krajích dokážeme nejlépe společně“.

V §6 odstavci 10. Zakládacího dokumentu je deklarováno vědomí „konkrétních obdarování i omezení“. „Otevřenou teologií“ tedy Církev Křesťanská společenství vyjadřuje potřebu „poznání a zjevení jiných částí Církve“, protože „bez poznání a zjevení jiných částí Církve“ jsou „neúplní“.

Také časopis vydávaný Křesťanskou misijní společností Život víry je považovaný za mezidenominační časopis, který „chce být pojítkem mezi znovuzrozenými křesťany“ a mezi jeho čtenáře patří „členové naprosté většiny církví a společenství působících v celé České a Slovenské republice“.²⁷

Za mimořádně pozoruhodný a ojedinělý jev v kontextu neocharismatických společenství považuji §26 odst. 1, který v odůvodněných případech umožňuje se souhlasem staršovstva členovi CKS současně členství v jiném sboru. S takovouto mírou benevolence uvedená v Zakládacím dokumentu se u jiných církví běžně nesetkáváme. Nevidíme ji ani v Ústavě Apoštolské církve²⁸, představitele klasické větve pentekostálního hnutí a mám za to, že v případě Křesťanských společenství je to právě skrytý pozůstatek vlivu Českobratrské Církve evangelické, která dvojí členství svým členům také umožňuje.

Tuto charakteristiku uvádím proto, že předpokládám, že právě tyto velkoryse laskavé a všezahrnující body nebyly všemi sbory jednotně chtěné a vítané a jsem přesvědčena, že se mnozí pastoři chtěli vůči těmto postojům jednoznačně vymezit.

Jako další velmi důležitou charakteristiku je možno uvést správu sboru. Ta náležela staršovstvu, pastor nemohl správu sboru vykonávat sám a samostatně za sbor jednat. Dan Drápal ve svých vzpomínkách uvádí, že „trval na tom, aby všechny sbory, které se připojily ke KS, byly spravovány kolektivně“.²⁹ Dále zmiňuje, že misijní skupina může být vedena jednotlivcem, nicméně, chce-li se stát sborem, musí mít staršovstvo, tedy kolektivní orgán.³⁰ Základem pro toto uspořádání byly myšlenky Dereka Prince, který se po svých zkušenostech s „Pastýřským hnutím“ stal horlivým zastáncem tohoto modelu. Zde leží jeden z centrálních rozdílů mezi Křesťanskými společenstvími v Čechách a na Slovensku. Jsem přesvědčena, že tento způsob nebyl pro všechny stejně přijatelný a že mnozí pastoři, kteří viděli svůj vzor v silné vůdčí osobnosti se od prosazovaného kolektivního vedení sboru více či méně skrytě distancovali.

Jako doklad výše uvedených tvrzení zde cituji článek publikovaný v časopisu Logos Křesťanských společenství Milost na Slovensku „Nad Tatrou sa blýska“ kontra „Kde domov můj“³¹ pastora Křesťanského centra Příbram Petra Fiřta, jehož sbor dříve náležel ke Křesťanským

27 Srov.: <http://www.kmspraha.cz/zivotviry>

28 Základní dokument Apoštolské církve, Ústava se zabývá podmínkami členství v části II., §3 a právy a povinnostmi člena v části III., §4 a možnost dvojího členství v nich nezmiňuje. Nicméně v Řádu Apoštolské církve, který je považovaný za doporučený materiál, je v oddílu Členský řád odst. 1. stanoveno, že „při přijetí za člena je nutné, aby nově přijatý písemně sdělil své dřívější církvi výstup či přestup“ a taktéž je „při přestupu z jiné církve v přihlášce třeba udat důvod“. Srov.: <http://apostolskacirkev.cz/category/19-ustava-a-rad-ac>.

29 Více v: DRÁPAL, D., *Zlom, historie Křesťanského společenství Praha III.*, str. 53.

30 Srov.: DRÁPAL, D., *Zlom, historie Křesťanského společenství Praha III.*, str. 53.

31 Viz: <http://www.milost.sk/logos/clanok/nad-tatrou-sa-blyska-kontra-kde-domov-muj>; Fiřt, P., „Nad Tatrou sa blýska“ kontra „Kde domov můj“ *Logos* 1/2008, str. 27–29. Srov.: <http://www.granosalis.cz/modules.php?name=News&file=print&sid=11752> – Petr Fiřt vybízí k radikalizaci charismatiků v ČR a k silnému vůdcovství.

společenstvím, ale jak Petr Fiřt³² deklaroval i tímto článkem, potřeboval poukázat na chybné postoje CKS a vyzvat je k pokání a změně.³³ Článek prozrazuje obdivné a nekritické postoje pastora Fiřta k vůdci slovenského neocharismatického hnutí Jaroslavu Křížovi³⁴, který podle mého přesvědčení sehrál klíčovou roli při vzniku Církve víry, ukazuje pohrdání českou neocharismatickou scénou a používá v tomto kontextu zajímavým, místy možná i mírně dehonestujícím způsobem slova české a slovenské hymny. Článek pokládám za mimořádně zajímavý doklad touhy po radikalizaci celého českého neocharismatického hnutí a ostré kritiky teologie i praxe Křesťanských společenství a protože se názorně dotýká řady bodů, kterými se budu zabývat v části věnované teologickým východiskům Církve víry, uvedu z něj několik citátů.

„Jestliže se duchovně ‚nad Tatrou blýská‘, kdy se začne také více ‚blýskat nad Českou republikou‘?“

„...již v 80. letech, kdy nám Pán Bůh odhaloval námi dosud nepoznané biblické pravdy, zvláště učení hnutí Slova a víry.“ (sic! – pozn. aut.)

„Už první zprávy a materiály od D. Prince byly zpochybňované. (...) Naproti tomu v Maďarsku byl Derek přímo pozván, aby vyučil skupinu okolo Sándora Németha.“

„Téměř úplně bylo odmítnuto (...) varování před omezující denominací, ekumenou a teologií, která rozměňuje a zpochybňuje Boží slovo.“

„K. Hagin, nezpochybnitelný ‚duchovní obr‘, učitel biblické víry, byl v lepším případě jen zpochybňován (...)“

„Například v posledních měsících našeho členství v KS ČR mnozí pastoři nepřímou vyjádřili, že náš sbor by byl dobře vnímán tehdy, pokud by měl staršovstvo, které mne může odvolat. (...) Slyšel jsem chválu na náš sbor jako takový, na chválící skupinu, na jednotlivce – ale ten pastor! Proč ta obava? Proč takový strach před modelem vedení sboru ‚jedním mužem‘? Čeho se to naši duchovní vůdci bojí? Je-li někdo silná osobnost, tak to snad neznamena, že je automaticky nebezpečný pro církve. A co když tu byli či jsou lidé povolání Bohem – pro sbory, města, regiony, národy či celý svět? Úřady, ve kterých je momentálně nikdo nemůže zastoupit?“

„Jestliže se v hnutí Milost naplno a naprosto otevřeně říká, že základy svého učení (které je samozřejmě z Bible) přijali od D. Prince, K. Hagina, S. Németha, je to možná poněkud jednostranně zaměřené, ale průhledné, čestné a poctivé. Křesťané z KS Milost si váží úřadů a lidí povolaných a pomazaných Bohem a užívají si, jak se jejich učení a hlavně pomazání přelévá i na ně. To se neděje vždy automaticky, ale je to normální, biblické i logické.“

Petr Fiřt pronikavým způsobem shrnul stěžejní body učení, ve kterých se Křesťanská společenství v České republice odlišovala od Křesťanských společenství Milost na Slovensku. Jedná se o přijetí učení Hnutí víry a důraz na moc slova a pozitivního vyznávání. Jedná se o důsledné přijetí služebných darů, Bohem povolaných autorit a úřadů v osobách D. Prince, K. E. Hagina a S. Németha a teologicky podložený model vedení sboru jedinou autoritou – úřadem pastýře. Dále se též jedná o důsledné odmítnutí snah ekumenického hnutí. Těmto a dalším aspektům bude věnována pozornost v teologické části mé práce, kde více rozvedu a zdůvodním svoje tvrzení.

Nicméně, navzdory prezentovanému obdivu ke KS Milost se sbor Petra Fiřta k nově vznikající Církvi víry nepřipojil, možná proto, že přibližně ve stejnou dobu začal podle vzoru KS

32 Křesťanské centrum Příbram opustilo svazek Křesťanských společenství v r. 2004. (Potvrzeno telefonickým rozhovorem se současným nadsborovým pastýřem Markem Prosnerelem dne 12. 3. 2014.)

33 Srov.: Viz: <http://www.milost.sk/logos/clanok/nad-tatrou-sa-blyska-kontra-kde-domov-muj>; Fiřt, P., „Nad Tatrou sa blýska‘ kontra ‚Kde domov můj““ *Logos* 1/2008, str. 27–29.

34 Srov.: Též Rozhovor s pastorem Petrom Fiřtom, *Logos* 5/2008, str. 7.

Milost³⁵ vlastní práci v sousedních městech – v Plzni a v Českých Budějovicích.³⁶ Zkoumat současné vzájemné vztahy a rozdíly by bylo již nad rámec mojí práce.

Dále zde uvádím výstižné vyjádření Dana Drápala, ve kterém zdařile poukázal také na jiné aspekty rozdílného postoje prostějovského sboru.

„Tak hlavní rozdíl byl v tom, že Křesťanská společenství v ČR nikdy nebojovala proti katolíkům nebo jiným denominacím. Dále jsme se snažili oddělovat podnikání a duchovní službu. Pro nás bylo klíčové společenství, nikoli nějaké vyhraněné učení. Už si přesně nevzpomínám, zda v Prostějově vůbec měli skupinky, ale pokud ano, jistě na ně nebyl takový důraz jako v ‚mainstreamových‘ KS. Taky nám záleželo na spolupráci církví ve městě.“³⁷

Hodnocení bývalého seniora Dana Drápala pěkně reflektuje problém vyhraněnosti a ekumenické nespolečnosti. Pro popis situace používá dokonce označení boj. Toto označení považuji za velmi výstižné. V teologicky zaměřené části mé práce poukáži na nutnost duchovního boje vůči odpadlým křesťanům a tradičním církvím, jejichž obřady a zvyky jsou hodnoceny jako modlářské. Pokud CKS záleželo na spolupráci církví ve městě, nemohli v tomto ohledu najít se sbory v Prostějově a v Olomouci společnou řeč. Nicméně, ráda bych též upozornila na skutečnost, že tímto svým postojem nenásledovali učení Dereka Prince o duchovním boji a o nutnosti církve vyjít z tradičních struktur a denominací³⁸, kterého si jinak velmi váží. Přesto se v tomto bodě (jakož i v jiných – viz dál) učením Dereka Prince neřídili, a proto také Petr Fírt vyčítal CKS pohrdání poselstvími „lidí povoláných a pomazaných Bohem“.³⁹

Důležitost přikládám i snaze oddělovat podnikání a duchovní službu. V KS Milost je typickým pastorem úspěšný podnikatel. Následují tak vzory kazatelů evangelia prosperity, jejichž ministries se zdá být výhodným byznysem. Tento status quo je podložen i teologicky, konkrétně učením o desátcích a Abrahamově požehnání (viz 3.3).

Dan Drápal také poukazuje na vyhraněné učení, ke kterému se Křesťanské společenství v Prostějově přiklonilo a podotýká, že v Křesťanských společenství bylo klíčové společenství, které se ve sboru projevovalo skupinkami. Již při letmém pohledu na program jednotlivých společenství KS Milost a při hodnocení týdenních pastorových poselství věřícím⁴⁰ je zřejmé, že skupinky ve sborech buď vůbec neexistují nebo jsou hluboce podceňovanou záležitostí.⁴¹ Program Křesťanských společenství Milost je nabitý evangelizací, společnými modlitbami, které jsou zaměřené na duchovní boj (viz 3.2) a shromážděními se zahraničními hosty, ale pro sdílení věřících mezi sebou není – podle mého přesvědčení účelově – ponechán téměř žádný prostor.

35 Srov.: Léčení nemocných: <http://kcbudejovice.webnode.cz/news/jan-zijlstra-potrebujete-zazrak-/>; <http://www.liecenie.com/>, viz 3.4.

36 Srov.: <http://kcp.webnode.cz/news/nedelni-shromazdeni-v-r-2014/>; <http://kcbudejovice.webnode.cz/news/jan-zijlstra-potrebujete-zazrak-/>; <http://kcp.webnode.cz/aktuality/>; <http://kcplzen.webnode.cz/>. Zkoumat současné vzájemné vztahy a rozdíly by bylo již nad rámec mojí práce.

37 Vyjádření získáno e-mailovou komunikací s bývalým seniorem KS Danem Drápalem dne 14. 3. 2014.

38 Srov. Např.: Prince, Derek: Pravá a falošná církev, Křesťanské vydavatelství Milost /bez uvedení data/; Pravý a falošný Kristus 1–2, Křesťanské vydavatelství Milost /bez uvedení data/; Biblické poselství, 3 [CD], [CD] 1: Démonológia a oslobodenie; [CD] 2: Si pod kliatbou – príčiny kliatby; [CD] 3: čarodejníctvo – verejný nepriateľ, KS Milost, 2008; Srov.: nabídka [DVD] a [CD] Logos 3/2008.

39 Srov.: <http://www.milost.sk/logos/clanok/nad-tatrou-sa-blyska-kontra-kde-domov-muj>

40 Srov.: <http://www.milost.cz/news/kategoria/pokracujeme>; <http://www.milost.sk/news/kategoria/pokracujeme>

41 Srov. kázání: Kuba, P., Skvělý život bez hříchu, Žilina, 12. 8. 2013: „Žádná ekumena! Žádná shoda s ničím! Žádná ekumena s katolickou církví, ani s neprobuzeneckými sbory! **Žádné prosté skupinkování!** (...)“⁴², překlad a důraz aut. Viz též: ONDRÁŠEK, L. M., Náboženský radikalismus, náboženská sloboda a registrácia náboženských subjektov v Slovenskej republike, In: *Konvergenie a divergenie v slovenských a českých štátno-cirkevných vzťahoch - dvadsať rokov od vzniku samostatnej Slovenskej republiky a Českej republiky*, ed. Moravčíková, M., Šmíd, M., Trnavská Univerzita, Právnická fakulta, 2014, str. 121.

1.2 Církev víry

Církev víry náleží také do kontextu společenství „Třetí vlny“. I pro ni jsou typičtí nezávislí cestující misionáři, učitelé a jednotlivci s vlastní ministries. Jedná se však o trochu jiný výběr z nepřeberného množství těchto osobností, reprezentující odlišné názorové spektrum. Nacházíme zde osobnosti jako Kenneth E. Hagin, Kenneth Copeland, Benny Hinn, Norman Robertson, Peter Gammons, Morris Cerullo, Creflo Dollar, Joyce Meyer, Marilyn Neubauer, Marilyn Hickey, Donna Schambach, Lester Sumrall, Reinhard Bonnke, Carlos Annacondia, Claudio Freidzon či Bill Moore atd... které lze bez výjimky řadit mezi reprezentanty Hnutí víry, resp. jeho radikálnější větvi či přímo k tzv.: Hnutí prosperity a nebo mezi představitele tzv.: Torontského požehnání.

Na základě jejich periodika jsem sestavila seznam zahraničních osobností, kteří během posledních pěti let sloužili na konferencích KS Milost, kterých se sbory Církve víry automaticky účastní, a zařadila jsem je do příslušného proudu. V březnu a v listopadu 2010 a v únoru 2012 to byl Peter Gammons⁴², který je v hnutí velmi vážený. Svoji službu odvozuje Gammons⁴³ od pomazání, které měl získat od uzdravující evangelistky Kathryn Kuhlmanové.⁴⁴ Jeho poselství je typickým produktem kazatelů Hnutí víry. Firma COM SK s.r.o.⁴⁵ vydala celkem čtyři jeho knihy: *Zákony prosperity*⁴⁶, *Moc mena Ježíš*⁴⁷, *Zrazu, dotyky neba*⁴⁸ a *Trikrát o uzdravení*.⁴⁹ Petera Gammonsa lze jednoznačně zařadit mezi kazatele Hnutí víry a prosperity. Dále sloužil v roce 2013 na celosborových konferencích Kornél Illés, „úspěšný (sic!) pastor velkého sboru v Salgótarjánu“⁵⁰. Tento sbor náleží ke sborům Hit Gyülekezete pod přímým vlivem Sándora Németha. Dalšími hosty ze Sboru víry v Budapešti byli István Mészáros⁵¹ či György Szekeres⁵², pastor sboru z Tatabánye. Tyto osobnosti se otevřeně hlásí k odkazu Dereka Prince a Kennetha E. Hagina a k Sándorově interpretaci jejich poselství. V roce 2013 dále vedl konferenční shromáždění Andres Bisonni⁵³, evangelista původem z Argentiny, s vlastní ministries.⁵⁴ Jeho působení nese stopy vlivu jak Hnutí víry, tak Torontského požehnání. V roce 2012 již podruhé hostovala na shromážděních rodina evangelisty Jesúse Taxe⁵⁵ z Mexika. První návštěva rodiny Jesúse Taxe v českých a slovenských sborech proběhla v červnu 2011.⁵⁶ V roce 2012⁵⁷ a také 2010⁵⁸ sloužili na shromážděních Dr. Christian Harfouche, Ian McCormack nebo Bill Moore. V roce 2012 též

42 Srov.: <http://milost.sk/logos/clanok/februarove-turne-dr-petra-gammonsa-v-cechach-a-na-slovensku>; Srov.: Šobr, D., *Evangelizace v moci Ducha - Dr. Peter Gammons opět v Čechách a na Slovensku*, *Logos*, 11/2010, ; Málík, P., „Dr. Peter Gammons na Slovensku“, *Logos*, 4/2010, str. 24–27.

43 K osobě Petra Gammonsa srov.: ONDRÁŠEK, L. M., *Neocharizmatické hnutie na Slovensku*, Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi, 2011, str. 44–48. Viz též: ONDRÁŠEK, L. M., *Náboženský radikalizmus, náboženská sloboda a registrácia náboženských subjektov v Slovenskej republike*, In: *Konvergenie a divergenie v slovenských a českých štátno-cirkevných vzťahoch - dvadsať rokov od vzniku samostatnej Slovenskej republiky a Českej republiky*, ed. Moravčíková, M., Šmíd, M., Trnavská Univerzita, Právnická fakulta, 2014, str. 108–109.

44 Srov.: Málík, P., „Dr. Peter Gammons na Slovensku“, *Logos*, 4/2010, str. 24–27.

45 „Firma COM SK s.r.o., Banská Bystrica, IČO 43 962 394, se sídlem na ulici Lazovná č. 72 byla zapsaná do obchodního rejstříku 21. 2. 2008. Konatelé této společnosti jsou Jaroslav Kříž, Rastislav Bravčok, Jozef Lupták, Miroslav Tomaník a Daniel Šobr. Základní jmění společnosti COM SK s.r.o je 232.359 EUR.“ Více v: ONDRÁŠEK, L. M., *Neocharizmatické hnutie na Slovensku*, Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi, 2011, str. 153.

46 <http://www.milost.sk/obchod/p/zakony-prosperity>, (10. 3. 2014).

47 <http://www.milost.sk/obchod/p/moc-mena-jezis>, (10. 3. 2014).

48 <http://www.milost.sk/obchod/p/zrazu-dotyk-z-neba>, (10. 3. 2014).

49 <http://www.milost.sk/obchod/p/trikrat-o-uzdraveni>, (10. 3. 2014).

50 Srov.: <http://www.milost.sk/logos/clanok/lednova-konference-v-banske-bystrici>, (10. 3. 2014).

51 Srov.: <http://www.milost.sk/logos/clanok/krestanska-konferencia-januar-2013>, (10. 3. 2014).

52 Srov.: <http://www.milost.sk/logos/clanok/gyorgy-szekeres-v-prostejove>, (10. 3. 2014).

53 Srov.: www.milost.sk/logos/clanok/andres-bisonni-v-ceske-republike-a-na-slovensku, (10. 3. 2014).

54 Srov.: <https://www.abm.cc/>, (10. 3. 2014).

55 Srov.: <http://www.milost.sk/logos/clanok/evangelizace-v-mexickem-stylu>, (10. 3. 2014).

56 Srov.: <http://www.milost.sk/logos/clanok/rodina-taxovcov-v-nasich-zboroch>, (10. 3. 2014).

57 Srov.: <http://www.milost.sk/logos/clanok/dr-christian-harfouche>, (10. 3. 2014).

58 Srov.: <http://www.milost.sk/logos/clanok/dr-christian-harfouche-na-slovensku>, (10. 3. 2014).

sloužili evangelisté z Argentiny Joe Ferreyra⁵⁹ a Ivan Ferreyra.⁶⁰ Pro senior pastora Jaroslava Kříže a celou KS Milost i Církev víry je probuzení v Jižní Americe velmi důležitým příkladem, protože v něm vidí znamení vítězství nad zpohanštělou římskokatolickou církví.⁶¹

Pro Církev víry je takováto častá a zřejmě i velmi nákladná „mezinárodní spolupráce“ mimořádně typická. Jsem přesvědčena, že se jedná v porovnání s ostatními neocharismatickými společenstvími v České republice o ojedinělý jev. Hlavním důvodem je jí vlastní exkluzivismus, který jí brání v spolupráci s ostatními církvemi na lokální úrovni, silná touha po probuzení a eschatologickým očekáváním podmíněné mimořádné evangelizační úsilí. Tato mezinárodní spolupráce má spíše jednorázový charakter, kdy je zván zahraniční host na různá evangelizační či léčebná shromáždění. Společné konference nebo shromáždění se zahraničními hosty v jednotlivých sborech se konají vícekrát do roka. Při té příležitosti navštíví zahraniční služebníci více sborů v Čechách i na Slovensku.⁶² Opodstatněně se proto domnívám, že se jedná o celkem nákladnou záležitost, která hraje podstatnou roli ve výdajích Církve víry. Navíc, jak ukazuje výrok pastora olomouckého sboru, vzájemné vztahy mohou být velmi povrchní.

„...teď přijde Ferreyra, nějaký kazatel k nám do sboru a přijde tak, že z nějaké církve, ale úplně vážně, **to je náš přístup**, z nějaké církve tady mi přišel e-mail, že mají tohoto kazatele a že má volný program, takže jestli nechceme, aby přišel jako host, takže my jsme se podívali na jeho sbor, tak jsme odepsali, že jo. ... Spolupracujeme, ale až do takové míry, že já vážně nevím, můžu to dohledat a zeptat se, jaká je to církev, ...úplně volně, nemáme s tím nejmenší problém, ...až do té míry, že to nějak velice **nezkoumáme**, ...že bychom to nějak prověřovali, **zda je to** nakonec tak **korektní člověk**, že k nám může přijít kázat do církve...“⁶³

Tento výrok svědčí o velmi nízké odpovědnosti vedoucích za sbor i za zahraniční služebníky v Církvi víry. Zároveň zdánlivě protirečí tomu, že by silně vyhraněné učení mohlo sehrávat ve vymezování se vůči ostatním církevním společenstvím nějakou roli. Nicméně, tato kázání jsou standardně zaměřena na jednoduché evangelizační poselství v podobě Hnutí víry, na uzdravení či prosperitu, na uctívání a vztah k Bohu, ke společenství a na poslušnost vůči pastorovi, čili mají upevňovací charakter.⁶⁴ Je potom otázka, komu tyto zahraniční evangelisté vlastně slouží a zda mohou mít řadoví věřící z takové koncepce užitek adekvátní vynaloženým nákladům. Dále při analýze těchto hostovských kázání vystupují do popředí nezávazná témata jako je manželství nebo rodina či výchova dětí. Jenom v případech služebníků z maďarského Sboru víry nacházíme v kázáních konkrétní vyučování, které KS Milost a Církev víry formuje a které je automaticky přijímáno.

Dále bych zde chtěla upozornit na ty osobnosti, které uvedl Přípravný výbor pro registraci Církve víry v požadované charakteristice. Z jejich vlastní charakteristiky:

„Církev víry patří do celosvětového letničního a charismatického hnutí. Ze světově známých osobností tohoto hnutí jsou naše sbory a misijní skupiny ovlivněny zejména učením Dereka Prince a Kennetha E. Hagina st. Církev víry, jednotlivé sbory a misijní skupiny hlásící se k této církvi nejsou součástí žádné církevní struktury mimo území České republiky. Přesto úzce spolupracujeme s Křesťanskými společenstvími Slovenské republiky a jako příklady další

59 Srov.: <http://www.milost.sk/logos/clanok/joe-ferreyra-v-slovenskych-a-ceskych-zboroch>, (10. 3. 2014).

60 Srov.: <http://www.milost.sk/logos/clanok/uctivani-je-vasen>, (10. 3. 2014).

61 Srov.: <http://www.milost.sk/logos/clanok/letnicne-prebudenie-v-juznej-amerike>, (10. 3. 2014).

62 Srov.: <http://www.milost.sk/logos/clanok/februarove-turne-dr-petra-gammons-a-v-cechach-a-na-slovensku>, též: <http://www.milost.sk/logos/clanok/rodina-taxovcov-v-nasich-zboroch>, (10. 3. 2014).

63 Vyjádření pastora olomouckého sboru Církve víry Martina Mazúcha In.: Znaleký posudek Číslo 1/1347/2012, Posouzení některých otázek v souvislosti s žádostí o registraci Církve víry, str. 18, důraz aut.

64 Srov.: Např.: „Hneď na začiatku kázne Gammons **prízvukoval** **kľúčovú dôležitosť zmluvného vzťahu medzi veriáciami a ich pastorm.** (...) Gammons si vybral **klasickú tému kazateľa viery** – Sedem krokov ako prijať od Pána zázrak.“ Viz: <http://www.milost.sk/logos/clanok/dr-peter-gammons>, důraz aut.

mezinárodní spolupráce lze uvést:

Kings Gate Christian Fellowship (Ian McCormack, Londýn)

Bill Moore Ministries (Dr. Bill Moore, Texas, USA)

Red Apostólica Maranatha International (Jesús Tax, Mexiko)

Hit Gyülekezete (Sándor Németh, Maďarsko)

Marilyn Neubauer Ministries (Marilyn Neubauer, Kalifornie, USA)⁶⁵

Pro učení a působení Církve Křesťanská společenství není mezinárodní spolupráce⁶⁶ s jedinou z těchto osobností důležitá, nejsou rozhodně považovány za služební dary od Boha a vůči vlivu některých výše zmíněných osobností se spíše mírně vymezují. Dokladem je např.: skutečnost, že pod vlivem učení Sándora Németha a sboru Hit Gyülekezete v Budapešti došlo k rozdělení sboru Křesťanského společenství v Hodoníně.⁶⁷

Kvůli silnému důrazu na účast většiny členů jednotlivých, i značně vzdálených sborů Církve víry na častých společných konferencích je takřka vyloučena deklarovaná autonomie sborů Církve víry a to i přesto, že sbory jsou jako autonomní jednotky charakterizovány v Základním dokumentu Církve víry.⁶⁸ Jak již bylo řečeno výše, autonomie sborů Církve víry se zásadně liší od pochopení autonomie sborů, jak ji lze pozorovat v Církví Křesťanská společenství.

Na tomto konkrétním příkladě lze velmi dobře ilustrovat typicky charakteristickou různorodost „Třetí vlny“. Také KS Milost vznikala v rámci charismatické obnovy uvnitř tradiční církve, konkrétně Bratrské jednoty baptistů a právě odtržením od mateřského tělesa se skupina konstitovala jako nezávislá charismatická církev. Tato charakteristika dobře odpovídá i situaci Církve víry, která v rámci vlny nového vyhraněného učení a vztahu k charismatické osobnosti se odtržením od mateřského tělesa, Církve Křesťanská společenství konstitovala jako další nezávislá charismatická církev se silnou vazbou na zahraničního spojence.

Pro KS Milost a Církev víry v rozdílné míře, závislé na charakteru jednotlivých sborů, platí charakteristický rys neocharismatických společenství, kterým je častá kritika právě kvůli spornému teologickému učení i praxi a zároveň také výrazná distance ze strany klasické letniční církve i charismatiků v rámci tradičních církví. Proto ve své práci věnují značný prostor teologickým východiskům Církve víry. Jsem přesvědčena, že vyhraněné učení KS Milost bylo v mnohých aspektech zjevným důvodem pro rozchod vznikající Církve víry s Křesťanskými společenstvími. Důležitost vyhraněného učení potvrzuje ve svém posudku i Mgr. František Fojtík, když píše, že „Církev víry je ve svém přístupu k učení vyhraněná“ a že má ve vztahu ke svým členům „tendence vydělovat ze svého středu ty, kteří s tímto učením nejsou ztotožnění“⁶⁹. Co se týče témat vyhraněného učení, ta nejmarkantnější již byla nastíněna výše a zjevně zakládala důvod pro rozchod s Křesťanskými společenstvími. Domnívám se, že o spíše druhotný a nereflektovaný důvod se jednalo pouze v případě vyhocené eschatologie v učení KS Milost a to proto, že silný důraz na blížící se konec zdaleka nedostával v jejich vlastním periodiku určeném širší veřejnosti takový prostor jako například ve vyučovacích kázáních, která byla vnějšmu pozorovateli do spuštění jejich internetové televize na www.milost.tv na přelomu let 2010/2011 prakticky nedostupná.

65 Příloha č. 1 Návrhu na registraci Církve víry.

66 Podle vyjádření znalce charakterizuje tuto „spolupráci“ (vyjma Sbor víry v Budapešti a slovenská KS) jenom pozvání konkrétních kazatelů. In.: Znalecký posudek Číslo 1/1347/2012, Posouzení některých otázek v souvislosti s žádostí o registraci Církve víry, str. 18.

67 Srov.: *Život víry*, červenec–srpen 2011, str. 4

68 Srov.: Základní dokument Církve víry, část I., §1 odst. 1.

69 Více v: Znalecký posudek Číslo 1/1347/2012, Posouzení některých otázek v souvislosti s žádostí o registraci Církve víry, str. 26.

Podle učení KS Milost a Církve víry má konec tohoto věku nastat ve velmi blízké době a ve svých výkladech se snaží najít a určit konkrétní rok, kdy má k vytržení⁷⁰ dojít. Nejpozdější termín předpokládaného vytržení je rok 2068 (viz 3.5.3). Podle jejich interpretace musí před touto událostí dojít k mimořádně rozsáhlému probuzení a podle jejich pochopení mají za úkol mít na této skutečnosti zásadní podíl. Jejich silné evangelizační úsilí má tedy značnou oporu v eschatologickém chápání skutečnosti a v přesvědčení blízcího se konce. Jelikož k tomuto probuzení musí dojít před rokem 2068, musí jako církev naplnit své poslání v časově omezeném limitu. Předpokládám proto, že vědomí blízcího se konce a naléhavost splnění jejich úkolu je příčinou agresivních způsobů evangelizace a některých kontroverzních počinů ve vztahu ke státním institucím.

Církev Křesťanská společenství probuzení vyhlíží, ale zdá se, že nemá na zřeteli jeho souvislost s blízkým Kristovým příchodem.⁷¹ Na základě vyjádření Dana Drápala⁷² se domnívám, že o tomto naukovém prvku sborů budoucí Církve víry v době společné koexistence Křesťanská společenství jako celek nevěděla.

Pro naplnění cíle dosud nevídaného probuzení je třeba využít jakékoliv prostředky. Kvůli tomuto náboženskému cíli se Křesťanská společenství Milost a Církev víry nebojí používat osvědčené marketingové strategie.⁷³ Tento přístup je však Křesťanským společenstvím ČR již značně vzdálený⁷⁴ a ukazuje na inspiraci hnutím novoapoštolská reformace Petra C. Wagnera. Zároveň toto probuzení se má podle nauky tohoto hnutí projevit tak, jak vidí úkol církve teologie obnovy a teologie nadvlády. Podle ní křesťané musí znovu prosadit Boží nadvládu nade vším včetně světské politiky a společnosti.

Zařazení Církve víry do nějakého proudu Třetí vlny je tedy značně problematické. Nacházíme zde kombinaci myšlenek různých učitelů z různých proudů. Vidíme silný důraz na učení Hnutí víry a zároveň vazbu na služební dar. Spolu s důrazem na přítomnost Ducha svatého a na pomazání je posilován i značný exkluzivismus ve vztahu k ostatním církvím, tzv. „Postdenominacionalismus“. Zároveň se snaží pro svoji činnost maximálně využít osvědčené marketingové strategie a prosadit se ve společnosti, taktéž se ale vymezují i svým důrazem na blízcí se konec, který je specifikován konkrétním datem.

70 Srov.: Dispensacionalismus – Terminologie, bod 3. Uchvácení. In: McGRATH, A. E., *Blackwellova encyklopedie moderního křesťanského myšlení*, Návrat domů, Praha 2001, str. 75. Viz též: Vytržení, studijní článek. In: Stamps, D. C., Adams, W. J. (eds.): *Studijní bible s výkladovými poznámkami*, Life Publishers International, 2009, Český ekumenický překlad, Písmo svaté Starého a Nového zákona, Česká biblická společnost, 2001, str. 1970.

71 Eschatologická koncepce v CKS jsou v mnohém velmi podobné s Církví víry. Srov.: např.: „Pán Ježíš přichází, seminář o eschatologii v Ústí“, *Život víry* 3/1991, str. 63–64, nicméně omezení konkrétním datem zde nenacházíme.

72 Vyjádření získáno e-mailovou komunikací s bývalým seniorem CKS Danem Drápalem dne 14. 3. 2014: Aut: „Setkal jste se s tím, že by pastoři CKS předkládali věřícím konkrétní datum (např.: rok), kdy by mohlo dojít k vytržení? Jak jste vy na podobné tendence reagoval?“ D. Drápal: „Pokud vím, tak určitě ne, a pokud ano, tak jsem to nevěděl. To bych se ozval.“

73 Příkladem může být právě typické propojení podnikání a duchovní služby. Proti tomuto principu se Dan Drápal snažil vystupovat. Srov.: <http://www.milost.sk/obchod/c/audio>, <http://www.milost.sk/obchod/p/zakony-prosperity>, vydavatelství: COM SK. Srov.: ONDRÁŠEK, L. M., *Neocharizmatické hnutie na Slovensku*, Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi, 2011, str. 153. „Firma COM SK s.r.o., Banská Bystrica, IČO 43 962 394, se sídlem na ulici Lazovná č. 72 byla zapsaná do obchodního rejstříku 21. 2. 2008. Konatelé této společnosti jsou Jaroslav Kříž, Rastislav Bravčok, Jozef Lupták, Miroslav Tomaník a Daniel Šobr. Základní jmění společnosti COM SK s.r.o je 232 359 EUR.“; Podob.: <http://www.cvolomouc.cz/cirkev/pathmos>, (10. 3. 2014).

74 Dan Drápal se vyjádřil, že „dost nabádal, aby se podnikání a duchovní práce nijak nesměšovaly“. Informace potvrzeny e-mailovou komunikací s bývalým seniorem KS Danem Drápalem dne 13. 3. 2014.

2. Historické souvislosti vzniku Církve víry

2.1 Historie prostějovského sboru a vztah ke KS Milost

Vznik Církve víry by se dal symbolicky datovat dnem, kdy se současný pastor Církve víry v Prostějově Radek Hasa, tehdy pouze jako evangelizační pomocník, vrátil do Čech z evangelizací, které probíhaly na Slovensku pod záštitou KS Milost a prožil zvláštní volání k návratu na Slovensko. Sám o tom říká v rozhovoru pro časopis Logos toto: „Na konci léta roku 2001, když jsem se vrátil domů s Modrým stanem (sic!), za hraničním přechodem na kopci Lopeník jsem jasně prožil Pánovo volání, abych uložil stan, vyspal se a druhý den se vrátil do Bystrice na biblickou školu. Poslechl jsem. První tři dny se v uvozovkách nic nedělo, nechápal jsem, proč mě tam Pán poslal. Až ve středu večer kazatel Ekkehard Höfig během kázání pozval na podium (sic!) muže z cizí církve. Na shromáždění byli jen členové KS Milost a já jsem si tam nepřipadal jako cizí. Po nějaké době mi došlo, že se jedná o mě. Vyšel jsem na podium (sic!) a kazatel Höfig, který vůbec neznal situaci u nás ve sboru, mi popsal jisté podrobnosti, o kterých nevěděli ani naši členové. Pak mě skrze něho Bůh vyzval k odvaze vstoupit do díla na Pánově vinici, a že mě povolává do služby pastora. Pak jsem spadl pod Boží přítomností a viděl jsem ruku, jak mi vyměňuje srdce. Tou dobou jsme se u nás v Prostějově modlili za pastora sboru. Výzvu jsem přijal a musím říci s čistým svědomím, že Bůh drží slovo.“⁷⁵

Manželé Hasovi jezdili na Slovensko již dříve, vždy během letních prázdnin, kdy probíhaly evangelizace, pro povzbuzení a pomoc. Ve svém sboru zakoušeli vleklé těžkosti kvůli přístupu tehdejšího pastora sboru, invalidního podnikatele se sportovním zbožím Josefa Pospíšila. Před svým obrácením byl Josef Pospíšil těžkým alkoholikem a když se jednou vrátil po železniční trati opilý domů, vlak mu přejel obě nohy. V nemocnici si vzpomněl na skupinu křesťanů, vedenou Danem Drápalem, kteří mu při své návštěvě prostějovského evangelického sboru v roce 1982 jako náhodnému chodci svědčili a obrátil se. Následně tuto skupinu vyhledal v Praze a byl pokřtěn.⁷⁶ Josef Pospíšil vedl sbor od jeho založení těsně po revoluci. Zároveň založil velmi úspěšnou firmu Sama, která vyráběla sportovní zboží, rukavice, fotbalové míče atd. Byl velmi aktivní, po dohodě s městem budoval ve městě dětská hřiště apod. Jeho podnikatelský zájem byl pro KS hodně netypický. Dan Drápal se vyjádřil, že „dost nabádal, aby se podnikání a duchovní práce nijak nesměšovaly“.⁷⁷ Josef Pospíšil zanedbával kvůli podnikání sbor. Existují náznaky, že se snažil svou pozici posilovat autoritářským přístupem ke společenství⁷⁸ a že sbor pro něj znamenal pouze finanční výhody.⁷⁹ Na druhou stranu, Dan Drápal vyjádřil přesvědčení, že Josef Pospíšil „naopak do sboru vložil spoustu vlastních prostředků“ a dodal, že to, že se vůbec objevuje podezření z finančního využívání či dokonce ze zpronevěry, jen potvrzuje, že „správně nabádal k tomu, aby hospodaření sboru a jakékoli podnikání bylo striktně odděleno“.⁸⁰ Dan Drápal také vyjádřil podezření, že se Josef Pospíšil vrátil k pití.⁸¹ To, že zanedbával sbor vedlo k značným problémům celého společenství a k razantnímu úbytku členské základny.⁸² Manželé Hasovi přemýšleli, že také odejdou někam jinam, ale neměli kam. K prostějovskému sboru chovali velmi srdečný vztah,

75 <http://prostejov.milost.cz/cirkev/historie/> (25. 10. 2013).

76 Informace potvrzeny e-mailovou komunikací s bývalým seniorem KS Danem Drápalem dne 13. 3. 2014.

77 Informace získány e-mailovou komunikací s bývalým seniorem KS Danem Drápalem dne 13. 3. 2014.

78 Autoritářský přístup potvrzuje i Dan Drápal, nicméně dodává svou domněnku, že „v tom si s ním nové vedení příliš nezádalo“.

79 Srov.: <http://prostejov.milost.cz/cirkev/historie/> Sbor se tehdy rozešel s tehdejším pastorem, jehož život již delší dobu neodpovídal biblickým normám, věnoval se více svému podnikání než potřebám církve a místo aktivní služby ve vedení sboru jen využíval materiálních výhod.

80 Informace získány e-mailovou komunikací s bývalým seniorem KS Danem Drápalem dne 14. 3. 2014.

81 Informace získány e-mailovou komunikací s bývalým seniorem KS Danem Drápalem dne 13. 3. 2014.

82 Bývalý pastor po sobě zanechal mnoho zraněných lidí, někteří z nich neunesli stávající tlak a utekli do jiných církvi nebo úplně odešli do světa. In <http://prostejov.milost.cz/cirkev/historie/> (25. 10. 2013).

protože patřili mezi jeho zakládající členy v roce 1988 a jako celá skupina stáli také při založení Křesťanských společenství v roce 1990.⁸³ Když začali jezdit na Slovensko s evangelizačním stanem, našli u tamních bratrů a sester z KS Milost potřebnou pomoc a podporu. Velký modrý evangelizační stan získal prostějovský sbor v roce 1997 tím, že zaplatil dluhy po Harvest International Ministries a očekával, že stan bude sloužit k evangelizačním kampaním v České republice. Ostatní sbory Křesťanských společenství v České republice neměli zájem se na společných stanových evangelizacích nijak podílet. Jedním z důvodů bylo to, že jejich vedoucí byli přesvědčeni, že se jedná o zastaralou metodu evangelizační práce. Toto odmítnutí ze strany českých Křesťanských společenství vedlo k tomu, že se prostějovský sbor rozhodl nabídnout stan a spolupráci slovenským sborům.⁸⁴ Radek Hasa oslovil pastora Gabriela Minárika z Křesťanského společenství Domu víry v Popradu, který stan využil na desetidenní evangelizaci a poté doporučil nabídnout stan ke spolupráci sboru v Banské Bystrici a dal mu kontakt na pastora Jaroslava Kříže. „Slovo dalo slovo a evangelizace začaly probíhat.“⁸⁵ Členové prostějovského sboru, kteří se zúčastnili evangelizační práce s modrým stanem na Slovensku, byli situací ve slovenských sborech velmi povzbuzeni a inspirováni jejich horlivým evangelizačním nasazením. Tyto kontakty byly značně podnětné a znamenaly postupující oživení pro vyčerpané členy prostějovského sboru.⁸⁶ Domnívám se, že kdyby se tehdy dostavila nějaká silnější podpora ze strany vedení sborů v České republice nebo nějaká evangelizační spolupráce, bylo by možná dnes v České republice o jednu registrovanou církev méně.

Josef Pospíšil⁸⁷ byl nakonec dne 31. 12. 2000 staršovstvem⁸⁸ odvolán a sbor zůstal nějakou dobu bez pastora.⁸⁹ Radomír Hasa byl ustanoven pastorem⁹⁰ 3. března 2002⁹¹ na nedělním shromáždění a byl potvrzen pastorem Miroslavem Vencem⁹² z KS Ostrava a Jiřím Tichavským z KS Frenštát pod Radhoštěm.⁹³ Na webových stránkách prostějovského sboru však není o těchto lidech zmínka. Již tehdy byla pro sbor důležitější vazba na Křesťanské společenství Milost. Radek Hasa byl totiž po výše zmíněném duchovním zážitku na biblické škole s Ekkehardem Höfigem v Banské Bystrici Jaroslavem Křížem pověřen vedením prostějovského sboru jako nový pastor⁹⁴

83 Srov.: <http://prostejov.milost.cz/cirkev/historie/>, (6. 3. 2014).

84 Milde, D.: Církev v srdci Hané, *Logos*, 10/2005, str. 10–12.

85 Milde, D.: Církev v srdci Hané, *Logos*, 10/2005, str. 10–12.

86 Srov.: Např.: „Jsme moc rádi, že jsme mohli být u obnovy prostějovské církve a vidět ty proměny po napojení na banskobystrický sbor.“ In: <http://www.milost.sk/logos/clanok/misijna-skupina-v-hradci-kralove>, též *Logos* 4/2008.

87 Josef Pospíšil zemřel na rakovinu asi v roce 2006 nebo 2007. Před jeho smrtí s ním byl v častém telefonickém kontaktu Dan Drápal, který uvedl, že Josef Pospíšil zůstal vůči sboru zahořklý a k celé situaci dodal, že „motivace Josefa Pospíšila určitě nebyla zjištěná. Měl nepochybně řadu nedostatků, i charakterových, ale „nebyl na prachy.“ Naopak, myslí si, že „radě lidí pomohl i za cenu značných osobních obětí. Zaměstnal spoustu lidí, kteří přišli o práci – a to i lidi, kteří ho kritizovali.“

88 Dan Drápal byl ve sboru v Prostějově přítomen, když došlo k jeho sesazení. Vyjádřil se, že staršovstvu v té době nic jiného nezbývalo. Informace získány e-mailovou komunikací s bývalým seniorem KS Danem Drápalem dne 13. 3. 2014.

89 Datum odvolání Josefa Pospíšila a kolektivní vedení sboru (R. Hasa, D. Milde, A. Vašků) potvrzeno e-mailovou komunikací se současným nadsborovým pastýřem Markem Prosnerelem dne 9. 4. 2014.

90 V době ustanovení Radomíra Hasy do funkce pastora fungovala Křesťanská společenství jako občanské sdružení. V jejich stanovách nebyla uvedena povinnost přizvat Radu nebo Seniora k ustanovení pastora. V té době stačilo, byl-li přítomen pastor sousedního sboru. Následně sbor dával Radě na vědomí ustanovení nového pastora. Informace získány telefonickým rozhovorem se současným nadsborovým pastýřem Markem Prosnerelem dne 12. 3. 2014.

91 V této době byl také do staršovstva sboru kooptován B. Rataj. Informace získány e-mailovou komunikací se současným nadsborovým pastýřem Markem Prosnerelem dne 9. 4. 2014.

92 Miroslav Venc v současnosti není pastorem CKS. Informace získány e-mailovou komunikací se současným nadsborovým pastýřem Markem Prosnerelem dne 9. 4. 2014.

93 Informace získány e-mailovou komunikací se současným nadsborovým pastýřem Markem Prosnerelem dne 9. 4. 2014.

94 Novými pastýři sboru se stal Radomír Hasa se svou manželkou Marií. Tento manželský pár dodnes vede prostějovské Křesťanské společenství. (25. 10. 2013)

a okamžitě se rozhodl také ke změně duchovního směřování celého sboru.⁹⁵

Jako celý sbor byli totiž prostějovští přesvědčení, že na Slovensku, na rozdíl od nich přijali v polovině devadesátých let novou vlnu působení Ducha svatého a ztrátu horlivosti a osobní zbožnosti považovali za negativní následek špatného rozhodnutí jejich vedení.⁹⁶ V polovině devadesátých let bylo v neocharismatických společenstvích populární tzv. „Torontské požehnání“, které ale Křesťanská společenství jako celek rozhodně neodmítala.⁹⁷ Nicméně, stejný argument uvádí i Petr Fiřt v již zmíněném článku „Nad Tatrou sa blýska“ kontra „Kde domov můj“, když tvrdí, že ztrátu pomazání způsobila snaha po budování jalové jednoty.⁹⁸ Tento argument je proto třeba brát vážně. Je tedy možné, že prostějovští i pastor Fiřt chápali tuto „novou vlnu působení Ducha svatého“ jako snahu po oddělení se od ostatních denominací.⁹⁹ Podle nich měli ekumenické snahy za cíl brzdit projevy svatého Ducha. Domnívám se proto, že – ačkoliv Křesťanská společenství neodmítla tzv. „Torontské požehnání“, měly jej zastavit právě ekumenické snahy představitelů Křesťanských společenství.¹⁰⁰ Protože se jedná o jeden z výlučných znaků učení, které formovalo osobnosti mající klíčový vliv na vznik Církve víry, věnuji mu pozornost v oddílu zabývajícím se rozdílnými teologickými východisky.

Díky změně vedení a duchovního směřování prožil během krátké doby celý sbor značné občerstvení, podařilo se stabilizovat členskou základnu a znovu začít misijní práci v okolních městech. Olomouc, kde kazatelská stanice¹⁰¹ zanikla jen několik let předtím¹⁰², nabízel velký potenciál a tak blízká spolupráce s Křesťanským společenstvím Milost v Banské Bystrici přinesla dohodu o společné podpoře misijního pracovníka, který byl koncem roku 2001 vyslán ze sboru v Banské Bystrici, aby sbor v Olomouci¹⁰³ obnovil. Tato stanice fungovala pod příkrytím prostějovského sboru a tak nebylo nutné konzultovat uvedený postup s žádným představitelem Rady Křesťanských společenství ani s tehdejším seniorem Danem Drápalem. Misijní stanice měla silnou oporu v Křesťanském společenství Milost a již v roce 2005 byla uznána a ustanovena senior pastorem KS Milost v Banské Bystrici Jaroslavem Křížem a pastorem prostějovského sboru

95 „Po změnách v našem sboru, když jsem měl vstoupit do pozice pastora jsem měl před Pánem jednu otázku, ke kterému služebnímu daru se mám přidat. Rozhodnutí z mé strany nebylo až tak těžké, zavázal jsem se do učenického vztahu pastoru Křížovi. Problém byl v tom otočit celou církev tím správným směrem, ale to bylo plně v Boží režii. Dnes si myslím, že co se týká nasměrování a zavázanosti není v naší církvi problém, i když někteří, co slibovali věrnost až za hrob, utekli.“ In <http://prostejov.milost.cz/cirkev/historie/> (25. 11. 2013).

96 Srov.: <http://prostejov.milost.cz/cirkev/historie/> V polovině devadesátých let se tehdejší vedoucí sboru rozhodli nepřijmout novou vlnu působení Ducha svatého, která právě procházela církvemi v Čechách a na Slovensku. Toto rozhodnutí na několik let negativně sbor ovlivnilo. Začala se vytrácet horlivost a nadšení plynoucí ze vztahu s Ježíšem Kristem, u mnohých zvládněla osobní zbožnost a do církve začala pronikat sekularizace. Nějakou dobu jsme této situaci nedokázali čelit.

97 Srov.: http://www.dingir.cz/cislo/starsi/1999_2/clanky/D1999_2_11.html

98 V době, kdy vrcholila „Nová vlna Ducha svatého“ a Boží lid v Čechách byl hladový po pomazání a projevech Ducha sv., byly využívány např. národní konference k propagaci „jednoty“. Tato tzv. jednoty měla být pěstována i s těmi, kdo výše zmíněnou celosvětovou vlnu Ducha svatého odmítali a odsuzovali a učili bludně i o samotném křtu v Duchu svatém. Místo toho, aby na národních konferencích znělo Boží slovo, proudilo Boží pomazání a Boží lid byl občerstvován a vyzbrojován, museli jsme po dlouhý čas sledovat, jak se propagátoři této jalové jednoty na pódiu vzájemně „poplácávají po zádech“. Paradoxem je, že dnes spolu nemluví a doslova se nemohou ani vidět.

99 Tzv. Postdenominacionalismus. Učení W. Branhama, že církev má vyjít ze zjetí tradičních struktur a denominací, u nás zpopularizoval D. Prince. Toto učení značně poznamenalo i Sándora Németha a jeho Sbor víry v Budapešti.

100 Rozdílného postoje ve vztahu k jiným církvím i osobám bez vyznání si všímá také ONDRÁŠEK, L. M., *Neocharismatické hnutí na Slovensku*, Ústav pre vztahy štátu a církvi, 2011, str. 212–213.

101 Kazatelskou stanicí v Olomouci vedl Rostislav Vysloužil, který měl kolem sebe asi 10 lidí. Někdy v polovině devadesátých let odešel do nějaké jiné denominace (asi do AC). Informace získány e-mailovou komunikací s bývalým seniorem KS Danem Drápalem dne 13. 3. 2014.

102 <http://prostejov.milost.cz/cirkev/historie/> (25. 10. 2013) „Tou dobou ukončilo činnost olomoucké Křesťanské společenství a přibližně polovina jeho členů vstoupila do našeho sboru.“

103 O sboru v Olomouci (pastor Rostislav Vysloužil) i v Prostějově (pastor Josef Pospíšil) se zmiňuje i „Mapa probuzení“, *Život víry* 5/1991, str. 103. Viz též: „Křesťané a politika“, *Život víry* 5/1991, str. 99.

Radkem Hasou jako samostatný sbor a misionář Martin Mazúch byl ustanoven jako pastor.¹⁰⁴ Sbor v Olomouci byl přijat mezi Česká Křesťanská společenství na pastorálce v Herlíkovicích v květnu 2006.¹⁰⁵ Martin Mazúch byl potvrzen jako pastor v Olomouci pastorem sousedního sboru Radomírem Hasou a tím byly splněny podmínky uvedené v Zakládacím dokumentu již registrované církve Křesťanská společenství.¹⁰⁶

2.2 Historie vzniku sborů Církve víry a vztah k Církvi Křesťanská Společenství

S nárůstem sboru v Olomouci a se vznikem dalších misijních skupin sílil i vliv KS Milost a jeho nauky v České republice. Pro tyto nové skupiny byl charakteristický zvláště důraz na služební dar v osobě Jaroslava Kříže a na protestní postoj vůči ekumenické otevřenosti CKS. Rada Církve Křesťanská společenství v České republice mohla jen s nevolí hledět na cizorodý vliv těchto sborů, který se projevil zvláště nezvolením Marka Prosnera seniorem KS na setkání Kolegia pastorů Křesťanských společenství koncem července 2007.¹⁰⁷ Tato společenství totiž už svoji duchovní autoritu měla a dosavadní volné uspořádání více vyhovovalo šíření jejich myšlenek. Postupně bylo čím dál tím více zjevné, zvláště na celocírkevních pastorálcích, že v centru Hané se nacházejí dva sbory se svými misijními stanicemi, které se sice jmenují Křesťanská společenství, ale nemají s nimi společný program a směr a nesdílejí jejich představu o fungování církve.

Na jarní pastorálce ve Dlouhém 13.–15. 5. 2011 již došla trpělivost a obě strany se rozhodly svoje rozdíly řešit.

Život víry¹⁰⁸ popisuje průběh pastorálky takto: „Dramatickým momentem pastorálky KS v Dlouhém (...) byla otázka setrvání prostějovského a olomouckého sboru v rámci denominace. Rada KS navrhla pokojný rozchod s těmito sbory a uvedla, že porušují některé hodnoty KS: chození ve světle, rozvíjení hlubokých vztahů a jednoty a spolupráce s dalšími křesťany. ... Návrh na vyloučení obou sborů byl po diskusích schválen velikou většinou. V případě Prostějova šlo o rozchod pokojný... Oba sbory jsou řadu let formovány učením Sándora Németha, sboru Hit Gyülekezete v Budapešti. Pod vlivem tohoto hnutí došlo před časem k rozdělení KS Hodonín.“

Na webových stránkách Křesťanských společenství byla uvedena jen kratičká zpráva:

„Na jarní pastorálce se Církev Křesťanská společenství rozešla se dvěma sbory a to KS Prostějov a KS Olomouc. Důvodem v obou případech bylo nesdílení stejných hodnot při fungování církve. Rada CKS“¹⁰⁹

Co se týče vzájemných kontaktů s Církvi Křesťanská společenství v době před oddělením, Marek Prosner, současný nadsborový pastýř Křesťanských společenství se vyjádřil, že „bylo období, kdy mě z Prostějova **několikrát zvali**, abych tam jel, podívat se, jak se sboru daří, jakou dělají misijní práci, **ještě i v roce 2008 a později** a domnívám se, že **jsem to** z důvodu pracovní vytíženosti trochu **zanedbal**. **Je otázka, jestli by něco bylo jinak**, ale v tom Prostějově nebyli

104 Srov.: „Na konci roku 2005 byl náš vedoucí Martin Mazúch ustanoven jako pastor.“ In: KS Milost – Olomouc, *Logos* 6/2007, též: <http://www.milost.sk/logos/clanok/ks-milost-olomouc> (25. 10. 2013).

105 K přijetí sboru Marek Prosner dodává: „Přestože rada navrhovala odložení přijetí, kolegium přijetí schválilo (pro 13, proti 9, zdrželi se 3). IČO bylo přiděleno dne 1. 6. 2006. Informace získány e-mailovou komunikací se současným nadsborovým pastýřem Markem Prosnerem dne 9. 4. 2014.“

106 Podle e-mailové komunikace se současným nadsborovým pastýřem Markem Prosnerem dne 9. 4. 2014 „byl nejdříve sbor přijat do CKS a pak byl M. Mazúch ustanoven“. Podle CKS tedy mělo ustanovení M. Mazúcha pastorem proběhnout nejdříve v polovině roku 2006.

107 Srov.: <http://www.krestandnes.cz/article/krestanske-spolecenstvi-zvolilo-na-konci-cervence-novou-radu/7807.htm> (19. 12. 2013) „K volbě seniora je potřeba dvoutřetinová většina hlasů a do této většiny chyběly tři hlasy. Senior tedy nebyl zvolen a KS budou i dále vedeny Radou.“

108 Srov.: *Život víry*, červenec–srpen 2011, str. 4.

109 <http://www.kaes.cz/uvod.htm>, (26. 11. 2011).

takoví, že by nás prostě zasklili (...) to radikální vymezení tam skutečně nebylo. Na Kolegiu pastorů to bylo řečeno, že jsem tam byl zván, když se projednávalo to oddělení (...) s Davidem Mildem jsme měli vždy dobré korektní vztahy.“¹¹⁰ Nicméně ke vztahu k olomouckému pastrovi Martinu Mazúchovi a ke sboru se příliš vyjadřovat nechtěl, pouze podotkl, že o něm nemají dobré svědectví.¹¹¹

Zajímavý je i fakt, že „v případě Prostějova šlo o rozchod pokojný“, který naznačuje, že olomoucký pastor Martin Mazúch nechtěl svazek Církve Křesťanská společenství opustit a přednesl před Radou důvody, kterými hájil setrvání svého sboru v rámci CKS. Podle vyjádření Martina Mazúcha „by sami ze své iniciativy v dohledné době o založení nové církve neuvažovali.“¹¹²

I přes svou obhajobu byl však hlasováním členů Kolegia pastorů KS olomoucký sbor vyloučen z již uvedených důvodů navzdory vůli olomouckého sboru setrvat ve svazku CKS. Pastor Martin Mazúch nicméně přiznává, že mezi vedením CKS a olomouckým sborem existovaly napjaté či chladné vztahy od počátku vzniku sboru v Olomouci. Důvodem byly okolnosti přerodu misijní skupiny Olomouc, která byla ustanovena prostějovským sborem a kterou vedl Martin Mazúch v samostatný sbor CKS, kde již tehdy existovaly odlišné pohledy na způsob založení sboru mezi Radou CKS a vedením olomouckého sboru.¹¹³

Při pozorování vývoje olomouckého sboru a při analýze kázání pastora Mazúcha je evidentní, že on svým důrazem na závaznost autoritě Sándora Németha a Jaroslava Kříže a na jejich učení včetně kritiky „snahy po jednotě“ prostějovský sbor výrazně předčil a že jeho důraz na některé kontroverzní způsoby evangelizace – např.: léčení – viz 3.4, na evangelium prosperity, na Abrahámovo požehnání, dávání a finanční obětavost měli zjevně svůj vzor ve způsobech Jaroslava Kříže a že ekumenickou otevřeností Církve Křesťanská společenství ostentativně pohrdal a proto se lze jenom podívat nad tím, že pan Mazúch potřeboval deklarovat kladný vztah k Církvi křesťanská společenství a dlouze přemýšlet, proč potřeboval prokazovat nedobrovolné vyloučení.

Ráda bych ještě poukázala na přejícný postoj Církve Křesťanská společenství. „Ačkoliv jsme se organizačně rozešli, věříme, že členové těchto sborů jsou našimi duchovními sourozenci. **Přáli bychom jim, aby mohli uskutečňovat vlastní způsob zbožnosti ve své a svým vlastním způsobem spravované církvi.** Pokud bychom zaslali pouze strohý text důvodů vyloučení těchto sborů, mohlo by je to uvést do nesprávného „světla“ a tím zavdat příčinu k nedoporučení jejich registrace.“¹¹⁴ Rada CKS zároveň znalce informovala o svém záměru **dočasného „zastřešení“ těchto sborů** z důvodu poskytnutí prostoru k formálnímu vytvoření nového církevně právního subjektu.¹¹⁵

David Milde, starší prostějovského sboru uvádí: „Na základě vyloučení jsme zvažovali, co dál a výsledkem byl návrh na registraci.“¹¹⁶ Prostějovský sbor se svojí členskou základnou čítající kolem sto dvaceti lidí byl pro vznik Církve víry klíčový. Důležitou roli sehrál i olomoucký sbor, jehož členská základna se pohybovala mezi šedesáti až sedmdesáti lidmi.

110 Přepis části telefonického rozhovoru se současným nadsborovým pastýřem Markem Prosnerem dne 12. 3. 2014, důraz aut.

111 Úryvek z telefonického rozhovoru se současným nadsborovým pastýřem Markem Prosnerem dne 12. 3. 2014.

112 Více v: Znalecký posudek Číslo 1/1347/2012, Posouzení některých otázek v souvislosti s žádostí o registraci Církve víry, str. 9.

113 Srov.: Znalecký posudek Číslo 1/1347/2012, Posouzení některých otázek v souvislosti s žádostí o registraci Církve víry, str. 9.

114 Viz: Reakce na součinnost ze dne 1. 3. 2012; Dopis CKSČR znalci Mgr. F. Fojtíkovi, důraz aut.

115 Srov.: Reakce na součinnost ze dne 1. 3. 2012; Dopis CKSČR znalci Mgr. F. Fojtíkovi, důraz aut.

116 Více v: Znalecký posudek Číslo 1/1347/2012, Posouzení některých otázek v souvislosti s žádostí o registraci Církve víry, str. 9.

Další důležitý sbor se nachází v Ústí nad Labem, jehož vedoucím¹¹⁷ je Martin Petr, který jednal za přípravný výbor Církve víry. Založení sboru v Ústí nad Labem¹¹⁸ má svůj počátek v založení misijní skupiny v Praze koncem roku 2005¹¹⁹, kterou tehdy spravoval pastor nově ustanoveného olomouckého sboru Martin Mazúch¹²⁰ a odštěpení nespokojené skupiny ze sboru Nový život pastora Mikuláše Töröka v Ústí nad Labem¹²¹, která se k této maličké misijní skupině v Praze připojila. Během dvou let se skupina v Praze rozrostla a byla uznána za samostatný sbor¹²², nejen díky neustálé misijní činnosti, ale také díky přílivu členů z Ústí nad Labem. Tento sbor posléze založil v roce 2009 misijní stanici v Ústí nad Labem. Na vzniklou situaci reagoval dne 21. 1. 2010 pastor Mikuláš Török značně rozhořčeně a veřejně napadl vedoucího KS Milost Jaroslava Kříže a jeho pomocníky kvůli nečestnému způsobu jednání a agresivnímu proselytismu.¹²³ Martin Petr, současný vedoucí sboru v Ústí nad Labem, ve svých vzpomínkách pro časopis Logos reflektoval vztah k původnímu sboru méně nápadným způsobem.

„V roce 2004 došlo k tragickým událostem v našem životě a kvůli následných komplikacím jsme v roce 2007 opustili sbor, ve kterém jsme byli a sblížili jsme se s KS (sic! – pozn. aut.), kde jsme byli pastorem Jardou přijatí. Dva roky jsme dojížděli do pražského sboru, kde jsme toho hodně načerpali. V roce 2009 nás pastor vyzval založit práci v Ústí.“¹²⁴ Z dalšího vysvětlení Martina Petra vyplývá, že po odchodu z původního sboru cíleně hledali církev, která bude napojená na práci v Budapešti a když se seznámili s pastorem Jaroslavem Křížem, pochopili, že on je osobou, která je daná Bohem pro misijní práci primárně pro Slovensko, ale i pro Čechy.¹²⁵

V jeho reflexi můžeme pozorovat přijetí Jaroslava Kříže jako služebného daru, skrze který přichází vliv Sándora Németha. Opět zde vidíme stejný teologický prvek, který je cizí Církvi Křesťanská společnost.

Jak pastor Jaroslav Kříž tak i Mikuláš Török mají za svůj vzor Sándora Németha¹²⁶, Török dokonce nějaký čas bohoslužby Sboru Víry v Budapešti tlumočil českým a slovenským účastníkům a ze zprávy vyplývá, že vztahy těchto Sándorových učedníků nebyly vždycky tak

117 Zpráva na <http://www.milost.cz/news/clanok/pokracujeme-26-tyden-jej-oznacuje-jako-pastora-nicmene-zpravu-o-konkretnim-shromazdeni-na-kterem-by-byl-martin-petr-pastorem-ustanoven-se-mi-dohledat-nepodařilo>. Srov.: též: <http://www.milost.sk/logos/clanok/misijne-skupiny-maju-buducnost>, kde je označován jako vedoucí.

118 <http://usti.milost.cz/>, (6. 3. 2014).

119 Srov.: <http://www.milost.sk/logos/clanok/misijna-skupina-praha> též *Logos* 12/2007, str. 8.

120 <http://www.milost.sk/logos/clanok/ks-milost-olomouc>, též *Logos* 6/2007, str. 8.

121 Počátky tohoto sboru reflektuje *Život víry* 2/1991, str. 43–44.

122 Srov.: <http://www.milost.sk/logos/clanok/krestanske-spolecenstvi-milost-olomouc-1>, (6. 3. 2014).

123 <http://novyzyvit.cz/?lang=cs&action=clanky-nz&id=372>, (5. 12. 2013). „KS Milost – Kromě výše uvedeného vyjádření k Wort und Geist musím napsat ještě několik důležitých slov ke službě KS Milost, alespoň k tomu, co provádí zde v Čechách. (...) Především musím konstatovat, že naše zkušenosti jsou jednoznačně negativní. (...) již považuji za potřebné naše zkušenosti sdělit i ostatním a de facto je varovat před nekorektním jednáním KS Milost. Pokusím se vyjádřit naše zkušenosti a výhrady v několika bodech: Pastor Kříž vystupuje, jako kdyby za ním stála mnohem větší práce, než jaká je skutečnost. Přitom je třeba odlišit sbory, které jsou výsledkem jeho práce a ty, které se přidružily v podstatě účelově. (...) Rozšiřování KS Milost, alespoň zde v Čechách, se uskutečňuje vyloženě nekorektními a nebiblickými způsoby. Je pravda, že k jistým přestupům lidí v rámci církvi dochází. Ale to, co se děje ze strany KS Milost, je něco docela jiného. K rozšiřování vlivu jsou jim (i když nejspíš je to záležitost především samotného vedoucího pastora Kříže) lidé žijící ve hříchu nejen přijatelní, ale často dokonce nejvhodnější. Víme, že vedoucími skupin či snad i pastory, vedoucími chval nebo evangelisty KS Milost byli v Čechách nejednou ustaveni právě takoví lidé. (...) Další věc je ještě horší. Když v KS Milost najdou příznivce v jiných sborech, navádějí je, aby k nim neodcházeli hned, ale aby nenápadnou ‚prací‘ ve stávajících sborech podkopávali postavení tamních vedoucích, zasévali nespokojenost a reptáním získávali odpůrce vedení. K tomu používají pomluvy nejhoršího druhu - to jsem zakusil i já osobně. To vše s cílem celý sbor ‚převést‘ do KS Milost. A pokud se jim to nepovede, tak alespoň odvést tolik lidí, kolik jen bude možné. (...) jen proto, aby mohli vykázat ‚růst‘. (...)“ Mikuláš Török, pastor Nového Života.

124 <http://www.milost.sk/logos/clanok/misijne-skupiny-maju-buducnost/Sbor-v-Usti/>, (9. 12. 2013).

125 Srov.: <http://www.milost.sk/logos/clanok/misijne-skupiny-maju-buducnost/Sbor-v-Usti/>, (9. 12. 2013).

126 Srov.: Fekete, Csilla: V krátkosti o Hit gyülekezete, *Život víry* 2/1994, str. 35–36.

napjaté. Nicméně, i z pozdějších vyjádření vyplývá, že nebyla vůle poškozené vztahy urovnat.¹²⁷

Sbor Církve víry v Hradci Králové¹²⁸ má svůj počátek přibližně v roce 2005, kdy se do tohoto města přestěhoval mladý manželský pár ze sboru v Prostějově, který zde začal vést malou modlitební skupinu. Manželé Hasovi je následně povzbuzovali k založení misijní skupiny, která by byla pod záštitou prostějovského sboru KS a Radek Hasa začal do Hradce dojíždět, aby tamní skupinu vyučoval a povzbuzoval v růstu.¹²⁹ Někteří noví lidé začali jezdit na konference do Banské Bystrice a na nedělní bohoslužby do Prostějova a tak se misijní stanice postupně rozrůstala.¹³⁰

Vznik sboru Církve víry v Plzni¹³¹ je spojený s činností misionáře Roberta Štěpána ze sboru KS Milost z Banské Bystrice. Se svojí ženou se do Plzně přestěhoval v listopadu 2009. Podle jeho vyjádření je „apoštolská autorita a služba v pomazání velmi důležitá“¹³². Pravidelně se proto zúčastňuje konferencí v Banské Bystrici, propaguje časopis Logos, vyučování na [CD] a [DVD] a literaturu vydanou nakladatelství COM s.r.o. v Banské Bystrici.¹³³

Církev víry se schází i v Brně.¹³⁴ Počátek misijní skupiny v Brně-Kuřimi spadá do roku 2003. S pravidelnými nedělními bohoslužbami ale začala Církev víry v Brně teprve nedávno, od 17. 2. 2013.¹³⁵

Za zmínku stojí ještě geneze sboru Církve víry v Hodoníně¹³⁶. Místní sbor Křesťanského společenství vedený pastorem Ivanem Fučkou se pod nápoem učení Sboru víry v Budapešti již v roce 2004 rozdělil a značná část sboru se následně napojila na KS Milost a Jaroslava Kříže.¹³⁷ Na webových stránkách není uvedeno jméno pastora, ale ze seznamu nahraných bohoslužeb je zřejmé, že tam pravidelně dojíždějí buď pastoři z KS Milost nebo z jiných sborů Církve víry.¹³⁸ Kolem Ivana Fučka zůstala jen malá modlitební skupina, v KS má status misijní stanice. Její webové stránky nejsou funkční. Podle webových stránek se zdá, že podobná situace mohla nastat i v Křesťanském společenství v Hradci Králové.

Sbor Církve víry Naděje v Českých Budějovicích nebyl zahrnut v „Zápise o založení Církve víry“ ze dne 5. 9. 2011, podobně jako Církev víry v Praze, v Hodoníně a misijní skupina v Pelhřimově,¹³⁹ nicméně na rozdíl od těchto skupin není zmíněn ani ve znaleckém posudku, ve kterém jsou sbory Církve víry jednotlivě vypsány podle stavu ke dni 16. 3. 2012, takže není vyloučeno, že unikl znalcově pozornosti.¹⁴⁰ Na základě informací uvedených na webových stránkách Církve víry Naděje je zřejmé, že se považuje za součást Církve víry a že se k služebnému daru Jaroslava Kříže otevřeně hlásí.¹⁴¹ Navíc na sbor odkazují i webové stránky

127 <http://novyzyvot.cz/?lang=cs&action=clanky-nz&id=402>, (5. 12. 2013). „(...) Nezaregistrovali jsme ani žádnou snahu o urovnání, nápravu. Naopak – i veškeré další zkušenosti, kterých jsme do dneška nabyli, jsou výhradně negativní. A to jak ze strany vedení KS Milost, tak ze strany místních ‚vedoucích‘. (...)“ 27. 9. 2010, Mikuláš Török, vedoucí pastor Nového Života.

128 Srov.: <http://hradec.milost.cz/>, (6. 3. 2014).

129 Srov.: <http://www.milost.sk/logos/clanok/misijne-skupiny-maju-buducnost>, (6. 3. 2014).

130 <http://www.milost.sk/logos/clanok/misijna-skupina-v-hradci-kralove>; <http://www.milost.sk/logos/clanok/misijne-skupiny-maju-buducnost>, (6. 3. 2014).

131 <http://plzen.milost.cz/>; též <http://www.ekklesia.wbs.cz>, (6. 3. 2014).

132 <http://www.milost.sk/logos/clanok/misijne-skupiny-maju-buducnost>, (6. 3. 2014).

133 Srov.: <http://www.milost.sk/logos/clanok/misijne-skupiny-maju-buducnost>, (6. 3. 2014).

134 http://brno.milost.cz/?page_id=943, (6. 3. 2014).

135 Srov.: http://brno.milost.cz/?page_id=943, (6. 3. 2014).

136 <http://www.milost.net/>, (6. 3. 2014).

137 Srov.: <http://www.milost.net/>, (6. 3. 2014).

138 Srov.: <http://www.milost.tv/hladaj/hodon%C3%ADn>, (6. 3. 2014).

139 Srov.: Znalecký posudek Číslo 1/1347/2012, Posouzení některých otázek v souvislosti s žádostí o registraci Církve víry, str. 6.

140 Znalecký posudek Číslo 1/1347/2012, Posouzení některých otázek v souvislosti s žádostí o registraci Církve víry, str. 6.

141 „Církev víry patří mezi církve registrované Ministerstvem kultury ČR (viz výpis z registru ARES) je bezprostředně napojená na Křesťanské společenství Milost na Slovensku, jejíž senior pastorem je Jaroslav Kříž.

Církve víry a KS Milost.¹⁴² Zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností uvádí v §10 odst. 2 písm. d povinnost doložit v návrhu na registraci církve a náboženské společnosti Základní dokument, který podle odst. 3 písm. f musí obsahovat organizační strukturu církve a náboženské společnosti, **včetně výčtu všech typů právnických osob, které budou navrhovány k evidenci** v souladu s tímto zákonem (...) (důraz aut.). Jak naznačuje nedostatek ve výše zmíněném „Zápise o založení Církve víry“ ze dne 5. 9. 2011 a ve Znaleckém posudku Číslo 1/1347/2012 na str. 6, tato zákonná povinnost byla naplněna pouze zčásti.¹⁴³

Sbor Církve víry Naděje, podobně jako sbor v Plzni, není výsledkem misie sboru v Prostějově nebo v Olomouci, ale vznikl přímým působením Jaroslava Kříže. V tomto případě sehrála svoji úlohu dávná sportovní přátelství. Vladimír Kocman, pastor sboru Naděje, Církve víry¹⁴⁴ v Českých Budějovicích je – podobně jako senior pastor Jaroslav Kříž – významný český judista. Letních olympijských her v roce 1980 se oba účastnili¹⁴⁵ a podobně jako Jaroslav Kříž i on dosáhl dalších úspěchů, mezi nimi 2. místo na MS a mnohonásobně 1. místo na MČR. Dříve se podílel na vedení malého křesťanského společenství Cesta života a se svým svědectvím o obrácení hostoval v různých sborech.¹⁴⁶ V březnu roku 2010 sdílel také se shromážděním v Banské Bystrici svůj příběh o obrácení.¹⁴⁷ Od té doby charakterizuje jeho skupinu bližší spolupráci se sbory KS Milost, což vedlo k oddělení se od Cesty života¹⁴⁸ a založení nového sboru Církve víry „Naděje“ v Českých Budějovicích. Tento sbor vznikl pravděpodobně z popudu Jaroslava Kříže v září roku 2011¹⁴⁹, tedy jen velmi krátce před podáním žádosti o registraci a vedení sboru se ujal právě Vladimír Kocman.

Rozhodnutím Ministerstva kultury dne 30. 4. 2012 získala Církve víry registraci ke dni 22. 5. 2012. Dne 22. června 2012, přesně měsíc od registrace církve proběhlo v Prostějově první setkání pastorů a vedoucích misijních skupin Církve víry. Na tomto setkání byl ustanoven předsedou Církve víry pastor prostějovského sboru Radek Hasa, místopředsedové jsou pastor olomouckého sboru Martin Mazúch a pastor ústeckého sboru Martin Petr.¹⁵⁰ V této zprávě není sbor v Praze ani jeho pastor, kterým se koncem roku 2011 stal žilinský pastor Petr Kuba, zmíněn.

Deklarované sbory nebo misijní stanice¹⁵¹ Církve víry se tedy nacházejí v Brně, v Českých Budějovicích, v Hodoníně, v Hradci Králové, v Olomouci, v Ostravě¹⁵², v Pelhřimově, v Plzni, v Praze, v Prostějově a v Ústí nad Labem. Počty se ovšem na jednotlivých stránkách liší. Na některých stránkách chybí na sbor Církve víry „Naděje“ v Českých Budějovicích odkaz. Není ani výjimkou, že na webových stránkách Církve víry není uvedeno jméno pastora¹⁵³. Církve víry

V ČR je zastoupená sbory v Českých Budějovicích, Praze, Brně, Prostějově, Olomouci, Hodoníně, Plzni, Ústí nad Labem, Pelhřimově a v Hradci Králové a na dalších místech. Více informací naleznete na webových stránkách www.milost.cz a www.milost.sk.“ In <http://nadejeb.cz/o-nas/>, (6. 3. 2014).

142 Srov.: <http://www.milost.cz/>, <http://www.milost.sk/>, <http://prostejov.milost.cz/>, (6. 3. 2014).

143 Srov.: http://www3.mkcr.cz/cns_internet/CNS/Seznam_cpo.aspx?id_subj=12424&str_zpet=Seznam_CPO.aspx, (6. 3. 2014).

144 Srov.: <http://nadejeb.cz/o-nas/>, (6. 3. 2014).

145 http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Ce%C5%A1t%C3%AD_judist%C3%A9_na_vrcholn%C3%BDch_sportovn%C3%ADch_akc%C3%ADch, (6. 3. 2014).

146 <http://www.casd.cz/index.php?ID=4145>, (6. 3. 2014).

147 <http://www.cestazivota.cz/clanek.php?idc=116>, Srov.: Bronzový olympijský medailista v Banskej Bystrici, *Logos* 4/2010, str. 29, viz též týždenník *Réma* 12. 4. 2010.

148 Srov.: <http://www.cestazivota.cz/clanek.php?idc=116>, (6. 3. 2014).

149 Srov.: <http://nadejeb.cz/o-nas/>, (6. 3. 2014).

150 Viz <http://www.milost.cz/news/clanok/pokracujeme-26-tyden>. (25. 10. 2013).

151 Více o misijních skupinách, viz *Logos* 5/2011 též na <http://www.milost.sk/logos/clanok/misijne-skupiny-maju-buducnost>, (9. 12. 2013).

152 <http://www.ostrava.milost.cz/>, pastor: Petr Lakomý. Srov.:

http://www3.mkcr.cz/cns_internet/CNS/Detail_cpo.aspx?id_subj=12430&str_zpet=Seznam_CPO.aspx

153 Srov.: např.: <http://www.milost.cz/cirkev/kontakt>; http://www.milost.net/?page_id=44;

sama sebe prezentuje jako hnutí patřící k „moderní křesťanské reformaci“.¹⁵⁴ Zároveň se hlásí k víře „celého letnično-charismatického hnutí, k víře v nadpřirozené skutky, jaké se projevovaly v první církvi a v pozitivní změnu života“.¹⁵⁵

Na první konferenci Církve víry v sobotu 19. 5. 2012 pastor Radek Hasa hezky reflektuje historii tohoto hnutí. Hned v úvodu poděkoval dvěma manželským párům ze Slovenska a to bývalému pastorovi Gabrielu Minárikovi a jeho ženě, že zprostředkovali jejich setkání s manželi Křížovými a ti, že „přijali jakoby osamocený sbor z této země a že jsme je mohli poprosit, aby nám pomohli, protože sbor se nenacházel v dobré situaci. (...)“¹⁵⁶

V této reflexi Radek Hasa vzpomíná: „jak nás (Radka Hasu a Martina Mazúcha – pozn. aut.) na postní chatě pastor povzbuzoval, abychom do toho (zaregistrování nové církve – pozn. aut.) vstoupili a pak se události tak poskládaly, že jsme museli udělat toto rozhodnutí a chvála Pánovi, že už začala práce v Ostravě, začala práce v Hradci Králové, v Ústí nad Labem, v Plzni, v Hodoníně, v Brně, v Pelhřimově (...) prošli jsme krizemi, nemohu vynechat z těchto vzpomínek evangelizace s modrým stanem, protože je to jeden z důležitých kořínků, skrze který jsme začali sít život. (...) Pak pastor Jarek Kříž dovolil, abychom dojížděli do Bystrice a tam jsme čerpali... (...) Rok 2000 byla potřeba, byl pozůstatek některých lidí v Olomouci, nedobře dopadl původní sbor. (...) Na podzim se dala přihláška, v květnu máme registraci. Chvála Bohu, dopadlo to takto, bez jakýchkoliv obstrukcí, bez jakýchkoliv problémů... (...) Proto Vás vybízím, abyste podporovali služební dar, kterým je opravdu pastor Jarek Kříž.“¹⁵⁷

V jeho úvahách se odráží již zmíněná vztahová motivace pro nalezení cesty a opory pro svůj sbor a pro celkové následování Pána. Považovali se za „jakoby osamocený sbor z této země“ (ČR – pozn. aut.), který potřeboval přijetí, pomoc a vedení a evangelizace s modrým stanem na Slovensku označuje jako „jeden z důležitých kořínků, skrze který začali sít život“. Zároveň se ukazuje jistá závislost na vizích a rozhodnutích pastora Jaroslava Kříže, který „povzbuzoval, abychom do toho vstoupili“, jakož i poslušnost vůči němu. „Pastor Jarek Kříž dovolil, abychom dojížděli do Bystrice a tam jsme čerpali.“ Vyjadřuje svou podporu vůči němu a uznává jej za služební dar.

Při porovnání proslovu Radomíra Hasy můžeme oproti ostatním pastorům hnutí KS Milost, včetně pastora olomouckého sboru Církve víry Martina Mazúcha pozorovat tišší projev, nižší sklony k triumfalismu, zvýšenou míru pokory a jistou uctivost a ohled na druhé. Svoje tvrzení si dovolím krátce ilustrovat na dvou příkladech.

Pastor Hasa děkuje oběma v manželském páru, nikoliv jen pastorovi a ve svém projevu dává najevo, že si váží podpory žen¹⁵⁸, že si váží své ženy a vybízí manžele k vzájemné úctě a respektu. Oproti tomu senior pastor Jaroslav Kříž i pastor olomouckého sboru nemají zábrany se o ženách obecně i o svých vlastních ženách vyjadřovat před celým shromážděním poněkud necitlivě a neuctivě.¹⁵⁹ Za pozornost též stojí, že Marie Hasová jako jediná žena z celé Církve víry

<http://www.cvolomouc.cz/cirkev/kontakt>, (9. 12. 2013).

154 <http://usti.milost.cz/o-nas/>; <http://www.cvolomouc.cz/cirkev>; <http://www.milost.cz/cirkev>;

http://www.milost.net/?page_id=1595, (9. 12. 2013).

155 Podle <http://usti.milost.cz/o-nas/>, (9. 12. 2013).

156 <http://www.milost.tv/m/vHreeNF1T>, (9. 12. 2013).

157 <http://www.milost.tv/m/vHreeNF1T>, (9. 12. 2013).

158 Srov.: <http://www.milost.sk/logos/clanok/krestanske-spolecenstvi-prostějov>, Marie Hasová, Shromáždění žen v Prostějovském sboru, též: *Logos 3/2009*, Křesťanské společenství Prostějov, str. 20–23.

159 Srov.: „Já jsem začal s tím nejobyčejnějším materiálem, jaký byl a tím byla moje žena“ In: <http://www.milost.tv/m/4dzJh9zfJ>; „no to byla jedna žena, evangelická farářka, no tak, co bys po ní chtěl. Ještě i za tu kávu tam takto a mě by strašně zajímalo, když je doma sama, či taky dělá takovéhle divadlo. To by mě strašně, strašně zajímalo. A navíc, ve mě to vůbec nevyvolalo nějaký dojem zbožnosti, ale nevěděl jsem, jestli je ta ženská normální, nebo co, vždyť takto se přece žít nedá.“ In Jaroslav Kříž: *Viera a cynik, kázání*, 27. 8. 2006, překlad aut. Srov.: ONDRÁŠEK, L. M., *Neocharizmatické hnutie na Slovensku*, Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi, 2011, str. 216.

pravidelně vyučuje i káže, a to nejen na shromáždění žen.¹⁶⁰ Žádná manželka pastora z KS Milost toto privilegium nemá. Domnívám se, že důvodem je silný důraz na vyučování o duchu Jezabel. Na základě tohoto učení může být v podstatě každá ambicióznější žena obviněna, že je pod vlivem tohoto ducha.

Pastor Hasa vybízí k přijetí každého člověka (i neobráceného – pozn. aut.) v lásce a v pokoji a k vzájemnému ohledu v mezilidských vztazích, zatímco senior pastor Jaroslav Kříž a jím vychovaní pastoři varují před vlivem ducha humanismu jakožto zlého ducha, který zdůrazňuje „ohled na člověka před Božími plány“ a vyvyšováním pokory jako projevem slabosti a pokrytectví a potlačování vlivu familiárních duchů (viz 3.2.1) je pro ně důležitější než dobré vztahy v rodině.

Těmito dvěma příklady jsem chtěla poukázat na odlišné charaktery, které Církev víry utvářejí a jsem přesvědčena, že se v budoucnosti tyto rozdíly ještě posilní. Pro následné směřování tohoto hnutí v ČR bude proto klíčové, jaká osobnost se v budoucnu vyprofiluje v rámci Církve víry jakožto „služebný dar“ pro Českou republiku.

Nyní je však za služebný dar pro Českou republiku považovaný senior pastor Jaroslav Kříž, který působí v Banské Bystrici a v době založení prostějovského sboru byl prakticky neznámý. Přijetí pastora Jaroslava Kříže za služebný dar však znamenalo otočit celou církev správným směrem¹⁶¹, zavázat se do učenického vztahu k pastoru Křížovi¹⁶² a následovat jeho vize. Co to tedy znamenalo a jakým vývojem došlo k popsání podřízenosti?

Proto se nyní zaměřím na popis událostí, které předcházely současné pozici Jaroslava Kříže. V tomto historickém exkursu čtenáře krátce seznámím s historií Křesťanských společenství na Slovensku.

2.3 Charakteristika Křesťanských společenství na Slovensku.

Klíčovou osobností pro utváření Křesťanských společenství na Slovensku dlouho představoval dnes již zesnulý¹⁶³ pastor Domu víry v Popradu, Gabriel Minárik¹⁶⁴. Jako oddaný katolík navštívil v roce 1988 charismatickou konferenci v Praze, na které kázal Bob Mumford, spolupracovník Dereka Prince. Na této konferenci prožil charismatickou zkušenost a po svém návratu začal svědčit o obrácení a o duchovních darech mezi svými souvěrci. I přesto, že jeho katolické okolí reagovalo značně nenávisnými činy¹⁶⁵, podařilo se G. Minárikovi založit sbor a udržovat kontakty s různými charismatickými učiteli, jako byl Derek Prince, Lester Sumrall¹⁶⁶ a další. Z této doby pochází také jeho silná zášť vůči „duchu katolicismu“ a prokletím, která tento duch – podle přesvědčení celého hnutí – působí. Díky maďarskému původu svojí manželky Anny se seznámili se situací ve Sboru víry v Budapešti a začali do slovenštiny překládat¹⁶⁷ články z jejich časopisu Új

160 Srov.: <http://www.milost.tv/hladaj/Hasov%C3%A11>, (9. 12. 2013).

161 Srov.: <http://prostejov.milost.cz/cirkev/historie/>, (9. 12. 2013).

162 Srov.: <http://prostejov.milost.cz/cirkev/historie/>, (9. 12. 2013).

163 Srov.: <http://milost.sk/logos/clanok/pastor-gabriel-minarik>, též: Logos 10/2013.

164 Srov.: např.: *Život víry* 1/1990, str. 2. Též: Pod Tatrami se blýská, rozhovor s vedoucím křesťanského společenství Nový život v Kristu v Poprade Gabrielem Minárikem, *Život víry* 6/1991, str. 116–117; Ohledně změny názvu: Srov.: ONDRÁŠEK, L. M., *Neocharizmatické hnutie na Slovensku*, Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi, 2011, str. 21, pozn. 28.

165 „Gabriel si spomína, ako im okná na dome trikrát porozbíjali. Bolo to po tom, ako prehlásil, že sa nebude modliť k Panne Márii.“ *Logos* 10/2013, srov.: <http://milost.sk/logos/clanok/pastor-gabriel-minarik>. Též: Rozhovor s manželmi Minárikovcami, *Listy milosti*, 11/2004.

166 Srov.: Branislav Duriš, „Dr. Lester Sumrall (1913–1996) Priekopník misijnej práce“, *Logos*, 11/2005, str. 7–9.

167 Anna Mináriková preložila z maďarštiny do slovenštiny pro KS Milost asi 15 klíčových knih, např.: Derek Prince – Požehnaní nebo prokletí; Németh Sándor: Desatero, Náděje; F. a I. Hammond: Svině v salóně; Rodney M. Howard-Browne: Boží dotyk; Mahesh Chavda: Síla modlitby a půstu, Bdění s Pánem; Dr. Paul Yonggi Cho: Čtvrtá dimenze; články z časopisu Új Exodus a 22 skript pro studenty Szent Pál Akadémiá v Budapešti.

Exodus¹⁶⁸ a z týdeníku Hetek¹⁶⁹.

S Jaroslavem Křížem se Gabriel Minárik setkal poprvé na biblické škole v Popradu, kterou uspořádal v roce 1992. Na této biblické škole přednášeli Pavel Neustupný, Wolfhard Margies, Hartwig Henkel a také Dan Drápal. Tehdy také byla poprvé slovensky vydaná brožurka od K. E. Hagina: *Nové narození a Boží lék*.¹⁷⁰

Ke zprostředkováním kontaktu se Sbořem víry v Budapešti došlo díky pastorovi Zsigmondu Fekete ze Sboru víry v Győri, který v rámci misijních aktivit vyučoval skupinu letnično-charismatických křesťanů v Dunajské Středě, kteří občas dojížděli na bohoslužby do Győru. Pavel Minárik, Gabrielův syn, patřil i s manželkou do této skupiny a dohodl vzájemné setkání. Pastor Fekete následně pozval Gabriela Minárika i s manželkou do sboru v Győru na návštěvu. Následně se zmínil o Minárikových Sándoru Némethovi a ten je pozval na bohoslužby do Budapešti. K pravidelným bohoslužbám se tehdy v Budapešti scházelo asi dva tisíce lidí a pastor Minárik mohl krátce k shromáždění promluvit o svojí misijní činnosti na Slovensku. Následně poprosil Sándora, aby vyslal ze Sboru víry šest „biblických učitelů“ na čtrnáctidenní letní školu v Popradu¹⁷¹ v roce 1993.¹⁷² Krátce nato začali Gabriel Minárik a Jaroslav Kříž spolupracovat, organizovat křesťanské konference na Slovensku a v roce 1995 navštívili Sbor víry v Budapešti spolu.

V souvislosti s rozdělením republiky bylo občanské sdružení Křesťanské společnosti Slovenska registrováno na Ministerstvu vnitra 22. března 1993.¹⁷³ Sbor v Popradu se svými misijními stanicemi zastával v prvním desetiletí od rozdělení republiky vedoucí pozici mezi sbory Křesťanských společností na Slovensku, nicméně postupně jej v počtu následovníků i v počtu misijních stanic předešel jeho spolupracovník, mladší představitel slovenského neocharismatického hnutí, současný senior pastor Křesťanských společností Jaroslav Kříž¹⁷⁴. Jedná se o klíčovou osobnost pro vznik Církve víry, proto bych jej nyní blíže představila.

Jaroslav Kříž pochází z České republiky, z Jihlavy, malého města v srdci Českomoravské vysočiny. Velmi nadějný mladý judista se na Slovensko přestěhoval po ukončení střední průmyslové školy, aby se tomuto sportu mohl věnovat na vrcholové úrovni. Československo na mezinárodní scéně úspěšně reprezentoval na Olympijských hrách v Moskvě v roce 1980. Do sbírky vojenského sportovního střediska Dukla přispěl v roce 1983 a 1984 dvěma stříbrnými medailemi z ME a několikrát též obdržel titul mistra Československa v Judu.¹⁷⁵ Po konverzi ke křesťanství v roce 1984 jej čekal rychlý konec slibně se rozvíjející kariéry, výpověď z Dukly i ukončení vysoké školy. Pracoval v kotelně a chodil do církve Bratrské jednoty baptistů v Banské Bystrici. Po společenských změnách spojených se změnou režimu a s rozdělením republiky začal vést vlastní skupinu, která se spolu s ním od Bratrské jednoty baptistů oddělila¹⁷⁶ a postupně se rozrůstala. Poté, co v roce 1995 navštívil spolu s Gabrielem Minárikem, tehdejší pastorem Křesťanského společenství v Popradu Sbor víry v Budapešti¹⁷⁷, narůstala mezi těmito sbory

168 Nový Exodus. Tento název poukazuje na některé teologické aspekty Sboru víry. Podobně jako vyšel Izrael ze zajetí Egypta, tak má Církev vyjít ze zajetí tradičních struktur a denominací.

169 Maď.: Týdny.

170 Srov.: <http://milost.sk/logos/clanok/pastor-gabriel-minarik>, též: *Logos* 10/2013.

171 Srov.: *Letná biblická škola v Poprade, Život víry* 10/1993, str. 296.

172 Srov.: <http://milost.sk/logos/clanok/pastor-gabriel-minarik>, též: *Logos* 10/2013.

173 Viz: ONDRÁŠEK, L. M., *Neocharizmatické hnutie na Slovensku, Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi*, 2011, str. 21.

174 O jeho rozrůstajícím se vlivu svědčí i *Logos* 6/2008. Článek „Čo nového pod Tatrami“ popisuje, že nový pastor v Popradu, Peter Minárik, už byl ustanoven za asistence senior pastora Jaroslava Kříže. Viz. Minárik, P., „Čo nového pod Tatrami?“, *Logos* 6/2008, str. 29.

175 Více viz http://www.dukla.sk/kniha_download/51-100.pdf, str. 77. (26.11.2013) též ONDRÁŠEK, L. M., *Neocharizmatické hnutie na Slovensku, Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi*, 2011, str. 48.

176 Srov.: ONDRÁŠEK, L. M., *Neocharizmatické hnutie na Slovensku, Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi*, 2011, str. 53.

177 Viz ONDRÁŠEK, L. M., *Neocharizmatické hnutie na Slovensku, Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi*, 2011, str. 22, též „Rozhovor s pastorem Jaroslavom Křížom“ in *Logos*, 9/2005, str. 14.

aktivní spolupráce. Klíčové setkání změnilo tvář Křesťanských společenství. Sándor Németh se stal vzorem a autoritou, apoštolem nesoucím mimořádné požehnání od Boha, které bylo potvrzené jeho evangelizačním úspěchem.¹⁷⁸ Jeho rostoucí služba znamenala pro oba pastory výzvu. Spolu s některými dalšími sbory a pastory KS na Slovensku se shodli na jednotném přístupu k vizi a učení, které Sbor víry v Budapešti představoval. To se projevilo v přijímání jeho „jasně formulovaného učení“, způsobů evangelizace, způsobu chval a provozu bohoslužeb jako i v dalších oblastech sborového života. Jaroslav Kříž se k tomuto tématu vyjádřil v časopise Logos: „Další věcí, kterou jsme se v Hitu naučili, je rozumět **úřadům v církvi** tak, jak o nich mluví Bible. Je životně důležité **spojit svůj život se služebným darem** – člověkem, kterého povolal Bůh.“¹⁷⁹ V pozici učedníka vůči tomuto sboru se Křesťanským společenstvím dařilo budovat členskou základnu a sjednocovat rozptýlené skupiny hnutí. Křesťanské společenství Milost začalo vysílat misionáře do některých dalších měst Slovenské republiky a rozšiřovalo svůj vliv i za hranice. Jak jsem již uvedla výše, ve spolupráci se sborem v Prostějově byl založen i sbor v Olomouci, kam byl vyslán jako pastor misionář ze Slovenska.

Na domácí scéně ovšem působí Křesťanské společenství Milost řadu kontroverzí. Toto společenství představuje v současnosti největší uskupení v rámci slovenského neocharismatického hnutí, je velmi činné a vynalézavé na misijním poli a jeho neodbytné evangelizační aktivity vzbudily v některých městech Slovenska značnou nelibost obyvatel i místních autorit.¹⁸⁰ Na Centrum prevence v oblasti sekt – Občanské sdružení Integra – se od roku 2000 obrátilo vícero lidí, kteří hledali pomoc nebo se cítili být tímto hnutím poškozeni.¹⁸¹ Zvýšené pozornosti se mu nicméně začalo dostávat až od roku 2007, kdy hnutí podalo návrh na zaregistrování Církve Křesťanské společenství Slovenska. Tím otevřelo novou kapitolu svých dějin, vystavilo se silnější míře kritiky, než na jakou bylo připraveno a zároveň i požadavkům, které nehodlali akceptovat. Zdá se, že dosud neukončený registrační proces částečně učinil přítrž některým jejích kontroverzím a z tohoto hlediska může mít na toto hnutí poněkud blahodárné výchovné účinky, zároveň však mohl způsobit zmatečné jednání vedoucích představitelů hnutí, jeho radikalizaci a kontroverze nové. Tyto souvislosti zmiňuji také proto, že jsem na základě některých kázání a publikovaných článků přesvědčena, že registrace Církve víry byla také účelovou záležitostí a že by tato církev nebyla vznikla v této době a možná ani později, kdyby Křesťanské společenství Milost dlouhodobě neusilovalo o registraci svého hnutí na Slovensku. Jak ukáží v poslední části své práce, podmínky registrace v Čechách a na Slovensku jsou poněkud odlišné a domnívám se, že Jaroslav Kříž chtěl využít tyto rozdíly právě registrací Církve víry v Čechách kvůli zlepšení postavení KS Milost na Slovensku. Pro potvrzení tohoto přesvědčení si dovoluji citovat ze Znaleckého posudku, kdy si znalec klade otázku, zda „sepětí mezi těmito dvěma církvemi (CV a KS Milost – pozn. aut.) je skutečně pouze na úrovni spolupráce a zda jedním ze záměrů registrace Církve víry není také vytvoření platformy pro začlenění slovenských sborů do registrované církve“¹⁸². Z tohoto důvodu se obrátil na přípravný výbor se žádostí o jednoznačné stanovisko. V odpovědi na žádost o součinnost ze dne 15. 3. 2012 bylo jednoznačně

178 <http://www.milost.sk/logos/clanok/medznik-v-tridsatrocnom-zapase-zboru-viery>, (Logos 8/2011).

179 Viz: „Rozhovor s pastorem Jaroslavom Křížom“ in *Logos*, 9/2005, str. 14, překlad a důraz aut. Srov. též: ONDRÁŠEK, L. M., *Neocharizmatické hnutie na Slovensku*, Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi, 2011, str. 54.

180 Např.: Dne 14. 8. 2010 se ve městě Martine konala evangelizace organizovaná Křesťanským společenstvím v Martine, kde na podnět občanů a za přítomnosti primátora Andreja Hrnčiara musela zasahovat městská policie a shromáždění zrušit. Více v ONDRÁŠEK, L. M., *Neocharizmatické hnutie na Slovensku*, Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi, 2011, str. 247.

181 <http://www.integra.fost.sk/clanky/fifik-sekty.pdf>. Srov.: ONDRÁŠEK, L. M., *Neocharizmatické hnutie na Slovensku*, Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi, 2011, str. 207. Též: ONDRÁŠEK, L. M., ONDRÁŠEK, N. B., *Registrácia Cirkvi kresťanskej spoločnosti Slovenska*, str. 192–193. In: Smid, Moravčíková, ed.: „*Medzinarodne a vnútroštátne právne aspekty subjektivity osobitných subjektov medzinarodného práva a cirkvi a náboženských spoločností*“, Právnická fakulta, Trnavská univerzita, 2013.

182 Srov.: Znalecký posudek Číslo 1/1347/2012, Posouzení některých otázek v souvislosti s žádostí o registraci Církve víry, str. 19.

uvedeno, že spolupráce s pastorem Jaroslavem Křížem a ostatními je založena na přátelských vztazích a Církev víry není nijak organizačně propojená s KS Milost a že tuto organizační nezávislost nehodlá ani do budoucna měnit.¹⁸³ Znalec se s tímto vyjádřením spokojil s odvoláním na „silný důraz na etický čistý způsob života dle principů Bible“ a proto vyloučil, že by se „přípravný výbor při formulování odpovědi na znalce položenou otázku ohledně vztahů se slovenskou církví uchýlil k mlživé nebo dokonce lživé odpovědi“.¹⁸⁴ Pro zajímavost zde ještě uvedu vyjádření staršího sboru v Prostějově Davida Mildeho, který se (zřejmě dříve) na otázku možného propojení CV a KS Milost vyjádřil poněkud méně jednoznačně „... **zatím** neplánujeme oficiální, **protože nevíme, jak** to udělat, (...) když jsme byli ...vyloučeni z Křesťanských společenství, tak **jsme o tom uvažovali, ale nenašli jsme způsob**, jak to udělat, takže neplánujeme, nevíme o tom, jak to provést **na nějaké mezinárodní úrovni** (...).“¹⁸⁵

2.4 Osoba Jaroslava Kříže a vznik Církev víry

Senior pastor Jaroslav Kříž od začátku roku 2011¹⁸⁶ důrazněji inicioval evangelizační tažení po České republice. O jeho snaze zasahovat evangeliem velká města České republiky svědčí následující citáty:

„Dlouhodobým cílem, který je před námi, je posílení práce ve větších městech, jako je **Praha, Brno, Ostrava** a Košice. Z těchto měst potom chceme zasáhnout okolní menší města. Jde sice o dlouhodobý projekt, ale **praktické kroky chceme učinit už na podzim**. Roste význam centrálních sborů. Nemá cenu práci drobit, je lepší se na bohoslužbách setkávat na jednom místě ve větším počtu. Je k tomu mnoho důvodů, o kterých jsme mluvili v minulosti. Potřebu budování velkých centrálních sborů vidím v souvislosti s tím, že se **posouváme na vyšší úroveň**, docela jasně. Nesnažte se násilně odtrhávat a mít bohoslužby v menších městech. Nebojte se trochu cestovat, uvědomte si, že i ti, kteří připravují bohoslužby ve městě, kam cestujete, musí být na místě minimálně o hodinu dřív. Například, **z Prahy** už teď chceme zasáhnout okolí cca hodinu cesty po dálnici. Probuzení bez cestování nikdy nebylo.“¹⁸⁷

Tato výzva, která je zaměřená zvláště na Českou republiku, byla uveřejněna na webových stránkách 25. 8. 2011. Jaroslav Křížovi jde o to, aby ve velkých městech České republiky vznikly početné sbory. Celou církev chce posunout na vyšší úroveň a jakkoliv se jedná o dlouhodobý projekt, praktické kroky pro posílení církve chce učinit již na podzim. Návrh na registraci Církev víry byl doručen na Ministerstvo kultury 10. 10. 2011, takže se lze domnívat, že v této promluvě Jaroslav Kříž věřící připravoval na rozšíření misijní práce prostřednictvím registrace nové církve. Možná také doufal, že registrace Církev víry v Čechách bude dalším nástrojem v zápase se slovenskými úřady. Na Slovensku jsou s registrací církve spojené mimořádné benefity. Jedná se mimo jiné o volný přístup registrované církve do médií¹⁸⁸. Pokud Jaroslav Kříž prožívá naléhavou

183 Srov: Odpověď na žádost o součinnost ze dne 15. 3. 2012, Příloha č. 10 Znaleckého posudku Číslo 1/1347/2012, Posouzení některých otázek v souvislosti s žádostí o registraci Církev víry.

184 Srov: Znalecký posudek Číslo 1/1347/2012, Posouzení některých otázek v souvislosti s žádostí o registraci Církev víry, str. 20.

185 Srov: Znalecký posudek Číslo 1/1347/2012, Posouzení některých otázek v souvislosti s žádostí o registraci Církev víry, str. 19, důraz aut.

186 V znaleckém posudku Číslo 1/1347/2012, Posouzení některých otázek v souvislosti s žádostí o registraci Církev víry na str. 8. je uvedeno: Se záměrem **vzniku nové církve** přišli pastoři sborů Křesťanské společenství **Olomouc** a Křesťanské společenství **Prostějov** (...) **začátkem (!) roku 2011**, důraz aut.

187 <http://www.milost.sk/news/clanok/pokracujeme-34-tyzden>, (9. 12. 2013), překlad a důraz autorky.

188 Podle naší právní úpravy mají registrované církve určitá práva, která jsou nad rámec základních práv, například právo na dotace ze státního rozpočtu, právo vyučovat náboženství na veřejných školách, právo vstupu do veřejnoprávních médií, nemocnic a podobně. (...), automaticky by získali tato práva, mohli by si jmenovat duchovních dle vlastních kritérií (...). Samozřejmě, (...) i daňové výhody, kdyby určité prostory prohlásila za bohoslužebné, byly by osvobozeny od placení daně.“ In: <http://zivot.lesk.cas.sk/clanok/2282/chcem-mat>

potřebu rozšiřovat vliv neocharismatického hnutí, média jsou mimořádně účinný nástroj. K tomuto účelu již nechal založit „internetovou televizi“ na stránkách www.milost.tv a tam nechává ukládat kázání a záznamy z bohoslužeb, nicméně dostat se do veřejnoprávní televize jako státem uznaná církev má ve slovenské společnosti mnohem větší váhu. Také proto pro ně může být registrace tolik důležitá.

Další výzva byla uveřejněna na webových stránkách 3. 9. 2011, tedy krátce před podáním žádosti. „Ve středu začíná další kampaň s Dr. Petrem Gammonsem. Ve středu bude v Bratislavě, ve čtvrtek v **Olomouci**, v pátek v **Ostravě**, v sobotu v Banské Bystrici a v neděli v **Praze**. Snažíme se zasahovat velké města (...)”¹⁸⁹

„...Vím, že někteří se chystáte za prací do Čech, neboť není ve vašem regionu práce, **jděte do Prahy**, dobře? ...nebo do takové vzdálenosti, abyste se mohli do Prahy dostat na bohoslužby. Myslím si, že velmi rozumná je třeba **Mladá Boleslav** a budeme zakládat, **budeme obsazovat česká města...**“¹⁹⁰

Reportáž z jeho návštěvy českých sborů byla uveřejněna 3. 2. 2011, kdy při svých cestách po České republice navštívil vzdálenou misijní skupinu v Ústí nad Labem. Za zprávy je zjevné, že to pro ně byla mimořádná čest.¹⁹¹ Pastor¹⁹² Martin Petr posléze komunikoval s Ministerstvem kultury za přípravný výbor pro registraci.

Rozhodnutím Ministerstva kultury dne 30.4. 2012 získala Církev víry registraci ke dni 22. 5. 2012. Rychlá registrace Církve víry v České republice slovenské představitele KS Milost zahřála u srdce. Ve svých týdenních osloveních s charakteristickým názvem: „Pokračujeme“ nezastíral Jaroslav Kříž před svými následovníky radost, když jim předkládal společné dílčí úspěchy.

„V České republice je **nově zaregistrovaná** charismatická církev s oficiálním plným názvem Církev víry. Pracovní název má **Církev víry Milost**. Gratulujeme bratrům v Čechách a přejeme jim velký a svobodný rozmach Božího díla. Je smutné, že stejná činnost je jinak hodnocená v Čechách a jinak na Slovensku. **Církev víry má úplně stejné důrazy, hodnoty, způsob bohoslužby i způsob prezentace na veřejnosti** a mnozí z jejich služebníků pocházejí přímo ze Slovenska z Církve Křesťanská společenství Milost. **Registrace Církve víry trvala několik měsíců a registrace Křesťanských společenství se táhne už šestým rokem** – ale vůle k vydání registrace není žádná. To nám ale nemůže zabránit v tom, abychom se rozšiřovali.“¹⁹³

V tomto citátu senior pastor srovnává situaci v České republice a na Slovensku, aby poukázal na neakceptovatelnost jejich pozice ve srovnání se statusem, který byl totožnému subjektu udělen v České republice. Proto jsem přesvědčena, že registrace Církve víry je účelovou záležitostí, která má na jistou nerovnost mezi přístupy obou států k novým pentekostálním církvím ukazovat. Zajímalo by mě, co přesně mínil Jaroslav Kříž oním *pracovním názvem* a odvažuji se domýšlet, že Církev víry, jakkoliv sama deklaruje svou nezávislost, nadále považuje za součást Křesťanských

[cirkev.html](#), JUDr. Ján Juran. (9. 12. 2013).

189 <http://www.milost.sk/news/clanok/pokracujeme-35-tyzden>, překlad a důraz autorky, (9. 12. 2013).

190 Kříž, J. Roš ha-šana, Banská Bystrica, bohoslužba, 29. září 2011, důraz aut. Citováno též v: Znalecký posudek Číslo 1/1347/2012, Posouzení některých otázek v souvislosti s žádostí o registraci Církve víry, str. 19.

191 Srov.: V pátek 28.1.2011 nás v misijní skupině v Ústí nad Labem poctil svojí návštěvou hlavní pastor církve KS Milost v Čechách a na Slovensku. Už před jeho příjezdem začaly velké přípravy na tuto mimořádnou událost, i proto, že to byla první veřejná akce v našich nových prostorách. Viz: <http://milost.sk/news/clanok/reportaz-z-navstevy-pastora-jaroslava-krize> (z 3. 2. 2011), (9. 12. 2013).

192 Zpráva na <http://www.milost.cz/news/clanok/pokracujeme-26-tyden> jej označuje jako pastora, nicméně zprávu o konkrétním shromáždění, na kterém by byl Martin Petr pastorem ustanoven se mi dohledat nepodařilo. Srov.: též: <http://www.milost.sk/logos/clanok/misijne-skupiny-maju-buducnost>, kde je označován jako vedoucí.

193 <http://www.milost.sk/news/clanok/pokracujeme-21-tyzden>, (17. 12. 2013), překlad a důraz autorky.

společenství Milost a taktéž i Církev víry považuje Jaroslava Kříže za zakládající autoritu, za služebný dar pro své hnutí a podřizuje se proto jeho vizím. Dokladem tohoto tvrzení je účast Jaroslava Kříže jako vedoucího zakladatele na regionálních bohoslužbách Církve víry v České republice, které se konaly ve dnech 24. 11. 2012 (dopolední shromáždění)¹⁹⁴, 11. 5. 2013, (dopolední i večerní shromáždění)¹⁹⁵, 22. 2. 2014¹⁹⁶. Na odposledním shromáždění zval k účasti na semináři s Csabom Surjányim 1. 3. 2014, učitelem na Szén Pál Akademii v Maďarsku, což je další doklad užší spolupráce těchto sborů.¹⁹⁷

Pokud nebyl přítomen na regionálních konferencích přímo Jaroslav Kříž, promlouval ke shromáždění alespoň nějaký jiný pastor KS Milost. Na regionální konferenci Církve víry 19. 5. 2012¹⁹⁸ večer vystupoval Adrian Šesták, pastor sboru KS Milost v Martině a v Bratislavě. Této konferenci se taktéž zúčastnili pastor sboru v Nitre Milan Dupan a mluvčí Křesťanských společenství Milost Daniel Šobr. Na večerním shromáždění dne 24. 11. 2012 byl hlavním mluvčím Petr Kuba, který slouží jako pastor jak ve sboru v Žilině, tak ve sboru v Praze. Petr Kuba kázal též na dopoledním shromáždění regionální konference v Praze dne 23. 2. 2013. Na konferenci v Praze dne 19. 10. 2013 kázal Andres Bissoni z Argentiny, který sloužil i v dalších sborech KS Milost.¹⁹⁹

Ráda bych proto znovu upozornila na deklarované prohlášení Martina Petra, pastora ústeckého sboru, který za přípravný výbor Církve víry tvrdí, že k žádné organizační provázanosti s KS Milost nedochází. Zároveň nabízí v případě úspěšného ukončení registračního procesu odstranění označení KS Milost u misijních skupin Církve víry svědčící o vzájemné provázanosti na webových stránkách s vysvětlením, že bylo nutné rozlišit misijní skupiny českých Křesťanských společenství a misijní skupiny těch Křesťanských společenství, které se chtějí registrovat jako Církev víry.²⁰⁰ Pevnou, dokonce i finanční vazbu prostějovského a olomouckého sboru na KS Milost potvrzuje i publikace *Neocharizmatické hnutie na Slovensku*, ve které se mimo jiné uvádí, že sbory KS Prostějov a Olomouc byly aktivními přispěvateli do fialové sbírky, jejíž výtěžek byl minimálně pět milionů stočtyřicet tisíc slovenských korun.²⁰¹ Podobným způsobem silná finanční provázanost podle mého názoru nemůže v žádném případě zakládat nezávislost Církve víry, jelikož oba tyto sbory jsou její stěžejní oporou.

Vzhledem k deklarovanému prohlášení, které bylo součástí znaleckého posudku určeného Ministerstvu kultury týkající se registrace Církve víry je také zajímavé si všimnout, jak se pastor Kříž ve svých výzvách věřícím s touto církví identifikuje.

„Nejnovější zprávou z posledního období je registrace Církve víry v České republice. Je to církev, se kterou jsme **úzce spjatí** – někteří z jejích služebníků byli dokonce vyslaní ze Slovenska. Je smutné, že existuje **diametrální rozdíl** v pohledu na práci a působení letnično-charismatické církve v České republice a na Slovensku. **Zatímco v Čechách trvala registrace** několik měsíců, **na Slovensku se táhne už šestým rokem**. Registraci Církve víry nezabránilo ani to, že si **české Ministerstvo kultury vyžádalo ze Slovenska materiály týkající se registrace CKSS**. Český znalec (řádný soudní znalec, ne účelově a jednorázově vybraný, jako v našem případě) určitě nad postupem kompetentních na Slovensku jenom kroutil hlavou. Gratulujeme Církvi víry a přejeme

194 Srov.: Listopadová konference v Praze, *Logos* 12/2012, viz též: www.milost.sk/logos/clanok/listopadova-konference-v-praze, (17. 12. 2013).

195 Srov.: Konference v Praze, *Logos* 6/2013, viz též: <http://www.milost.sk/logos/clanok/konference-v-praze>

196 Srov.: <http://www.milost.tv/m/4dzJh9zfJ>, (17. 4. 2014).

197 Srov.: <http://www.milost.sk/cirkev/akcia/biblicky-seminar-s-csabom-surjanyim>, (17. 4. 2014).

198 Srov.: Ohlédnutí za květnovou konferencí v Praze, *Logos* 6/2012, viz též:

<http://www.milost.sk/logos/clanok/ohlédnutí-za-kvetnovou-konferencí-v-praze>, (17. 4. 2014).

199 Srov.: Andres Bissoni v České republice a na Slovensku, *Logos* 10/2013, viz též:

<http://www.milost.sk/logos/clanok/andres-bissonni-v-ceske-republice-a-na-slovensku>, (17. 4. 2014).

200 Srov.: Odpověď na žádost o součinnost ze dne 15. 3. 2012, Příloha č. 10 Znaleckého posudku Číslo 1/1347/2012, Posouzení některých otázek v souvislosti s žádostí o registraci Církve víry.

201 Srov.: ONDRÁŠEK, L. M., *Neocharizmatické hnutie na Slovensku*, Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi, 2011, str. 150.

svobodný rozvoj při šíření evangelia Ježíše Krista.“²⁰²

Také v tomto citátu senior pastor upozorňuje na rozdílnou situaci v České republice a na Slovensku a poukazuje na blízký vztah k Církvi víry.²⁰³ Úryvek může působit tak, že se pastor Kříž snaží dehonestovat práci slovenských úřadů, poukazovat na jejich zaujatost a nekompetentnost a srovnávat údajný nerovný výběr znalců. Jakkoliv se ze svého pohledu může cítit poškozen na svých právech, je nasnadě otázka, jestli by včasná změna přístupu k příslušným orgánům a ochota ke změně vlastního problematického postoje včetně odstranění vytýkaných nedostatků nevesla do svízelné situace více světla a porozumění pro nalezení vhodného a přiměřeného řešení.

Když Nejvyšší soud dne 26. září 2012 ve věci registrace Církve Křesťanská společenství Slovenska opětovně věc vrátil na další konání na Ministerstvo kultury, pan Kříž se se svými následovníky o zprávu podělil následujícím způsobem:

„Nejvyšší soud Slovenské republiky dne 26. 9. 2012 **zrušil** rozhodnutí církevního odboru Ministerstva kultury SR, které již podruhé zamítlo žádost o registraci Církve Křesťanská společenství Slovenska. Můžeme tedy konstatovat, že soud obě tato zamítnutí považoval za neodůvodněné. Registrační proces probíhá již více než šest let a skutečnost, že se soud opět zastal nás, jenom povzbuzuje naše přesvědčení, že právo je na naší straně. Popravdě, registrace má pro nás především morální význam, neboť nehodláme přijímat peníze od státu. Jde nám o rovnoprávné postavení s ostatními církvemi a o prosazení práva a spravedlnosti v naší zemi. Buďme Bohu vděční za to, že je s námi a že Jeho přízeň nás neopouští.“²⁰⁴

Pastorovy výzvy věřícím a komentáře k dění ve světě jsou v současné době snadno dostupné na jejich internetových stránkách a je možné na nich pozorovat určitý osobnostní vývoj hlavního představitele hnutí a jednak i jistý duchovní posun, kterým prochází celé společenství. Pěkně na to poukazují např.: dvě následující reflexe:

„V historii naší církve zřejmě dochází ke **změně období**; už více nejsme dětmi, ale **směřujeme k dospělosti a zralosti**. Je za námi období, které se vyznačovalo spontánností a lehkostí. Nyní k tomu potřebujeme připojit uvědomělost a známost a pomazání, které je na nás, se bude rozhojňovat dále.“²⁰⁵

„Ani na Slovensku nám v podstatě nic nebrání v tom, abychom se rozšiřovali, upevňovali a násobili. Z tohoto hlediska je registrace indiferentní a popravdě řečeno, až tak nám na ní nezáleží, protože bychom od státu nebrali žádné platy. Rozšiřovat se jako neregistrovaná církev má také své výhody.“²⁰⁶

Při procházení a četbě těchto úvah v delším časovém horizontu lze vysledovat pozvolný nástup jisté formy reflexe. Díky dlouhodobému zápasu o uznání a registraci měl pastor Kříž stále téma, ke kterému se mohl vyjadřovat a předkládal tak svým následovníkům tvrzení, jejichž pravdivost nebylo vždy jednoduché si ověřit – a nutno podotknout, že by snaha ověřovat pastora tvrzení nebyla pro jeho stoupence úplně typická. Jaroslav Kříž se podle mého názoru již od počátku registračního procesu snažil situaci kolem něho interpretovat jako vážnou křivdu

202 Kříž, J., Pokračujeme, *Logos* 6/2012. Viz též: <http://www.milost.sk/logos/clanok/pokracujeme-16>, překlad a důraz aut. (17. 12. 2013).

203 Kuriózní situace rychlé registrace Církve víry, dceřinné buňky Křesťanských společenství Milost vzhledem k nesnázi a zápasu o uznání jejího mateřského ústředí na domácí scéně si všimá i *Dingir* 3/2012, str. 101 a *Dingir* 1/2014, str. 4–7.

204 <http://www.milost.sk/logos/clanok/pokracujeme-18>, překlad a důraz aut., (17. 4. 2014).

205 <http://www.milost.sk/logos/clanok/pokracujeme-18>, překlad a důraz autorky, (17. 12. 2013).

206 Kříž, J., Pokračujeme, *Logos* 6/2012. Viz též: <http://www.milost.sk/logos/clanok/pokracujeme-16>, překlad a důraz autorky, (17. 12. 2013).

a zápas o víru – a to ne vždy zcela odpovídajícími prostředky a korektními způsoby. Mohl tak na sebe a na své poselství strhnout více pozornosti a dlouhodobě udržovat vyšší míru obětavosti svých stoupců. Všechny tyto faktory nutně vedly k radikalizaci společenství. Zároveň se ovšem dostaly na veřejnost vážné interní záležitosti²⁰⁷, jejichž důsledky hnutí do té doby odmítalo reflektovat a se kterými se bude muset do budoucna nějak vypořádat. S veškerou svojí nezralostí se společenství natolik zviditelnilo, že problematické věroučné články a nemístné chování muselo poněkud rozmlžit a – alespoň navenek – začít mírnit. Proto se snaží o vytvoření lepšího mediálního obrazu pro celé společenství a tak lze – v širším horizontu a v reakci na tlak okolního prostředí – pozorovat možná zdánlivé dílčí ústupky z některých učení a postojů. Některé zmíním v následujících částech práce.

207 Srov.: ONDRÁŠEK, L. M., *Neocharizmatické hnutie na Slovensku*, Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi, 2011.

3. Teologická východiska KS Milost

V této části své práce se budu zabývat učením Církve víry, konkrétně některými zajímavými náboženskými inovacemi, které fungují jako reklamní poutač a pro svoji neobvyklost a nápaditost vzbuzují zájem případných adeptů hnutí a také mají potenciál udržovat stoupence hnutí v napětí a v poslušnosti vůči autoritě či skupině. Některá tato inovativní učení jsou sice okrajová, ale obeznámenost s nimi se pro stoupence stává klíčová, protože považují nové učení za zjevení, která spojují s působením Ducha svatého. Protože tato „zjevení“ předává „Bohem povolána autorita“, věnuji pozornost také krátkému představení vlivů působících na Sbor víry v Budapešti a zdrojům jeho učení a budu sledovat, jakým způsobem se daná učení proměňují v KS Milost a v Církvi víry.

Učení KS Milost, potažmo i Církve víry je prezentováno v časopise Logos a také jej lze odvodit analýzou nahrávek vedoucích hnutí nebo pozvaných řečníků. Vyučovací články časopisu Logos jsou přejímané z časopisu Új Exodus²⁰⁸ Sboru víry nebo prezentují názory a shrnují kázání autorit tohoto hnutí. Jejich učení lze dále vyvodit na základě zhodnocení nabízené literatury v jejich internetovém knihkupectví a dalších pramenů, určujících teologické směřování Církve víry.

V této části mojí práce se budu postupně zabývat vyučováním o autoritě a o služebných darech, o duchovním boji, o pozhnání a uzdravení, a také učením o konci tohoto věku. V některých případech uvedu srovnání s učením Církve Křesťanská společenství v České republice a poukážu na odlišná teologická východiska.

3.1 Úřady v církvi a Služebné dary

V souvislosti s učením o autoritě je velmi instruktivní článek Petra Fiřta, který zdařile poukazuje na mnohé aspekty, které zde budu rozebírat a proto si zde dovoluji opět citovat některé jeho pasáže:

„Jestliže se v hnutí Milost naplno a naprosto otevřeně říká, že základy svého učení (které je samozřejmě z Bible) přijali od **D. Prince, K. Hagina, S. Nemétha**, je to možná poněkud jednostranně zaměřené, ale průhledné, čestné a poctivé. Křesťané z KS Milost si **váží úradů a lidí povolaných a pomazaných Bohem a užívají si, jak se jejich učení a hlavně pomazání přelévá i na ně.**“

Za nejdůležitější osobnosti, které formovaly vyznání víry Sándora Németha a jeho následovníků označil Új Exodus²⁰⁹ Kennetha E. Hagina a Dereka Prince. Oba jmenovaní měli položit základy pro charismatické probuzení. Podle vzoru Új Exodus postupoval i časopis Logos.²¹⁰ V knihkupectví Sboru víry mají pouze tyto dva zmiňovaní autoři vedle Sándora Németha samostatnou nabídku svých vyučování.²¹¹ Jenom pro zajímavost dodávám, že názvem nakladatelství Sboru víry v Budapešti Patmos se inspirovala Církev víry v Olomouci a její pastor založil nakladatelství s týmž názvem.²¹² Na těchto maličkostech lze dokládat jistou závislost na

208 Nový Exodus – název poukazuje na některé teologické aspekty Sboru víry – tak jako Izrael vyšel ze zajetí Egypta, tak má Církev vyjít ze zajetí tradičních struktur a denominací. Toto učení je charakteristické pro Discipleship/Shepherding Movement.

209 Új Exodus 12/2003.

210 Šesták, A., Ti, ktorí postavili zaklady, Logos, 5/2008, str. 8–11, viz též: <http://www.milost.sk/logos/clanok/ti-ktori-postavili-zaklady>, (6. 12. 2013).

211 <http://patmosrecords.hu/konyvek/derek-prince.html>; <http://patmosrecords.hu/konyvek/kenneth-e-hagin.html>, (6. 12. 2013).

212 <http://www.cvolomouc.cz/cirkev/pathmos>, (6. 12. 2013).

nápadech a vizích evropského apoštola Církve víry.

Nyní se tedy podíváme na dva nejdůležitější učitele tohoto apoštola a na jejich učení ohledně uspořádání církve.

3.1.1 Derek Prince a úřady v církvi

Derek Prince, označovaný svými stoupenci jako „učitel národů“ se narodil v roce 1915 v aristokratické rodině v Indii, v městě Bangalora a zemřel, podobně jako Kenneth E. Hagin v roce 2003. Tato shoda hrála významnou roli v interpretaci eschatologických očekávání v následujících několika letech, jak bude ukázáno níže. Ve věku pěti let se s matkou přestěhoval do Anglie, kde studoval na prestižních školách a dosáhl velmi kvalitního vzdělání v oblasti lingvistiky a studia klasických jazyků. Jeho akademickou dráhu přerušila až druhá světová válka. Zkušenost obrácení prožil jako ošetřovatel uprostřed války v roce 1941, kdy se mu v noci po úporném přemýšlení, jakým způsobem má oslovit Boha, aby se pomodlil, zjevil Ježíš Kristus tak, že jej „naplnil svatým Duchem“. Prince už následně nemusel přemýšlet, jak se pomodlit, neboť se smál v extázi z toho, jak se mu Bůh dal poznat. Tato slastná zkušenost byla klíčová pro další směřování jeho života. V roce 1946 oženil s ženou asi o dvacet let starší, s Dánkou Lydií Christensonovou, která založila v Jeruzalémě dívčí dětský domov. Setkal se s ní poté, co tři roky sloužil v africké poušti v armádě. Tato zpráva z jeho života se může jevit až symbolicko-mýtická, (tři roky v poušti, v boji, na jehož konci najde nevěstu a Boží povolání), podporující jeho speciální pověření, nicméně nemám doklad, že by byla nějak zkruslená.

Klíčový moment v jeho příběhu nastal přestěhováním celé jeho velké rodiny (Derek, Lydie a osm adoptovaných děvčat) do USA v roce 1963. Derek Prince se stal pastorem v městech Minneapolis, Seattlu a Chicagu a začal uvádět do praxe své kontroverzní vyučování ohledně působení a vyhánění démonů a mezi ním a klasickou letniční denominací Assemblies of God (dále AG) narůstalo napětí. Podle Dereka Prince bylo nutné vymítat demony i z křesťanů naplněných Duchem svatým, čímž vzbudil u představitelů AG značnou nelibost. Důvody byly sice věroučné, ale pozornosti se této problematice dostalo zvláště na základě negativních dopadů na psychiku osob, které toto učení vyznávaly a které exorcismus podstupovaly. Je pravděpodobné, že Prince byl inspirován praxí Hnutí pozdního deště, kde se exorcismus také provozoval, ale podle jiných zpráv ze života manželů Princových byl v této službě povzbuzován také svou ženou Lydií, která vymítání démonů používala při plnění svého pověření od Boha zachraňovat opuštěné děti v Jeruzalémě a okolí a zajišťovat pro ně vše potřebné k životu bez pevného finančního zaopatření. Derek Prince měl podle svých slov s praxí vymítání démonů dobré zkušenosti i výsledky.²¹³ Možné nebezpečné důsledky svého vyučování ohledně démonů a jeho vlivu na psychiku člověka si nejspíš nikdy nepřipustil.

Vytvoření Pastýřského hnutí předcházelo setkání nezávislých cestujících učitelů (Charles Simpson, Bob Mumford a Don Basham) a Dereka Prince, kteří spolu na modlitbách prožili zvláštní charismatickou zkušenost povolání do společné služby. O něco později se k nim připojil i Ern Baxter. V souvislosti s ním chci na okraj zmínit, že E. Baxter byl Branhamův tajemník a nadřízeným George Warnocka. Odsud je možné pozorovat spojnici mezi některými naukami pocházejícími z hnutí pozdního deště s některými principy, o něž se opíralo i Pastýřské hnutí. S oběma postavami jsou spojené i specifické nauky ohledně konce časů a ačkoliv se od tohoto hnutí představitelé Pastýřského hnutí distancovali, Ern Baxter tvořil mezi hnutím pozdního deště a Pastýřským hnutím překlenovací most. Toto hnutí začalo zároveň vydávat časopis „New Wine“, jehož název může asociovat nejen nově vzbuzená eschatologická očekávání a nutnost opětovného

213 Srov.: PRINCE, D., Oni budou vyhánat démonov, Publishing House Dynamis, Košice 2007. Též: Biblické posolstvá, 3 [CD], [CD] 1: Démonológia a oslobodenie; [CD] 2: Si pod kliatbou – príčiny kliatby; [CD] 3: čarodejníctvo – verejný nepriateľ, KS Milost, 2008.

naplnění Duchem svatým a osvobození od démonů, ale i nově se vynořivší učení o nutnosti podřizovat se Bohem povolaným osobám.

Struktura pastýřského hnutí měla model pyramidy. Mladí konvertité tvořili domácí skupinky. Vedoucí těchto skupinek byli ve skupině pro ně určené a též měli svého nadřízeného. Na vrcholu této pyramidy stála zmiňovaná pětice. Velmi propracovaný systém pastýřů a učedníků vedl k podřizování se duchovní autoritě do největších detailů a k ztrátě soukromí, schopnosti se samostatně rozhodovat a dokonce i ke ztrátě vlastní individuality. Způsoby, jakými pastýři se svými ovce zacházeli, byly pečlivě biblicky podloženy a chápaly se jako dobré, protože svědomití pastýři mají přece dbát na duchovní růst jednotlivce. Ten spočíval především v poslušnosti autoritě, kterou dal do života jednotlivce Bůh. Jenom na okraj bych zmínila, že tato hierarchie stála také na principech desátku i podle verše: „Kdo je vyučován v slovu, nechť se dělí s vyučujícím o vše potřebné k životu.“²¹⁴ Se svojí představou o financování církve a o principech desátku se Derek Prince podělil např. ve své publikaci Boží plán pro tvoje peníze.

Ve svém vyučování o církvi a úřadech, které Bůh do církve dal, Derek Prince vychází z Ef 4, 1–16. Prince na začátku svého výkladu od sebe odlišuje církev jako tělo a jako budovu. Dává důraz na cíl křesťanského života. Jeho cílem je křesťanova dospělost, zralost, která je měřena mírou Kristovy plnosti. Nejdůležitější pro to, aby se křesťanovy ctnosti rozvíjely v jeho životě, je postoj pokory, který má být udržován poslušností. „Bůh se staví proti pyšným, ale pokorným dává milost.“²¹⁵ Pokora je rozhodnutím vůle, můžeme ji v sobě vypěstovat a pastýř nám pomáhá ji kultivovat. Protože Boží milost je pouze pro pokorné, je nesmírně důležité, aby křesťan v sobě tuto pokoru neustále pěstoval. Křesťan se musí rozhodnout pro pokoru. Své vyučování opíral o pasáže z Lukášova evangelia 17, 8–10; také 14, 8–11.²¹⁶

Ve svém vyučování kladl na toto téma opravdu značný důraz, věnoval mu nadměrné množství času a neustále se k němu vracel. Není těžké si domyslet, proč bylo pro fungování hnutí nutné potlačovat lidskou individualitu ani to, že právě podřízení se principům fungujícím v Pastýřském hnutí může dotyčnému pomoci budovat v sobě pokoru víc než může být pro život snesitelné a bezpečné.

Neposlušnému křesťanovi je vyčítána tělesnost a nevděčnost.²¹⁷ Tyto postoje křesťana nemohou přivést do Božího království, protože: „nejsme zcela spaseni, dokud jsme se nevzdali své nezávislosti“²¹⁸.

Ježíš je jediná hlava církve. Hlava ví, co se děje v těle, které řídí a ona sama dělá rozhodnutí. Ježíš má jediného zástupce na zemi, kterým je Duch svatý.

Panství Ježíše Krista nad církví je ale reálné pouze za předpokladu, že Duch svatý je Pánem v církvi. Má být vítaný a jeho projevy přijímané. Je otázka, co je tím přesně myšleno. Jak se konkrétně projevuje, že Duch svatý je Pánem v církvi, řeší Derek Prince v jiném vyučování, z něhož vyplývá mimo jiné i nutnost otevřenosti pro duchovní dary, které Duch svatý s sebou do církve přináší. Církve, které jsou vůči těmto darům a projevům zdrženlivější, se sami uzavírají působení svatého Ducha. Myšlenku, že panství Ježíše Krista je vykonávané skrze Ducha svatého Derek Prince opakovaně zdůrazňuje.

Ježíš lidstvo zajal ze zajetí satanova, ale drží jej v zajetí pro sebe, proto nikdo nemá právo na svobodný, potažmo svévolný způsob života. Z této interpretace mimo jiné vyplývá také to že: „ty nejsi svobodný dělat si své věci po svém, kde žiješ, co děláš, to dělá Ježíš, ty jsi zajatec. Nejsi-li

214 Podle: Ga 6, 6.

215 Jk 4, 6.

216 Zvláště o verš 10 z Lk 17, 7–10; Viz: Prince, Derek: Úřady v církvi – Pastorální konference, Praha 1994 [MC]

217 Prince, Derek: Úřady v církvi – Pastorální konference, Praha 1994 [MC]

218 Prince, Derek: Úřady v církvi – Pastorální konference, Praha 1994 [MC]

ochoten být zajatcem, nemáš platnou službu.“²¹⁹

Derek Prince ve svém vyučování dokonce zdůrazní, že Ježíšova rozhodnutí jsou velice často v rozporu s tím, co nazýváme zdravým rozumem, ale že fungují. Samozřejmě, že nikdo nemůže bránit Ježíši Kristu, aby taková rozhodnutí činil, nicméně zdůrazňovat jakoby nesmyslnost Ježíšových rozhodnutí v rámci vyučování určeného široké vrstvě posluchačů pro obyčejný, praktický život člověka s Bohem rozhodně nevede k pokojnému spokojenému vztahu mezi Bohem a člověkem, ale spíše k exotickým výstřelkům působící v běžném životě chaos. Je pravdou, že přesně k tomu tyto neúměrně zdůrazňované pravdy vedly a že s důsledky se Pastýřské hnutí dlouhodobě nebylo schopno vypořádat. Zvláště pak, když „nerozumné nápady“ Ježíše Krista byly zprostředkovány „povolanou autoritou“, kterou bylo z náboženských důvodů nutné poslouchat.

Nyní se dostávám ke konkrétnímu vyučování Dereka Prince ohledně rozdělení úřadů.²²⁰

Derek Prince rozděluje apoštoly na dva druhy. Jedná se o apoštoly Kristovy, oněch dvanáct vybraných z učedníků, kteří byli blízko Ježíšovi. O nichž se Písmo zmiňuje mnohokrát, ale v tomto vyučování jim Derek Prince nevěnuje téměř žádnou pozornost.

Druhý typ apoštolů jsou apoštolové místního sboru – poslové, ti „kteří jsou posláni k určitému úkolu“. Tento typ apoštola byl inspirován zvláště z pasáží ze Zjevení, kde v listech sborům byl vždy dáván úkol poslovi, který Boží poselství zprostředkoval. Naznačuje, že specifické posláni bylo dáno i apoštolovi Pavlovi a v listech do církví jsou zmiňováni i další muži, kteří jsou považováni za apoštoly. Okruh původních dvanácti se tedy působením církve rozšiřuje. Jeho znakem však zůstává speciální pověření od Boha, které má za úkol zprostředkovat Božímu lidu.

Rozdíl mezi apoštolem a prorokem vidí Derek Prince v tom, že prorok má od Boha zvěst, kterou musí Božímu lidu sdělit, apoštol dostal úkol, který musí vyplnit. Tento úkol je mnohdy celoživotní pověření a z toho také vyplývá jakoby větší vážnost apoštolského úřadu.

Derek Prince dále rozlišuje službu evangelisty, učitelskou službu a službu pastýře. Evangelista je nositel dobré zprávy. Jeho jednoduchá zvěst by měla být dosvědčována nadpřirozenými znameními jako je uzdravování a vyhánění démonů. Bez těchto znamení se podle pochopení Dereka Prince nejedná o evangelistu. Služba evangelisty vede k soustředění na Ježíše. Ještě bych uvedla důležitý poznatek z jeho vyučování ohledně evangelistů. Evangelista poslaný od Boha nikdy neopustil obrácené, dokud nebyli pokřtěni ve vodě. Povinností evangelisty je povědět nově obráceným o nutnosti křtu ve vodě (samozřejmě ponořením), protože reakce na evangelium vyžaduje pokání a křest. Vodní křest je zkušenost, kterou se konvertita odděluje od světa. Z hlediska duchovního světa se jedná o zkušenost srovnatelnou s vyjitím z egyptského otroctví a přejitím Rudého moře.

Povolání pastýře považuje za jedno z nejtěžších na celém světě. Klíčovým slovem pro něho je péče. Starání se o ovce má svůj počátek v hluboké lásce k Ježíši Kristu, protože „ovečky ve sboru opravdu nejsou pomilováníhodné“. Pastýř proto nemůže být ke své službě motivován láskou k ovečkám, ale pouze láskou k Ježíši Kristu. Problematiku tohoto postoje vysvětluje Derek Prince na příkladu Mojžíše a Árona. Áron udělal osudovou chybu, když vyšel „ovečkám“ vstříc a nechal postavit zlaté tele. Láska k Bohu musí být směrem k ovcím nekompromisní. Je to láska k Bohu, která nedovolí nepoučeným ovcím jít na nebezpečné pastviny. Dokonalým pastýřem je ovšem pouze Ježíš Kristus.

219 Prince, Derek: Úřady v církvi – Pastorální konference, Praha 1994. [MC]

220 Zpracováno podle: Prince, Derek: Úřady v církvi – Pastorální konference, Praha 1994 [MC], Pokora – vlastnost pravého Božího služebníka; Tělesnost = překážka růstu a důvěra Bohu; Obrazy církve – apoštolové, proroci a evangelisté, vedoucí sboru – Pastýř – Starší – Učitelé.

Úkolem učitelů je vykládat a předávat učení. Cituje Jk 3, 1²²¹ a zdůrazňuje, že povolání učitele vyžaduje opatrnost. Na učitele jsou kladeny zvláštní požadavky. Učitel může být odsouzen pro to, co učí.

Závěrem této výkladové části bych dodala, že Derek Prince klade důraz na pluralitu vedoucích. Tito mužové v úřadech dohlížejí na pořádek ve sboru a každý používá své specifické obdarování. Zvláštní apoštolskou autoritu má pouze apoštol, je významný právě pro svěřený úkol. Pověření od Boha jej činí výjimečným, ale pouze po dobu plnění svěřeného úkolu. Pokud je v nějakém sboru apoštol usazený na delší dobu, stává se spolustarším a jeho postavení není vyšší než ostatních vedoucích. Tento bod Derekova učení považuji za zajímavý doklad fungování Pastýřského hnutí, kde na vrcholu pyramidy byla zmíněná pětice. Zároveň je to také doklad toho, jak si přejímané učení místní autority přizpůsobují podle svých vlastních potřeb a pochopení. Jakkoliv je totiž Sándor Németh pilným učedníkem Dereka Prince²²², jeho výjimečné apoštolské postavení nijak nenaznačuje, že by si byl vědom toho, že má být pouze pokorným spolustarším. Jeho role je pro maďarské neocharismatické hnutí nezastupitelná a autorita výjimečného apoštola je mu přiznávána jak maďarskými sbory, tak i sbory zahraničními, které přijali jeho službu a učení.²²³ Podobné uvědomění bychom též obtížně hledali i u Jaroslava Kříže, ale je nutné připomenout, že sbory na Slovensku přijímají Derekovu službu více zprostředkovaně právě přes Sándora Németha a tento aspekt Derekova učení jim s největší pravděpodobností úplně unikl. Povaha slovenských KS je náchylnější k Hnutí víry, která vede ke kompilaci názorů D. Prince a K. Hagina na tuto problematiku a K. Hagin se jako služebný dar nějakou vykazatelností dalším autoritám nezabývá. Na jeho pojetí autority se zaměřím níže.

Praktický život církve dokládá Derek Prince na 1Tm 5, 17–21, kde zdůrazňuje odpovědnost starších, jejich zaslouženou odměnu a ochranu před stížnostmi. Zvláštní význam má pro D. Prince veřejné pokárání na základě 1 Tm 5, 20²²⁴, které našlo jak ve Sboru víry, tak ve slovenských sborech své místo v pastorem předávaném poselství přímo v rámci bohoslužeb. Sbory KS Milost nedisponují v současné době žádným takovým institutem, který by naplňoval podstatu verše „ty, kteří hřeší, kárej přede všemi, aby se báli i ostatní“ mimo bohoslužby, definoval, co je „hříšným chováním“ míněno a umožňoval „hříšníkoví“ se hájit a svoji situaci nějak vysvětlit. V těchto vyučováních je pak úvaha o nějakém porozumění, laskavosti, či bratrské lásce, kterou Písmo doporučuje (např.: 2 K 2, 6–7) neúměrně krátká vzhledem k délce výkladu věnovanému poslušnosti či kázni nebo absentuje úplně. Podobný přístup nacházíme i ve výkladech pastorů KS Milost. V jejich případě navíc svoji roli hraje i představa škodlivého vlivu ducha humanismu. Proto se slova jako pokora, shovívavost, lidskost, laskavost a tichost skloňují spíše tehdy, když pastor nazná, že je zapotřebí tyto jevy mezi členy společenství potlačovat²²⁵, pravým jménem pojmenovat vliv ducha, který přeceňuje člověka na úkor prosazení Boží vůle a eliminovat jeho vliv²²⁶. Tyto zdánlivé maličkosti utvářejí mentalitu členů i vedoucích těchto společenství, mohou mít neblahý vliv na vývoj osobnosti člověka a jsem přesvědčena, že jednu z příčin jejich mnohdy šokujícího chování je třeba hledat právě zde.

221 Nechtějte všichni učit druhé, moji bratří: vždyť víte, že my, kteří učíme, budeme souzeni s větší přísností.

222 <http://www.milost.sk/logos/clanok/konferencia-so-sandorom-nemethom>, (28. 11. 2013). „Asi největší vplyv na Zbor viery mal známy a medzinárodne aj medzicirkevne uznávaný biblický učiteľ Derek Prince. Manželia Némethovci sa stali učeními Dereka Princea a zostali nimi až do jeho smrti v roce 2003.“

Srov.: www.milost.sk/logos/clanok/medznik-v-tridsatrocnom-zapase-zboru-viery, viz též: <http://www.milost.sk/logos/clanok/ti-ktori-postavili-zaklady>, (28. 11. 2013).

223 Srov.: www.milost.sk/logos/clanok/medznik-v-tridsatrocnom-zapase-zboru-viery; <http://www.zivacirkev.cz/cs/probuzeni-v-madarsku/> /Sbor víry v Havířově/ nebo již zmíněný Nový život v Ústí nad Labem, <http://www.novyzivot.cz/?lang=cs&action=clanky-z-jinych-zdroju>, (28. 11. 2013).

224 Ty, kteří hřeší, kárej přede všemi, aby se báli i ostatní.

225 Srov. Např.: Kříž, J.: Vítězství nad Amalekem, Banská Bystrica, 24. 4. 2012; Mazúch, M.: Amalek, Tvůj úhlavní nepřítel, Olomouc, 23. 1. 2013; Šesták, A.: Strategický duchovní boj, Martin, 19. 8. 2012., Kuba, P.: Současnost a její duch, Žilina, 27. 5. 2013; Šesták, A.: Láska, Bratislava, 13. 8. 2012.

226 Více v oddílu 3.2.

Ačkoliv to nebylo v tomto vyučování konkrétně řečeno, zdá se, že úřad pěti byl rozdělen podle zmiňovaného klíče. Derek Prince plnil úlohu učitele již v tomto hnutí. Jeho vyučování je přehledné, precizně formulované a nedává prostor pochybnostem o správnosti jeho výkladu.²²⁷

Derek Prince předkládá logický a ucelený model správy církve. Mluví o mobilní církvi – která je tvořena apoštolskými týmy a stabilní církví, která je tvořena místními sbory.²²⁸ V pojetí Dereka Prince je důležité, že tyto dvě formy církve jsou si navzájem odpovědné a že obě mají v čele kolektivní vedení. Jak již bylo zmíněno výše, kolektivní vedení je něco, co se zkoumaným následovníkům Dereka Prince příliš nedaří přivádět do praxe na úrovni stabilní církve. Mobilní církev Sándor Németh ani Jaroslav Kříž nevytváří, ze zahraničí zvou pouze jednotlivce, kterým sice bývá přiznávána apoštolská autorita, ale kteří zpravidla nebývají součástí žádných apoštolských týmů.

3.1.2 Kenneth E. Hagin a služební dary

V oblasti eklesiologie a autority má na Sbor víry značný vliv i druhý učitel, zakladatel kontroverzního Hnutí víry Kenneth E. Hagin.

Kenneth E. Hagin se předčasně narodil dne 20. srpna 1917 v McKinney, v Texasu a zemřel 19. září 2003. Trpěl vrozenou chorobou srdce. Svoji konverzi prožil podle svědectví své vlastní zkušenosti na rozhraní života a smrti.²²⁹ Když ve svých 16. letech umíral, měl zážitky pádu mezi plameny pekelného ohně. Sestup k branám pekla se opakoval třikrát. Poté, co nad ním po každé při tomto sestupu promluvil hlas Boží, byl vytažen vzhůru na zem. Při třetí zkušenosti cítil, jak jej nějaká příšera z pekla uchopila za krk a táhla jej za brány. Při slyšení Božího hlasu jej tato příšera musela pustit. Při poslední cestě vzhůru prožil svoji konverzi a pochopil důležitost osobního vztahu s Bohem. Při dalších vizích už měl zkušenosti Boží slávy a jeho nadpřirozené zážitky pokračovaly přes osobní návštěvy Ježíše, který mu udělil svou milost a osobně ho vyučoval, aby měl správné porozumění Bible. Hagin následně obsah těchto vyučování zpracoval. Tyto vyučování byly zaměřeny zvláště na dar víry a na to, jak jej předávat a používat, ale také na to, jak o víře vyučovat. Tímto způsobem Hagin prožil povolání učitele. Prorockého úřadu se mu mělo dostat později.²³⁰

Zajímavé je, že Hagin sám ve svojí osobě naplnil skoro všechny úřady, které popisuje Derek Prince. První fáze jeho služby trvala patnáct let. V této době se nacházel v úřadu pastora a evangelisty. Ježíš mu při jedné z návštěv, které u něho vykonal, sdělil, že toto nebyla jeho dokonalá vůle. Pouze ji připustil, ale dal Haginovi za úkol vstoupit do další fáze své pozemské služby - učitelské a následně prorocké.²³¹

227 Některé myšlenky z tohoto vyučování rozvíjí i Dan Drápal ve své knize *Apoštolská služba*, kde uvádí vícero argumentů, proč je pro něj tento model nejpříjemnější. Mimo jiné na základě verše 13 z Ef 4 - „až bychom všichni dosáhli jednoty víry a poznání Syna Božího, a tak dorostli zralého lidství, měřeno mírou Kristovy plnosti“. Protože jsme dosud nedospěli k jednotě víry a plného poznání Syna Božího, kvůli čemu byly tyto dary dány do církve, je potřeba, aby apoštolská služba pokračovala. In: DRÁPAL, Dan, *Apoštolská služba*. KMS 2004, str. 79. Jmenuje vícero lidí, kteří zastávají názor, že s obnovou patera služebností dosáhneme plnosti Kristovy. Tato touha je jistě legitimní, ale jsem přesvědčena, že by se neměla stát zdrojem teologických konstruktů s nepřiměřenými nároky na člověka. Pokud je uvedená argumentace založená na některých místech z Písma např.: že „již jsme dosáhli Kristovy plnosti“, nebo že na ni „můžeme mít podíl“, mělo by se též počítat s argumenty založenými na jiných pasážích. Například v 1 Korintským 13, 9 je napsáno, že „naše poznání je jen částečné a že i naše prorokování je jen částečné“.

228 Podle: DRÁPAL, Dan: *Apoštolská služba*, KMS 2004, str. 75.

229 Zpracováno podle: HAGIN, K. E.: *Išiel som do pekla*, <http://www.knihy.own.cz/KennethEHagin-Isielsomdopekla.pdf> a podle: Osteen, John: *Smrt a co je dále*, Křesťanské videostudio Třinec (VHS).

230 Podle: McCONNELL, D.R.: *Jiné evangelium*, Křesťanský život Albrechtice, 1996, str. 71.

231 Podle: McCONNELL, D.R.: *Jiné evangelium*, Křesťanský život Albrechtice, 1996, str. 71.

Zdá se, že jeho speciální pověření mu umožňovalo vystupovat a vstupovat z jedné fáze do druhé a moc neřešil to, jestli by neměl spolupracovat s nějakými dalšími úřady. Spíš než spolupráci na rovině horizontální a určenou místně - vztahem mezi vyučujícím a učedníkem, vnímal úřady jako záležitost vertikální a časovou. Konkrétní úkol, který mu zadal Ježíš, aby jej konal - učil Boží lid víře, nevnímal jako apoštolské pověření, jak definoval úřad apoštola Derek Prince, ale nazval jej podle úkolu. Byl dynamickým darem pro církve, nikoliv statickým úřadem. Jeho koncepce, zdá se, nebyla zdaleka tak svazující a vyžadující poslušnost jinému člověku, jako tomu bylo v Discipleship/Shepherding Movement.

Zatímco tedy Derek Prince své vyučování o autoritách nazývá Úřady v církvi, K. E. Hagin razí termín Služebné dary. Termín úřad používá hlavně Starý zákon pro kněžskou, ale také pro královskou a správcovskou službu a do Princovy eklesiologie se dostalo v podstatě díky jeho oblibě ve Starém zákoně a jeho nedostatečným rozlišováním mezi praxí Božího lidu Starého zákona a novozákonní církve stejně jako díky jeho chápání uspořádání starozákonního Izraele jako vzoru pro novozákonní církve. Hagin také nachází inspiraci pro označení autority v církvi darem ve Starém zákoně, ale je též inspirován některými novozákonními pasážemi. V listu Efezským 4, 8–12 se píše: „Proto je řečeno: ‚Vystoupil vzhůru, zjal nepřátele, **dal dary** lidem.‘ Co jiného znamená ‚vystoupil‘, než že předtím sestoupil dolů na zem? Ten, který sestoupil, je tedy tentýž, který také vystoupil nade všechna nebesa, aby naplnil všechno, co jest. A **toto jsou jeho dary**: jedny povolal za **apoštoly**, jiné za **proroky**, jiné za **zvěstovatele evangelia**, jiné za **pastýře a učitele**, aby své vyvolené dokonale připravil k dílu služby – k budování Kristova těla.“ (důraz aut.) V žalmu 68,19 nacházíme verš: Vystoupil jsi na výšinu, ty, kdo byli v zajetí, jsi vedl, mnohé z lidí přijals darem, odbojníci však museli zůstat v poušti, Hospodine, Bože!

Za pomoci novozákonní pasáže a jisté dávky fantazie v rámci překladu interpretoval původní text žalmu ve významu: „dal dary v lidech“ (kterými jsou pastýři, učitelé, evangelisté, proroci a apoštolové). Překlad je to jistě svérázný. Nicméně nelze přehlédnout, že tuto interpretaci svým způsobem nabízí autor listu Efezským, aniž by však potřeboval tvrdit, že ony dary jsou dány v lidech. Na myšlenku, že je v nějakém člověku darován dar, Hagin postavil učení **o nedotknutelnosti** takového **daru**, neboť je psáno: „Nesahejte na mé pomazané, ublížit mým prorokům se chraňte!“²³² (důraz aut.) Rozpoznal, že v něm samotném se během jeho života projeví všechny tyto dary a to jej opravňovalo neadekvátními prostředky umlčovat hlasy svých odpůrců. Jako dar obdarovaný Duchem věděl, že on může posoudit všechno, ale sám nemůže být nikým správně posouzen.²³³ Snažil se vzbuzovat strach a vynucovat si respekt svými výroky ohledně Božích soudů, které měly postihnout toho, kdo by veřejně napadal jeho vyučování, či se mu stavěl na odpor.²³⁴ Zjevně se viděl v duchovní linii s velkými proroky dávných dob a očekával Boží tresty pro své odpůrce podle biblického vzoru. Vždyť Bůh tvrdě zasáhl v případech vzpoury vůči Mojžíšovi²³⁵ nebo v situaci, kdy se malí opovážlivci posmívali Elišovi²³⁶. Podobné tendence k zastrahování odpůrců jsou dobře znatelné také v KS Milost²³⁷ a zde tkví také jedna

232 1Pa 16, 22; Ž 105, 15.

233 Podle: 1K 2, 15.

234 Kenneth Hagin prohlásil, že Bůh potrestá smrtí ty, kteří odmítnou jeho poselství: “The Lord said to me, “If you give a message for an individual, a church, or a pastor, and they don’t accept it, you will not be responsible. They will be responsible. There will be ministers who don’t accept it and will fall dead in the pulpit.” I say this with reluctance, but this has actually happened in one place where I preached. Two weeks from the day I closed the meeting, the pastor fell dead in the pulpit. ...Why? Because he didn’t accept the message that God gave me to give him from the Spirit.” Citované in: BOWMAN, Robert M. Jr., *The Word of Faith Controversy: Understanding the Health and Wealth Gospel*, Grand Rapids, Baker Book House, 2001, str. 16. Citované In: ONDRÁŠEK, L. M., *Neocharizmatické hnutí na Slovensku*, Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi, 2011, str. 243; Srov. též: McCONNELL, D. R., *Jiné evangelium*, Křesťanský život Albrechtice, 1996, str. 74.

235 4M 12, 9–11, 4M 16, 20–35 apod.

236 2K 2, 23–24.

237 Více v ONDRÁŠEK, L. M., *Neocharizmatické hnutí na Slovensku*, Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi, 2011, str. 247–251.

z teologických příčin jejich neustále bobtnajícího konfliktu s veřejnými autoritami.

Příklady biblických postav, které vystupovali s Boží zvěstí s nesmiřitelnou neústupností vůči svým oponentům jsou velmi oblíbeným námětem k motivačním kázáním, povzbuzujícím jejich evangelizační tažení. Postoj konfrontace je tedy teologicky podložený. Vždyť apoštol Pavel, kamkoliv přišel, konfrontoval lidi s evangeliem. V jeho případě biblický text také svědčí o nadpřirozené trestající Boží ruce. Když se kouzelník Elymas pokusil zabránit šíření evangelia, Bůh ho na základě Pavlovy kletby oslepil.²³⁸ Tento text patří v KS Milost mezi normotvorné pro zvěstovatele evangelia.

Při popisu teologie reprezentované K. E. Haginem jsem vycházela z jeho publikace *Služebné dary*²³⁹, kde popsal svoje přesvědčení. Především upozorňuje na neúplný výčet a přidává další dary od Boha. Služebným darem je úřad pomoci (slovo úřad je užito jenom v tomto kontextu), který se projevuje ujímáním se potřebných; zajímavostí je, že i mluvení v jazycích a výklad jazyků považuje Hagin za služebný dar, čímž se poněkud odchýlil od klasické letniční teologie ohledně počátečního křtu Duchem svatým s průvodním jevem mluvení v jazycích, nicméně ji zcela nepopřel, protože přetékaní Duchem tento dar představovalo a toto přetékaní Duchem není žádnému věřícímu uzavřeno²⁴⁰; služebným darem je také povzbuzování a nebo je mezi nimi zařazena i služba dávání. Tento výčet darů vychází z 1 Korintským 12, 27.

V samostatné kapitole o rozmanitosti služebných darů zdůrazňuje, že Efezským 4, 11 je pouze deklarativní, krátké vymezení darů a neúplný seznam. Služebné dary přicházejí z ruky vyvýšeného Krista na zdokonalení svatých a k dílu služby (na budování těla Kristova). Bez nich není možné zdokonalování a pokrok. Tyto dary (rozuměj osoby) od Boha potřebujeme, protože jsme dosud nedospěli do míry Kristovy plnosti, přičemž je zjevné, že Kristovou plností míní eschatologickou skutečnost. Kristus dává do církve tyto osoby – dary, dokud se pro ni nevrátí on sám. Proto jsou tyto osoby pod jeho speciální ochrannou.²⁴¹

O úřadu mluví K. Hagin ještě v souvislosti s veršem z listu Římanům 12, 4, který se týká úkolů vzájemné služby. Také na základě tohoto oddílu z Písma K. Hagin rozšiřuje své pochopení darů, které Bůh dává do církve.

Služebnými dary jsou tedy lidé, které Bůh povolá a vyzbrojí duchovními dary. Jedná se o dary nadpřirozené. Z tohoto pochopení i vyplývá, že: „Když přes služebný dar působí dar druhů jazyků nebo výklad, nese větší pomazání, než když se projeví přes prostého člena.“²⁴²

Zde můžeme pozorovat další příklad nábožensky zdůvodněné moci autority nad řadovými členy a zároveň jeden z pramenů nauky o pomazání, kterou Hagin představil v knize *Porozumět pomazání*.²⁴³ Jaroslav Kříž vyučování shrnuje takto: „Pomazání Hagin rozděluje na tři základní druhy, a to na vnitřní, služebné a společné. Vnitřní, nebo také osobní má za úkol rozvíjet každý sám. Toto pomazání je východiskem pro všechny ostatní. (...) Druhým pomazáním je služebné, které funguje pouze v rámci služby, která je podmínkou přítomnosti tohoto pomazání. Například, na Elišu přišlo služebné pomazání až poté, co byla Eliášova služba ukončena. Předpokladem jeho pomazání bylo to, že dlouhodobě Eliášovi sloužil. Třetí formou pomazání je tzv. společné, které funguje pouze v rámci sboru. Pokud ale chce člověk vstoupit do Boží vůle, je nutné, aby se podílel

238 Sk 13, 9–11.

239 HAGIN, Kenneth E., *Služobné dary*, Kresťanské spoločenstvo Humenné, 2007; Podle: The Ministry Gift, RHEMA Bible Training Center, Broken Arrow, Oklahoma, 1992.

240 Srov.: HAGIN, Kenneth E., *Biblický způsob, jak přijmout Ducha svatého, Proč jazyky*, Kresťanské spoločenství Milost', 1994.

241 Více v Bravčok, R., Služobné dary a podporná služba, *Logos* 9/2012, str. 18–19.

242 HAGIN, K. E., *Služobné dary*, Kresťanské spoločenstvo Humenné, 2007, str. 16.

243 HAGIN, K. E., *Porozumět pomazání*, Studio Petřina, 2011. <http://www.milost.sk/obchod/p/porozumet-pomazani>, (9. 12. 2013).

na všech třech.²⁴⁴ S naukou o pomazání souvisí též doxologie tohoto hnutí – bez těchto pomazání není možné vstoupit do Boží přítomnosti²⁴⁵ a její přesah do eschatologie. Správné uctívání souvisí s přítomností Ducha svatého na bohoslužbě i s přítomností jeho darů a projevů a je podmínkou toho, aby Bůh přijal lidskou službu a oběť chval.²⁴⁶

Božím povolání se musí povolání přizpůsobit a pracovat na něm, být mu věrný. Kristovými dary jsou podobně jako u Dereka Prince apoštolové, proroci, evangelisté, učitelé a pastýři. Jejich definice se však trochu liší. Apoštolský úřad obsahuje podle K. Hagina všechny typy služeb. Služba proroků je inspirující, protože mluví na „Boží podnět“ a mají „Boží zjevení“. Evangelisté mají bezprostřední pomazání od Boha, aby kázali. Slovo kázané tímto služebním darem se stává slovem Božím. Pastýři se starají o Boží stádo a učitelé vyučují Boží slovo nikoliv přirozenou schopností, ale tou schopností, kterou přijali od svatého Ducha. Tyto dary byly dané proto, aby církve rostla a aby v ní zároveň byla rovnováha.

K. Hagin zdůrazňuje nutnost ocenění nejrůznějších služebních darů. Kritizuje chování, kdy učitelé ponižujícím způsobem mluví o evangelistech, když si stěžují, že evangelisté jsou povrchní a zaměřeni na senzaci a evangelisté, když na oplátku mluví o učitelích tak, že jsou mnohomluvní a nezáživní. Nelíbí se mu také, když se evangelisté a učitelé spojí, aby o prorocích mluvili jako o fanatických a extrémních. Všechny tyto postoje a toto chování uhašejí Božího Ducha. Proto je velmi důležité nastolit potřebnou rovnováhu. Boží plán pro každý služební dar je tuto rovnováhu pomáhat vytvářet a na krátkých praktických příkladech ukazuje, jak se mají služební dary navzájem povzbuzovat.

Na základě zkoumaných materiálů se domnívám, že rozdíl obou pojetí leží v motivaci, jakou jsou věřící ve společenství služebních darů či úřadů drženi.

U Dereka Prince byl přítomný velký důraz na pokoru a poslušnost, jejich svazující dopad byl podmiňován tvrzeními, že člověk sám se připravuje o požehnání, pokud poslušný není, přičemž docházelo k sjednocování a záměně poslušnosti vůči Bohu a poslušnosti vůči člověku duchovně nadřazenému, který předával svěřenému do života nějakou duchovní pravdu. Ke konkrétnímu, mnoha biblickými citáty podloženému učení o úřadech v církvi se navíc připojuje učení o desátku Bohu, jejichž dávání souvisí se vstupem učedníka do učednického vztahu.

U Kennetha Hagina tento přístup není tak markantní. Hagin nestaví na pokoře a podřízenosti člověka, ale na jeho obdarování od Boha a na projevení se tohoto daru. Jako dar má být následně prorocky potvrzen. Služební dary se neprojevují pojmenováním, ale silou a pomazáním. Hagin má slovo pomazání velmi rád. Toto pomazání má potvrzovat dar, který Bůh dává do církve.

Zdá se, že Haginovo učení o autoritách v praxi nebylo příčinou kontroverzí, jako tomu bylo u Pastýřského hnutí. Příčinou kontroverzí spojených s Hnutím víry byla snaha absolutizovat víru, takovou víru, která se neohlíží na realitu, ale přijímá zjevené pravdy. Tlak na „správnou“ víru soustřeďuje člověka na zmiňované pravdy a vede k tomu, že dotyčný, chtěje převzít od Boha požehnání, se snaží, ať sám či na základě doporučení, popírat realitu, která měla bránit naplnění modlitby skrze víru, což mělo v několika desítkách případů fatální následky.

Co se týká mého osobního zhodnocení předkládané nauky, považují důsledně aplikované učení v oblasti autority u Dereka Prince jako nasazování teologických pout pro utváření sociologické vazby, jako teologicky zdůvodněnou a biblickými verši podloženou svěřací kazajku určenou k ovládnutí lidské osobnosti a změně jejího vývoje.²⁴⁷ Učení Kennetha Hagina bych spíše

244 Kříž, J., Pomazanie, (zapsané R. Bravčokom), *Listy milosti*, 42/2007, str. 2.

245 <http://www.milost.sk/logos/clanok/o-bohosluzbe>, (28. 11. 2013).

246 Srov.: Kuba, P., Boží sláva, Žilina, 11. 12. 2011; <http://www.milost.sk/logos/clanok/prava-bohosluzba>, (28. 1. 2014).

247 Srov.: Shepherding movement, In: BURGESS, S. M. and Van der MAAS, E. M. (Eds.) *The New Dictionary of Pentecostal and Charismatic Movements*. Revised and expanded edition. Grand Rapids, MI: Zondervan, 2002,

označila jako snahu vznést se až k božským výšinám. Bůh přece dává dary, dává pomazání a tak se Kenneth Hagin snaží své následovníky přesvědčit, aby z tohoto pomazání čerpali a vírou pevně drželi dobyté pozice. Proto v jeho případě a v případě jeho následovníků navíc hrozí významný výpad směrem ke snahám o jakoukoliv reflexi zdůvodněný speciální ochranou pro Boží vyvolené.²⁴⁸ Nepříjemný křesťanský triumfalismus a příznačná zaslepenost proto charakterizuje všechny jeho následovníky.

Experiment Učednicko-pastýrského hnutí samozřejmě doprovázely značné kontroverze a představitelé hnutí se stali terčem veřejné kritiky. Podobné krizi později čelilo o něco mladší Hnutí víry. V letech 1983-1984 došlo k prvním snahám o sblížení obou proudů. Kenneth Copeland, rychle se dostávající na výsluní vedle Kennetha Hagina, podpořil hnutí Discipleship/Shepherding a představitelé tohoto hnutí na oplátku hájili jeho tvrzení, že jeho učení, podobně jako jejich, bylo špatně pochopeno a aplikováno.²⁴⁹ Obě strany se dohodly na vzájemné podpoře a respektu a taktéž se přimlouvali za vzájemné zproštění viny za přehmaty z minulosti. Copeland dokonce volal po vzájemném sjednocení jejich zjevení, aby církev získala zjevení ještě hlubší.²⁵⁰ Představitelé těchto dvou proudů se vzájemně sešli a vyjádřili snahy o smíření na první celonárodní konferenci „Sítě křesťanských organizací“ v červenci 1985. Cílem této Sítě bylo mimo poskytnutí etického kodexu také vytvářet jednotu ve službě. Oběma těmto proudům přineslo toto spojení jistou stabilitu už tak otřesené pověsti. Zdali v rámci spolupráce v tzv. Síti došlo nejen k prolnutí teologických myšlenek, ale i k vytvoření jednotného teologického systému není známo. Nicméně doklad o společné službě nacházíme i v původní české knize *Apoštolská služba*, kde se píše: „...v roce 1964 pronesl Kenneth Hagin proroctví na shromáždění, kde spolu sloužili (s Derekem Princem), v němž předpověděl brzkou obnovu apoštolské i prorocké služby. Derek Prince toto proroctví považoval za pravé.“²⁵¹

Kombinace teologického systému těchto dvou mužů tvoří základ i oporu nauky uplatňované ve Sboru víry v Budapešti, jejíž vůdčí osobností je pastor Sándor Németh.

3.1.3 Sándor Németh a Sbor víry v Budapešti

Sándor Németh vyrůstal v římskokatolické rodině. Do kostela musel chodit povinně až do svých osmnáctých narozenin. Toužil opustit Maďarsko a žít někde na západě. Na cestu se vydal hned po maturitě, na podzim v roce 1969. Byl zadržen, když přecházel přes hranici tehdejší Jugoslávie a Rakouska a odvezen do vězení v Mariboru, do města na území dnešního Slovinska. V tomto vězení na něj hluboce zapůsobil nápis na dveřích od skříně: „Ani můj Bůh, ani můj domov.“ Tehdy Boha prosil, aby nemusel žít ve vězení a slíbil mu, že celý svůj život zasvětil hledání pravdy. Po šesti dnech byl s důrazným varováním jakoby zázrakem propuštěn.²⁵² Po absolvování vojenské služby v roce 1973 začal chodit na přednášky na teologickou fakultu a snažil se být vzorný katolík. Poté, co se mu dostal do ruky časopis popisující katolické charismatické probuzení ve Francii, snažil se s nimi zkontaktovat. Za den svého obrácení považuje květnou neděli v dubnu roku 1976. Poté začal misijně působit mezi svými spolužáky. V červnu roku 1977 se dal i s manželkou pokřtít, což vyvolalo značně nenávistné reakce blízkého okolí.²⁵³ V letech 1978–79 se Sándor Németh a jeho skupina setkali s misionáři, kteří je povzbudili, aby založili nezávislý,

str. 1060–1062.

248 Srov.: ONDRÁŠEK, L. M., *Neocharizmatické hnutie na Slovensku*, Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi, 2011, str. 243.

249 McCONNELL, D. R., *Jiné evangelium*, Křesťanský život Albrechtice, 1996, str. 91.

250 Podle McCONNELL, D. R., *Jiné evangelium*, Křesťanský život Albrechtice, 1996, str. 92.

251 DRÁPAL, D., *Apoštolská služba*, KMS 2004, str. 75.

252 Podle: <http://www.databazeknih.cz/zivotopis/sandor-nemeth-56042>, (28. 11. 2013).

253 Srov.: Fekete, Csilla, *V krátkosti o Hit gyülekezete*, *Život víry* 2/1994, str. 35–36, též: <http://www.databazeknih.cz/zivotopis/sandor-nemeth-56042>.

charismatický sbor. Sbor víry vznikl v roce 1979.²⁵⁴ V téže době se seznámili s myšlenkami Kennetha E. Hagina a osobně i s Derekem Princem.²⁵⁵ Vyučování Dereka Prince o vysvobození od démonů a o duchovním boji se stala pro sbor klíčovými.²⁵⁶ Názvem svého společenství „Sbor víry“ dali najevo sympatie k hnutí Kennetha E. Hagina. Sbor se začal scházet v malém domku v městečku Budaörs na okraji Budapešti. Založili také první dvě misijní skupiny v Zalaegerszeg a v Šoproni. Po změně režimu v roce 1989 získal sbor status církve a začal rychle růst. Sbor se přestěhoval nejdříve do kulturního domu Ganz-Mavag a následně do sportovní Haly Vasas, která měla kapacitu 4000 míst. V roce 1998 se přestěhovali do vlastní budovy. Na slavnostním otevření sloužili při úvodních bohoslužbách Rodney M. Howard Brown a Mahesh Chavda.²⁵⁷

O vzniku Sboru víry informuje slovenské stoupence tohoto hnutí časopis Logos 9/2012, ve kterém přiznává souvislost názvu Sboru víry se sympatiemi k Hnutí víry.²⁵⁸ Důležitou reflexi přináší též článek „Medzník v tridsaťročnom zápase Zboru viery“²⁵⁹, který se zaměřuje na obtížné hledání postavení Sboru víry v maďarské společnosti, na jeho registraci a změnu zákona ve prospěch tohoto společenství a reflektuje též napětí, které způsobilo odchod několika vedoucích²⁶⁰ a několika set členů v souvislosti se stavbou nákladné a rozsáhlé sborové budovy a Hit parku²⁶¹ v Budapešti. Článek též dovedně představuje mnohé úspěchy, kterých za svoji více než třicetiletou existenci hnutí dosáhlo. Po roce 1998 postavil Sbor víry dalších 19 modliteben v různých městech Maďarska, přičemž v městech Pécs, Debrecen, Nyiregyháza a Salgotarján tyto modlitebny překračovaly kapacitu tisíc sedadel. Počet svých členů po celém Maďarsku hnutí odhaduje asi na 50 000. Mezi další úspěchy patří živé vysílání bohoslužeb přes televizní kanál ATV Vidám Vasárnap²⁶² a přes internet, založení teologické školy Szén Pál Akademia²⁶³, vydávání teologického časopisu Új Exodus a týdeníku Hetek, který přináší a komentuje zprávy z domova i ze světa a může členům nahrazovat světské noviny. Významné je též ocenění pastora Sándora Németha Židovským světovým kongresem a výborem izraelského parlamentu pro křesťanské spojence v roce 2009.

Tyto biografické údaje ze života pana Németha, množství a síla jím založených sborů jsou důležitými argumenty pro jeho apoštolskou autoritu. Pro Jaroslava Kříže a jemu podřízené pastory se stalo zavázání se do učenického vztahu k této osobnosti klíčovým strategickým tahem. Na bohoslužbách v Banské Bystrici dne 9. 12. 2012 vyzvedl Jaroslav Kříž význam Sándora Németha.

„Potom, církev je apoštolská, to znamená, že čerpáme nejenom z Písma, ale čerpáme od lidí, kteří vykládají Písma. Čili řeknu jenom toto, už nehledejte, prosím vás, rozdíly v myšlenkách Sándora a někoho jiného. **Ne. Já jsem si vybral. Sándor je jediný člověk, který přináší ovoce**

254 Více o historii Sboru víry i o životě hlavního představitele Sándora Németha viz: <http://www.milost.sk/logos/clanok/konferencia-so-sandorom-nemethom>, <http://www.milost.sk/logos/clanok/medznik-v-tridsatrocnom-zapase-zboru-viery> a <http://www.milost.sk/logos/clanok/sandor-nemeth-v-banske-bystrici>.

255 <http://www.milost.sk/logos/clanok/konferencia-so-sandorom-nemethom>, (28. 11. 2013). „Asi největší vliv na Zbor viery mal známy a medzinárodne aj medzicirkevne uznávaný biblický učiteľ Derek Prince. Manželia Némethovci sa stali učeníkmi Dereka Princea a zostali nimi až do jeho smrti v roku 2003.“

256 <http://www.milost.sk/logos/clanok/sandor-nemeth-v-banske-bystrici>, (28. 11. 2013).

257 Podle: <http://www.databazeknih.cz/zivotopis/sandor-nemeth-56042>, (2. 12. 2013). Srov.: Téz: Fekete, Csilla, V krátkosti o Hit gyülekezete, *Život víry* 2/1994, str. 35–36.

258 <http://www.milost.sk/logos/clanok/konferencia-so-sandorom-nemethom>, (28. 11. 2013). „Práve tu sa zrodil Zbor viery, ktorého názov má svoj pôvod v sympatiách k hnutiu viery, vyrastajúcemu zo služby dnes už zosnulého amerického pastora Kennetha E. Hagina.“

259 <http://www.milost.sk/logos/clanok/medznik-v-tridsatrocnom-zapase-zboru-viery>, (28. 11. 2013).

260 Srov.: <http://www.milost.sk/logos/clanok/medznik-v-tridsatrocnom-zapase-zboru-viery>, (28. 11. 2013). „V tomto období bola publikovaná aj kniha namierená na zničenie dobrého mena spoločenstva, ktorej autorom bol bývalý člen Bart László, s názvom Fesz Van (Napätie).“

261 Hit park – maď. Park víry.

262 maď. Radostná neděle.

263 Do roku 1999 nesla název Středo-východní evropská biblická škola a Ústav přípravy pastorů.

v našem regionu. Proto mi už necitujte jiné teology a neukazujte na protiklady v jejich myšlenkách, protože není vůbec jisté, že ti lidé něco vědí od Boha.“²⁶⁴

Podobnou úctu, jakou prokazuje Jaroslav Kříž Sándorovi Némethovi též prokazují horliví pastoři Církve víry panu Křížovi. Pěkným dokladem o tomto vztahu Církve víry k pastrovi Křížovi je jeho oslovení jako „otce zakladatele“ a „drahého bratra“ v krátké zprávě sboru Církve víry Naděje.²⁶⁵ Šířením jeho učení a vlivu dochází podle Církve víry i k předávání pomazání a k rozšiřování maďarského probuzení do okolních zemí.

Jak jsem již uvedla výše, Sándor Németh klade mnohem větší důraz na Haginovu interpretaci v oblasti autority než na kolektivní pojetí Dereka Prince. Důležitým bodem z Dereka vyučování je pro něho smluvní vztah mezi pastýřem a věřícím. Požívá apoštolské autority v maďarských sborech i v zahraničí, ačkoliv podle vyučování obou svých vzorů nenaplnuje její kritéria. Podle Dereka Prince by jako apoštol neměl být usazen v jednom sboru, podle Kennetha Hagina by se stal apoštolem až poté, co by se v jeho životě projevil všechny ostatní služby – pastýř, učitel, evangelista i prorok. Při svém výzkumu jsem nenašla mezi jeho následovníky tímto způsobem specifikované potvrzení jeho služby. Nicméně, Sbor víry v Budapešti silně ovlivňuje nejen celé letnično-charismatické hnutí v Maďarsku, ale také na Slovensku a v dalších zemích a proto je rozuměno službě Sándora Németha jako službě apoštolské. Horlivé následovníky Sboru víry, i ty, kteří nepatří k Církvi víry, nalezneme také v České republice.²⁶⁶ Protože misijní zápal jeho učedníků je nemalý a protože silný důraz na odlišnost – v tomto případě na odlišné učení a na výjimečně obdarované autority²⁶⁷, které nemají možnost v jiných církevních společenstvích své pomazání předávat dál – je pro mladé hnutí otázkou přežití, mohou hrát prosazované autority a jejich interpretace Bible mnohem závažnější roli, než by se mohlo na první pohled zdát.

3.1.4 Předávání pomazání a otázka výlučnosti

Nauka o autoritě a předávání jejího pomazání je nezbytnou doprovodnou skutečností při šíření evangelia Hnutí víry a pastýřského smluvního vztahu mezi učedníkem a pastýřem. Konkrétním úkonem, při kterém k předávání pomazání dochází, je vzkládání rukou²⁶⁸. Tímtož úkonem jsou pastoři ustanoveni do služby a povoláni k šíření evangelia.

Připomínám zde opět citát z článku Petra Fiřta, ve kterém je zřetelný důraz na povolané Boží autority, konkrétně „D. Prince, K. Hagina, S. Németha“, ke kterým se v hnutí Milost „naplno a naprosto otevřeně“ hlásí, jejichž „úřadů povolaných a pomazaných Bohem si křesťané z KS

264 Kříž, J.: Budování církve, Banská Bystrica, 9. 12. 2012; překlad a důraz aut. Citované v: ONDRÁŠEK, L. M., Náboženský radikalismus, náboženská sloboda a registrácia náboženských subjektov v Slovenskej republike, In: *Konvergenie a divergencie v slovenských a českých štátno-cirkevných vzťahoch – dvadsať rokov od vzniku samostatnej Slovenskej republiky a Českej republiky*, ed. Moravčíková, M., Šmíd, M., Trnavská Univerzita, Právnická fakulta, 2014, str. 116.

265 Srov.: <http://nadejeb.cz/2014/02/24/setkani-s-pastorem-jaroslavem-krizem/>, (28. 3. 2014). V sobotu jsme měli možnost být na regionálním setkání s pastorem, „otcem zakladatelem“, a hlavně velmi milým a drahým bratrem Jaroslavem Křížem.

266 Např.: <http://www.zivacirkev.cz/cs/probuzeni-v-madarsku> /Sbor víry v Havířově/ nebo již zmíněný Nový život v Ústí nad Labem. <http://www.novyzivot.cz/?lang=cs&action=clanky-z-jinych-zdroju>, (28. 11. 2013).

267 Ondrášek uzavírá svoje hodnocení takto: „V Křesťanských společenstvích se učí a praktikuje autoritářský přístup k vedení věřících jak na národní – kde je dominantní autoritou senior pastor Jaroslav Kříž, tak i na lokální úrovni – kde je pro věřící autoritou místní pastor. (...) V praxi tohoto společenství neexistují dostatečné ochranné mechanismy a postupy, které by mohli zabránit nebo alespoň snížit možnost zneužití moci duchovní autority.“ Viz: ONDRÁŠEK, L. M., *Neocharizmatické hnutie na Slovensku*, Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi, 2011, str. 254–255.

268 Srov.: Šobr, Dan: Základy 9 – Kládanie rúk, 26. 7. 2012, biblické vyučovanie, Kresťanské spoločenstvo Banská Bystrica, dostupné na: <http://www.milost.tv/m/mLKaM7h6g>, (28. 11. 2013).

Milost váží a jejichž učení a hlavně **pomazání se přelévá** i na ně²⁶⁹. V této souvislosti chci položit důraz zvláště na „užívání si toho, jak se pomazání přelévá i na ně“. Představa přelévání pomazání, které se uskutečňuje nejen prostřednictvím vzkládání rukou, kdy dochází k předání konkrétního pomazání na další osobu, ale také skrze slova a předměty²⁷⁰, může vést k poněkud divočejší konkretizaci při bohoslužbách.

„Byla jsem se podívat na jejich shromáždění a byli jako smyslů zbavení. Ten, co mluvil, tak mluvil strašně rychle a stále hlasitěji, křičel, že se nemají ohlížet napravo ani nalevo a můžou dělat co chtějí, protože je tu Duch Svatý (...). Ten, co kázal, si **strhl sako a hodil ho mezi lidi** a oni **křičeli a ječeli a začali ho trhat**. Musela jsem odtam odejít, protože jsem se na to nemohla dívat.“²⁷¹

V tomto případě bylo pastorovo pomazání přítomné na saku, ve kterém kázal a tím, že jej hodil mezi věřící, posílil jejich prožívání přenášeného pomazání a proto reagovali velmi vypjatými emocemi. Navíc v prostoru, kam dopadlo, bylo evidentně pohromadě hodně lidí a každý toužil se pomazaného saka dotknout. Nejsem si jistá, zda opravdu bylo sako roztrháno. Při pozorování této praxe jsem zaznamenala, že zpravidla docházelo k tomu, že se sako, či jiný vhodný předmět poslal přes řady ostatních věřících zpět k pastrovi a ten jej po čase hodil zase do jiné části sálu. Díky tomuto způsobu mohli i ostatní mít z pomazání užitek, jednak ti, přes které se oděv vracel zpět k pomazanému pastrovi a jednak i ti, na které byl oděv vhozen později. Jako další oblíbený způsob, jak přenášet pomazání na věřící, se osvědčilo rozstříkávání kapek vody po shromáždění, většinou ze sklenice, ze které se jinak pastor během kázání napil, nebo foukání do mikrofonu. Jak kapky vody, rozstříkané po shromáždění tak i zvuk podobný hukotu větru či vod měly na shromáždění podobný dopad jako výše popsaná událost se sakem. Silné prožívání této praxe náleží k projevům tzv.: Torontského požehnání, kterému jsou v KS Milost také plně otevřeni, jsem nicméně přesvědčena, že bez kontextu učení o přelévání pomazání těchto „velkých božích mužů“ na „řadové věřící“, chybí důležitý prvek v mozaice porozumění bohoslužebné praxi tohoto společenství.

Co se týče bohoslužebné praxe Křesťanských společenství v České republice, podobné projevy chápané jako působení Ducha svatého se také téměř nevyskytují, na což Petr Fírt rovněž rozhořčeně upozorňuje a viní tím ekumenickou angažovanost vedoucích představitelů českých Křesťanských společenství.²⁷²

Na nebezpečí ekumenismu názorně poukazuje také Petr Kuba, pastor sboru Církve víry v Praze a v Žilině ve svém kázání: „Skvělý život bez hříchu“: „Žádná ekumena! Žádná shoda s ničím! Žádná ekumena s katolickou církví, ani s neprobuzeneckými sbory! Žádné prosté skupinkování a běhání z konference na konferenci. Nic! Vydáváme se jasným proudem a konáme Boží vůli a naplňujeme jedinou vizi. A hotovo! Ať si říká kdo chce, co chce: Oni jsou pyšní, oni nespoupracují. Ať si to myslí, kdo chce, my chceme probuzení.“²⁷³

269 Podle: Fírt, P., „Nad Tatrou sa blýska‘ kontra ‚Kde domov můj“ Logos 1/2008, str. 27–29, důraz aut.

270 Srov.: HAGIN, K. E.: *Porozumět pomazání*, Studio Petřina, 2011; Németh, S.: *Boží království 1–7*, [MC]; Flaisz, E.: *Duchovní boj 1–3*, [CD].

271 Viz: ONDRÁŠEK, L. M., *Necharizmatické hnutie na Slovensku*, Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi, 2011, str. 135, výpověď respondenta č. 25, překlad a důraz aut.

272 „Boží lid v Čechách byl hladový po pomazání a projevech Ducha sv. (...) Místo toho, aby na národních konferencích znělo Boží slovo, proudivo Boží pomazání a Boží lid byl občerstvován a vyzbrojován, museli jsme po dlouhý čas sledovat, jak se propagátoři této jalové jednoty na pódiu vzájemně „poplácávají po zádech.“ In: <http://www.milost.sk/logos/clanok/nad-tatrou-sa-blyska-kontra-kde-domov-muj>, (23. 1. 2014).

273 Kuba, P., *Skvělý život bez hříchu*, Žilina, 12.8.2013, překlad aut. Viz též: ONDRÁŠEK, L. M., *Náboženský radikalismus, náboženská sloboda a registrácia náboženských subjektov v Slovenskej republike*, In: *Konvergenie a divergenie v slovenských a českých štátno-cirkevných vzťahoch - dvadsať rokov od vzniku samostatnej Slovenskej republiky a Českej republiky*, ed. Moravčíková, M., Šmíd, M., Trnavská Univerzita, Právnická fakulta, 2014, str. 121. Srov.: Těž: Kuba, P.: *Túžba*, Žilina, 24. 2. 2013.

Stejnou myšlenku zdůraznil i ve svém kázání „Nástrahy ekumenického hnutí“ v Ostravě ze dne 9. 9. 2012, když zdůrazňuje, že: „musíme takoví být, protože jde o to, aby se otevřelo nebe a aby byl Boží lid požehnaný“. Dále upozorňuje na to, že za ekumenickým hnutím stojí zlé „síly“ a vyzývá k „duchovnímu boji“ proti nim.²⁷⁴

Ekumenické hnutí je tedy vnímáno jako překážka probuzení a to proto, že brání volnému pohybu Ducha svatého. Tato pneumatologická koncepce může působit velmi překvapivě. Stojí proti jakémukoliv tradičnímu vnímání práce Ducha svatého jako toho, který vede k jednotě a sblíží nejen křesťany různých tradic, ale skrytě působí i v mimokřesťanských náboženstvích. Taktéž odporuje vnímání práce Ducha svatého z pozic samotného pentekostálního hnutí, které si je vědomo, že právě skrze toto hnutí se prohlubuje život církve jako celku, ať už se jedná o působení Ducha na místech vyšších příček církevní hierarchie nebo v rámci jakkoliv tradičního bohoslužebného projevu.

Petr Kuba dokonce pojmenovává zlé síly, které za ekumenickou aktivitou stojí a vybízí k boji proti nim. U tohoto aspektu jejich chápání duchovního boje se ještě zastavím. Nicméně, zmiňovaná výlučnost souvisí se zjevením o pozici „skutečné církve“ a o duchovním boji, které bylo dáno autoritám hnutí. Zde je vhodné znovu upozornit na stížnost Petra Fírta na model fungování Církve Křesťanská společenství a opomíjení skutečných služebných darů²⁷⁵. Vadí mu kolektivní vedení sboru²⁷⁶, tedy přesně to, co tak houževnatě prosazoval Dan Drápal, nečinnost pastorů a nízké evangelizační úsilí²⁷⁷, neporozumění Boží vůli pro církev²⁷⁸ a likvidace sborů v důsledku nesprávného vedení²⁷⁹. Změna podle něho přijde s pokáním vedoucích představitelů²⁸⁰ a dává za vzor KS Milost.²⁸¹

Mezi CKS a KS Milost tedy nacházíme v oblasti autority a budování sboru zřetelně odlišná teologická východiska. Jsem přesvědčena, že zde leží hlavní problém, pro který se na pastorálce ve

274 Kuba, P.: Nástrahy ekumenického hnutí, Ostrava, 9. 9. 2012, překlad aut. Viz též: ONDRÁŠEK, L. M., Náboženský radikalismus, náboženská sloboda a registrácia náboženských subjektov v Slovenskej republike, In: *Konvergenie a divergenie v slovenských a českých štátno-cirkevných vzťahoch - dvadsať rokov od vzniku samostatnej Slovenskej republiky a Českej republiky*, ed. Moravčíková, M., Šmíd, M., Trnavská Univerzita, Právnická fakulta, 2014, str. 121.

275 „A co když tu byli či jsou lidé povolání Bohem - pro sbory, města, regiony, národy či celý svět? Úřady, ve kterých je momentálně nikdo nemůže zastoupit? Pokud by toto byla pravda, pak ale hrozí, že ten, kdo tyto osobnosti neuzná, se může ocitnout na vedlejší koleji. Nestalo se to náhodou českému charismatickému hnutí?“ In: <http://www.milost.sk/logos/clanok/nad-tatrou-sa-blyska-kontra-kde-domov-muj>, (23. 1. 2014).

276 „(...) v určitém období bylo velmi módní zdůrazňovat kolektivní vedení sboru jakožto pravděpodobně nejlepší model. Tento model vedení je velmi pohodlný - hlavně pro ty, kteří neradi nesou za cokoli zodpovědnost a rádi se schovávají za druhé.“ In: <http://www.milost.sk/logos/clanok/nad-tatrou-sa-blyska-kontra-kde-domov-muj>.

277 „(J.Kříž – pozn. aut) na rozdíl od mnoha lenivých a rozmazlených „pastůrků“, kteří např. při 15 lidech ustanovili sbor, sebe jako pastory, pak 10 starších, a nyní bědují, že je tento sbor není schopen uživit.“ In: <http://www.milost.sk/logos/clanok/nad-tatrou-sa-blyska-kontra-kde-domov-muj>.

278 „To je ukázka naprostého nepochopení toho, jak Bůh buduje svoji církev. Dokazuje to také, že v ČR je silná výrazná osobnost nežádoucí.“ In: <http://www.milost.sk/logos/clanok/nad-tatrou-sa-blyska-kontra-kde-domov-muj>.

279 „A i proto mnoho sborů strádá a živoří pod nepomazaným a nefunkčním jednotlivcem či kolektivním vedením. Pastor prostě je hlavním vedoucím sboru a tudíž i chválicí skupiny a jako takový je nezastupitelný.“ In: <http://www.milost.sk/logos/clanok/nad-tatrou-sa-blyska-kontra-kde-domov-muj>.

280 „Musí skončit rozměňování Božího slova, přátelení se s kdekým (ekumena), věci se musí nazvat správnými jmény, duchovní boj je nutno provádět moudře a v opravdové duchovní autoritě, evangelizaci v lásce z čistého srdce a pod Božím pomazáním. Ve všech těchto aktivitách je pak nezbytně nutné zůstat na biblické půdě a neuchylovat se k „zábavným programům“ pro nevěřící, či k tzv. „alternativním programům“, jako je například služba dětem apod. Často to není nic jiného než úprk od toho, co skutečně máme dělat.“ In: <http://www.milost.sk/logos/clanok/nad-tatrou-sa-blyska-kontra-kde-domov-muj>.

281 „Dan Drápal, bývalý vedoucí KS Praha a KS v ČR, vícekrát řekl: „Probuzení bude, nevím kdy, kde a skrz koho“. Já k tomu nyní dodávám: Kdyby to náhodou Pán udělal skrze hnutí Milost, moc bych se tomu nedivil (na konferenci v Žiaru nad Hronom jsem byl mj. překvapen zvětšující se účastí českých křesťanů - i duchovních vůdců samotných).“ In: <http://www.milost.sk/logos/clanok/nad-tatrou-sa-blyska-kontra-kde-domov-muj>.

Dlouhém Církev Křesťanská společenství s oběma sbory rozešla. Princip kolektivního vedení sboru staršovstvem principiálně neumožňuje chápání pozice pastora jakožto služebného daru, který tyto sbory našly v pastorovi Sándoru Némethovi a Jaroslavu Křížovi a stejně tak Církev Křesťanská společenství nesdílí ani jejich zavázaný uřednický vztah. S tímto výlučným principem souvisí i postoj k ekumenickému hnutí a ke vzájemné spolupráci různých denominací. Na základě jejich výše předložené teologické perspektivy²⁸² je snad možné podotknout, že v KS Milost a v Církvi víry je dialogický princip naprosto neznámou záležitostí, ať se jedná o pohled na jakýkoliv aspekt jejich činnosti.

3.2 Téma duchovního boje a porozumění postavení člověka

Víra v demony a v působení zlých duchů obecně je legitimní součástí celku křesťanské víry, nicméně jejich role je v Bibli spíše okrajová a demonstující konečnou převahu Božího království nad královstvím temnoty. V pentekostálním hnutí se vyznačuje silným důrazem na duchovní zápas mezi dobrým a zlým, uprostřed něhož se lidský život nachází.

Andělé, kteří stojí v službách Boha, jsou pomocnou silou věřícímu v jeho zápase a nevěnuje se jim tolik pozornosti, jako zlým duchům a démonům. Samozřejmě, že jsou i výjimky.²⁸³ Neocharismatický kazatel Carlos Jimenes, pastor sboru v Bogotě, několikrát ve sborech Milosti kázal²⁸⁴ a prezentoval své přesvědčení o tom, že křesťan má žádat Boha, aby vyslal anděly do určité situace a andělům přikazovat, aby pomáhali Božím dětem. Nicméně mezi dostupnými kázáními a články v jejich časopise nenacházíme doklad o tom, že by se tyto myšlenky v hnutí prosadili natolik, aby získali své místo v modlitební praxi tohoto hnutí. Jinak je tomu ovšem v případě zápasu se zlými mocnostmi.

3.2.1 Téma duchovního boje

Téma duchovního boje, vyučování o démonech a o působení zlých duchů v KS Milost je jednou z nejdůležitějších nauk vůbec, protože se dotýká každého aspektu lidského života. Na toto téma bylo publikováno množství vyučovacích článků a kázání,²⁸⁵ mezi členy jsou populární publikace na toto téma a jeho závažnost se také hluboce otiskla do modlitební praxe tohoto společenství. Toto učení obsahuje kontroverzní prvky, které se projeví i v praxi exorcismu.

282 Z hlediska této perspektivy je poněkud překvapivé, že v týdeníku Křesťanského společenství Milost Réma bylo oznámení, že 5. 9. 2010 proběhnou volby presbyterů. Je možné, že zde měl na zdánlivý ústup z klíčových pozic vliv dlouhodobý registrační proces, nicméně ať tyto volby dopadly jakkoliv, nezaznamenala jsem, že by měly nějaký vliv na pozici služebného daru a na jeho způsob rozhodování a vedení.

283 Srov.: <http://nadejeb.cz/2014/02/24/setkani-s-pastorem-jaroslavem-krizem/> „Nenechme anděle odpočívat! Modlitba s očekáváním Boží odplaty, oblečení Boží zbroje – to z nás dělá silné bojovníky na „šachovnici tohoto světa“. Důležité fakty o čarování, ovlivňování temných sil, o působení satana na církve a účinné obraně proti tomu - o tom všem a o mnohém dalším, byla sobota.“ (10. 3. 2014)

284 Viz např.: <http://nadejeb.cz/2011/10/31/carlos-jimenez-prorocka-sluzba-v-praze-dne-29-10-2011/>; Srov.: Rozhovor s Carlosom Jimenezem, *Listy milosti*, rozšířené měsíční vydání 11/2004. Srov.: též: <http://www.milost.sk/news/clanok/pokracujeme-45-tyzden>, (23. 1. 2014).

285 Viz např.: Kříž, J.: O démonech 1, 2, konference Banská Bystrice, 11. 6. 2011, Sobota, 10:00 hod; Mazúch, M.: Hierarchie moci, Olomouc, 23. 3. 2014; Kuba, P.: Duchovné pozadie vecí, Žilina, 24. 6. 2012; Dupan, M.: Transfer smrti, Nitra, 30. 10. 2011; Daniels, Kimberly: Duchovné upratovanie, *Logos*, 2/2012; Kříž, J.: „Bojovat či nebojovat“, *Logos*, 3/2008, str. 5–7; Kříž, J.: „Jezábel“, *Logos*, 7/2007, str. 5–7; Kříž, J.: „Strategie padlých andělů“, *Logos*, 11/2005, str. 4–6; Virga, Miklós: „Iniciativní církve“, *Logos*, 7/2006, str. 18–19; Bravčok, R.: „Apostáze“, *Logos*, 8/2007, str. 8–17; Kříž, J.: „Předložil jsem ti život i smrt, požehnaní i kletbu ...“ *Logos* 3/2006, str. 14–18; Kříž, J.: „Vstupní brány démonů, 2. část - Magie“, *Logos*, 8/2005, str. 4–5; Daniel Šobr, „Uspořádání duchovního světa, 3. část - Nebeská hierarchie“, *Logos*, 4/2005, str. 24–26. apod.

Původ démonů je chápán v předadamovském stvoření, mezi prvním a druhým veršem knihy Genesis. Tato představa není nijak nová, nicméně se jí dostalo vlivného rozšíření díky celosvětovému rozmachu evangelikálního hnutí a skrze něj našla svoji cestu i mezi pentekostalisty.

Charakteristiku démonů vykresluje Jaroslav Kříž v jednom ze svých kázání takovýmto způsobem: „Jedná se o takové mršky, které úplně zkaží život člověka“²⁸⁶ Uvádí, že se „pohybují ve skupinách“²⁸⁷ a že se od padlých andělů liší tím, že potřebují lidské tělo jako hostitele a lze je z lidí vyhnat. Padlí andělé se nacházejí v nadzemských oblastech, ovlivňují generace místních rodin a zároveň dění v celém regionu, ale vyhnat je nejde, maximálně vytlačovat z území, ve kterém působí.²⁸⁸ Mimořádně nebezpeční pro lidstvo budou pak padlí andělé, kteří se nacházejí svázaní v podsvětí a kteří budou propuštěni v období následujícím po vytržení za vlády antikrista před koncem dějin.²⁸⁹

Tématu Duchovního boje věnuje Endre Flaisz, vyučující na Szén Pál Akademia, značnou část svých vyučovacích sérií.²⁹⁰ V nich věřící varuje, že: „duchovní síly se šíří i přes předměty a zvuky“ a vyzývá je: „svoje dítě nenechej chovat jen tak někomu, nevíš, jaký duch je na tom člověku“. Dále je varuje, že k duchovnímu transferu pak dochází i pohledem: „pohledem přeneš pomazání nebo uhrnutí“.

V kázání taktéž uvádí návodnou modlitbu pro duchovní boj: „Zavazujeme síly a duchy, kteří byli vysláni škodit, duševní modlitby, mše a satanské rituály, modlitby růžence, regionální královnu nebes, proklínání lidí, autorit, rodičů ... umrtvujeme modlitby se špatným postojem srdce, to, co má oslabit probuzení.“

Sándor Németh ve svém vyučování²⁹¹ uvádí: „démoni byli 4000 let v klidu, ale pak přišel Ježíš a začal je vyrušovat. Osvobozovací služba byla hlavní náplní Ježíše Krista (...) démoni jsou takoví, je v nich panika a hysterie, neodcházejí gentlemansky, cítí, že jejich přítomnost byla odhalena“. Podle něj „démoni považují lidi za své obydlí, osvobození pak znamená jejich vystěhování...“ Své závěry shrnuje v prohlášeních, že v tradičních církvích není přítomen skutečný Ježíš, protože se tam exorcismus neprovozuje. „Protože Ježíš oddělil a stále odděluje ducha pravdy od ducha klamu, tak tam, kde není skutečný Ježíš, tam se toto oddělení neděje.“

Bibličtí interpreti Sboru víry si všímají i toho, že ve Starém zákoně neexistuje osvobozovací služba. Odvolávání se na starozákonní zmínku o tom, že zlý duch trápil Saula se stalo poněkud ohraným klišé. Nicméně úleva, která se dostavila, když Saul slyšel Davidovu hru je interpretována jako dočasná úleva, nikoliv jako osvobození, exorcismus pomocí hudby. V době Starého zákona nebyl exorcismus možný, protože „Zákon měl sám o sobě význam ochrany před zlými duchy – Zákon měl založit a kultivovat takovou společnost, kde nebudou lidé pod vlivem zlých duchů, skrze Zákon Bůh budoval zeď mezi zlými duchy a syny Izraele. Když byli neposlušní, tuto ochranu ztráceli.“²⁹² Zmínka o Davidově nadpřirozené hudbě je důležitá, protože ukazuje na

286 <http://www.milost.tv/m/4p6RChT9e>, Záznam z konference Křesťanského společenství Milost, 11. 6. 2011, Sobota, 10:00 hod., vyučování: Jaroslav Kříž, O démonech 2. část.

287 <http://www.milost.tv/m/4p6RChT9e>, Záznam z konference Křesťanského společenství Milost, 11. 6. 2011, Sobota, 10:00 hod., vyučování: Jaroslav Kříž, O démonech 2. část.

288 Jaroslav Kříž, „Strategie padlých andělů“, *Logos*, 11/2005, str. 4–6

289 Nemeth, S.: Duchovní boj 1–5, [CD], Křesťanské vydavatelství Milost, bez uvedení data.

290 Flaisz, E.: Duchovní boj 1–3, [CD]; Flaisz, E.: Flaisz, E. Duchovní výzbroj 1–2, [CD], záznam z konference v Banské Bystrici 12. 2. 2005, Křesťanské vydavatelství Milost, Banská Bystrica; podobně: S. Nemeth: Duchovní boj 1–5, [CD], Křesťanské vydavatelství Milost, bez uvedení data.

291 Nemeth, S.: Osvobozovací služba, podzim 2004, Hit Gyülekezete; Srov. též: Nemeth, S.: Duchovní boj 1–5, [CD], Křesťanské vydavatelství Milost, bez uvedení data.

292 Nemeth, S.: Duchovní boj 1–5, [CD], Křesťanské vydavatelství Milost, bez uvedení data. Podobně: Prince, D.: Stratégia duchovného boja, [CD]; Prince, D.: Biblické posolstvá, 3 [CD], [CD] 1: Démonológia a oslobodenie; [CD] 2: Si pod kliatbou – príčiny kliatby; [CD] 3: čarodejníctvo – verejný nepriateľ, KS Milost, 2008.

potenciál moci, který se nachází v uctívání formou hudby. Skrze hudbu je možné dostat se do Boží přítomnosti, být zbaven působení některých zlých duchů a být naplněn Duchem svatým. Hudba je tím nástrojem, který tě připravuje na setkání s Bohem. Důraz na „kvalitní a mocné chvály“ je proto i v tomto hnutí klíčový.

Mimo chvály, svazování zlých duchů, vyhánění démonů a vyhlásování Božího slova patří mezi postupy duchovního boje i půst²⁹³, který je vnímán jako speciální zbraň proti démonům a silný podpůrný prostředek pro vyslyšení modliteb. Podle Endreho Flaisze je půst v boji s duchovními mocnostmi „atomovou bombou“, což posiluje jeho oblíbenost a časté praktikování mezi věřícími.²⁹⁴

Do roku 2007 byla věřícím přístupna nauka Dereka Prince o vyhánění démonů ve formě tištěných skript. Text „Oni budou vyhánět démonov“ byl následně vydán knižně.²⁹⁵ Tato kniha je velice důležitá a je pro ně téměř praktickou příručkou pro osvobozovací službu. V kapitole 18 rozebírá Derek Prince charakteristické činnosti démonů, které je zapotřebí rozpoznat a zastavit prostřednictvím modlitby. Čtvrtá část knihy se jmenuje: „Jak rozpoznat a vyhnat demony“. Zde nacházíme v kapitolách 21, 22, 23 (příprava na osvobození, modlitba za osvobození a jak udržet osvobození) návod, jak při exorcismu postupovat. Pro pochopení osvobozovací služby v KS Milost je tato publikace nezbytná.

Od Dereka Prince pocházejí i další tematicky zaměřená vyučování, která vztahují působení démonů ke konci dějin, např.: Pravý a falešný Kristus, Pravá a falešná církev, Duch antikrista Jezabel a Smrti. Na podobná témata se zaměřil Sándor Németh ve svém vyučování „Osvobození od démonů“ nebo „Čarování v letničních a charismatických sborech“.

Další zdroje pro démonologii představují publikace L. Sumralla²⁹⁶ a C. P. Wagnera.²⁹⁷ Tento materiál, týkající se také zlých sil v povětří a nadvlády jednotlivých duchovních mocností, které se nacházejí „v druhém nebi“ nad jednotlivými územními celky země, silně ovlivnil sbor v Budapešti.

Ve Sboru víry ale také přeložili a vydali u nás dosud neznámou publikaci *Svině v salóne*²⁹⁸, z nichž následně několik kapitol přeložila z maďarštiny do slovenštiny Anna Minariková, manželka tehdejšího pastora Gabriela Minárika v KS Poprad. Na základě této knihy a na základě kapitol z Derekovy práce byla sestavena příručka pro modlitební duchovní boj, tzv.: lišta démonů. První část lišty se týká vyhánění démonů a druhá vytlačování zlých duchů z konkrétního regionu, aby mohl na daných místech jednat Bůh. Pozoruhodné svědectví o jejím používání uveřejnil časopis Rozmer v rozhovoru s bývalou členkou Michaelou.²⁹⁹

293 Srov.: <http://nadejeb.cz/2012/02/14/leceni/> „Podle bible stojíme proti duchovním silám a mocem, které udělají vše pro to, aby lidé neslyšeli evangelium. Proti těmto silám můžeme, ne můžeme, máme, bojovat boj – svazováním, vyháněním, pronášením Boží pravdy, modlitbou a půstem.“

294 Srov.: Flaisz, E.: Půst 1–2, [CD]; Též: Flaisz, E.: Duchovní boj 1–3, [CD]; Flaisz, E. Duchovní výzbroj 1–2, [CD], záznam z konference v Banské Bystrici 12. 2. 2005, Kresťanské vydavateľstvo Milosť, Banská Bystrica.

295 PRINCE, D., *Oni budú vyhánat démonov*, Publishing House Dynamis, Košice 2007.

296 SUMRALL, L., *Démoni, kniha odpovedí*, Dynamis, Praha, 1994. Do češtiny přeložil již zmíněný Mikuláš Török, pastor sboru v Ústí nad Labem.

297 WAGNER, C. P., *Panství královny nebes*, KS Příbram, 2004; WAGNER, C. P. : *Teritoriální duchové*, Logos, 1992.

298 Hammond, Frank; Hammond, Ida Mae: *Pigs in the Parlor: A Practical Guide to Deliverance*, Impact Books, USA, 1973; maď. Disznók a szalonban, 1997. (Znovu vydáno r. 2010, Patmos, Překlad: Surjányi Csaba) viz <http://patmosrecords.hu/disznok-a-szalonban.html>, (7. 12. 1013).

299 <http://www.sekty.sk/sk/articles/show/1147>, (28. 11. 2013). „Ešte predtým, ako začínala bohoslužba, konala sa asi hodinová modlitba, počas ktorej pastor vymenoval dlhý zoznam démonov. Volajú to aj ‚svine v salóne‘. Modlitba spočíva v tom, že veriaci sa zriekajú zlých duchov, ktorí ich prenasledujú alebo sú súčasťou ich života. Každého osobitne oslovujú menom a vyhánajú ho zo svojho života, aby boli slobodní. A hlavne sa pritom každý zrieka ducha katolicizmu.“

Napríklad v bansko-bystrickom zbore sa modlili: ‚V mene Ježiš ťa prosím, aby si vyčistil Banskú Bystricu od veštcov, okultistov a aby si zlomil zlú moc, čo stojí za katolíckym klérom, modlami a prázdnyimi obradmi. (...)‘

Ve vyučovacím článku Jaroslava Kříže „Strategie padlých andělů“ nacházíme rozdělení duchovního světa. Bůh přebývá ve „třetím nebi“, kde nacházíme i dvě vrstvy duchovních mocností – trůny a panstva, které nezasáhla satanova vzpoura. Ale ve druhém nebi, mezi vrstvou, ve které se nachází Bůh a pozemskou vrstvou, ve které jsou démoni, jsou čtyři vrstvy nepřátelských mocností – knížata, mocnosti, vládcové temnoty a duchovní síly zla. Boží intervence přes tuto vrstvu je možná jen na základě ustavičných chval a modliteb věřícího lidu. Zápas s duchovními mocnostmi se pak vede prostřednictvím speciálních modliteb, které hnutí formulovalo do druhé části tzv. lišty démonů. Struktura zlých mocností má tři klíčové zlé duchy – ducha antikrista, ducha Jezábel a ducha smrti. Tito tři jsou podřízeni přímo satanovi a mají na starosti specifické oblasti³⁰⁰, aby udrželi rodiny i národy pod nadvládou satana.³⁰¹ Duch Jezábel si podle Sándorova vyučování říká také Královna nebes.³⁰² Duch Jezábel stojí za uctíváním Marie, duch smrti stojí za uctíváním mrtvých svatých a za uctíváním ostatků a duch antikrista stojí za úctou k papeži a ke kléru. Působení těchto tří duchovních mocností je pak tím mocnější, čím silněji se v dané lokalitě pěstuje mariánská úcta.³⁰³ Mezi zlými duchy podřízenými duchu antikrista se nachází i duch humanismu³⁰⁴.

Vyučování o působení ducha humanismu podle mého názoru vede v důsledku i k neblahým a zarážejícím projevům chování a k pokřívání lidského charakteru. Navíc vytváří dojem, že právě tento postoj Bůh vyhledává a ocení. Přednost má pojetí Boha jakožto vojevůdce a válečníka a církve jakožto Boží armády, jejímž úkolem je především poslušnost a naplňování Božích představ, tak aby se jeho království mohlo na zemi rozšiřovat a prosazovat. Kvůli nutnosti eliminovat vliv škodlivého ducha humanismu se podle mého pozorování zcela ztrácí křesťanský důraz na laskavost, lidskost a shovívavost³⁰⁵ a domnívám se, že tento přístup problematické působení tohoto společenství ještě prohlubuje.

Další oblastí, se kterou se věřící musí vypořádat jsou tzv. familiární démoni. Podobné označení nacházíme u Lestera Sumralla.³⁰⁶ Familiární duchové jsou podle něho na základě Lv 20, 27, Iz 8, 19 a 2Kr 23, 24 duchové zemřelých, kteří napodobují zesnulého a „kontaktují“ pozůstalé, aby je svedli ke komunikaci s „mrtvými“.³⁰⁷ Varování před tímto počínáním souvisí s lidovou katolickou zbožností a s interpretací katolické nauky ohledně uctívání Marie, zesnulých svatých a zesnulých věřících příbuzných. „...Ani se nesetkají s duchem toho mrtvého člověka, ale ti zlí duchové – démoni, kteří byli zodpovědní za to, že se ten člověk dostal do pekla, ti vědí tyto informace.“³⁰⁸ Naléhavost tohoto varování poněkud zastiňuje fakt, že publikace, které je obsahují, jsou určeny jen pro vnitřní potřebu. Brožurka Neopohanstvo byla zpracovaná z přednášek letní biblické školy v Popradu v roce 1993 a Žena jedoucí na šelmě, kterou vydalo Křesťanské společenství Humenné je volným přepisem z videokazety, jejíž obsah je dnes volně dostupný na

V mene Ježiš odmietam každú silu, ktorá bola uvoľnená skrze duševné, manipulačné modlitby, modlitby ruženca alebo obrady ako omša. V mene Ježiš borím skutky tela, každý zlozvyk a každú neslobodu vyhánam zo svojho života. (...) Viz též Rozmer, 3/2011.

300 Více v ONDRÁŠEK, L. M., *Neocharizmatické hnutie na Slovensku*, Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi, 2011, str. 86–91.

301 Srov. http://www.milost.net/?page_id=7, oddíl: Andělé, (12. 10. 2013).

302 Németh, S.: Čarovanie v letnično-charismatických zboroh 1–2, [MC]. Srov. též: Prince, D.: Biblické posolstvá, 3 [CD] [CD] 1: Démonológia a oslobodenie; [CD] 2: Si pod kliatbou – príčiny kliatby; [CD] 3: čarodejníctvo – verejný nepriateľ, KS Milost, 2008; Srov.: *Listy milosti*, rozšířené měsíční vydání, 44/2004, (listopad), Cesta církve do zajetí, str. 18–19.

303 Srov. Též: WAGNER, C. P., *Panství královny nebes*, KS Příbram, 2004.

304 Viz: Lišta démonů, vytvořeno podle: Hammond, Frank; Hammond, Ida Mae, *Pigs in the Parlor: A Practical Guide to Deliverance*, Impact Books, USA, 1973.: Srov. Též Kříž, J.: Bojovat či nebojovat, *Logos* 3/2008, str. 5–7.

305 Srov. Např.: Kříž, J.: Vítězství nad Amalekem, Banská Bystrica, 24. 4. 2012; Mazúch, M.: Amalek, Tvůj úhlavní nepřítel, Olomouc, 23. 1. 2013; Šesták, A.: Strategický duchovní boj, Martin, 19. 8. 2012., Kuba, P.: Současnost a její duch, Žilina, 27. 5. 2013; Šesták, A.: Lásky, Bratislava, 13. 8. 2012.

306 SUMRALL, L., *Démoni, kniha odpovědí*, Dynamis, Praha, 1994, str. 102.

307 SUMRALL, L., *Démoni, kniha odpovědí*, Dynamis, Praha, 1994, str. 128.

308 *Neopohanstvo, ohavnosti před Bohem*, zpracované z přednášek letní biblické školy v Popradu v roce 1993, Křesťanské společenství Milost', 1997, str. 18.

internetu.³⁰⁹ Kompletní kniha *Žena jedoucí na šelmě*³¹⁰ byla přeložena v roce 1998 a bylo možné ji zakoupit na místě ve formě skript. Přes internet se její prodej nenabízí.

V KS Milost se ale termín familiární démoni³¹¹ používá také v trochu jiném významu. Podle nauky tohoto hnutí démoni, kteří byli přítomni v životě zesnulého, hledají nového hostitele, v němž by se mohli realizovat. Těmito hostiteli se stávají pokrevní potomci, kteří pro svoji spřízněnost se zesnulým jsou ideálními kandidáty. V jejich životech jsou tytéž problémy a mezery a stejným způsobem otevřené dveře pro působení démonických sil.

Nauka o tomto působení démonů v kombinaci s působením ducha smrti a transferu, ke kterému dochází prostřednictvím kontaktu, se u věřících projevuje např. značnou nechutí či strachem z návštěvy takových míst jako je hřbitov nebo krematorium. Dokladem silného vlivu tohoto učení je výpověď respondenta č. 25 v publikaci *Neocharizmatické hnutie na Slovensku*: „Přestal se mnou (manžel – příslušník hnutí) chodit i na hřbitov, protože je to místo démonů.“³¹²

Další aspekt působení familiárních démonů je zaměřený proti tomu, aby se konvertita ke křesťanství vymanil z vlivu rodinných tradic a náboženských představ. Jejich vlivu lze částečně uniknout tím, že konvertita komunikuje s rodinou jen ve výjimečných případech a velmi obezřetně.³¹³ Zajímavý doklad o zažitém učení uvádí opět respondent č. 25: „Vyháněl (manžel) ze mně ďábla, říkal, že musel se mnou rozvázat pouto, aby mohl jít k Bohu.“³¹⁴ Z pozice stoupence hnutí je dokladem uveřejněné svědectví manželů Drlíkových v časopisu Logos: „Potom jsem, díky Bohu, mohl odejít na vysokou školu do Prahy a vzdát se od všech familiárních duchů, kteří si naše konflikty určité dobře užívali.“³¹⁵

Dalším učením podtrhujícím exkluzivitu tohoto společenství a zároveň vytvářející hradbu vůči jinému církevnímu či náboženskému vlivu je nauka o přenosu démona pomocí vzkládání rukou. Nejčastěji byla používána v souvislosti s katolickým biřmováním, kdy jsou na adepta vloženy ruce, jeho čelo je pomazáno pižmem a je pojmenován jménem vybraného patrona. Tento náboženský úkon je vnímán jako démonické zatížení právě tímto zesnulým svatým. Nauka též slouží jako prevence před případy, kdy by na někoho ze společenství byl vliv z jiné církve, kde by se modlili se vzkládáním rukou a tím nad dotyčným přebírali autoritu.

Mimořádný doklad o této praxi nacházíme opět ve výpovědi jednoho z respondentů v publikaci *Neocharizmatické hnutie na Slovensku*: „dokonce když na mě někdo vzkládal ruce – z nějaké jiné církve a chtěl se modlit, tak jsem se bál, že zlý duch na mě přejde. A toto udělali vlastně i jednomu člověku, který se tam přišel modlit – chtěl vzkládat ruce a bylo mu řečené: „bráško, poprosím tě, jenom členové sboru“. Protože nechtěl, aby se přenesli démoni – a když se katolíci modlili na náměstí s mým nejlepším kamarádem, tak on se toho úplně vyděsil. Tehdy ti katolíci argumentovali, „co se bojíš, vždyť sám jsi říkal, že jsi zmocněný Bohem, že jsi Boží služebník, tobě se přece nemůže nic stát.“³¹⁶

Nauka se též projevuje v chápání eucharistické oběti jako způsob transferu ducha smrti³¹⁷ a to díky tomu, že v oltářích katolických kostelích bývají zabudovány ostatky svatých. Na základě textu Písma Nu 19, 11–13: „Kdo by se dotkl kteréhokoli mrtvého, člověka, který zemřel a neočistil

309 <http://www.youtube.com/watch?v=poHBSzczhAVg>, (14. 12. 2013).

310 Hunt, Dave: *Žena jedoucí na šelmě*, překlad: Tonda Uhlíř, Praha. Viz též: <http://www.knihy.own.cz/DaveHunt-Zenajedoucinaselme.pdf>.

311 Srov.: Mazúch, M.: *Požehnaní*, Bratislava 1. 2. 2012.

312 ONDRÁŠEK, L. M., *Neocharizmatické hnutie na Slovensku*, Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi, 2011, str. 168.

313 Srov.: ONDRÁŠEK, L. M., *Neocharizmatické hnutie na Slovensku*, Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi, 2011, str. 260.

314 ONDRÁŠEK, L. M., *Neocharizmatické hnutie na Slovensku*, Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi, 2011, str. 168.

315 „Svědectví manželů Drlíkových, Bůh uzdravuje rodiny“, Logos, 6/2008, str. 27.

316 ONDRÁŠEK, L. M., *Neocharizmatické hnutie na Slovensku*, Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi, 2011, str. 201–202.

317 Dupan, Milan: *Transfer smrti - Neděle, 30. října 2011*, Nitra, dostupné na: <http://www.milost.tv/m/rfW7KksGS>. Zvláště pasáže 1 hod. 25–29 min., 1 hod. 43–45 min., 1 hod. 51–53 min., 2 hod. 8 min. jsou dokladem silného přesvědčení o démonickém působení a transferu.

by se od hříchu, poskvrní Hospodinův příbytek.“ Logos 4/2005 k tomu dodává: „Starozákonní očišťování už vykonávat nemusíme, ostatky však zůstávají nadále nečisté, neboť se na nich stále projevuje smrt.“³¹⁸ V římskokatolických kostelech je obvyklé, že se zde ostatky svatých nacházejí a nezřídka bývají umístěny i v oltářích, což nutně ústí do pochopení eucharistie jakožto nástroj satana a pokrm přinášejícím duchovní smrt. Na tento zvyk upozorňuje brožurka Dava Hunta Žena jedoucí na šelmě, kterou vydalo Křesťanské spoločenstvo Humenné³¹⁹. Podle KKP 1237 §2 se zachovává stará tradice ukládat do pevného oltáře ostatky mučedníků nebo jiných svatých.³²⁰ Kořeny hlubokého odporu a strachu z katolických obřadů u současných i bývalých členů³²¹ je nutné hledat právě v souvislosti s naukou o transferu smrti a „démonickém působení zesnulých svatých“ a v kombinaci se stále kvetoucím a populárním kultem svatých v lidově katolické formě zbožnosti a možná i v nedostatečné pružnosti některých představitelů římskokatolické církve při reflektování reformy Druhého vatikánského koncilu.

Nicméně, již při letmém zkoumání je zjevné, že toto učení, zvláště je-li na jeho význam kladen důraz, má potenciál způsobit hluboká duševní traumata a může vést i k propuknutí některých psychických onemocnění. Dalším důsledkem tohoto učení může být přílišná závislost na společenství – ve kterém je přítomen Duch svatý a kde se lze od démonického vlivu očistit – a na osobě pastora, „pomazaného Božího služebníka“, který pod vedením svatého Ducha demony z jednotlivců i ze společenství vyhání a pečuje o čistotu společenství.

V rámci pastoračního poradenství může být nápomocné rozlišení žánru apokalyptické literatury od jiných žánrů biblických spisů a porozumění smrti nikoliv jako padlému andělu a zlé duchovní mocnosti, která rozetne celistvého člověka a oddělí jeho duši a ducha od těla (viz 3.2.2) a která bude na základě knihy Zjevení odsouzena, ale jako přirozené součásti života, jak o ní svědčí nejen výpravné látky Starého zákona, ale například také mudroslovná literatura. Pomocí šetrného zacházení se základními informacemi z dobového pozadí vzniku jednotlivých knih Bible a jejich ovlivnění dobovými představami sousedních národů lze sejmout břemeno přemytologizovaného životního zápasu s vesmírnými mocnostmi a připravit půdu pro reflexi víry. Pro toto pochopení je ovšem nezbytné přesvědčení, že křesťanská Bible se tomuto přístupu nevzpírá.

Je paradoxní, že právě stoupenci typicky triumfalistického společenství v důsledku tohoto učení nevědomky přiznávají silám zla více moci než samotnému Stvořiteli všeho a „jejich osvobození“ se tak může stát „cestou zotročení“. Následkem jejich vyhraněnějšího učení bývá také vyhraněná praxe. Skrytým důvodem a snad nevědomým motivem k šíření těchto nauk může být pěstování a udržování stoupencovy závislosti na daném společenství. Předestření Boží svrchovanosti a svobody pro tímto způsobem deformovanou křesťanskou víru se může stát zdrojem vnitřního osvobození jednotlivce. Za významný terapeutický účinek proto považují teologicky zdůvodněný důraz na lidskost jakožto Bohem již darovanou a deklarovanou svobodu.

3.2.2 Postavení člověka

Antropologie tohoto hnutí je bezvýhradně založená na výkladech Hnutí víry, které převzalo starší

318 Logos 4/2005, str. 12–13.

319 <http://www.cirkevviery.sk/>, (23. 1. 2014).

320 *Kodex kanonického práva*, Zvon, České katolické nakladatelství, Praha 1994; srv. Dave Hunt: Žena sedí na šelmě, Křesťanské spoločenstvo Humenné, str. 26.

321 Srov.: *Rozmer* 3/2011 Boris Rakovský: Milosť s trpkou príchuťou neznášanlivosti - Rozhovor s bývalou členkou Michaelou, viz též: <http://www.sekty.sk/sk/articles/show/1147> „KS Milosť hlása, že všetko, čo je katolícke, je proti Bohu. Sväté omša sú podľa nich tou najtmavšou mágiou. Kňazi sú prisluhovačmi satana a to, čo slúžia, nie je svätá omša, ale okultistický rituál. Obety, ktoré počas omše konajú, sú prinášané falošným bohom. Agitátori KS Milosť dokonca, pokiaľ viem, ani nenavštevujú žiadne miesta, kde sa stretávajú katolíci, lebo podľa nich sú to priestory démonov.“

koncepte a zveličilo některé důrazy. Zásadní událostí pádu v zahradě Edenu bylo celé lidstvo zaprodáno satanovi. Význam Kristovy oběti spočíval v placení výkupného ďáblu a jeho největším utrpením byla jeho duchovní smrt v pekle, která byla zakončena jeho znovuzrozením, díky němuž se znovuzrozením stává i lidský duch svatým.

Člověk je tedy duch, má duši a žije v těle.³²² Neznovuzrozený duch je mrtvý, jeho pozůstatkem je svědomí a duše a tělo jsou v disharmonii. Když člověk umírá, duch smrti oddělí jeho duši a ducha od těla, člověk ztrácí ochrannou schránku a veškeré jeho vnímání /pekla/ se navěky zintenzivní. Když se člověk stane křesťanem, mrtvý duch ožije a Duch svatý začne sjednocovat tyto tři složky – tělo, duši i ducha³²³ a lidský duch se stává svatým.³²⁴ To má ovšem mnohé důsledky, které jsou formulovány ve výkladech o autoritě věřících, o vložení Božího potenciálu do ducha věřícího a jeho zbožšťování a následné zodpovědnosti těchto věřících prosadit Boží království na zemi prostřednictvím oddané služby, finanční obětavosti a krajní poslušnosti. Církev se tak stává organizovanou složkou Boží armády, která vede Hospodinovy boje, když satana vytlačuje z jeho získané pozice.³²⁵ V extrémnějších intencích tohoto výkladu pak nejde o nic jiného než o zveličování satanovy moci nad člověkem, dále o přidávání dalších atributů a významů k Ježíšově oběti a jejích důsledků pro věřícího a nevěřícího a o zvyšování míry lidské odpovědnosti za satanovu vládu nad světem, která má být mařena prostřednictvím duchovního boje. Obsahem této práce není teologická evaluace předložených tvrzení, nicméně se domnívám, že citlivé zhodnocení nemístné heterodoxie³²⁶ by mohlo mít příznivě terapeutické účinky na bývalé stoupence, kteří se v důsledku tímto způsobem vedené interpretace křesťanského vyznání ocitli v psychických obtížích.

Za zajímavou inovaci, která souvisí s antropologií, považuji výklad zákazu o požívání krve. Protože v krvi je život, „kdo sní krev zvířete, přirozenost toho zvířete se zabuduje do jeho osobnosti“³²⁷. Není mi známo, že by členové měli přímo zakázáno požívat některé pokrmy, nicméně, pokud věří učení, které jim předkládá pro ně významný Boží služebník a pastor jednoho z tisíce členných maďarských sborů, dobře si rozmyslí, jestli jim zabijačková polévka nebo želátka stojí za výčitky svědomí a za obavy, že by se přirozenost prasátka zabudovala do jejich vlastní.

3.2.3 Nezměnitelné duchovní zákonitosti

Silná vazba na Hnutí víry, ale i na hnutí Nového myšlení a Hnutí lidského potenciálu se v kázání Endre Flaisze „Dnes získej svoji budoucnost“ projevuje představením „nového zjevení, které Bůh dává do církve“. Jedná se o „objevení duchovních zákonů“, které Bůh stvořil a ukryl do Bible, jejichž „dodržování znamená převratný posun v životě jednotlivce i církve“. Jedná se o „principy, které jsou přesné a nezměnitelné. Pokud je člověk s těmito zákonitostmi v harmonii, požehnají ho, pokud je v protikladu, tento duchovní zákon jej zničí.“ Jedná se tedy o zákon určující pořádek ve světě a ve znalosti tohoto zákona tkví tajemství požehnaného života.

„Kolik ty jsi sebral od druhého bezprávně – kolik dní či hodin práce, ať v penězích či jinak, o tolik připraví ten duchovní zákon tebe, o tolik dní a hodin zkrátí tvůj život, o které ty jsi druhého

322 Srov.: Šobr, Dan: Základy 13 - Duch, duša a telo, 19. 8. 2012, biblické vyučovanie.

Kresťanské spoločenstvo Banská Bystrica. Dostupné na: <http://www.milost.tv/m/AbFdRCzIC>, (23. 1. 2014).

323 M. Neubauer: Božia uzdravujúca moc, kázání, [CD], Kresťanské vydavateľstvá Milosť. Více viz: Rozhovor s Marilyn Neubauer, Logos 10/2007, str. 22–23.

324 Srov.: Nové narodenie – druhé narodenie ľudského ducha, Logos 3/2009, str. 14–19.

325 Srov.: ONDRÁŠEK, L. M., *Neocharizmatické hnutie na Slovensku*, Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi, 2011, str. 85–92.

326 Použitím výrazu heterodoxie pouze konstatuji skutečnost rozdílu v nauce od standardního pojetí křesťanského pravověří a s tím související důsledky. Představením teologického profilu tohoto hnutí nemám v úmyslu pojetí tohoto hnutí teologicky hodnotit. Teologická evaluace by ostatně vyžadovala vyrovnání se s angloamerickou teologickou tradicí obecně a s letniční perspektivou konkrétně a proto by si žádala i mnohem více prostoru.

327 E. Flaisz: Dnes získaj svoju budúcnosť 1–2, kázání, [MC], Kresťanské vydavateľstvá Milosť.

okradl. Všechno se počítá a tahle se zkracuje tvůj život.“³²⁸

Zdrojem a inspirací pro tato zjevení se stala kniha Přísloví. Spočívá v pochopení mudroslovné literatury jako soudních výroků. Přísloví jsou „hrnec s vřící vodou“³²⁹. Domnívám se, že není třeba zdůrazňovat, že tato interpretace úplně ztrácí ze zřetele Boží milost, vede ke zmechanizované víře, která nezávisí na vztahu k Bohu, ale na znalosti a důsledné aplikaci skrytých a zároveň zjevených duchovních zákonů.

Těmito zákonitostmi se řídí zvláště soud ve společnosti. Tento soud ilustruje Endre Flaisz na příběhu Abrahama a Abímeleka z 1M 20, 1–18. Bůh ochránil Abímeleka před duchovním zákonem, který by jej zabil, protože viděl, že je v nevědomosti ohledně Abrahamovy manželky Sáry. Rána, která měla na Abímeleka přijít, nebyla v důsledku osobního hříchu, ale v důsledku působení duchovních zákonů a neznalosti.“

Zákony tedy působí mimo Boha. Bůh sám se podřizuje pod tyto duchovní zákonitosti a chrání před nimi i ty, kdo hřeší z nevědomosti. Svrchovaný křesťanský Bůh se tímto učením stává podřízeným jakémusi duchovnímu zákonu, principu ne nepodobnému pojetí dharmy ve východních náboženstvích. Do stejného postavení se dostává i Ježíš, také on žil podřízen duchovním zákonitostem. Podle mého názoru může toto učení vést ke ztrátě křesťanské víry, jakožto důvěry, věřící se ocitá před neosobním duchovním principem a je obklopen množstvím osobních duchovních bytostí – démonů, od kterých se musí neustále osvobozovat. Naprosto zjevným rozmlžením otázky po Boží svrchovanosti věřící ztrácí konečnou oporu v duchovně nepřátelském prostředí, což může vést k pastoračně mimořádně náročným výzvám, úkolům a situacím, které od duchovního či poradce vyžadují hlubokou znalost teologických otázek, zvláště na poli systematické a dogmatické teologie. Úzkost pak může podpořit i přesvědčení, že lidé víry mají být vítězové v Kristu a skutečnost, že tomu tak není. Tím, že v Hnutí víry dochází k přecenění lidské autority a zodpovědnosti, dochází i k znásobení lidských problémů, které mají být důsledkem právě malé víry nebo jsou viděny v kontextu duchovního boje. Interpretace Ježíšovy oběti, jeho lidské a božské podstaty před vzkříšením a po vzkříšení a praktická aplikace těchto interpretací přináší výzvy, na které podle mého názoru mnohdy nejsou pracovníci v pomáhajících profesích nebo v rámci církevní pastorace dostatečně připraveni. Na druhou stranu je ale nutné poukázat i na to, že toto učení přináší jednoduchý návod na požehnaný život, který zní – nebýt v protikladu s duchovními zákonitostmi – a tuto jednoduchost může mnoho lidí vyhledávat. Nevyzpytatelný Bůh, kterému je třeba důvěřovat, se stává zmechanizovaným principem, který je předvídatelný a proto více vyhovuje konkrétním potřebám.

3.3 Prosperita a finanční obětavost

Jak již bylo zmíněno, vedle Kennetha E. Hagina se dostával do popředí Kenneth Copeland, který se po Haginově smrti v roce 2003 stal čelným představitelem hnutí a ještě více zaměřil svou pozornost na Bohem zaslíbenou a darovanou prosperitu. Také toto učení narůstá zvláště mezi vedoucími slovenského společenství Milost na oblibě. Funguje zde podobný princip, jaký byl popsán výše, s tím, že je s ním spojena povinnost desátka pro věřícího.

Téma desátka a financí samo o sobě může být problematickou záležitostí v praxi církve obecně. Má negativní konotace do minulosti církve, snadno může vnést mezi křesťany v otázkách fungování a financování církve nesvár a mnozí se tomuto tématu pro jeho výbušný potenciál raději vyhýbají. V tomto hnutí je ovšem finanční požehnání znamením Boží přízně a pastor je následován hodným vzorem, pokud je úspěšný podnikatel. Pro hnutí je též charakteristický

328 Srov.: E. Flaisz: Dnes získaj svoju budúcnosť 1–2, kázání, [MC], Kresťanské vydavateľství Milost.

329 Viz: E. Flaisz: Dnes získaj svoju budúcnosť 1–2, kázání, [MC], Kresťanské vydavateľství Milost.

pohrdavý postoj všemi církvemi, které žijí z „almužen“ a státních „dotací“.³³⁰ Vzorem je jim opět Sbor víry v Budapešti, který dokázal z finanční obětavosti svých členů postavit celý areál určený pro potřeby církve. V tomto komplexu se nachází rozsáhlá budova určená pro nedělní shromáždění a druhá menší, v níž se nachází škola Sboru víry Szén Pál Akademia. Budovy jsou oddělené cestou zakončenou menším parkem a před nimi je umístěno parkoviště pro několik set aut. KS Milost se pokouší svému vzoru v Budapešti v jeho úspěších vyrovnat. Jedním z nedávno dokončených počinů je budova na Lazovné 70 za víc než deset milionů korun, na kterou se konali speciální sbírky, ještě mimo klasickou praxi desátků a běžných sbírek.

Nauka o desátcích stojí na vícero biblických pasážích³³¹ a jejich doslovné interpretaci. Dále je čerpaná z několika různých zdrojů, z nichž nejvýznamnější je brožura Desátek – Boží finanční plán Normana Robertsona³³², která se v KS Milost používala téměř od doby vzniku a které se dostalo i českého vydání³³³ nakladatelstvím Pathmos³³⁴. Normana Robertsona lze označit za samorosta, který je zařaditelný mezi představitele Hnutí prosperity se silnějším akcentem na podněty pocházející z hnutí Nového myšlení.³³⁵ Při zkoumání zdrojů v oblasti financí v KS Milost ovšem nelze přehlédnout ani vliv druhé strany spektra – Dereka Prince, v jehož nauce dávání desátku potvrzovalo smluvní vztah mezi učedníkem a pastýřem. K tématu prosperity se vyjadřují také další představitelé tohoto hnutí, a tak nacházíme v češtině i ve slovenštině další publikace na toto téma.³³⁶

Někdy se během bohoslužeb v rámci slova ke sbírce odehrávalo společné vyznání a recitování textu Dt 26, 5–10³³⁷. Egypt zde symbolizuje svět, ze kterého byl věřící vysvobozen pro

330 Kuba, P.: Nástrahy ekumenických hnutí, Ostrava, 9. 9. 2012; Kříž, J.: Vítězstvo nad Amalechom, Banská Bystrica, 24. 4. 2012; Kříž, J.: Abrahámové požehnaní, kázání z 26. 3. 2007, zápis, *Listy milosti*, 14/2007, str. 1.; Šesták A.: Život v abrahámových šlapajách, *Logos* 11/2006, str. 9–11.

331 Lv 27, 30 Všechny desátky země z obilí země a z ovoce stromů budou Hospodinovy; jsou svaté Hospodinu. Mal 3, 8 – 11 Smí člověk okrádat Boha? **Vy mě okrádáte.** Ptáte se: »Jak tě okrádáme?« Na desátcích a na obětech pozdvihování. **Jste stíženi kletbou** proto, že mě okrádáte, celý ten pronárod! **Přinášejte** do mých skladů **úplně desátky.** Až bude ta potrava v mém domě, **pak** to se mnou zkuste, praví Hospodin zástupů: Neotevřu vám snad **nebeské průduchy** a nevyleji na vás **požehnaní?** A bude po nedostatku. Kvůli vám se obořím na škůdce, aby vám nekazil plodiny země, abyste na poli neměli neplodnou vinnou révu, praví Hospodin zástupů.

332 Specifická blahoslavenství těch, kteří dávají desátky jsou výmluvná sama za sebe. „Blahoslavení jsou ti, kteří dávají desátek, protože poslouchají jeden z Božích základních zákonů. Blahoslavení jsou ti, kteří dávají desátek, protože jsou Božími partnery. Blahoslavení jsou ti, kteří dávají desátek, protože pomáhají rozšířit království Boží a založit Jeho smlouvu na zemi. Blahoslavení jsou ti, kteří dávají desátek, nejsou vinní z okrádání Boha. Blahoslavení jsou ti, kteří dávají desátek, protože se otevrou nebeské průduchy, aby se na ně vylilo finanční a materiální požehnaní. Blahoslavení jsou ti, kteří dávají desátek, protože oni jsou ti, kteří se stávají radostnými dárci a Božími milovanými. Blahoslavení jsou ti, kteří dávají desátek, protože oni mají Boží ochranu před satanem a škůdce se nemůže dotknout jejich financí.“ In: Robertson, Norman: Desátek – Boží finanční plán, Pathmos, 2013.

333 <http://www.cvolomouc.cz/obchod/c/knihy>, (28. 11. 2013).

334 <http://www.cvolomouc.cz/cirkev/pathmos>, (28. 11. 2013).

335 Srov.: <http://www.normanrobertson.com/>, (1. 12. 2013), you cannot have a positive life with a negative mind, life that wins – 101keys to your success ...

336 Gammons, Peter : *Zákony prosperity*, COM SK s.r.o., <http://www.milost.sk/obchod/p/zakony-prosperity> (28. 11. 2013); Avanzini John: 30, 60 a stonásobok, *Slovo života international*; Jimenes, Carlos: *Služba lidem*, [MC]; *Služba Bohu*, [MC]; Desátek, [MC]; Prince, D.: *Boží plán pro tvé peníze*, Příbram 1994, slovenskou verzi vydalo Publishing House Dunamis.

337 Dt 26, 1–10. Až přijdeš do země, kterou ti Hospodin, tvůj Bůh, dává do dědictví, a obsadíš ji a usadíš se v ní, vezmeš z prvotiny všech polních plodů, které vytežíš ze své země, kterou ti dává Hospodin, tvůj Bůh, vložíš je do koše a půjdeš k místu, které vyvolí Hospodin, tvůj Bůh, aby tam přebývalo jeho jméno. Přijdeš ke knězi, který tam bude v těch dnech, a řekneš mu: ‚Vyznávám dnes Hospodinu, tvému Bohu, že jsem vstoupil do země, o které přísahal Hospodin našim otcům, že nám ji dá.‘ Kněz vezme koš z tvé ruky a postaví jej před oltář Hospodina, tvého Boha. Ty pak promluvíš před Hospodinem, svým Bohem, takto: **„Můj otec byl Aramejec bloudící bez domova, sestoupil do Egypta a s hrstkou lidí tam pobýval jako host. Tam se stal velikým, zdatným a početným národem.** Ale Egypťané s námi zle nakládali, trýznili nás a tvrdě nás zotročovali. Tu jsme úpěli k Hospodinu, Bohu našich otců, a Hospodin nás vyslyšel, shlédl na naše pokoření, plahočení a útlak. Hospodin nás vyvedl z Egypta pevnou rukou a vztaženou paží, za veliké hrůzy, se znamením a zázraky, a přivedl nás na

Boží království. Na základě citovaných veršů se pak desátek odevzdával přímo do ruky pastora, levitovi. Tento postup se nicméně úplně neujal. Standardním způsobem pak bylo odevzdat desátek v podepsané obálce do koše na sbírku. Desátek se zpravidla odvádí z hrubé mzdy, protože to je mzda, která patří pracovníkovi a ze které se má odvádět jak králi (tj. státu), tak i Bohu podle interpretace 1S 8, 17.³³⁸

Abrahamovo požehnání je terminus technicus, jehož plnému praktickému významu v tomto hnutí nelze úplně porozumět bez pochopení systému Nového myšlení, Hnutí víry a nadvlády duchovního principu. Jelikož syny Abrahamovými jsou lidé víry, kteří jediní docházejí požehnání spolu s věřícím Abrahamem³³⁹, mají na Abrahamova požehnání nárok pouze ti, kteří projevují Abrahamovu víru. Desátek dal již Abraham Melchisedechovi³⁴⁰ a proto se mu dostalo požehnání.

Dávat desátek je tedy otázkou poslušnosti a víry, ale současně také nutnosti. Protože Boží ochrana před působením démonů je podmíněna dodržováním smlouvy, lze říci, že štědrost věřících je udržována strachem z nadzemských mocností. Zde bych ráda připomněla výše zmíněný duchovní princip, který platí bez ohledu na cokoli. Nedáváním desátků, které na základě textu z Malachiáše znamená okrádání Boha, si věřící podřízený duchovním zákonitostem koleduje o to, že bude po právu okraden nebo o neodevzdané peníze přijde jinak a s horšími následky. A podle Mojžíšova zákona přidá navíc minimálně pětinu. Svojí neposlušností a nedobrovolností se také vystavuje útokům démonů a vlivu padlých andělů. Věřící nedávající desátek nemůže od Boha žádat žádnou ochranu od zlého. To není Boží rozhodnutí, ale důsledek působení duchovních zákonitostí.³⁴¹

Praxe vybírání desátku funguje i v CKS a dalších menších církevních uskupeních, nicméně pokud je podložena takovouto interpretací, může s sebou nést strach a tendence k „uplácení Boha“ a mohla by dokonce ústit až do nábožensky motivovaného vydírání³⁴². Hlasitým tvrzením, že nikdo není k dávání desátku nucen se toto hnutí podle mého názoru snaží vyrovnat s negativními důsledky svého učení. Kde se nenachází zatížení tímto způsobem vedenou interpretací, tam není potřeba zdůrazňovat svobodný přístup. Ovšem je též pravda, že mnohým lidem věrným v desátcích pomáhá vědomí zaslouženého požehnání v osobním růstu.

3.4 Uzdravování – léčení, nové způsoby evangelizace

„Uzdravující shromáždění od začátku podzimu nabraly na intenzitě. Stále více lidí přichází a před Bohem je naším velkým úkolem rozpoznat, co je třeba udělat, abychom byli efektivní při získávání těchto lidí za učedníky. Vůči uzdravování musíme zlomit všechny předsudky a odpor.“³⁴³

Na fyzické uzdravení je kladen silný důraz, protože podle jejich přesvědčení je uzdravení zaslíbené a přístupné každému věřícímu skrze Kristovo vykupitelské dílo. Spasení a uzdravení je na stejné úrovni a to se musí projevit, pokud se dotyčný skutečně obrátil, byl úplně vysvobozen od démonů a žije plným životem víry. Dokladem je následující odstavec z jejich internetových

toto místo a dal nám tuto zemi, zemi oplývající mlékem a medem. **Nyní tedy, hle, přinesl jsem prvotiny z plodů role, kterou jsi mi dal, Hospodine.**‘ A postavíš koš před Hospodina, svého Boha, a pokloníš se před Hospodinem, svým Bohem.“

338 Srov.: E. Flaisz: Dnes získaj svoju budúcnosť 1–2, kázání, [MC], Kresťanské vydavateľství Milost.

339 Ga 3, 7–9.

340 Gn 14, 18–20.

341 Srov.: Kříž, J.: „Modlitba, ktorá donáša výsledky“, Žiar nad Hronom, konferencia, 6. 5. 2007; E. Flaisz: Dnes získaj svoju budúcnosť 1–2, kázání, [MC], Kresťanské vydavateľství Milost.

342 Podle vyjádření rodinného příslušníka člena hnutí. Srov.: ONDRÁŠEK, L. M., *Neocharizmatické hnutie na Slovensku*, Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi, 2011, str. 146, vyjádření respondenta č. 10.

343 J. Kříž: Pokračujeme, *Logos* 10/2011 viz též: <http://www.milost.sk/logos/clanok/pokracujeme-8>, překlad aut. (23. 1. 2014).

stránek:

„JEŽÍŠ – OSVOBODITEL A UZDRAVITEL: Věříme, že Ježíš je stejný včera dnes i na věky. To, co činil před dvěma tisíci let, činí i dnes. Jeho službou, kromě kázání evangelia, bylo uzdravovat a osvobozovat z vlivu démonů. Ježíš zanechal svým následovníkům příkaz, aby to dělali i oni. Věřící v Něho mají tedy právo a moc vyhánět demony a klást ruce na nemocné, aby byli uzdraveni. To se má dít v Jeho jménu a na Boží slávu. V dnešním světě je vidět jen málo takových křesťanů, kteří slouží Bohu tímto způsobem.“³⁴⁴

Vidíme zde jasnou souvislost mezi zvěstováním evangelia, vyháněním démonů a uzdravováním. Tyto tři složky tvoří součást jejich evangelizačních kampaní. Zmiňované učení je typické pro Hnutí víry, ale některé jeho prvky nacházíme i v uzdravovacích probuzeních, které v 60. letech měly podíl na vzniku charismatického hnutí. V časopise *Logos* nacházíme články věnované uzdravujícím evangelistům, mezi něž patří: J. A. Dowie³⁴⁵, K. Kuhlmannová³⁴⁶, J. Coe³⁴⁷, A. A. Alen³⁴⁸, William Marrion Branham³⁴⁹, F. F. Bosworth³⁵⁰ a další.³⁵¹

Protože toto hnutí chová v úctě Bennyho Hinna³⁵² jakožto představitele Torontského požehnání je pro ně příklad Kathryn Kuhlmannové zvláště důležitý. Na pomazání, které Benny Hinn obdržel od této uzdravující evangelistky se odvolává nejen on, ale i další představitelé Torontského požehnání, například Claudio Freidzon.³⁵³ Křesťanské společenství Milost s obdivem hledí i na další představitele pentekostálního probuzení v Jižní Americe.³⁵⁴ Dokladem toho je i misijní tažení Andres Bissoniho na podzim roku 2013.

Hlavním evangelizačním nástrojem tohoto hnutí na Slovensku i v Čechách se od začátku roku 2011 stalo tzv.: „Léčení“³⁵⁵. Zaujme už samotná volba tohoto slova. V historii letničního a charismatického hnutí se vždy hovořilo o uzdravení a uzdravovacích kampaních či probuzeních. Hnutí víry ve svých vzdělávacích materiálech termín léčení také nepoužívá. Možná se slovo uzdravování zdálo Jaroslavu Křížovi už zprofanované a termín léčení vnímal on i evangelisté z KS Milost jako vhodné synonymum nebo záměrně chtěli oslovit ten segment společnosti, který slyší na tímto směrem zabarvenou rétoriku.

Asociace s používáním tohoto slova – pokud odhlédneme od užití v rámci zdravotnické odborné léčebné péče vytváří dojem spojení s hnutím New age nebo s nějakými léčitelskými praktikami. Zvláště v počátcích používání tohoto způsobu oslovování veřejnosti působily pozvánky na tyto akce matoucím dojmem. Jednou byl zveřejněn dokonce plakát zvoucí na evangelizační akci poutacím sloganem: „Léčení pozitivní energií“.

Na „působení pozitivní energií“ se v kázáních žádný z pastorů nikdy nezaměřoval, proto se podle mého názoru jednalo buďto o záměr zmást příjemce nebo o přílišnou vynalézavost strůjců těchto plakátů. Protože KS Milost učí, že za hnutím New age stojí padlý anděl, přiklonění se k terminologii zlého ducha by mohlo být na základě jejich vlastního učení hodnoceno jako

344 http://www.milost.net/?page_id=7, (23. 1. 2014).

345 Srov.: John Alexander Dowie, *Logos* 10/2006.

346 Srov.: Kathryn Kuhlman - „žena, ktorá verila v zázraky“, *Logos* 3/2005.

347 Srov.: Jack Coe – muž mimoriadne odvážnej viery, *Logos* 11/2006.

348 Srov.: Kaleidoskop uzdravujúceho prebudenia II., *Logos* 4/2011.

349 Srov.: William Marrion Branham, *Logos* 1/2006.

350 Srov.: F. F. Bosworth, *Logos* 6/2006.

351 Srov.: Kaleidoskop uzdravujúceho prebudenia I, *Logos* 3/2011; Kaleidoskop uzdravujúceho prebudenia II., *Logos* 4/2011.

352 Srov.: Benny Hinn - „muž, ktorý nadchol cirkev pre hlbší vzťah so Svätým Duchom“, *Logos* 4/2005.

353 Srov.: <http://www.milost.sk/logos/clanok/argentinske-prebudenie>, (23. 1. 2014).

354 Srov.: <http://www.milost.sk/logos/clanok/letnicne-prebudenie-v-juznej-amerike>;

<http://www.milost.sk/logos/clanok/argentinske-prebudenie>; <http://www.milost.sk/logos/clanok/ohen-ducha-svateho-v-juznej-amerike>, (23. 1. 2014).

355 <http://www.liecenie.com/>, (23. 1. 2014).

mimořádný projev tuposti a přezíravosti, kdy hnutí ztrácí schopnost reflektovat, co samo učí anebo jako projev čirého zoufalství. Jak ovšem potvrzuje vyjádření Vladimíra Kocmana, tato nová strategie byla v hnutí postupně přijata. Protože se jedná o celkem ojedinělý fenomén v rámci neocharismatického hnutí, uvedu ve své práci celé jeho vyjádření.³⁵⁶

„Léčení pozitivní energií. Pokud tě tento název nadzvedl, reaguješ stejně jako já, když jsem jej poprvé viděl na www.liecenie.com. Pozitivní energie? Brrr, z toho kouká nějaká čertovina...

Bavili jsme se o tom s pastorem Petrem Kubou, mluvili jsme o tom, jak je těžké lidi srozumitelně oslovit, že je nutné mluvit jejich jazykem a ne naší ‚náboženskou hantýrkou‘. Názor jsem postupně měnil, dneska už mi to připadá přijatelné...

Včera jsem četl knihu Lestera Summralla, kde popisuje své zkušenosti s vymítáním démonů a ejhle! Když popisuje jak potřeboval srozumitelně vysvětlit vězeňskému lékaři v Manile, že jedna z žen je posedlá, vysvětloval tomuto nevěřícímu, vzdělanému muži, že: na světě působí tři energie, moci. Jedna z nich je ‚POZITIVNÍ ENERGIE SKRZE KTEROU PŮSOBÍ BŮH‘... Fakt, takhle je to tam napsáno...

Myslím, že je čas, podívat se na mnohé, zažitě postupy a věci trochu jinak. Chceme-li, aby lidé přicházeli a byli ochotni naslouchat, musíme být srozumitelní a mluvit jejich řečí... Pro někoho to možná bude nepřijatelné ‚světské‘ až ‚dábské‘, ale i Pavel říká ‚Řekům jsem byl Řek – abych mnohé získal‘.

Pozitivní energie má tedy být zastíracím označením pro působení Ducha svatého. Nicméně je na místě podotknout, že použití tohoto poutacího sloganu: „Léčení pozitivní energií“, i přes přijetí této strategie vůdci, bylo na plakátech spíše ojedinělé. Jinak se ovšem vyvíjelo použití slova „léčení“, které dodnes tvoří název shromáždění zaměřeného na modlitby za uzdravení. Tato shromáždění se obvykle konají ve sborech každý týden, nicméně probíhají podobně jako klasická uzdravovací shromáždění. Videozáznamy z léčení je možné shlédnout na jejich webových stránkách, kde též najdeme množství svědectví o tom, jak jsou tato léčení účinná. Jejich teologická zdůvodnění a východiska nacházíme v Haginově *Kurzu biblického uzdravení* a spočívají na nárokování si uzdravení jako součásti spasení, jako něčeho, co už nám Ježíš dávno na kříži vydobyl a co satan nemá legální nárok Božím dětem brát. Předpokladem přijetí uzdravení je tedy přijetí Krista, potažmo církve, která uzdravení zvěstuje a proto se také tato léčení stala účinným evangelizačním nástrojem. Udržení uzdravení totiž spočívá ve vděčnosti, která se projeví mimo jiné tím, že se dotyčný k danému společenství připojí. „Díkuvzdání je totiž pečeti na požehnání, která by jinak mohla být jen dočasná.“³⁵⁷ Takže odchodem by uzdravený mohl své uzdravení ztratit.

Jakkoliv můžeme mít před Haginovým podáním Božího uzdravení rozpaky a v modlitbě za uzdravení a zájmu o nemocného vnímat přísadu naslédle průhledné manipulativní praktiky, musíme uznat, že doprovodný zájem o druhého a ochota se modlit za cizí problém přitahuje nejen některé typy lidí, ale také ty lidi, kteří se nacházejí v obtížnějších životních situacích. To, že někdo má o mne zájem, může pak, alespoň dočasně, vyvážit mnohá negativa. Aktivní modlitba za nemocného je záležitostí spíše menších společenství entuziastického typu a jen nesnadno si hledá své místo v rámci pastorační anonyminých členů lidových církví. Protože početné historické církve ve službě jednotlivcům nezřídka selhávají, naplnění konkrétních potřeb snadno zprostředkovávají právě malá, horlivá a okrajová společenství.

356 Dostupné též na: <http://nadejeb.cz/2012/10/26/leceni-pozitivni-energi/>, (23. 1. 2014).

357 Srov.: PRINCE, D., *Uzdravující moc Božieho slova*, Publishing House Dunamis, 2005.

Léčení probíhala ve všech sborech Církve víry³⁵⁸ a stejně tak i ve sborech KS Milost na Slovensku³⁵⁹ a tomuto tématu bylo taktéž věnováno číslo časopisu Logos 10/2011.³⁶⁰ Svědectví z Léčení v Církvi víry v Olomouci, které probíhají každou druhou středu pod vedením MUDr. et MVDr. Josefa Škardy³⁶¹ jsou dostupné na jejich internetových stránkách.³⁶² V současné době již vlna těchto léčebných shromáždění klesá, na vrcholu byla právě v roce 2011.

Známým důsledkem pojetí uzdravení jako součásti už uskutečněného spasení je vyhledávání zázračného uzdravení a podceňování lékařské péče, které může mít neblahé a nebezpečné následky v životech jednotlivců. S tímto nebezpečím se snaží vyrovnat vyučující článek Dana Šobra „Já jsem Hospodin, který tě uzdravuje“, který uvádí: „Svévolně vysadit léky „ve víře v uzdravení“ bez konzultace s lékařem není krokem víry, ale nezodpovědností, kterou nikomu nemůžeme doporučit“ a vysvětluje, že „z důvodu, že žijeme v porušeném světě, čekajícím na konečné zničení zla v podobě eschatologických událostí, ještě nemůžeme hovořit o definitivním odstranění slabosti, nemocí a smrti.“³⁶³

Na tomto veřejně publikovaném vysvětlení je možné pozorovat jistý ústup z radikálních pozic Hnutí víry, když relativizuje odstranění nemoci jako definitivního díla Kristova, které se už stalo jeho bičováním³⁶⁴ a ukřižováním. Jak Šobr dále vysvětluje, poté, co nemocný zažil Boží uzdravující dotyk, tak je potřebné uzdravení „prověřit“, začít dělat to, co dříve nemohl, vyzkoušet, jestli odešla bolest nebo jestli se v subjektivním vnímání nemoci něco změnilo k lepšímu. Zdůrazňuje, že „v případě vážných diagnóz je nezbytné absolvovat kontrolní vyšetření, které uzdravení potvrdí a teprve potom je možné po dohodě s lékařem ukončit terapii.“³⁶⁵ Varuje, že „víra není hazard a to zejména v případě, když se rodiče modlí za uzdravení svých dětí“.³⁶⁶

Jsem přesvědčena, že tento článek je také vedlejším produktem dlouhodobého registračního procesu, kdy Křesťanská společnost byla nucena upřesnit svůj postoj v otázce víry a lékařské péče.

3.5 Očekávání konce světa

3.5.1 Blížící se konec

„Blíží se všechno do finále, všechno se blíží ke konci. (...) Bude konec tohoto věku, setkáme se s Pánem a to je cílem naší víry. (...) Takže nejdříve bude **vytržení**. Potom všechny ty znamení, které jsou ve Zjevení a bude příchod Ježíše Krista. Takže je důležité, abychom se připravili na vytržení. Ohledně vytržení dal Bůh úplně jasné informace, úplně jasné. (...) Můžeme natáhnout celou záležitost dob několikrát. Jedna generace. To je sto dvacet let minus těch sedm roků, to

358 Srov.: <http://www.liecenie.com/>; <http://www.milost.cz/cirkev/program/olomouc>; <http://www.liecenie.com/?lang=sk&run=content&id=5747> <http://www.milost.cz/cirkev/fotogaleria> – Léčení - 21.12.2013; V Prostějově se označení léčení taktně vyhnuli: <http://prostejov.milost.cz/novinky/mudr-et-mvdr-jozef-skarda-phd-phd/http://nadejeb.cz/2013/11/14/lezeni-nebo-radeji-biblioterapie/>, (23. 1. 2014).

359 Srov.: <http://www.liecenie.com/>, (23. 1. 2014).

360 Srov.: Léčení - velká škola Boží dobroty, *Logos* 10/2011, viz též: <http://www.milost.sk/logos/clanok/lezeni>, (23. 1. 2014).

361 <http://www.milost.cz/cirkev/program/olomouc>, (23. 1. 2014).

362 <http://www.cvolomouc.cz/news/kategoria/lezeni>, (23. 1. 2014).

363 Srov.: Já jsem Hospodin, který tě uzdravuje, *Logos* 12/2010, viz též <http://www.milost.sk/logos/clanok/ja-jsem-hospodin-ktery-te-uzdravuje>, (23. 1. 2014).

364 Na základě Iz 53, 5. /B21/ „(...) byli jsme uzdraveni jeho ranami.“

365 Srov.: Já jsem Hospodin, který tě uzdravuje, *Logos* 12/2010, viz též <http://www.milost.sk/logos/clanok/ja-jsem-hospodin-ktery-te-uzdravuje>, (23. 1. 2014).

366 Srov.: Já jsem Hospodin, který tě uzdravuje, *Logos* 12/2010, viz též <http://www.milost.sk/logos/clanok/ja-jsem-hospodin-ktery-te-uzdravuje>, (23. 1. 2014).

vychází někde na rok 2050 anebo někam tam.“³⁶⁷

(...) protože pokud je pravda, že tu svět bude ještě 19 roků, může to tak být... já jsem přesvědčený jednou věcí, že **to nemůže být dřív než 2024**, z určitých důvodů, které není třeba nyní rozebírat a **nemůže to být později jako 2068**. Někde v tomto rozmezí. Žádná jiná možnost není.³⁶⁸

Eschatologické očekávání v Církvi víry jsou opět založené na učení KS Milost a Sboru víry v Budapešti. Konkrétní vyjádření ohledně konce časů nacházíme opět na jejich internetových stránkách.

„APOKALYPSA: Věříme proroctvím Bible, která se týkají konce tohoto světa. Průběh nadcházejících událostí bude dramatický, jak to popisuje Zjevení apoštola Jana. Věříme v tzv. **vytrhnutí církve**, ke kterému dojde v okamžiku zatroubení archanděla. Půjde o **druhý příchod** Pána Ježíše Krista, kdy si k sobě vezme všechny, kteří Mu s vírou a horlivostí sloužili. Po této události se bude stupňovat působení antikrista a bude nastolena jeho velká říše v čele s charismatickým vůdcem. **Po období tří a půl roku**, během kterého Židé poznají v Ježíši Kristu svého Mesiáše, začne jejich velké pronásledování (větší než v minulosti). Během druhé poloviny doby soužení budou na zem vylity takové pohromy (Boží soud), které byli po dobu celé historie zadržovány. Na konci tohoto období dojde ke **skutečnému boji dobra a zla**, kdy Syn Boží ve slávě svého Otce a s velkým zástupem triumfálně zvítězí a satan bude na tisíc let uvězněn. **Během tohoto milénia** bude nastolena spravedlnost a **Ježíš ve viditelné podobě povede události na této planetě**. Po skončení milénia dojde k poslednímu satanskému odporu vůči Bohu, a satan bude definitivně uvržen do ohnivého jezera. Dále bude následovat velký soud všech lidí a jejich odměnění či potrestání. **Koncem těchto událostí bude nové nebe a nová země**, kde bude přebývat Bůh a jeho spravedlnost.“³⁶⁹

Podle přesvědčení Církve víry se nacházíme na sklonku lidských dějin – v Laodicejské době.³⁷⁰ Vychází jak z výkladu Dereka Prince a Williama Branhama o rozdělení dějin církve na etapy podle listů církvim ve Zjevení tak i z vyučování Sboru víry³⁷¹. Úkolem církve a každého jednotlivce je nebýt vlažný k touhám Božího srdce a jeho plánům, záměrům a cílům, kterými je globální probuzení. Toto probuzení má přijít před koncem časů. Nemůže k němu dojít v rámci ekumenického hnutí, protože denominace se podle výkladu Williama Branhama a následně Dereka Prince odmítly stát pravou Kristovou nevěstou, protože pohrdají dary, které přináší Duch svatý. K vytržení církve má pak dojít nejpozději v roce 2068 na základě výkladu verše z Matoušova evangelia 24, 32 : „Od fíkovníku si vezměte poučení: Když už jeho větev raší a vyráží listí, víte, že je léto blízko.“³⁷²

Fíkovníkem se zde rozumí Izrael. Na základě schématu Joachima Langhammera je Izrael vnímán jako „ručička na hodinách lidských dějin“³⁷³. Užití obrazu fíkovníku pro Izrael není ničím neznámým. Nicméně datum nově založeného státu Izrael 14. 5. 1948 se stává na základě Ježíšových slov Mt 24, 34 klíčové. Protože od vyrašení fíkovníku nepomine to pokolení, v němž nastanou popisované apokalyptické události, je důležité rozumět významu slova pokolení. Výkladem Mojžíšova příběhu a jeho života je pokolením rozuměno 120 let. Díky této interpretaci

367 Kříž, J.: Bohoslužba, Banská Bystrica, 30. 5. 2013, překlad a důraz aut.

368 Kuba, P.: Tůžba, Žilina, 24. 2. 2013, překlad a důraz aut.

369 <http://prostejov.milost.cz/cirkev/cemu-verime/>; http://www.milost.net/?page_id=7, důraz aut. (23. 1. 2014).

370 Srov. např.: Kříž, J.: Posledné doby – duch doby, 6. 1. 2007.

371 Srov.: Nemes, Ákos: Pánov příchod je blízko, [CD], záznam z konference v Banské Bystrici 7.1.2007, Křesťanské spoločenstvo Milost, Banská Bystrica; Tóth, Gejza: Izrael a cirkev 1–2, [CD], záznam z konference v Banské Bystrici (bez uvedení data), Křesťanské spoločenstvo Milost, Banská Bystrica.

372 Srov.: Kuba, P.: Tůžba, Žilina, 24. 2. 2013.

373 LANGHAMMER, J., *Čo sa stane s týmto svetom? Vysvetlenie Božieho plánu spasenia*, Svornosť, Bratislava 1994.

se dostáváme od data založení státu Izrael k době předpokládaného vytržení.³⁷⁴

3.5.2 Dispensacionalismus a jeho koncepce

V celé koncepci eschatologického učení se v hnutí projevuje tzv. „dispensacionalismus“, teologický směr typický pro evangelikální hnutí, který zdůrazňuje apokalyptické chápání dějin a fundamentalistický přístup k Písmu. Trvá na doslovném naplnění starozákonního zaslíbení, že izraelský národ obdrží pozemské království, jemuž bude osobně vládnout Mesiáš, Ježíš Kristus.³⁷⁵ Tato filosofie dějin má svůj počátek u duchovního irské anglikánské církve Johna Nelsona Darbyho, který se po odchodu z této církve stal stoupencem hnutí známého jako Plymouthští bratři. Zde rozpracoval teologický systém, podle něhož má Bůh na zemi dva druhy svého lidu: Izrael a církve a pro ně má dva různé plány³⁷⁶ v dějinách a tudíž je zapotřebí rozlišit v poselství Písma, které oddíly jsou určeny Izraeli a které církvi. Jeho myšlenky pomohl rozšířit C. I. Scofield, který v roce 1909 vydal poznámkovou bibli, která se stala klíčovým a mimořádně úspěšným nástrojem pro šíření tohoto učení, které se později stalo i normou vzdělávání na teologických institutech fundamentalisticky orientovaných denominací.

Mezi letničními a charismaticky orientovanými kruhy, které od jejich počátku charakterizuje živé apokalyptické očekávání, měl silnější vliv tzv. historismus, podle něhož proběhnou apokalyptické události v rámci pozemského času³⁷⁷. Tato myšlenka zvítězila nad představou, že by apokalyptické události proběhly až po skončení pozemského času.³⁷⁸

Vliv Johna Nelsona Darbyho a Uzavřených bratří se v hnutí projevil úporným studiem knihy Joachima Langhammera: „*Co bude s tímto světem?*“³⁷⁹ Svěho času měla v hnutí mimořádný ohlas a její koncepce, které nebyly nahrazeny pozdějšími „zjeveními“ renomovaných autorit hnutí, jsou dodnes živé. Uvedený citát v úvodu tohoto výkladu je také v podstatě shrnutím této knihy.

Pro dispensacionalismus je typický pesimismus pro směr vývoje lidských dějin. Svět chápe jako prostor, ve kterém se odehrává drama zápasu mezi mocnostmi satanskými a božími a jehož cílem je vykoupení vyvolených a posléze i celého tvorstva. Drama tohoto zápasu je rozdělené na jednotlivá dějství, na „časy“, ve kterých Bůh jedná s člověkem a zjevuje různým způsobem svou slávu. Podle Blackwellovy encyklopedie moderního křesťanského myšlení neexistuje obecně uznávané schéma vymezených časů. Nejužívanější pořadí pochází od C. I. Scofielda, který je seřadil podle následujícího klíče. První období je čas nevinnosti, jedná se o období před pádem v zahradě Eden, druhé období je charakterizováno jako čas uvědomění, nejspíš lidské slabosti a závislosti na Hospodinu a vzpourou, tento věk končí potopou. Třetí období nazývané C. I. Scofieldem časem lidské vlády má končit povoláním Abrahama, čtvrté období je časem zaslíbení a končí příchodem Mojžíše, páté období charakterizuje vydání Mojžíšova zákona a končí Kristovou smrtí, šesté období je časem církve, kdy se zvěstuje evangelium a sedmé období je časem tisícileté říše. Každé období Bůh zahajuje smlouvou s lidstvem. V tomto rozdělení chybí smlouva s Davidem, kterou lze najít v modifikovaných podobách tohoto učení.

374 Srov.: Např.: Mazúch, M.: O posledních časech, Banská Bystrica, 12. 3. 2014; Mazúch, M.: Posledné časy, Žilina, 22. 1. 2012; Kuba, P.: Túžba, Žilina, 24. 2. 2013. Kříž, J.: Bohoslužby, Banská Bystrica, 30. 5. 2013;

375 Dispensacionalismus In: McGRATH, A. E., *Blackwellova encyklopedie moderního křesťanského myšlení*, Návrat domů, Praha 2001, str. 75.

376 Srov.: Tóth, Gejza: Izrael a církve 1–2, [CD], záznam z konference v Banské Bystrici (bez uvedení data), Křesťanské spoločenstvo Milosť, Banská Bystrica; Uvedené vyučování tyto myšlenky velmi silně podtrhuje.

377 Srov.: LANGHAMMER, J., *Čo sa stane s týmto svetom? Vysvetlenie Božieho plánu spasenia*, Svornosť, Bratislava 1994.

378 Podle: Dispensacionalismus In: McGRATH, A. E., *Blackwellova encyklopedie moderního křesťanského myšlení*, Návrat domů, Praha 2001, str. 76.

379 LANGHAMMER, J., *Čo sa stane s týmto svetom? Vysvetlenie Božieho plánu spasenia*, Svornosť, Bratislava 1994.

Učení ohledně Božích smluv je velmi starobylé, pochází od církevního otce Ireneje z Lyonu, ale v rámci hnutí bylo přebrané z materiálů Dereka Prince, nicméně se mu ve Sboru víry dostalo četných modifikací, které se vzájemně prolínají. Když už je jedna varianta mezi posluchači dostatečně známá, přijde se s variantou jinou, důkladněji podloženou Božím slovem a chápanou jako nové zjevení od Ducha svatého. Tento princip neplatí pouze u učení o Božích smlouvách. Dovolím si tento jev přirovnat k střídání módních trendů, výsledek je většinou takový, že se po čase smíchají všechny dohromady, aby pak docházelo k znovuobjevování některých z nich. Tento guláš se pak stává námětem mnohahodinových kázání a nové učení obsahuje potenciál mít na mnohé posluchače strhující efekt. KS Milost se snaží přebírat stále aktuální učení od Sboru víry a na reflexi „zastaralých učení“ není ani vůle ani čas a vzhledem k mládí tohoto hnutí vlastně ani prostor. Pro srovnání zde upozorním na rozdílnou koncepci ve vyučování Jaroslava Kříže³⁸⁰ ze sborového časopisu rozšířené měsíční vydání Listů milosti, které později nahradil časopis Logos a poté variantu, kterou lze najít ve vyučování Endre Flaisze³⁸¹, učitele na Szent Pál Akademii a Sándorova učedníka³⁸², kde jiným způsobem popisuje Boží smlouvy a období. První smlouvu uzavřel Bůh s Adamem a potažmo s celým lidstvem, ještě než přišel hřích. Text této smlouvy se nachází v Písmu. „Milujte se a množte se a naplňte zemi a podmaňte si ji.“ Období, po které tato smlouva platila, než musela být uzavřena smlouva nová, se nazývá obdobím nevinnosti. Druhá smlouva následovala po pádu člověka do hříchu, kdy kvůli přikrytí viny a hanby protekla krev zvířete. Důležitost krve se projeví i při některých dalších smlouvách. Období počínající touto smlouvou se nazývá obdobím svědomí. Soud nad tímto obdobím přišel velmi záhy. Další období otevírá smlouva s Noem, jeho znamení je duha a touto smlouvou začíná úplně nové období dějin lidstva. Čtvrtou smlouvu uzavírá Bůh s Abrahamem a slibuje, že z něj povstane mocný národ. Znamením této smlouvy je obřízka. Potvrzením smlouvy má být i Abrahamova ochota obětovat na Boží pokyn zaslíbeného syna. Období, které tato smlouva otevírá se nazývá obdobím patriarchů. Pátá smlouva s Mojžíšem otevírá období zákona. Zde je také znamením obřízka a další oběti, které jsou Mojžíšových zákonem nařízeny. V případě šesté smlouvy s Davidem se jedná o zaslíbení mesiáše a otevírá se jí období proroků. David byl výjimečnou postavou předjímající porozumění o Boží milosti i proto, že nedbal příliš na zákon, ale zavedl nepřetržitou chválu Hospodinu, jejíž dokladem jsou dodnes zachované žalmy. Sedmá smlouva, nejdůležitější ze všech je smlouva s lidstvem skrze krev Ježíše Krista, která otevírá období milosti, ve kterém se nyní nacházíme.³⁸³

Úplně zde chybí zmínka o tisíciletém království³⁸⁴, ale je zdůrazněn motiv davidovského uctívání. Tento motiv je typický pro hnutí chval, které přináší důraz na význam Davidova stánku, kde probíhala nepřetržitá bohoslužba. Vychází z představy, že když se v církvi obnoví „davidovské uctívání“, přijde Ježíš na zem. Další důležitou představou je, že chvála je cestou do Boží přítomnosti. S tím souvisí i důraz na dlouhé, dynamické a následně „uctivací“ chvály. Účastí na bohoslužbě se člověk posvěcuje a připravuje na vytržení. Důležité je též se neustále naplňovat Duchem svatým, protože Duch svatý je ten, který promění lidské tělo a vytrhne jej k Bohu. Protože naplňování se Duchem svatým je spojené s mluvením v jazycích, glosolálie je pro tento svůj eschatologický rozměr nezbytností. Tímto způsobem nabývají eschatologického charakteru též projevy spojené s Torontským požehnáním, nikoliv však na úrovni individuální (i když se jednotlivci tělesně neprojevuje, není to vnímáno jako negativní výpověď ohledně jeho vztahu s Bohem), ale na rovině církve jako celku, která toto působení Ducha svatého nesmí odmítat.

Na příkladu srovnání vyučování o smlouvách jsem poukázala na případ modifikace

380 Srov.: *Listy milosti*, 11/2004, str. 4–6.: Sedm období lidských dějin: První období – nevina, druhé období – před potopou, třetí období – znovuosídlení země, čtvrté – období praotců, páté – období zákona, šesté – období milosti, sedmé – tisícileté království.

381 Endre Flaisz, *Vyučování*, 6. 6. 2003, biblická škola, Poprad; Vzhledem k uvedenému efektu guláše je ale možné, že se čtenář setká i s materiály Církve víry, ve kterých bude i tato varianta již v poněkud pozměněné podobě.

382 Např.: <http://www.milost.sk/logos/clanok/endre-flaisz-v-bratislave>, (23. 1. 2014).

383 Endre Flaisz, *Vyučování*, 6. 6. 2003, biblická škola, Poprad.

384 Tento motiv je přítomný např.: *Biblické panorama, vyučování, Žilina*, <http://zilina.milost.sk/>, (10. 2. 2011).

eschatologického učení, které od Sboru víry KS Milost přebírá bez jakékoliv reflexe.³⁸⁵ Jak ještě naznačím níže, podobným způsobem vedená modifikace je typická snad pro každý aspekt jejich eschatologického učení.

3.5.3 Vytržení a úloha dvou svědků

Další příklad poopraveného učení se týká vytržení církve. Derek Prince učil, že v období před vytržením církve bude utrpení a pronásledování na základě verše slibujícího zkrácení doby zkoušek a soužení kvůli vyvoleným.³⁸⁶ KS Milost na základě novějšího zjevení³⁸⁷ ze Sboru víry v Budapešti přijala výkladovou inovaci, na základě které se věřící soužení obávat nemusejí.

Ten, kdo brání nástupu antikrista (2Te 2, 6)³⁸⁸, je totiž Duch svatý, který působí v církvi. Církev tedy musí být vytržena, aby se antikrist mohl zjevit. Bůh neurčil křesťany za cíl svého hněvu, jak se píše v 1Te 5, 9³⁸⁹ a proto vytržení musí přijít před velkým soužením. Označení Den Páně v 2Te 2, 1³⁹⁰, kde se mluví o tom, že antikrist musí přijít dříve, se proto netýká vytržení, ale Dne hněvu, kdy dojde k uzavření dějin světa. Interpretací příběhů Noeho nebo Lota také docházejí k závěru, že spravedliví budou ochráněni před soudem. Soud nastal až poté, co byl spravedlivý Noe v bezpečí a poté co Bůh odvedl Lota ze Sodomy.³⁹¹ Vstup do archy je chápán jako předobraz vytržení, sedm dní, po které byly již zavřené dveře archy před započatím potopy je chápán jako hrozné očekávání soudu, které prorocky odpovídá sedmi letům soužení.

Vždy těsně před změnou období a před obdobím soudu Bůh posílá svědky konce času.³⁹² Dva svědkové konce mocné egyptské říše, Mojžíš a Áron, přicházeli varovat faraona před soudem nad Egyptem a i přesto, že viděli probíhající soud, byli spolu s ostatními Izraelity před soudem uchráněni; Proroci Eliáš a Eliša zvěstovali soud nad severním Izraelem a přinášeli jej svou přítomností, ale sami jej nezakusili. Krátce po jejich vystoupení však odvedla Asýrie severní Izrael do zajetí; Dva svědkové také znamenají změnu času, aiónu, z období zákona na období milosti. Těmito svědky byli např. Jan Křtitel a Ježíš. Přestože nezemřeli přirozenou smrtí, dá se poukázat na to, že nezažili soudy, které přišly na Izrael několik desítek let po jejich vystoupení a které znamenali zničení chrámu; Příchod milénia budou proto také ohlašovat dva svědkové, podle Zj 11, 4 také olivy a svícny^{393 394}.

385 Vyučování o rozdělení období se dále dotýká více vyučovacích článků v časopise Logos, např.: Kříž, J.: *Logos* 2/2010, str. 5–7; <http://www.milost.sk/logos/clanok/zase-o-znameniach> nebo také kázání Jaroslava Kříže v Trinci ze dne 11. 3. 2012 na téma „Pravá bohoslužba“, <http://www.milost.tv/m/47SHpQORC>, Kříž, J.: *Pravá bohoslužba*, Církev víry Ostrava, 11. 3. 2012 (čas 11:35), (23. 1. 2014).

386 Srov.: Prince, D.: *Pravý a falošný Kristus 1–2*, [CD], Křesťanské vydavatelstvo Milost', bez uvedení data.

387 Jedním z poněkud úsměvných argumentů se může jevit odvolávání se na city Ježíše k jeho nevěstě. Vždyť „který ženich by chtěl svou nevěstu provést před obřadem ohněm?“

388 Víte přece, co zatím brání tomu, aby se ukázal dříve, než přijde jeho čas. Ta nepravost již působí, ale jen skrytě, dokud nebude odstraněn z cesty ten, kdo tomu brání... (2Te 2, 6)

389 Vždyť Bůh nás neurčil k tomu, abychom propadli jeho hněvu, nýbrž abychom došli spásy skrze našeho Pána Ježíše Krista

390 Pokud jde o příchod Pána Ježíše, kolem něhož budeme shromážděni, prosíme vás, bratří, abyste se nedali snadno vyvést z rovnováhy nebo vylekat nějakým projevem ducha nebo řečí či listem, domněle pocházejícím od nás, jako by den Páně měl už nastat. Žádným způsobem se nedejte od nikoho oklamat, protože nenastane, dokud nedojde ke vzpouře proti Bohu a neobjeví se člověk nepravosti, Syn zatracení. (2Te 2, 1-4)

391 Sándor, Németh: *Boží změna věků*, [CD], bez uvedení data.

392 Sándor, Németh: *Boží změna věků*, [CD], bez uvedení data. (kázání Sándora Németha je možné získat na: <http://www.zivacirkev.cz/cs/probuzeni-v-madarsku>)

393 „To jsou ty dvě olivy a ty dva svícny, které stojí před Pánem země. A kdyby jim chtěl někdo ublížit, vyšlehne oheň z jejich úst a sežehne jejich nepřátele; takto zahyne každý, kdo by jim chtěl ublížit. Ti dva svědkové mají moc uzavřít nebesa, aby nebylo deště za dnů jejich prorokování, a mají moc proměnit vody v krev a sužovat zemi všemi možnými pohromami, kdykoliv budou chtít. Až ukončí své svědectví, vynoří se z propasti dravá šelma, svede s nimi bitvu, přemůže je a usmrtí.“

394 Srov.: Nemes, Ákos: *Pánov příchod je blízko*, [CD], záznam z konference v Banské Bystrici 7. 1. 2007, Křesťanské

Zajímavé je, že svědkové ze Zjevení nejsou totožní se syny nového oleje ze Za 4, 14³⁹⁵. Synové nového oleje mají totiž být již zmiňovaní bibliční interpreti K. Hagin a D. Prince. Skrze tyto „učitele církve teče zlato“, „zjevení z Božího slova“, „základ pro žlaby na čerstvý olej pomazání“, jsou „služebními dary“. „Nový olej pomazání přichází skrze ně.“³⁹⁶ Sándor Németh ve svém vyučování zřetelně oddělil působení dvou svědků ze Zj 11, 4 a dvou synů nového oleje ze Za 4, 14. Je tedy možné, že v dřívějších interpretacích byla role K. Hagina a D. Prince poněkud přetížena a jejich působení nakonec nezapadlo do role, kterou v hnutí mají představovat svědkové ze Zjevení.

Kenneth Hagin i Derek Prince zemřeli tentýž rok a Kenneth Hagin předpovídal rok soudu nad církví na rok 2005. Na toto proroctví Jaroslav Kříž věřící upozornil ve své pravidelné rubrice „Pokračujeme“ v časopise Logos: „V této souvislosti je potřeba si připomenout proroctví bratra Hagina, které ještě před svojí smrtí řekl na rok 2005. Varoval, že tento rok by měl být rokem soudu, ale na jeho konci se má projevit Boží sláva.“³⁹⁷ Toto slovo mělo nejspíše přinést do hnutí větší evangelizační zápal.

3.5.4 Dva příchody Krista, zápas s antikristem a tisíciletá říše

Podle dispensacionalistického chápání dějin nás v budoucnosti čekají nezbytně dva Kristovy příchody.³⁹⁸ Ten, který se týká církve bude skrytý. Jedná se o chvíli, kdy se Kristus pouze přiblíží k zemi v oblacích a v ten okamžik bude církev vytržena, těla věřících budou proměněna a ti, kdo zemřeli ve víře v Krista, budou v ten samý okamžik vzkříšeni. Po této události následuje sedm let svatby beránka v nebi a na zemi nástup vlády antikrista. Protože Duch svatý byl vzat spolu s křesťany do nebe, rozmůže se na zemi nepravost v maximální možné míře.

Zjevný, všemi lidmi viditelný příchod Ježíše Krista následuje až po sedmi letech. Při tomto příchodu dojde ke smíření Krista s Izraelem a k zabití antikrista. Aby se mohla tato proroctví o antikristu naplnit, očekávají se další významné události na světové politické scéně.³⁹⁹ Významnou roli má též idea o znovuoobnovení římské říše, která se obnovuje prostřednictvím Evropské Unie.⁴⁰⁰ Zde má totiž antikrist povstat, centrem jeho moci má být město Řím.

Na základě výkladu nejrůznějších proroctví je očekáváno postavení chrámu, v němž antikrist bude vyžadovat božské pocty. Tento chrám, určený k oslavě Nejvyššího Boha, musí stát na místě, kde určil Bůh, tj. Hora Mórija, kde Abraham obětoval Izáka a kde se zastavil anděl zkázy při morové ráně⁴⁰¹. Protože přibližně na tom místě stojí mešita Al Aksa a hned vedle Skalní dóm, očekává se, že nástup antikrista bude předcházet významná válka Izraele s arabskými zeměmi, se kterými se má spojit Rusko. Tato válka je popsána v biblické knize Ezechiel v kapitolách 38–39 a Bůh jim má způsobit nadpřirozenou porážku prostřednictvím nečekaného zemětřesení a šířením

spoločenstvo Milosť, Banská Bystrica.

395 Nato jsem mu řekl: ‚Co znamenají ty dvě olivy po pravé i po levé straně svícnu?‘ A dále jsem se ho otázal: ‚Co znamenají ty dva trsy oliv, které jsou nad dvěma zlatými žlábkami, jimiž vytéká zlato?‘ Tu mi řekl: ‚Ty nevíš, co to znamená?‘ Řekl jsem: ‚Nevím, můj pane.‘ Odvětil: ‚To jsou ti dva synové nového oleje, kteří stojí před Pánem celé země.‘

396 Németh, S.: Konference, 30. 8. 2003, Hit gyülekezete, Maďarsko.

397 Kříž, J.: „Pokračujeme“, *Logos*, 12/2005, str. 2, překlad aut. Citované též v ONDRÁŠEK, L. M., *Neocharizmatické hnutí na Slovensku*, Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi, 2011, str. 40.

398 Tato koncepcie hledá a odlišuje ta slova, která adresoval Ježíš židovskému národu a ta, která by se měla vztahovat na všechny národy. Např.: malá apokalypsa z Matoušova evangelia se má týkat židů.

399 Velmi podrobně se této problematice věnuje pastor olomouckého sboru Církve víry, který ve svých živých relacích pravidelně každou středu vysvětluje světové politické události v kontextu posledních časů. Mimo jiné zde také zdůvodnil, proč by mělo nastat vytržení v roce 2037. Srov.: Mazúch, M.: O posledních časech, živě na <http://www.cvolomouc.cz/>.

400 Srov.: Kuba, P.: Tůžba, Žilina, 24. 2. 2013.

401 Srov.: 2S 24, 16.

zákeřné infekční choroby (Za 14, 12).⁴⁰²

Poté, co Kristus zabije antikrista dechem svých úst, nastává milénium na zemi. Po uplynutí tisíce let bude ještě ďábel propuštěn, aby oklamal národy a vedl je do vzpoury vůči Bohu. Tato ďáblova snaha je však marná. Bůh je konečným vítězem a tvoří novou zemi a nové nebe.

Pro Křesťanské společenství Milost je vytržení v centru eschatologického očekávání. Být vytržen je důležité pro věčnost, jaký bude antikrist „je sice zajímavé, ale ne tak podstatné“⁴⁰³. Navíc není jisté, zda jeho nástup k moci, který nutně nemusí znamenat okamžité soužení, předejde vytržení nebo ne. V každém případě platí následující formule. „Buď budou lidé vytržení, nebo skončí v „antikristovském systému“.“⁴⁰⁴ Příprava na vytržení je tedy jedním z hlavních důrazů tohoto společenství.⁴⁰⁵ Proto zde uvedu nejvýznamnější podobenství, která jsou v této souvislosti používány.

Bezpodmínečně nutné je mít olej na základě podobenství z Matoušova evangelia 25, 1–12. Deset družiček představuje církve, která čeká na ženicha. Za tohoto předpokladu jsou ihned vyloučeny všechny církve, které na ženicha nečekají. Z těch, které čekají, jich je pouze polovina přijata. Kritériem pro přijetí je mít olej. Olej je v Písmu obrazem Ducha svatého, takže to znamená, že každý jednotlivec musí být Duchem svatým naplněn. Nejedná se pouze o jednorázovou zkušenost křtu v Duchu Svatém, ale o neustálé naplňování, které se projevuje „donášeným ovocem“. Z tohoto pohledu je glosolálie naprostou nutností. Prožívání vztahu s Duchem svatým je také důležité, prostě „ta družička, co měla olej, se úplně jinak cítila“.⁴⁰⁶ Důležitost úspěšného života je odvozována na základě podobenství o hřivnách. Příjemci hřiven musí být úspěšní, jinak je čeká odsouzení. Ve shrnutí všech těchto podobenství kazatel povzbuzuje věřící, že „Boží počty“ nejsou uzavřené. V podobenství o družičkách neobstála jedna polovina těch, kteří na Pána čekali, tj. křesťanů, v podobenství o hřivnách neobstála jedna třetina služebníků, tj. křesťanů. Znamená to, že ze všech následovníků Krista při vytržení obstojí něco mezi jednou polovinou a dvěma třetinami všech křesťanů a každý jednotlivec má zodpovědnost za to, v které té polovině, či třetině se bude nacházet.⁴⁰⁷ Navíc, do nebe je možné se dostat a nemít odpuštěné hříchy, ale není možné tam, na základě výkladu podobenství z Matoušova evangelia 22, 11–14 setrvat.⁴⁰⁸

Další podmínkou pro vytržení je na základě podobenství o věrnosti služebníků (Mt 24, 45–51) být věrným služebníkem.⁴⁰⁹ Zmíněné „bití“ hnutí chápe a „intenzivně pocituje“ od „odpadlých“ tradičních křesťanů, kteří jsou „také spolu služebníky a byli ustanoveni nad čeledí, ale přestali dávat v pravý čas pokrm, zneužili svého postavení, neplní svůj úkol a nedrží se Ducha svatého“.

K důležitosti dobrého postoje k Izraeli se vztahuje i výklad podobenství z Matoušova evangelia 25, 31–46, které se týká posledního soudu.

Pro toto hnutí je typické, že zařazuje událost „Nových letnic“ do plánu dějin spásy, což na

402 Srov.: Mazúch, M.: O posledních časech, Banská Bystrica, 12. 3. 2014; Mazúch, M.: Posledné časy, Žilina, 22. 1. 2012 Téz: Mazúch, M.: O posledních časech, živě na <http://www.cvoloimouc.cz/>, (25. 2. 2014).

403 Kříž, J.: Posledné doby - duch doby, 6.1.2007.

404 Mazúch, M.: O posledních časech, Banská Bystrica, 12.3.2014.

405 Srov.: Kuba, P.: Tůžba, Žilina, 24. 2. 2013.

406 Nemes, Ákos: Pánov příchod je blízko, [CD], záznam z konference v Banské Bystrici 7. 1. 2007, Křesťanské společenstvo Milost, Banská Bystrica.

407 Nemes, Ákos: Pánov příchod je blízko, [CD], záznam z konference v Banské Bystrici 7. 1. 2007, Křesťanské společenstvo Milost, Banská Bystrica.

408 Nemes, Ákos: Pánov příchod je blízko, [CD], záznam z konference v Banské Bystrici 7. 1. 2007, Křesťanské společenstvo Milost, Banská Bystrica.

409 Když pán ustanovuje nad svou čeledí služebníka, aby jim včas podával pokrm, který služebník je věrný a rozumný? Blaze tomu služebníku, kterého pán při svém příchodu nalezne, že tak činí. Amen, pravím vám, že ho ustanoví nade vším, co mu patří. Když si však špatný služebník řekne: „Můj pán nejde“, a začne bít své spoluslužebníky, hodovat a pít s opilci, tu pán toho služebníka přijde v den, kdy to nečeká, a v hodinu, kterou netuší, vyžene ho a vykáže mu úděl mezi pokrytci; tam bude pláč a skřípění zubů. (Mt 24, 45–51)

schématu Joachima Langhamera v knize: „*Co bude s tímto světem?*“ chybí. Událost „Nových letnic“ na začátku dvacátého století je znamením „jarního deště“ přicházejícího probuzení, které má nastat ještě před velkým odpadnutím.⁴¹⁰ Torontské požehnání je pak chápáno jako podzimní dešť⁴¹¹, což znovu nasvědčuje tomu, jak blízko příchod Pána je. Ale i v tomto případě nacházíme jinou interpretaci – o jarní dešť se jednalo v případě letnic v době apoštolů, podzimní dešť, který přicházel v průběhu 20. století, má vést k dokonalé obnově úřadů v církvi.⁴¹² Tyto dva deště Ducha svatého jsou taktéž chápány jako dvě vlny přípravy církve na další vlnu svatého Ducha, při které církev již bude vzata. Vytržení se tedy předpokládá nejpozději roku 2068, ale spíše už o sedm let dříve, protože na tyto roky je prorokováno právě to soužení, kterému se církev má vyhnout.

3.5.5 Koncepce svátků a filosemitismus

Nyní se zaměřím na jednu zajímavou náboženskou inovaci, související s přehledem biblických svátků a jejich významu.⁴¹³ Tuto myšlenku lze nalézt i v některých jiných charismatických společenstvích a má zajímavé důsledky, které ale toto hnutí nebylo schopno reflektovat a adekvátně zhodnotit. Do struktury svátků je možné zasadit veškeré jejich učení o posledních časech⁴¹⁴.

Kalendář svátků se nachází ve Lv 23, některé svátky jsou popsány i v Nu 29, zkrácená podoba kalendáře svátků je zopakována ještě v Dt 16. Všechny tyto svátky představují speciální Boží jednání v dějinách – a jsou prorocké, jenom se některé svátky ještě nenaplnily. Jarní se naplnily, podzimní nikoliv. V následujícím textu bude vždy uveden text obsahující ustanovení a popis svátku a následně jeho prorocké naplnění. U těch událostí, které se už staly, bude uveden záznam z Nového zákona, u událostí, které se mají teprve stát, budou uvedena proroctví jak z Nového, tak i ze Starého zákona.

SVÁTEK PESACH

Čtrnáctého dne prvního měsíce navečer bude Hospodinův hod beránka. Patnáctého dne téhož měsíce začne Hospodinova slavnost nekvašených chlebů; po sedm dní budete jíst nekvašené chleby. Prvého dne budete mít bohoslužebné shromáždění; nebudete konat žádnou všední práci. (Lv 23, 5–7)

Prvního dne nekvašených chlebů, když se zabíjel velikonoční beránek, řekli Ježíšovi jeho učedníci: „Kde chceš, abychom ti připravili velikonoční večeři?“ (Mk 14, 12)

Na svátek Pesach se odehrála nejdůležitější událost v celých dějinách spásy. Došlo k naplnění proroctví o trpícím služebníkovi, Mesiáš byl vydán a ukřižován. Na tento svátek se jedl velikonoční beránek, jehož krev, potřená na veřejích, chránila syny Izraele před andělem zhoubcem, jeho kosti nesměly být zlomeny, měl být sněden rychle, nic nemělo zůstat do rána

410 Srov.: Kuba, P.: *Tůžba*, Žilina, 24. 2. 2013.

411 Srov.: Jl 2, 23: Jásajte, synové Sijónu, radujte se z Hospodina, svého Boha, neboť vám dá učitele spravedlnosti a jako na začátku vám sešle hojnost dešťů podzimních i jarních. Jk 5, 7: Buďte tedy trpěliví, bratří, až do příchodu Páně. Pohleďte, jak rolník čeká trpělivě na drahocennou úrodu země, dokud se nedočká podzimního i jarního deště.

412 Srov.: Prince, D.: *Úřady v církvi – Pastorační konference*, Praha 1994 [MC]; *Pravý a falošný Kristus 1–2*, [CD], Kresťanské vydavateľstvo Milosť, bez uvedení data.

413 Srov.: Redakce: *Podzimní svátky*, *Logos* 9/2006, str. 19; Šobr, D.: *Biblické sviatky a ich význam*, *Logos* 4/2010, str. 8–11; Kříž, J.: *Jesenné sviatky*, *Logos* 11/2005, str. 19; Šobr, D.: *Letnice*, *Logos* 5/2006, str. 4–7; Szilvia Finta: *Dni priprav*, *Logos* 10/2007, str. 24–26. <http://www.cvolomouc.cz/logos/clanok/biblicke-sviatky-a-ich-vyznam>; <http://www.milost.sk/logos/clanok/prava-bohoslužba>;

414 Srov.: Např.: „Krvavé Mesiace sa majú objaviť v apríli 2014 na židovskú Veľkú noc (Pesach) a potom znova v septembri 2014 počas židovského Sviatku stánkov (Sukkót). To isté načasovanie platí pre rok 2015. Celkovo sa teda na oblohe zjavia štyri krvavé Mesiace a všetky počas židovských sviatkov. „Slnko, Mesiac i Zem sú pod kontrolou Všemohúceho Boha,“ povedal Hagee. „On je jediný, kto ich dáva do jednej línie v určitý deň a v určitý čas – a pritom zakaždým je sviatok Pesach alebo Sukkót.““ In: <http://www.milost.sk/news/clanok/znamenie-pre-izrael-hagee-vysvetluje-krvavy-mesiac> (15. 2. 2014)

atd... všechny tyto indicie mají prorocký význam a naplnily se v okolnostech a způsobu popravu Ježíše z Nazareta, který se stal oním velikonočním beránkem. To, že se tato událost stala podle Písma na tento svátek, je pro souvislost s ostatními proroctvími velice důležité.

SVÁTEK PRVOTIN

Až přijdete do země, kterou vám dávám, a budete sklízet obilí, přinesete snopek jako prvotiny své žně knězi. Podáváním nabídne snopek Hospodinu, aby ve vás našel zalíbení; druhého dne po dni odpočinku jej nabídne kněz podáváním. V den, kdy za vás bude nabízet váš snopek podáváním, připravíte Hospodinu k zápalné oběti ročního beránka bez vady. (Lv 23, 10–12)

Avšak Kristus vstal z mrtvých, prvotina těch, kdo zemřeli. (1K 15, 20)

Má se za to, že svátek Prvotin následuje hned po ukřižování a že se prorocky týkal vzkříšení Ježíše z Nazareta. On byl vzkříšen jako prvotina těch, kteří zesnuli. Tak jako byl snopek pozvedán k Bohu jako děkování za první jarní úrodu, tak byl i Ježíš jako „nový Adam“, pozvednut k Bohu.

SVÁTEK LETNIC

Potom si odpočítáte ode dne po dni odpočinku, ode dne, kdy jste přinesli snopek k oběti podávání, plných sedm týdnů. Ke dni po sedmém dni odpočinku napočítáte padesát dní a pak přinesete Hospodinu novou přídatnou oběť....V týž den svoláte lid. Budete mít bohoslužebné shromáždění; (Lv 23, 15)

Odpočítáš si sedm týdnů. Od chvíle, kdy přiložíš srp ke stojícímu obilí, začneš počítat sedm týdnů. Pak budeš slavit Hospodinu, svému Bohu, slavnost týdnů. (Dt 16, 9)

Když nastal den letnic, byli všichni shromážděni na jednom místě. Náhle se strhl hukot z nebe, jako když se žene prudký víchř, a naplnil celý dům, kde byli. A ukázaly se jim jakoby ohnivé jazyky, rozdělily se a na každém z nich spočinul jeden; všichni byli naplněni Duchem svatým a začali ve vytržení mluvit jinými jazyky, jak jim Duch dával promlouvat. (Sk 2, 1)

To řekl o Duchu, ježž měli přijmout ti, kteří v něj uvěřili. Dosud totiž Duch svatý nebyl dán, neboť Ježíš ještě nebyl oslaven. (J 7, 39)

K této události tedy došlo na svátek Letnic, na svátek ustanovený Bohem ve Starém zákoně. Máme zde tedy tři jarní svátky, v době jejichž slavení se odehrály významné křesťanské události – ukřižování, vzkříšení a seslání Ducha svatého.

RÓŠ HA-ŠANA – SVÁTEK TROUBENÍ

Hospodin dále mluvil k Mojžíšovi: ‚Mluv k Izraelcům: Prvního dne sedmého měsíce budete mít slavnost odpočinku s pamětným vytrubováním a bohoslužebným shromážděním. Nebudete vykonávat žádnou všední práci, ale přinesete Hospodinu ohnivou oběť.‘ (Lv 23, 23)

Sedmého měsíce, prvního dne toho měsíce, budete mít bohoslužebné shromáždění. Nebudete vykonávat žádnou všední práci. **Bude to pro vás den troubení.** (Nu 29, 1)

Hle, odhalím vám tajemství: Ne všichni zemřeme, ale všichni budeme proměněni, naráz, v okamžiku, až se naposled **ozve polnice**. Až zazní, mrtví budou vzkříšeni k nepomíjitelosti a my živí proměněni. (1 K 15, 51)

Zazní povel, hlas archanděla a **zvuk Boží polnice**, sám Pán sestoupí z nebe, a ti, kdo zemřeli v Kristu, vstanou nejdříve; potom my živí, kteří se toho dočkáme, budeme spolu s nimi uchvázeni v oblacích vzhůru vstříc Pánu. A pak už navždy budeme s Pánem. (1 Te 4, 16)

Vtom další anděl vyšel z chrámu a mocným hlasem zavolal na toho, který seděl na oblaku: ‚Pošli svůj srp a **začni žet**, protože nastala hodina žně a **úroda země dožrála.**‘ (Zj 14, 15)

Nechte, ať spolu roste obojí až do žně; a v čas žně řeknu žencům: Seberte nejprve plevel a svažte jej do otýpek k spálení, ale **pšenici shromážděte do mé stodoly.** (Mt 13, 30)

Naplnění tohoto svátku je v Milosti velmi očekáván. Jak ukazují výše zmíněné odkazy

z Písma, na svátek Roš ha-šana nastane vytržení církve, zazní povel archanděla, zazní polnice a Duch svatý bude ze země odňat a s ním ti, v kterých přebýval. Termín tohoto svátku je tedy časem, kdy by mělo v budoucnosti přijít vytržení.

JOM KIPUR – SVÁTEK SMÍŘENÍ

Hospodin dále mluvil k Mojžíšovi: ‚Desátého dne téhož sedmého měsíce bude den smíření. Budete mít bohoslužebné shromáždění; budete se pokořovat a přinesete ohnivou oběť Hospodinu. Toho dne nebudete konat žádnou práci. Je to den smíření, kdy se za vás budou konat smířící obřady před Hospodinem, vašim Bohem.‘ (Lv 23, 26)

To všechno je z Boha, který nás smířil sám se sebou skrze Krista a pověřil nás, abychom sloužili tomuto smíření. (2K 5, 18)

Ale na dům Davidův, na toho, jenž sídlí v Jeruzalémě, vyleji ducha milosti a proseb o smilování. Budou vzhlížet ke mně, kterého probodli. Budou nad ním naříkat, jako se naříká nad smrtí jednorozeného, budou nad ním hořce lkát, jako se hořce lká nad prvorozeným.... V onen den stanou jeho nohy na hoře Olivové, ležící na východ od Jeruzaléma. Olivová hora se rozpoltí vpůliVy pak budete utíkat údolím mezi těmito mými horami..... Pak přijde Hospodin, můj Bůh, a s tebou všichni svatí, Bože. (Za 12, 10–11; Za 14, 4–5)

... nyní s ním smířil, když ve svém pozemském těle podstoupil smrt, aby vás před Boží tvář přivedl svatě, neposkvrněné a bez úhony... (Ko 1, 22)

To je ten velekněz, jakého jsme potřebovali: svatý, nevinný, neposkvrněný, oddělený od hříšníků a vyvýšený nad nebesa, který nemusí jako dřívější velekněží denně přinášet oběti napřed za vlastní hříchy a pak teprve za hříchy lidu. Ježíš to učinil jednou provždy, když obětoval sebe sama. (Žd 7, 26)

Prorocké naplnění svátku smíření bude velmi dramatické. Kristus se vrací na zem a vidí jej každé oko, na pláni u Meggida zabijí antikrista dechem svých úst, Izrael poznává svého Mesiáše a smiřuje se s Bohem. V dolině Jósafat dochází k soudu všech národů na základě podobenství z Matoušova evangelia (Mt 25, 31–46), svatým je rozdělena zem do dědictví, dochází k soudu andělů. Prorocké naplnění svátku smíření plynule přejde do naplnění svátku stánků.

SVÁTEK STÁNKŮ – SUKÓT

(...) Od patnáctého dne téhož sedmého měsíce budou **po sedm dní** Hospodinovy **slavnosti stánků**. (Lv 23, 34)

(...) Prvého dne si vezmete plody ušlechtilých stromů, palmové ratolesti, větve myrtových keřů a potočních topolů a **sedm dní se budete radovat** před Hospodinem, svým Bohem....**Sedm dní budete bydlet ve stáncích; všichni domorodci v Izraeli budou bydlet ve stáncích**, aby všechna vaše pokolení věděla, že jsem přechovával Izraelce ve stáncích, když jsem je vyvedl z egyptské země. Já jsem Hospodin, váš Bůh. (Lv 23, 40–43)

(...) vyznávajíce, že jsou na zemi jen cizinci a přistěhovalci. Tím dávají najevo, že po pravé vlasti teprve touží (...) **po vlasti nebeské**. (...) jim **připravil své město**. (Žd 11, 13)

Všichni pak, kdo zbyli ze všech pronárodů, které vytáhly proti Jeruzalému, budou každoročně putovat, **aby se klaněli Králi, Hospodinu zástupů, a slavili slavnost stánků**. Jestliže některá z čeledí země nebude putovat do Jeruzaléma a klanět se Králi, Hospodinu zástupů, nedostaví se jim déšť. Jestliže nebude putovat (...) nedostaví se jí déšť. (...) Prohřeší se Egypt a prohřeší se každý jiný pronárod, který nebude putovat, aby **slavil slavnost stánků**. (Za 14, 16)

Svátek stánků nastává těsně za svátkem smíření. V tomto čase Kristus ustanovuje tisícileté království. Svátek tak otevírá úplně nové období.

ŠABAT

Sobota zastřešuje všech šest svátků, je nejdůležitějším ze všech, proto je také v Desateru přikázání. Odpočinek má pro Boží lid i eschatologický význam. Vztah k dodržování tohoto přikázání pro Milost ukazuje i postoj k vztahu k Bohu obecně. Sobota je oddělený čas, který má člověk trávit s Bohem, tento den je speciálně požehnán. Bůh má nárok na jednu sedminu našeho

času, tak jako má nárok na desetinu příjmů člověka, který je mu odevzdán. Na věřelý vztah podepřený trávením odpočínutí v jeho přítomnosti v speciálně oddělený den odpovídá požehnáním a prodloužením života, protože Bůh vrací lidem čas i finance, které mu darují a rozmnožuje je.

Naplnění tohoto svátku bude v pravém odpočinku ve věčnosti s Pánem.

Hospodin promluvil k Mojžíšovi: ‚Mluv k Izraelcům a řekni jim: Slavnosti Hospodinovy, které budete svolávat, jsou bohoslužebná shromáždění. Jsou to mé slavnosti. Šest dní se bude pracovat, ale sedmého dne bude den odpočinku, slavnost odpočínutí, bohoslužebné shromáždění; nebudete vykonávat žádnou práci. Je to Hospodinův den odpočinku...‘ (Lv 23, 1)

(...) určuje Bůh jiné ‚dnes‘....Tak má Boží lid pravý sobotní odpočinek teprve před sebou. (Žd 4, 7)

Ráda bych znovu zdůraznila myšlenku prorockého charakteru těchto svátků, kdy dojde k naplnění určitých událostí v určitém časovém období, které jsme schopni poměrně přesně určit. Učení o svátcích proto nabízí potenciál, který není dosud plně využit. Toto pojetí samo o sobě neumožňuje zklamání z nesplněných mileniálních očekávání a v případě nově vyvolaného očekávání nějakou jinou ideou dopředu nabízí vyzkoušenou pojistku. Nauka navíc udržuje lidi v neustálém očekávání. Její logičnost je pro mnohé dostatečným důkazem. S tímto zjevením souvisí obnova církve, která se má vymanit z pod tradičních, původem pohanských zvyklostí a obnovit se podle Božího slova. Tímto způsobem nahrazuje „liturgický rok“ tradičních církví a ukazuje „lepší cestu“, jak být věrný Božím slovu. S tím souvisí i vymezení se proti jak tradičním svátkům, původem pohanským, tak vůči církevním svátkům, svým původem modlářským nebo modlářství podporujícím. Oproti tomu stojí zjevení od Boha, ohledně biblických svátků, které on sám dal a které mají prorocký význam týkající se celých dějin spásy. Tyto svátky byly zjeveny židovskému lidu, který – ačkoliv sám nerozumí předávané tradici, přece ji uchoval – a proto je nutné být si vědom veškerých Božích zaslíbení, která se na tento lid vztahují. Podle Abrahamova požehnání ti, kdo tento lid žehnají, budou též požehnáni. Z tohoto základu vyvěrá nekritický filosemitismus, který je pro KS Milost i Církev víry mimořádně typický.

Eschatologická očekávání jsou podle schématu začleněna do střídajícího se období kalendářního roku a jsou obnovována podle okolností, v souvislosti s příchodem židovského svátku Roš ha-šana. Není též bez zajímavosti, že se v souvislosti s podzimními svátky projevuje důraz na letní evangelizace, které každoročně v průběhu velkých prázdnin probíhají na různých místech Slovenské republiky.

3.5.6 Postupná proměna koncepce

Výše popisovaná koncepce je jednoznačně charakteristická pro tzv.: Apokalyptický milenialismus. Nicméně, protože se hnutí nachází pod velmi silným vlivem Hnutí víry, projevily se v něm myšlenky, které s původním pesimistickým modelem eschatologické koncepce nemají mnoho společného. Jedná se o teologii obnovy a teologii nadvlády, které zastávají stanovisko, podle něhož křesťanství musí znovu prosadit Boží nadvládu nade vším včetně světské politiky a společnosti.

Pro lepší představu, jak se v hnutí tyto tendence projevují, uvádím delší citát z pravidelných výzev pastora Jaroslava Kříže věřícím. Tato konkrétní byla uveřejněna i v úvodníku časopisu Logos 4/2010 na str. 3.

„(...) Nezbyvá nám nic jiného, než se stejnou trpělivostí, s jakou zvěstujeme evangelium Ježíše Krista, se snažit budovat demokracii. Toto je běh na dlouhou trať. (...) V tomto kontextu vás chci povzbudit, že **pokud máte v úmyslu vstoupit do politického života, je to správné. Dostat se**

do městských zastupitelstev je reálné. (...) Nepodceňujme to, v jakém politickém prostředí žijeme. Čím bude demokracie u nás kvalitnější, tím více mohou bohabojní lidé žít plnohodnotnější a svobodnější život. O tom, že **u nás jsou velké rezervy, svědčí i to, že proces naší registrace trvá tři roky** a od našeho vítězství u Nejvyššího soudu uběhl už jeden rok. Registrující orgán nám však i nadále odmítá registraci udělit a to i přesto, že k zamítnutí nemá žádný důvod. Ani to však není nic nového. Apoštol Pavel také nebyl spokojený s tím, jak probíhalo vyšetřování před Veleradou. Vykřikl: „Podle zákona mě soudíš a oproti zákonu mě biješ přes ústa.“ Apropos, samozřejmě, že demokracie není **ideálním řešením**, tím je **Boží království**.⁴¹⁵

Z krajního spektra teologie nadvlády přichází myšlenky tzv. teologii obnovy. Stoupenci této teologie touží po ustavení křesťanského teokratického státu. Jednou z hlavních myšlenek je, že povinností křesťanů je opětovně se zmocnit každé instituce pro Ježíše Krista. Vždyť jemu byla dána veškerá moc na nebi i na zemi. Křesťané jako nový vyvolený lid Boží jsou předurčeni ovládnout svět. Protože „církve je tu povolána na to, aby reprezentovala Boží zájmy na tomto světě“⁴¹⁶, tak jejich úkolem je rozšiřovat Boží království. „Ale naše výzva a vize je jiná: velké sbory, obrovské sbory, rozšiřujeme se nalevo i napravo a ať nás tyto internetové hlouposti nezastaví (...) Například, když řeknu velký sbor, tak vůbec nemyslím třeba 500 členný sbor. Podle Bible byly sbory několika tisícové.“⁴¹⁷

Služebný dar pro Církev víry i KS Milost Jaroslav Kříž vyjadřuje otevřeně svoji touhu po moci a jejímu získání je ochoten věnovat maximální úsilí. „hodně moci – včetně politické a ekonomické moci“, protože je nutné „prosazovat Boží vůli“ ve společnosti: „Ano, já chci víc moci. A víš, jakou moc chci? Ode všeho si prosím (...). **Politickou moc**, proč ne? **Finanční moc**, proč ne? Jestli si myslíš, že peníze nejsou potřebné, obrať se na mě (...) Pokud někdo chce moc, aby prosadil svojí vůli, tak musíte počítat s tím, že Bůh mu svojí sílu nedá. Na druhé straně je opravdu správné a normální, pokud ty budeš takový člověk, který chce pomazání, který chce moc na to, aby **prosadil Boží vůli**.“⁴¹⁸

„Ale my prostě chceme dosáhnout mnohem víc. Chceme vybudovat silné dílo, které stojí na pevných základech – má prostě mnoho sborů, velkých sborů, **sbory mají budovy, mají majetek, mají školy** a služba je rozsáhlá a šíří se, ačkoliv to někdy není až tak vzrušující. A toto je to, co my považujeme za probuzení.“⁴¹⁹

Do jisté míry tyto teologické koncepty připomíná i teologii prosperity, pocházející z Hnutí víry a její koncepci získání blaha již na tomto světě prostřednictvím víry a vyřčených slov. Jelikož

415 Kříž, J.: Pokračujeme, Logos 4/2010, str. 3, překlad a důraz aut.

416 Šesták, A.: Láska, Bratislava, 13. 8. 2012, překlad aut. Citované v: ONDRÁŠEK, L. M., Náboženský radikalismus, náboženská sloboda a registrácia náboženských subjektov v Slovenskej republike, In: *Konvergenie a divergencie v slovenských a českých štátno-cirkevných vzťahoch - dvadsať rokov od vzniku samostatnej Slovenskej republiky a Českej republiky*, ed. Moravčíková, M., Šmíd, M., Trnavská Univerzita, Právnická fakulta, 2014, str. 114.

417 Kříž, J.: Konference, Bratislava, 8. 4. 2012, 10:00, překlad aut. Citované v: ONDRÁŠEK, L. M., Náboženský radikalismus, náboženská sloboda a registrácia náboženských subjektov v Slovenskej republike, In: *Konvergenie a divergencie v slovenských a českých štátno-cirkevných vzťahoch - dvadsať rokov od vzniku samostatnej Slovenskej republiky a Českej republiky*, ed. Moravčíková, M., Šmíd, M., Trnavská Univerzita, Právnická fakulta, 2014, str. 103.

418 Kříž, J.: Konference, Banská Bystrica, 21.7.2013, překlad a důraz aut. Citované v: ONDRÁŠEK, L. M., Náboženský radikalismus, náboženská sloboda a registrácia náboženských subjektov v Slovenskej republike, In: *Konvergenie a divergencie v slovenských a českých štátno-cirkevných vzťahoch - dvadsať rokov od vzniku samostatnej Slovenskej republiky a Českej republiky*, ed. Moravčíková, M., Šmíd, M., Trnavská Univerzita, Právnická fakulta, 2014, str. 114.

419 Kuba, P.: Konference, Banská Bystrica, 20.7.2013, překlad a důraz aut. Citované v: ONDRÁŠEK, L. M., Náboženský radikalismus, náboženská sloboda a registrácia náboženských subjektov v Slovenskej republike, In: *Konvergenie a divergencie v slovenských a českých štátno-cirkevných vzťahoch - dvadsať rokov od vzniku samostatnej Slovenskej republiky a Českej republiky*, ed. Moravčíková, M., Šmíd, M., Trnavská Univerzita, Právnická fakulta, 2014, str. 103.

Hnutí víry, kterým je KS Milost ovlivněné, se více orientuje na člověka a jeho pohodlí než na samotného Boha, tak pochopitelně neřeší věci budoucí, které má v rukou samotný Bůh. Pokud bychom chtěli nějaký vliv hledat, najdeme jej právě v myšlence, že prostřednictvím získání Abrahamova požehnání křesťané šíří Boží království.

Dochází pak k paradoxnímu prolnutí myšlenek. Stoupenci teologie obnovy vyznávají „postmilenialistickou“ představu dějin. Odtud plyne i povinnost křesťanů vytvořit politické i sociální podmínky, jež umožní Kristův návrat, kdežto KS Milost jednoznačně vyznává, že tisíc let vlády Krista nastane až po jeho viditelném příchodu, to je sedm let po jeho neviditelném příchodu a po vytržení církve. Dochází zde ke střetu dvou různých koncepcí, kterého si vůdcové hnutí podle mého názoru vůbec nejsou vědomi a vzhledem k silnému důrazu na Hnutí víry je zde do budoucna položena otázka, kam se jejich eschatologická koncepce bude dál vyvíjet.

4. Registrační proces a problematika náboženské svobody

4.1 Právní postavení nových náboženských hnutí na Slovensku

Kvůli lepšímu porozumění rozdílné situace v České republice a na Slovensku věnuji nyní několik poznámek právnímu postavení církví a náboženských společností v SR, pokusím se o srovnání tohoto systému s právní situací církví a náboženských společností v České republice a pak bych se ráda vrátila k již zmíněnému registračnímu procesu Církve Křesťanská spoločenství Slovenska⁴²⁰ a věnovala se konkrétní situaci spoločenství KS Milost a Církvi víry.

Náboženská svoboda na Slovensku je zaručená článkem 24 Ústavy Slovenskej republiky, Ústavným zákonem č. 23/1991 Zb., kterým se uvozuje Listina základních práv a svobod a dalšími právními předpisy. Zákon č. 308/1991 Zb. a č. 201/2007 Zb., (před diskutovanou novelou se jednalo o zákon č. 192/1992 Zb.z.) dále upravuje podmínky registrace nových náboženských spoločenství.

Registrace obnáší nejen získání právní subjektivity, ale i významnou finanční podporu od státu a další práva i benefity. Registrované cirkve mají nárok na tuto podporu na základě zákona č. 250/2002 Zb., Zmluva medzi Slovenskou republikou a registrovanými cirkvami a náboženskými spoločenstvami. Je třeba přiznat, že benefity spojené s registrací jsou v porovnání s ostatními státy EU mnohem vyšší.⁴²¹ Registrace ale zároveň s sebou pro nově zaregistrovanou církev a náboženskou společnost (dále jen CaNS) přináší změnu společenského postavení, čili i jistou úctu a vážnost v očích veřejnosti⁴²², o kterou projevují zájem i ta spoločenství, která z důvodu svého náboženského přesvědčení nemají o státní dotaze zájem.

Zákon o registraci však obsahuje podmínky, které není dost možné naplnit. Do novely zákona v roce 2007 se registrace CaNS řídila zákonem č. 192/1992 Zb. „o registrácii cirkví a náboženských spoločností“ kde je v §2 uvedeno: „Církve nebo náboženská společnost mohou podat návrh na registraci, 2) pokud prokáží, že se k nim hlásí nejméně dvacet tisíc zletilých osob, které mají trvalý pobyt na území České republiky.“ (podle 2) § 11 zákona č. 308/1991 Zb.)⁴²³ Tento zákon byl kvůli vysokému censu kritizovaný ještě před zpřísnující novelou v roce 2007.

V této novele je v §12 písm. d) nově zavedeno, že návrh na registraci musí obsahovat: „čestné prohlášení nejméně 20 000 zletilých členů, kteří mají trvalý pobyt na území Slovenské republiky a jsou občany Slovenské republiky, o tom, že se hlásí k církvi nebo náboženské společnosti, podporují návrh na její registraci, **jsou jejími členy, znají základní články víry a jejího učení a jsou si vědomi práv a povinností, které jim vyplývají z členství v církvi nebo náboženské společnosti, s uvedením jejich jmen, příjmení, trvalého pobytu a rodných čísel;**“⁴²⁴

Významný je kvalitativní posun podpisů – z 20 000 lidí sympatizujících s CaNS na 20 000 členů CaNS, který prakticky znemožnil registraci nových náboženských subjektů a je z tohoto důvodu nepoužitelný. Tento zákon přitom neřeší, jakým způsobem mají existovat CaNS než

420 Více v: ONDRÁŠEK, L. M., MOĐOROŠI, I., *Pentekostalizmus v súčasnom náboženskom a spoločenskom kontexte*, Katolícka univerzita v Ružomberku, Filozofická fakulta, 2013, str. 113–119.

421 ONDRÁŠEK, L. M., *Stav náboženskej slobody v Slovenskej republike, správa z letnej stáže 2008, Ročenka Ústavu pre vzťahy štátu a cirkvi 2008*, Bratislava, 2009.

422 K tomu: <http://www.civil.gov.sk/archiv/casopis/2002/1312zc.htm>. „Štát uznáva len cirkvi a náboženské spoločnosti, ktoré sú registrované. Registrácia má významný dosah v zmysle akceptovania určitej inštitúcie štátom, čo v podmienkach nášho systému znamená, že podstatou činnosti cirkvi ako subjektu práva je duchovné pôsobenie, šírenie náboženských a mravných ideí v spoločnosti, na rozdiel od iných subjektov, ktorých činnosť je prevažne zameraná na majetkovú podstatu.“

423 <http://spcp.prf.cuni.cz/dokument/192-92.htm>, překlad aut. (23. 1. 2014).

424 Zákon č. 201/2007, z 29. marca 2007, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností v znení zákona č. 394/2000 Z. z.;

stanoveného počtu členů dosáhnou ani to, že mnohé již zaregistrované CaNS samy tyto podmínky nesplňují.

Důvod zpřísnění zákona byl dán využitím jeho volnějšího výkladu v případě registrace Církve Ježíše Krista svatých posledních dní (dále jen CJKSPD) dne 18. 10. 2006 a následnou registrací Bahájského společenství v Slovenské republice dne 14. 4. 2007. Registrace Církve Ježíše Krista svatých posledních dní dne 18. 10. 2006 byla opravdu klíčovým okamžikem. Do roku 2006 byla Slovenská veřejnost i menší CaNS přesvědčeny, že k zaregistrování CaNS je zapotřebí 20 000 členů a ani se o registraci nepokoušeli.⁴²⁵ V této době byla zaregistrována pouze dvě společenství. Náboženská společnost svědkové Jehovovi v Slovenské republice⁴²⁶ získali registraci dne 24. března 1993. Dále byla, jako šestnáctá v pořadí, 1. září 2001 zaregistrovaná „Novoapostolská církev v Slovenské republice“ a to na základě recipované registrace ze dne 6. června 1989. Od roku 2001 až do roku 2006 žádné další CaNS registrované nebyly.

A nyní došlo k opravdu paradoxní situaci. Společenství, které má asi 150 věřících bylo na základě zákona č. 308/1991 Zb. zaregistrováno, protože získalo podpisy 20 000 lidí, kteří s registrací CJKSPD vyjádřili souhlas tím, že podepsali jejich podpisový arch.

Takovou interpretaci zákona č. 308/1991 Zb. „o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností“ asi nečekal nikdo. Neregistrovaným CaNS díky akci CJKSPD jakoby spadly šupiny z očí a některé se začaly, stejně jako někteří recesisté, pokoušet o totéž.

K celé problematice je ovšem nutno podotknout, že v interním listě Ministerstva kultury z roku 2001 už byla uvedena informace, že se v případě žádaných 20 000 podpisů nejedná o požadavek řádného členství. Tento list číslo MK – 529/2001 – CO z 7. 6. 2001 konkrétně uvádí:

„Zákony regulující registraci cirkví a náboženských spoločností přirozeně nestanovují, jaká smí a jaká nesmí být vnitřní motivace osob pro podepsání archu deklarující jejich přihlášení se k cirkvi a nebo náboženské spoločnosti, proto **nemusí nevyhnutelně znamenat členství** v ní podle vnitřních předpisů dané cirkve či náboženské spoločnosti. **Vnitřní motivací** pro podpis takového archu **může být i sympatie k ní anebo jiný důvod.**“⁴²⁷

Tato situace tedy byla vyjasněna mezi církevním odborem a Ministerstvem kultury, ale její vyjasnění zcela zjevně nevešlo do povědomí veřejnosti a neregistrovaných CaNS. Co se týče této interní instrukce, naznačuje sice, že v případě registrace CJKSPD nedošlo k pochybení nebo k obcházení zákona, ale dává otazník nad komunikací církevního odboru s neregistrovanými náboženskými spoločnostmi a nad informovaností ve slovenské spoločnosti vůbec. Tuto informaci by církevní odbor určitě podal každému, kdo by o to požádal, je ale otázka, zda nějaké neregistrované spoločnosti může samo od sebe napadnout pečlivě studovat zákon o registraci a ptát se, zda věta: „hlásit se k náboženskému spoločnosti“ může být interpretována i širěji. Je opravdu nasnadě, že ne každého napadne ptát se na církevním odboru na interpretaci, případně pátrat po nějaké interní instrukci, která výklad specifikuje. Vydatná pomoc právníků v případě hledání řešení pro CJKSPD zde jistě sehrála svou roli. Ostatní malé CaNS se místo toho do té doby

425 ONDRÁŠEK, L. M., Stav náboženskej slobody v Slovenskej republike, správa z letnej stáže 2008, *Ročenka Ústavu pre vzťahy štátu a cirkvi 2008*, Bratislava, 2009.

426 Co se týče sporné nauky ohledně transfúze krve, <http://www.civil.gov.sk/archiv/casopis/2002/1312zc.htm>; Církevní odbor Ministerstva kultury SR v řízení o registraci této cirkve pečlivě zvážil a vyhodnotil všechny zákonem stanovené požadavky. V čl. 1 odst. 1 Ústavy SR je vyjádřen pluralismus v duchovní oblasti. Slovenská republika se neváže na žádnou ideologii ani náboženství, což prakticky znamená, že podmínky registrace jsou stejné pro všechny cirkve a náboženské spoločnosti. V případě výše uvedené náboženské spoločnosti registrující orgán mimo jiné vzal na vědomí i tu skutečnost, že tato náboženská spoločnost legálně působila ve vyspělých zemích světa. Nakonec i Ministerstvo zdravotnictví SR vyjádřilo souhlas s registrací pod podmínkou, že příslušníci Náboženské spoločnosti Svědkové Jehovovi v SR budou dodržovat obecně závazné právní předpisy upravující potřebnou zdravotní péči.

427 JUDr. Ján Juran, Čo kazí dobré vzťahy, *Dingir 1/2007*, str. 36, citace z MK – 529/2001 – CO z 7. 6. 2001, překlad a důraz autorky.

registrovali jako občanské sdružení nebo jako nadace v domnění, že registrace podle tohoto zákona je pro ně nedostupná.

V reakci JUDr. Jána Jurana, ředitele církevního odboru MK SR na článek PhDr. Zdeňka Vojtíška „Špatný zákon kazí dobré mravy“ v časopise *Dingir* 4/2006 však JUDr. Juran Ján uvádí: „V období od roku 2000 sme na cirkevnom odbore MK SR konzultovali problematiku registrácie cirkví s približne dvanástimi subjektmi, vrátane cirkvi Ježiša Krista svätých neskorších dní....“⁴²⁸ Vyžadovalo by další zkoumání, jaký byl osud zbývajících subjektů; co to bylo za subjekty, jaké učení hlásaly a proč se zřejmě většina z nich dále o registraci nepokoušela nebo ji později vzdala. Zpracování těchto úvah by však vyžadovalo mnohem více prostoru a bylo by již nad rámec tématu mojí práce.

Na tomto místě bych se ale chtěla zmínit o „Ateistickej cirkvi neveriacich“ (ACN), která předložila Ministerstvu svůj návrh na registraci 26. 9. 2006, která ale, na rozdíl od jiných subjektů neshlíkala podpisy veřejně a s církevním odborem MK SR nekonzultovala okolnosti registrace. Právě okolnosti týkající se návrhu na registraci tohoto subjektu vedly k podání poslaneckého návrhu na novelizaci tohoto zákona.⁴²⁹

Bratislavský podnikatel a advokát Roman Bušo si udělil titul „Najvyšší“ a „Učením“ jím zakládané ACN mělo být „presadzovanie dobra a pravdy“, přičemž o tom, co je dobro a pravda by rozhodoval „Najvyšší“.⁴³⁰ Návrh na registraci ACN odmítlo MK SR rozhodnutím z 18. 12. 2006.⁴³¹ Roman Bušo se však brání: „Splnili jsme vše, co platný zákon vyžaduje. A ten mluví konkrétně jen o základní charakteristice cirkvi či základních člancích víry. Ostatní zkoumání je nad rámec zákona.“ ACN napadla odmítavé stanovisko žalobou na Nejvyšší soud SR, ten ji ale zamítl.⁴³²

Nepovedená taškařice JUDr. Romana Buša však přinesla rychlé zpřísnění zákona, jehož slabiny byly citelně odhaleny. Zpřísnění zákona bylo proto vítáno a uváží-li se značné ekonomické benefity, které jsou spojené s registrací na Slovensku, je pochopitelné, že se stát potřeboval ochránit před zneužitím tohoto systému recesisty či spekulanty.⁴³³

Ján Podmanický, poslanec (Smer-SD) a teolog, jeden z těch, kteří předložili v parlamentu zpřísnující návrh zákona o registraci cirkví k tomu říká: „Tento zákon jsme zpřísnili v období, kdy o registraci požádalo několik skupin, které měly recesistický nádech, například Ateistická církev nevěřících. Chtěli jen využít volný registrační systém, který do té doby fungoval, a tímto způsobem získat finanční prostředky ze státního rozpočtu. Přitom tyto peníze byly a jsou určeny cirkvím, které opravdu dlouhodobě působí a které se tomu věnují poctivě. Dosavadní zákon umožňoval, bohužel, získat výhody i skupinám, které vysloveně podvodným způsobem chtěli získat finance. Proto se zpřísnily a upřesnily podmínky registrace cirkví.“⁴³⁴

V prospěch restriktivního zákona tedy mluví benefity spojené s registrací, které jsou mnohem vyšší v porovnání s ostatními státy EU. Pokud už je jednou církev zaregistrovaná, stát

428 JUDr. Ján Juran, Čo kazí dobré vzťahy, *Dingir* 1/2007, str. 36.

429 JUDr. Ján Juran, Čo kazí dobré vzťahy, *Dingir* 1/2007, str. 36, upr.

430 Více v: Vojtíšek, Z., Nevěřící a registrace, *Dingir* 1/2007, str. 5–6. Srov.: Těž: <http://zivot.lesk.cas.sk/clanok/2282/chcem-mat-cirkev.html>, upr.

431 „Podstata zamítnutí spočívala v tom, že tato ‚církev‘ nespĺňovala charakteristické náležitosti, jak je definuje zákon. Je to podobné, jako kdyby někdo tvrdil, že akciová společnost je ve skutečnosti dobročinná nadace. Podle naší právní úpravy mají registrované cirkve určitá práva, která jsou nad rámec základních práv, například právo na dotace ze státního rozpočtu, právo vyučovat náboženství na veřejných školách, právo vstupu do veřejnoprávních médií, nemocnic a podobně. Pokud bychom ACN zaregistrovali, automaticky by získali tato práva, mohli by si jmenovat duchovních po dle vlastních kritérií (...). Samozřejmě, registrací by ACN získala i daňové výhody, kdyby určité prostory prohlásila za bohoslužebné, byly by osvobozeny od placení daně.“ <http://zivot.lesk.cas.sk/clanok/2282/chcem-mat-cirkev.html>, JUDr. Juran Ján

432 Více v: Vojtíšek, Z., Nevěřící a registrace, *Dingir* 1/2007, str. 5–6.

433 Srov.: Vojtíšek, Z., Novela církevního zákona na Slovensku, *Dingir* 2/2007, str. 65.

434 Viz též: <http://zivot.lesk.cas.sk/clanok/2282/chcem-mat-cirkev.html>, Ján Podmanický, překlad aut.

nemá žádnou možnost kontroly nad výkonem jejich práv, nad jejím hospodařením se státem svěřenými financemi, nad vzděláním a kompetencemi duchovních a dalšími aspekty její činnosti. Kvalitativní naplnění těchto požadavků je však zvláště u malých CaNS citelným problémem. V neprospěch restriktivního zákona ale mluví svízelná situace těch CaNS, která nemohou nabýt právní subjektivitu jinak než porušováním zákona.

Úvodní ustanovení „Zákona o občianských združeniach č. 83/1990 Zb.“ v § (3) výslovně stanoví: „Tento zákon **sa nevzťahuje na združovanie občanov v cirkvách a náboženských spoločnostiach** a dále v § (12) odst. (3) je uvedeno: „Ak ministerstvo zistí, že združenie vyvíja činnosť, ktorá je vyhradená politickým stranám a politickým hnutiam alebo organizáciám združujúcim občanov, na zárobkovú činnosť alebo **na vykonávanie náboženstva alebo viery v cirkvách a náboženských spoločnostiach** bez meškania ho na to upozorní a vyzve ho, aby od takej činnosti upustilo. Ak združenie v tejto činnosti pokračuje, **ministerstvo ho rozpustí**.....

Praxe je ovšem jiná, než říká zákon. Např. poslanec Ján Podmanický (Smer-SD), teolog a jeden z těch, kteří předložili v parlamentě zpříšňující návrh zákona o registraci církví, říká: „**Podle mě není v rozporu se zákonem, pokud občanská sdružení vyvíjejí náboženskou činnost mohou existovat jako právní subjekty, jen by neměly být dotovány státem.**“⁴³⁵ Podobný názor má i politik František Mikloško, který stál při tvorbě registračních zákonů a v rozhovoru s Lubomírem Martinem Ondráškem uvedl: „... neregistrované CaNS **můžou** na Slovensku získat právní subjektivitu a svobodně působit **jako občanské sdružení.**“⁴³⁶

Ostatní malé CaNS se tedy registrovali a registrují jako občanské sdružení nebo jako nadace, a ačkoli zákon o sdružování občanů tento postup nedovoluje, na Ministerstvu vnitra tento postup tolerují.⁴³⁷ Zde bych chtěla ale také poukázat na to, že ani CJKSPD ani Bahajské společenství se tohoto „všeobecně známého a respektovaného právního švindlu“ z důvodu svého vyznání nedopustili a než byli zaregistrováni podle zákona č. 308/1991 Zb. „o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností“ fungovali bez právní subjektivity.⁴³⁸

4.2 Situace Křesťanských společenství Slovenska

Oproti tomu Křesťanské společenství Slovenska byli registrované na Ministerstvu vnitra SR dne 22. 3. 1993 jako občanské sdružení. Dne 19. 2. 2007, tedy ještě před přijetím diskutované novely zákona, předložil přípravný výbor pro registraci návrh na registraci: „Církví křesťanské společenství Slovenska“. Zřizovatelem přípravného výboru pro registraci bylo označeno občanské

435 <http://zivot.lesk.cas.sk/clanok/2282/chcem-mat-cirkev.html>, Ján Podmanický.

436 ONDRÁŠEK, L. M., Stav náboženskej slobody v Slovenskej republike, správa z letnej stáže 2008, *Ročenka Ústavu pre vzťahy štátu a cirkvi 2008*, Bratislava, 2009, překlad a důraz aut.

437 Srov.: Grešková, L., Náboženstvo a sloboda, *Dingir 2/2010*, str.: 78–79.

438 K tomu podrobně: ONDRÁŠEK, L. M., Stav náboženskej slobody v Slovenskej republike, správa z letnej stáže 2008, *Ročenka Ústavu pre vzťahy štátu a cirkvi 2008*, Bratislava, 2009. Jedním z nejzávažnějších problémů v zákonech upravujících vztah mezi státem a CaNS je, že ty, které v současnosti působí jako neregistrované, nemají reálnou možnost získat právní subjektivitu, aniž by museli obcházet zákon tím, že se registrují jako občanské sdružení (OZ) nebo nadace. Přestože Ministerstvo vnitra Slovenské republiky (MV SR) toleruje tento ‚právní švindl‘ - jak to označil jeden z veřejných činitelů, který se zároveň domnívá, že ‚právní purismus‘ není v tomto ‚přechodném období‘ nezbytný - z více hledisek není možné považovat tento stav za vyhovující. Nejenže by se v právním státě nemělo k dodržování zákonů a penalizování jejich porušovatelů přistupovat selektivně, ale takový stav staví samotné CaNS, navenek vystupující jako OZ a nadace do překerní situace, v níž jim neustále hrozí, že mohou být nařízením příslušného ministerstva kdykoliv zrušena. Takovou obavu mi v rozhovorech otevřeně vyjádřili i někteří představitelé takto registrovaných CaNS. V neposlední řadě nelze zapomenout ani na ty CaNS, pro které by nebyla takováto registrace v souladu s jejich náboženskými zásadami. V této situaci se nacházely například společenství Bahá'í v SR a Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů předtím, než získali registraci na MK SR a byli vystaveni obtížím spojeným s prováděním svého poslání bez právního statusu.

sdužení „Kresťanské spoločenstvá Slovenska“.⁴³⁹ V záhlaví podpisových archů, které společenství dodalo jako přílohu návrhu, měli uvedenou formulaci, že níže podepsaní se hlásí k návrhu vedení občanského sdužení Kresťanská společenství Slovenska, aby toto sdužení bylo státem uznané za církev. Použitá formulace nebyla v souladu s požadavky zákona č. 308/1991 a tak registrující orgán vyzval přípravný výbor, aby návrh doplnil. Pro přípravný výbor to znamenalo znovu opakovat celý proces získání potřebných podpisů a to v časově omezeném limitu.⁴⁴⁰ Příslušníkům hnutí byl tedy požadavek znovu získávat podpisy kvůli (jejich) chybné formulaci tlumočen, ale byl pochopen jako zbytečná obstrukce, která má za cíl brzdit Boží dílo.⁴⁴¹ Při zpětném hodnocení byl již od tohoto okamžiku postup registrujícího orgánu hodnocen negativně.⁴⁴² Přípravný výbor tedy předložil dne 27. dubna 2007 nové, opravené podpisové archy splňující zákonnou formulaci, s podpisy plnoletých osob s trvalým pobytem na území SR hlásících se k CKSS. Přesto registrující orgán registraci rozhodnutím z 22. července 2007 odmítl.

„U Církve Kresťanská společenství bylo jedním z důvodů pro odmítnutí registrace to, že na podpisových arších této církve je uveden název občanského sdužení Kresťanská společenství Slovenska. Signatáři petice tedy souhlasili s uznáním církve, jejíž název se liší od názvu církve, která o registraci žádala. Navíc, podle zákona o sdružování občanů nelze zakládat církev.“⁴⁴³

Jak uvedl Daniel Šobr, mluvčí Církve Kresťanská společenství Slovenska (dále jen CKSS) k tomu přiznává: „To je pravda, udělali jsme chybu při sbírání podpisů, ale byla to jen naše nevědomost.“⁴⁴⁴ Dále vysvětluje: „Musíme totiž zatím působit jako občanské sdužení pod Ministerstvem vnitra, což je však v rozporu se zákonem o sdružování občanů! Podobných sdužení jsou přitom desítky, ale nesmí vyvíjet náboženskou činnost. V praxi je to však jinak, ale nic jiného nám nezbyvá. Takto vědomě porušujeme zákon a kdykoliv nás mohou rozpustit. Chceme řádně existovat jako církev, přičemž nežádáme výslovně finanční dotace od státu. Spíše nám jde o možnost vyučovat naše náboženství na školách, mohli bychom navštěvovat věznice a poskytovat duchovní útěchu a podobně. V tomto se cítíme diskriminováni.“⁴⁴⁵

Včasné dodání opravených archů, kde již byla formulace správná, s náležitým počtem podpisů potvrzuje ředitel církevního odboru Ján Juran ve svém příspěvku Registrácia Cirkvi kresťanské spoločenstvá Slovenska⁴⁴⁶ i týdeník Kresťanského společenství Milost Réma 50/2009, vydávaného KS Milost v Banské Bystrici. Navzdory veškerým snahám byla registrace odmítnuta.

Hlavním důvodem nebyl tedy chybný postup přípravného výboru. Ředitel církevního odboru Ministerstva kultury Ján Juran uvedl, že: „Důvod, proč resort kultury zamítl zaregistrovat novou církev, je ten, že Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi dostal množství stížností týkající se psychické manipulace v tomto společenství, co považuje MK ČR za porušování ochrany zdraví a práv občanů.“⁴⁴⁷ Poukazoval tím na § 15 zákona č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločnosti, kde je uvedeno, že: „registrující orgán přezkoumá, zda založení a činnost církve nebo náboženské společnosti není v rozporu s legislativou, ochranou

439 Více na: http://www.krestanske-spolocenstva.sk/uvod/statna_registracia, (31. 8. 2010).

440 Srov.: Réma 50/2009, O registrácii.

441 Srov.: Logos 7–8/2009, Registrácia, otvorený list; Logos 9/2009, Registrácia; také Logos 11–12/2009, Registrácia, verejné vyjadrenie k otázkám ohľadne činnosti CKSS.

442 Srov.: Réma 50/2009, O registrácii.

443 <http://zivot.lesk.cas.sk/clanok/2282/chcem-mat-cirkev.html>, Michaela Moravčíková, riaditeľka Ústavu pre vzťahy štátu a cirkví, překlad aut.

444 <http://zivot.lesk.cas.sk/clanok/2282/chcem-mat-cirkev.html>, Šobr, Daniel, mluvčí Církve Kresťanská společenství Slovenska, překlad aut.

445 <http://zivot.lesk.cas.sk/clanok/2282/chcem-mat-cirkev.html>, Šobr, Daniel, mluvčí Církve Kresťanská společenství Slovenska, překlad aut.

446 ONDRÁŠEK, Ľ. M., MOĐOROŠI, I., *Pentekostalizmus v súčasnom náboženskom a spoločenskom kontexte*, Katolícka univerzita v Ružomberku, Filozofická fakulta, 2013, str. 114.

447 <http://www.sme.sk/c/4367701/cirkev-krestanske-spolocenstva-slovenska-sa-moze-registrovat.html>, (23. 1. 2014).

bezpečnosti občanů a veřejného pořádku, zdraví a mravnosti, zásadami lidskosti a snášenlivosti.“⁴⁴⁸

Při rozhodnutí vycházelo Ministerstvo ze stanoviska a podkladů, které poskytl Ústav pro vztahy státu a církvi. Jejich součástí bylo i vyjádření občanského sdružení Integra – Centrum prevence v oblasti sekt, podle kterého se ve společenství opakovaně projevuje psychická manipulace. V několika případech Integra evidovala závažné negativní důsledky členství.

Daniel Šobr, mluvčí zakládané CKSS, se k zamítavému stanovisku vyjádřil: „Vytýkají nám, že provádíme psychickou manipulaci, ale neprokázali to, a zákon sám nedefinuje, co je psychická manipulace.“⁴⁴⁹

Přípravný výbor pro registraci CKSS využil možnost napadnout toto rozhodnutí a v zákonné lhůtě se obrátil na Nejvyšší soud SR s návrhem na přezkoumání rozhodnutí správního orgánu.⁴⁵⁰ Soud uznal stížnosti přípravného výboru pro registraci CKSS a svým rozsudkem z 24. března 2009 napadené rozhodnutí zrušil z důvodu nedostatečného odůvodnění a věc vrátil na Ministerstvo kultury k přezkoumání a doplnění údajů.

Další konání začalo 5. června 2009. Téhož dne byl požádán o odborné stanovisko Ústav pro vztahy státu a církve a byl připraven dotazník s deseti otázkami týkajícími se činnosti a působení tohoto subjektu. Registrující orgán získal rozporuplné odpovědi a proto požádal dne 19. října 2009 o stanovisko p. Lubomíra Martina Ondráška, v souvislosti s jeho odbornými vědomostmi o křesťanském náboženském hnutí – pentekostalismu, ke kterému se CKSS hlásí. Na základě jeho znaleckého posudku a dalších předložených a shromážděných důkazů dospěl registrující orgán k závěru, že založení a činnost CKSS není v souladu s ochranou práv a zdraví občanů. Proto Ministerstvo kultury Slovenské republiky vydalo dne 13. května 2011 rozhodnutí, kterým byla registrace této církve odmítnutá.

Na rádiu Lumen proběhla dne 17. 8. 2013 rozhlasová relace zaostřeno⁴⁵¹, která byla celá zaměřena na činnost a působení KS Milost. Kromě výpovědi jedné bývalé členky a krátkém vyjádření pastora KS Milost v Nitre Milana Dupana, byl zde také věnovaný prostor vyjádření JUDr. Jána Jurana, který zdůraznil, že „KS Milost z požadovaných podmínek registrace nesplňovalo zvláště požadavek snášenlivosti k jiným církvím a náboženským společenstvím“ a uvedl, že „tento fakt byl hojně podložen jak ve znaleckém posudku, tak v odborné studii Neocharizmatické hnutie na Slovensku“.⁴⁵² Dále uvedl, že po „vyhodnocení činnosti tohoto společenství, shledali, že pro registraci není důvod.“ Registrace je tedy forma uznání, že náboženská společnost je pro stát a občany užitečná a že je pro společnost výhodné a prospěšné ji podporovat. Již při letmém pohledu na činnost a působení tohoto společenství je zjevné, že toto kritérium za současného stavu věci nejsou schopni naplnit. JUDr. Juran v příspěvku též zmiňuje, že Nejvyšší soud věc vrátil 26. 9. 2012 na další konání. Tento fakt nijak nekomentoval, ale podotkl, že „Křesťanská společenství byla ze zákona povinna poskytnout součinnost při znaleckém úkonu, což neučinila, ba právě naopak, jak Církevní odbor a Ústav pro vztahy státu a církvi tak i ustanovený znalec zaznamenal z jejich strany mnohé nepříjemnosti a obstrukce“.

Nespokojenost s postupem Ministerstva kultury a touha registrovat církve s letnično-charismatickou orientací (podle jejich přesvědčení jedinou skutečnou církev) a tak se stát plnohodnotnou církví na Slovensku vedla vedoucí představitele a stoupence hnutí k zvláštnímu a mravně pochybnému pokusu.

Dne 21. února 2011 byla na Ministerstvo kultury doručena žádost o registraci církve

448 <http://www.civil.gov.sk/archiv/casopis/2002/1312zc.htm>, (23. 1. 2014).

449 <http://www.sme.sk/c/4367701/cirkev-krestanske-spolocenstva-slovenska-sa-moze-registrovat.html>, překlad aut.

450 <http://www.sme.sk/c/4367701/cirkev-krestanske-spolocenstva-slovenska-sa-moze-registrovat.html>, (23. 1. 2014).

451 <http://www.lumen.sk/vyhľadavanie.html?hladaj=zaostren%C3%A9&page=2#archiv>, (23. 1. 2014).

452 Srov.: ONDRÁŠEK, L. M., *Neocharizmatické hnutie na Slovensku*, Ústav pre vztahy štátu a cirkví, 2011.

Společenství víry. Na základě nového zákona, který zpříšňoval podmínky registrace a vyžadoval 20 000 členů pro nově registrované subjekty, obsahovala 21 500 čestných prohlášení členů tohoto společenství. Ze stanoviska expertů na religionistiku a teologii však vyplynulo, že toto společenství na slovenské náboženské scéně neexistuje. Vzhledem k personálnímu propojení a dalším společným znakům se ukázalo, že za snahou registrovat Společenství víry stojí občanské sdružení Křesťanská společenství Slovenska. Při zkoumání údajů obsažených v čestných prohlášeních a jejich porovnání s oficiálními údaji registru obyvatel Slovenské republiky se objevilo mnoho nesrovnalostí. Jen přibližně 23% ze zkoumaných prohlášení (10 253) bylo správných. Náhodně vybraní lidé, jejichž údaje čestná prohlášení obsahovala, byli na toto společenství dotázáni a zjistilo se, že o něm nic neví. Svým podpisem stvrdili, že toto čestné prohlášení nikdy nepodepsali. Registrující orgán vydal 20. října 2011 rozhodnutí o odmítnutí registrace církve Společenství víry, zhodnotil tento pokus o registraci jako podvod a ministr kultury podal na Krajské prokuratuře v Bratislavě 8. prosince 2011 trestní oznámení kvůli podezření z trestného činu neoprávněného nakládání s osobními údaji. Dne 28. května 2012 bylo podání zamítnuto, protože pachatele nebylo možno jednoznačně určit a občanům, jejichž údaje byly použity v čestných prohlášeních, nebyla způsobena újma.⁴⁵³

4.3 Srovnání s podmínkami v České republice

Pro společenství tohoto typu je však nápadný další charakterový rys. Jen tak se nevzdávají. Misijní práce, která se od roku 2003 slibně rozvíjela v České republice, poskytla tomuto společenství další výzbroj v jejich zápase o uznání na domácí scéně. Název Církve víry navíc více odpovídá jejich teologickému zaměření, jejich orientaci na apoštola Sándora Németha a jeho sbor Společenství víry (v maďarštině Hit Gyülekezet) a také novému názvu, pod kterým se pokoušeli na Slovensku registrovat. Návrh na registraci Církve víry v České republice byl podán dne 10. 10. 2011.

V České republice upravuje postavení církví a náboženských společností zákon 3/2002 Sb., který nabyl účinnosti dne 7. ledna roku 2003. Tento zákon nahradil dvě dřívější právní normy, a to zákon č. 308/1991 Sb. o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností (přijatý Federálním shromážděním) a zákon České národní rady č. 161/1992 Sb. o registraci církví a náboženských společností.⁴⁵⁴ Pro registraci nového subjektu tento zákon požadoval počet deset tisíc osob hlásících se k dané církvi či náboženské společnosti s výjimkou církví, které jsou členy Světové rady církví. Pro takové církve mělo stačit k registraci pouhých pět set zletilých osob. Zákon 3/2002 Sb., přinesl snížení počtu osob, které se k církvi nebo náboženské společnosti hlásí na tři sta a tím zlepšil postavení nových náboženských hnutí. Cílem snadné registrace podle zákona č. 3/2002 Sb., je snaha, aby se náboženské skupiny registrovaly v souladu se zákonem jako církve a náboženské společnosti a nikoliv protiprávně jako občanská sdružení. Zákon č. 83/1990 o sdružování občanů (na jehož základě působí občanská sdružení) v § 1, odst. 3, písmeno c. totiž výslovně uvádí, že se nevztahuje na sdružování občanů v církvích a náboženských společnostech.⁴⁵⁵

Co se týče právního řádu České republiky ve srovnání s právním řádem Slovenska, můžeme pozorovat jednak poněkud vstřícnější postoj k novým náboženským hnutím a jednak také jistou realizaci snahy nabídnout snadné řešení těm subjektům, které vyvíjejí náboženskou činnost a které se již registrovali v rozporu se zákonem o sdružování občanů. Na Slovensku na rozdíl od České republiky má registrace formu uznání o užitečnosti a výhodnosti církve či

453 Více v: ONDRÁŠEK, L. M., MOĐOROŠI, I., *Pentekostalizmus v súčasnom náboženskom a spoločenskom kontexte*, Katolícka univerzita v Ružomberku, Filozofická fakulta, 2013, str. 122–130.

454 <http://www.htf.cuni.cz/HTF-80-version1-Zakon.pdf>

455 Podle: <http://www.htf.cuni.cz/HTF-80-version1-Zakon.pdf>, (23. 1. 2014).

náboženské instituce pro společnost a vyjádření, že podpora této církve je pro stát a občany rentabilní a proto jsou přísnější kritéria spojené s velmi rozsáhlými výhodami, které slovenské církve mají.

Je zřejmé, že hnutí, které se vůči společnosti vymezuje, není schopno tyto podmínky naplnit a že právě popsaná právní situace na Slovensku není novým náboženským hnutím – alespoň pokud naplňují charakteristiky typické pro nové náboženské hnutí jakožto hnutí protestu – příliš nakloněná a zdálo by se, že není vlastně ani řešitelná bez změny zákona.

4.4 Nález Ústavního soudu Slovenské republiky sp. zn. PL. ÚS 10/08

Podle mého názoru by byla srozumitelnější a jednodušší novelizace § (3) „Zákona o občianských združeniach č. 83/1990 Zb.“, tak, aby se vztahoval také „na združovanie občanov v cirkvách a náboženských spoločnostiach“ tím, že by byl vypuštěn § (12) odst. (3), kde je uvedeno: „Ak ministerstvo zistí, že združenie vyvíja činnosť, ktorá je vyhradená politickým stranám a politickým hnutiam alebo organizáciám združujúcim občanov, na zárobkovú činnosť alebo na vykonávanie náboženstva alebo viery v cirkvách a náboženských spoločnostiach bez meškania ho na to upozorní a vyzve ho, aby od takej činnosti upustilo. Ak združenie v tejto činnosti pokračuje, ministerstvo ho rozpustí“, nicméně v podstatě stejného důsledku dosáhlo klíčové rozhodnutí Ústavního soudu Slovenské republiky, které se týká malých církví a náboženských společností. Nacházíme jej v nálezu Ústavního soudu Slovenské republiky sp. zn. PL. ÚS 10/08 z 3. února 2010, který na základě návrhu generálního prokurátora Dobroslava Trnky rozhodoval, zda zákon č. 308/1991 Zb. „o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností“ není v rozporu s ústavně zaručenými právy a vyjádřil se, že „zákonem ustanovené podmínky na registraci církve nebo náboženské společnosti (včetně stanovení početního limitu) neomezují (neovlivňují) výkon základního práva svobodně projevovat náboženství nebo víru v rozsahu garantovaném Ústavou Slovenské republiky, protože registrace církve nebo náboženské společnosti není nevyhnutnou podmínkou (conditio sine qua non) výkonu svobody nebo práv garantovaných čl. 24 ústavy a čl. 9 dodatku listiny základních práv a svobod. Skutečnost, že určitá církev nebo náboženská společnost není registrovaná, neznamená ani neimplikuje skutečnost, že příslušníci těchto uskupení jsou omezováni v samotné podstatě práva na svobodu svého vyznání a proto nemůže být v rozporu s čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 14 listiny.“⁴⁵⁶ Ústavní soud se k návrhu Dobroslava Trnky vyjádřil, že „téměř se všemi argumenty uváděnými v návrhu je možné se ztotožnit a akceptovat je. Takové ztotožnění by pak mohlo vést i k akceptaci protiústavnosti napadených ustanovení. Předpokladem však je, že skutkový stav vycházející z dotčených ustanovení je stejný, jak ho předpokládá návrh.“⁴⁵⁷ „Prvním je, že právo svobodně určovat své náboženské učení a obřady, poskytovat duchovní a hmotné služby, vyučovat náboženství atd.. může jen subjekt, který má status právnické osoby.“⁴⁵⁸

Ústavní soud tvrdí, že „tento předpoklad je sám o sobě protiústavní, protože upírá fyzickým osobám taková práva, jako je poskytování duchovních a hmotných služeb, vyučování náboženství a pod. V případě, že by nějaký zákon takový zákaz expressis verbis ustanovoval, byl by bezpochyby protiústavní, pokud by se zákaz výkonu tohoto práva neopřel o legitimní cíl akceptovatelný v demokratické společnosti a výslovně uvádí, že občané mohou všechno, co jim zákon výslovně nezakazuje. Mohou tedy, či už v pozici právnické osoby nebo ve volném sdružení fyzických osob bez právní subjektivity plně využívat náboženskou svobodu, včetně vytváření různých náboženských komunit, přičemž nejsou nijak nuceni, aby tyto náboženské komunity

456 Srov.: http://portal.concourt.sk/Zbierka/2010/1_10s.pdf, překlad aut.

457 http://portal.concourt.sk/Zbierka/2010/1_10s.pdf, překlad aut.

458 http://portal.concourt.sk/Zbierka/2010/1_10s.pdf, překlad aut.

organizačně tvořili podobu právnické osoby.⁴⁵⁹

Ústavní soud navíc předkládá podobný případ, týkajícího se totožného zákona č. 308/1991 Sb., který řešil i Ústavní soud v České republice. V rozhodnutí č. I. ÚS 708/02 uvádí, že „je nutno rozlišovat mezi právem svobodně projevovat své náboženství nebo víru a sdružovat se za účelem uplatňování náboženství nebo víry a právem na registraci církve nebo náboženské společnosti. (...) Odmítnutím registrace předmětné církve pro nesplnění zákonných podmínek tak pouze nevznikla tato církev jako právnická osoba podle českého práva. Nebylo tím ovšem nijak zasazeno do výkonu základních práv osob hlásících se k této církvi.“⁴⁶⁰

Na upozornění, že neregistrované církve nebo náboženské společnosti na území Slovenské republiky nemohou působit jako občanské sdružení podle zákona č. 83/1990 Zb.“ o združování občanov v znení neskorších predpisov, kdy uvedená právní norma v ustanovení § 1 ods. 3 písm. c) výslovně ustanovuje, že tento zákon se nevztahuje na sdružování občanů v církvích a náboženských společnostech a že vznik a registrace občanského sdružení založeného za účelem naplnění života církve nebo náboženské společnosti by byli v rozporu se zákonem č. 83/1990 Zb. a jeho účelem⁴⁶¹ ústavní soud reagoval: „Navrhovatel tímto předpokladem navozuje atmosféru života v nedemokratickém totalitním státu. Je učebnicovým příkladem krajního právního normativismu, který využívala marxisticko-leninská právní teorie. Je návodem pro ministerstvo vnitra, aby neregistrovalo žádné občanské sdružení, které má za cíl vyjádřit náboženské přesvědčení svých členů a nemá přitom zároveň zájem participovat na ekonomicko-spoolečenských výhodách, které umožňuje registrace na ministerstvu kultury ve formě církve nebo náboženské společnosti. Tento předpoklad je v přímém rozporu s principem právního státu a návodem na nepřiměřené omezování lidských práv. V případě, že navrhovatel má poznatky z praxe, kde by při registraci občanského sdružení docházelo k porušení práva na sdružování v souvislosti s právem na svobodu myšlení, svědomí, náboženského vyznání víry, tak má ústavní povinnost konat. Ale ani náznakem nemůžeme výklad zákona č. 83/1990 Zb. dokumentovat příkladem z praxe.“⁴⁶²

Působení občanského sdružení vyvíjejícího náboženskou činnost tedy není v rozporu s ústavou a zákonem, pokud občanské sdružení nevykonává činnosti, které by porušovali článek 29 Ústavy Slovenské republiky. Protože usnesení ústavního soudu je nadřazený zákonu, resp. zákon interpretuje a výklad Ústavního soudu má vyšší závaznost, než výklad dosavadní, touto interpretací Ústavní soud v podstatě zrušil problematický paragraf, který neumožňoval malým církvím a náboženským společnostem získat právní subjektivitu registrací formou občanských sdružení.

Jedná se o průlomové rozhodnutí, které znamená, že současný registrační zákon neporušuje náboženskou svobodu a že v současnosti malé církve a náboženské společnosti na Slovensku už nejsou registrovány v rozporu se zákonem, pokud se registrují jako občanská sdružení. V podstatě tento náleží Ústavního soudu řeší složitou situaci, ve které se malé církve a náboženské společnosti na Slovensku nacházeli, jen je otázka, nakolik si toho jsou tato malá uskupení vědoma a do jaké míry je s tímto řešením obeznámena také slovenská veřejnost. Jistou kostrbatost vysvětlení odmítnutí návrhu generálního prokurátora Dobroslava Trnky dává tušit

459 Srov.: http://portal.concourt.sk/Zbierka/2010/1_10s.pdf, překlad aut.

460 http://portal.concourt.sk/Zbierka/2010/1_10s.pdf, překlad aut.

461 Navrhovateľ ďalej uvádza, že „pôsobenie takéhoto občianskeho združenia by zároveň bolo priamym obchádzaním zákona č. 308/1991 Zb“.

462 Ústavní soud uvádí: „Možno sa preto plne stotožniť so slovami navrhovateľa, že „v podmienkach Slovenskej republiky si ochrana demokratickej spoločnosti nevyžaduje ochranu pred dôsledkami existencie a pôsobenia malých náboženstiev“. Nevedno prečo sa teda navrhovateľ domnieva, že ministerstvo vnútra by nemalo registrovať malé náboženské skupiny vo forme občianskych združení.“ A upřesňuje, že „Církvi a náboženské společnosti môžu teda de iure aj de facto slobodne pôsobiť bez ohľadu na to, či sú alebo nie sú registrované.“ In: http://portal.concourt.sk/Zbierka/2010/1_10s.pdf, (25. 2. 2014).

i odlišné stanovisko soudce Lajose Mészárose, který s věcným řešením, s jeho výsledkem a zvláště s metodikou rozhodnutí nesouhlasil natolik, že využil možnosti vyjádřit svůj názor v odlišném stanovisku podle §32 ods. 1 zákona o ústavním soudu, které je připojené k zmíněnému rozhodnutí. V něm se připojil k názoru Dobroslava Trnky, v němž považuje „aktuální cenzus za diskriminační a za neústavní, jak z hlediska svobody projevat svoji víru, tak i z hlediska zákazu diskriminace“.⁴⁶³

463 Srov.: „Odlišné stanovisko sudcu Lajosa Mészárosa k rozhodnutiu pléna Ústavného súdu Slovenskej republiky vo veci sp. zn. PL. ÚS 10/08“ In: http://portal.concourt.sk/Zbierka/2010/1_10s.pdf

5. Závěr

Ve své práci jsem se zabývala kontextem příčin vzniku Církve víry. Rozebírala jsem jejich vztahovou i teologickou motivaci a dotkla jsem se i problematiky odlišné právní úpravy v České republice a na Slovensku a její role při vzniku Církve víry.

Výsledky své práce shrnuji v následujících odstavcích.

Křesťanskému společenství Prostějov neposkytovalo uspořádání volného sdružení samostatných sborů bez vzájemných pevných vazeb a kontaktů českých Křesťanských společenství v jeho těžším období dostatečnou oporu. Následkem toho se začal vytrácet i pocit sounáležitosti s těmito sbory. Zde spočívá jeden z počátečních momentů, který vedl k hledání hlubších vztahů mimo rámec CKS. Potvrdilo se, že příčinou změny teologické orientace byly silné přátelské vazby na slovenské sbory a společné evangelizační úsilí. Prostějovský sbor měl však k této změně nakročeno již dříve, jednak skrze dřívějšího pastora Josefa Pospíšila, který svým podnikatelským zaměřením vybočoval z představ tehdejšího seniora Dana Drápala o fungování a uspořádání církve, a jednak skrze svůj podezřívavý postoj ke spolupráci s ostatními církvemi.

Dalším klíčovým momentem je změna vztahu k autoritám církve a pochopení autority jako služebného daru od Boha. Tento moment lze ovšem zařadit jak mezi motivaci vztahovou, tak mezi teologickou. Pro manžele Hasovy se stali Jaroslav Kříž s jeho manželkou Annou skutečnými přáteli, kteří jim v těžkých dobách pomohli. Jejich přijetí za služebný dar, přesně podle vyučování jimi uznávaného Kennetha E. Hagina poté bylo jen logickým vyústěním celé situace.

Církev Křesťanská společenství deklarovala ekumenickou otevřenost, což byl klíčový moment, v němž se rozešli se svým vlastním učitelem Derekem Princem. Tuto nedůslednost jim právem vyčítali někteří radikálnější jednotlivci, kteří v přístupu vedoucích osobností Křesťanských společenství na Slovensku rozpoznali „novou vlnu Ducha svatého“ a naději blížícího se probuzení. Zde sehrálo klíčovou roli učení, že církev musí vyjít z tradičních struktur a denominací, aby mohla naplnit Boží vůli. Toto učení se mezi slovenská Křesťanská společenství dostalo ze Sboru víry v Budapešti.

Učení a praxe Církve Křesťanská společenství potvrzuje, že se jako celek nedržela učení svých vlastních učitelů. Mám na mysli zvláště učení Dereka Prince, které je velmi výlučné a prokazatelně radikální, jak ve vztahu k ostatním církevním uskupením, tak na poli duchovního boje, a také v otázce blížícího se konce času. Tento moment bych ráda vyzdvihla. Jestliže toto hnutí deklarovalo, že si váží konkrétní osoby a zároveň se jejím učením neřídilo, byl jeho vztah k ní vlastně značně ambivalentní a proto mohlo očekávat odštěpení radikálnějších následovníků. Je otázka, do jaké míry působil v tomto ohledu v Církvi Křesťanská společenství faktor času, kdy se toto hnutí ve společnosti usadilo a došlo ke generační obměně a ke stabilizaci a do jaké míry rozdíl od svého učitele od počátku reflektovalo. Na základě vyjádření Dana Drápala ohledně vztahu k jiným církvím mám za to, že Církev Křesťanská společenství od počátku nebyla zdaleka tak exklusivní, jak by si někteří její stoupenci přáli. Důraz byl položený na společenství, na vzájemné obecenství mezi příslušníky hnutí, nikoliv na výlučné učení a silné vědomí vlastních hranic, podporované vysokou mírou charismatizace vedoucího. Dan Drápal od počátku tyto důrazy tlumil, neboť trval na kolektivním vedení sboru. Snižoval tak míru svojí autority a některá společenství, např.: v Prostějově nebo v Příbrami tím byla poněkud dezorientovaná a hledala jiného vůdce. Dan Drápal navíc nekladl naléhavý důraz na blížící se konec tohoto věku a zdůrazňoval dlouhodobý horizont eschatologických událostí. Tímto postojem mohl v důsledku podpořit postupné snižování evangelizačního úsilí. Horliví jednotlivci zůstávali osamoceni a prožívali deziluzi z kolektivního vedení a ze ztráty orientace. Na příkladu Církve Křesťanská společenství a Církve víry lze proto velmi pěkně ilustrovat mnohé aspekty výkladového modelu

procesu denominalizace versus radikalizace⁴⁶⁴ v rámci jednoho hnutí. Protože důvodem pro radikalizaci bylo výlučné učení „pomazaných autorit“ tohoto hnutí, podrobně jsem jej ve své práci refletovala. Dále jsem se snažila podat vysvětlení některých zarážejících projevů. Jsem přesvědčena, že jejich divočejší projev je logickým důsledkem vyhraněného učení. Výlučným prvkem se dále stává zjevení o duchovním boji, které se v rámci proklamací stává podobně jako mimořádné „projevy Ducha“ důležitou součástí bohoslužebných shromáždění. Sbory tvořící nově vzniklou církev víry nadále odmítají jakoukoliv ekumenickou spolupráci, aby si přítomné pomazání udržely. Projevy pomazání přítomného na bohoslužbách mohou být, stejně jako praxe vymítání démonů, poněkud zarážející a proto jsem se snažila ve své práci předložit a popsat jejich nauku v těchto oblastech a podat k ní náležité vysvětlení. Svě specifické postavení má exaltovaná eschatologie. Protože hnutí velmi vypjatě očekává vytržení, podrobněji jsem popsala jejich koncepce ohledně konce věku.

Za důležitou vztahově-právní motivaci pro vznik Církve víry dále považuji zápas Křesťanských společenství na Slovensku o společenské uznání na domácí půdě. Z tohoto důvodu podrobně reflektuji odlišnou právní situaci malých a nově vznikajících církví. V souvislosti se situací na Slovensku považuji za důležité zdůraznit nálezy Ústavního soudu sp. zn. PL. ÚS 10/08 z 3. února 2010, kterým se mění výklad problematického paragrafu § (3) a § (12) odst. (3) „Zákona o občianských združeníach č. 83/1990 Zb.“. Co se týče uznání Křesťanských společenství na Slovensku jako církev, domnívám se, že pokud nedojde k vstřícnějšímu postoji na obou stranách, tento zápas v nejbližší době rozhodnutý nebude. O to zajímavější je ovšem pozorovat jeho souvislost se vznikem Církve víry a vyhlížet další vývoj obou těchto uskupení.

464 Srov.: VOJTÍŠEK, Z., *Pastorační poradenství v oblasti sekt a sektářství*, L. Marek, Brno 2005, str. 68–85, viz též: VOJTÍŠEK, Z., *Nová náboženská hnutí a kolektivní násilí*, L. Marek, Brno, 2009, str. 326–362.

6. Literatura

6.1 Primární literatura

Publikace:

PRINCE, D. *Požehnání nebo prokletí*. Postilla, 2002.

PRINCE, D. *Oni budou vyháňat démonov*. Publishing House Dunamis, 2007.

PRINCE, D. *Boží plán pro tvé peníze*. Příbram 1994.

PRINCE, D. *Uzdravující moc Božieho slova*. Publishing House Dunamis, 2005.

HAGIN, K. E. *Išiel som do pekla*. <http://www.knihy.own.cz/KennethEHagin-Isielsomdopekla.pdf>

HAGIN, K. E. *Služobné dary*. Kresťanské spoločenstvo Humenné, 2007.

HAGIN, K. E. *Biblický spôsob, jak prijmout Ducha svatého, Proč jazyky*. Kresťanské spoločenství Milost', 1994.

HAGIN, K. E. *Porozumět pomazání*. Studio Petřina, 2011.

DRÁPAL, D. *Jak to všechno začalo, historie Kresťanského spoločenství Praha I*. Kresťanská spoločenství Praha, 2008.

DRÁPAL, D. *Léta růstu, historie Kresťanského spoločenství Praha II*. Kresťanská spoločenství Praha, 2009.

DRÁPAL, D. *Zlom, historie Kresťanského spoločenství Praha III*. Kresťanská spoločenství Praha, 2011.

DRÁPAL, D. *Apoštolská služba*. KMS 2004.

SUMRALL, L. *Démoni, kniha odpovědí*. Dynamis, Praha, 1994.

WAGNER, C. P. *Panství královny nebes*. KS Příbram, 2004.

WAGNER, C. P. *Teritoriální duchové*. Logos, 1992.

GAMMONS, P. *Zákony prosperity*. COM SK s.r.o., 2012.

NORMAN, R. *Desátek – Boží finanční plán*. Pathmos, 2013.

LANGHAMMER, J. *Čo sa stane s týmto svetom? Vysvetlenie Božieho plánu spasenia*. Svornosť, Bratislava 1994.

Neopohanstvo, ohavnosti před Bohom. zpracované z přednášek letní biblické školy v Popradu v roce 1993, Kresťanské spoločenstvo Milost', 1997.

Znalecký posudek Číslo 1/1347/2012, Posouzení některých otázek v souvislosti s žádostí o registraci Církve víry.

Základní dokument Církve víry.

Bible, Písmo svaté Starého a Nového zákona, Ekumenický překlad, 1991.

Bible, Český studijní překlad, KMS, s.r.o., Praha 2009 .

Stamps, D. C., Adams, W. J. (eds.): *Studijní bible s výkladovými poznámkami*, Life Publishers International, 2009, Český ekumenický překlad, Písmo svaté Starého a Nového zákona, Česká biblická společnost, 2001.

Periodický tisk:

Život víry, měsíčník, KMS, ročníky 1990–1994.

Logos, měsíčník KS Milost, COM SK s.r.o., ročníky 2005–2014.

ročníky 2006–2014 dostupné <http://www.milost.sk/logos/archiv>

Listy milosti, týdeník, ročník 2004–2007 Kresťanského spoločenstva Milost'.

Réma, týdeník, ročník 2008–2010 Kresťanského spoločenstva Milosť.

Dingir, religionistický časopis o súčasnej náboženskej scéne, *Dingir*, s.r.o.:

VOJTÍŠEK, Z. Špatný zákon kazí dobré mravy, *Dingir* 4/2006, str. 116.

JUDR. JURAN, J. Čo kazí dobré vzťahy, *Dingir* 1/2007, str. 36.

VOJTÍŠEK, Z. Nevěřící a registrace, *Dingir* 1/2007, str. 5–6.

VOJTÍŠEK, Z. Novela církevního zákona na Slovensku, *Dingir* 2/2007, str. 65.

REMEŠ, P. Hnutí obnovy v Duchu Svatém, *Dingir* 3/99, str. 14–19.

VALENTA, J. Spiritualita pentekostálního hnutí, *Dingir* 3/99, str. 20–21.

Rozmer, časopis pre kresťanskú duchovnú orientáciu, štvrťročník, Ekumenická rada cirkví v SR, Ekumenická spoločnosť pre štúdium siekt.

RAKOVSKÝ, B. Milosť s trpkou príchutou neznášanlivosti, *Rozmer*, časopis pre kresťanskú duchovnú orientáciu, 3/2011.

Zákony

Nález Ústavného soudu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 10/08 z 3. února 2010.

Zákon č. 201/2007, z 29. marca 2007, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností v znení zákona č. 394/2000 Z. z.;

Zákon o občianskych združeniach č. 83/1990 Zb.

Ústavný zákon č. 23/1991 Zb.,

Zákon č. 308/1991 Zb. zo 4. júla 1991 o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností

Kázání – dostupná na www.milost.tv:

KŘÍŽ, J. Bohoslužby, Banská Bystrica, 30. 5. 2013.

KŘÍŽ, J. Budování církve, Banská Bystrica, 9. 12. 2012.

KŘÍŽ, J. O demonech 1, 2, konference Banská Bystrice, 11. 6. 2011.

KŘÍŽ, J. Vítězství nad Amalekem, Banská Bystrica, 24. 4. 2012.

KŘÍŽ, J. Roš ha-šana, Banská Bystrica, bohoslužba, 29. 9. 2011.

KŘÍŽ, J. Pravá bohoslužba, Církev víry Ostrava, 11. 3. 2012

KUBA, P. Túžba, Žilina, 24. 2. 2013.

KUBA, P. Skvělý život bez hříchu, Žilina, 12. 8. 2013.

KUBA, P. Nástrahy ekumenického hnutí, Ostrava, 9. 9. 2012.

KUBA, P. Duchovné pozadie vecí, Žilina, 24. 6. 2012.

KUBA, P. Současnost a její duch, Žilina, 27. 5. 2013.

KUBA, P. Nástrahy ekumenických hnutí, Ostrava, 9. 9. 2012.

KUBA, P. Boží sláva, Žilina, 11. 12. 2011

MAZÚCH, M. O posledních časech, Banská Bystrica, 12. 3. 2014.

MAZÚCH, M. Posledné časy, Žilina, 22. 1. 2012.

MAZÚCH, M. Požehnaní, Bratislava 1. 2. 2012.

MAZÚCH, M. Amálek, Tvůj úhlavní nepřítel, Olomouc, 23. 1. 2013.

MAZÚCH, M. Hierarchie moci, Olomouc, 23. 3. 2014.

ŠESTÁK, A. Strategický duchovní boj, Martin, 19. 8. 2012.

ŠESTÁK, A. Lásky, Bratislava, 13. 8. 2012.

DUPAN, M. Transfer smrti, Nitra, 30. 10. 2011.

ŠOBR, D. Základy 13 – Duch, duša a telo, 19. 8. 2012.

Kázání – vydaná:

PRINCE, D. Úřady v církvi – Pastorální konference, Praha 1994 [MC].

PRINCE, D. Pravá a falošná církev 1–2, [CD], Křesťanské vydavatelstvo Milosť, bez uvedení data.

PRINCE, D. Pravý a falošný Kristus 1–2, [CD], Křesťanské vydavatelstvo Milosť, bez uvedení data.

PRINCE, D. Biblické posolstvá, 3 [CD], Křesťanské vydavatelstvo Milosť, 2008.

[CD] 1: Démonológia a oslobodenie.

[CD] 2: Si pod kliatbou – príčiny kliatby.

[CD] 3: čarodejníctvo – verejný nepriateľ.

PRINCE, D. Strategie pro duchovní boj, [CD], Derek Prince ministries.

NÉMETH, S. Čarovanie v letnično-charismatických zboroh 1–2, [MC], Křesťanské vydavatelstvo Milosť, Banská Bystrica.

NÉMETH, S. Duchovný boj 1–5, [CD], Křesťanské vydavatelstvo Milosť, bez uvedení data.

NÉMETH, S. Boží změna věků, [DVD], Hit Gyülekezete, bez uvedení data, Křesťanský sbor víry, Havířov.

NÉMETH, S. Osvobozovací služba, podzim 2004, Hit Gyülekezete, bez uvedení data, Křesťanský sbor víry, Havířov.

NÉMES, Á. Pánov příchod je blízko, [CD], záznam z konference v Banské Bystrici 7. 1. 2007, Křesťanské spoločenstvo Milosť, Banská Bystrica.

TÓTH, G. Izrael a církev 1–2, [CD], záznam z konference v Banské Bystrici (bez uvedení data), Křesťanské spoločenstvo Milosť, Banská Bystrica.

FLAISZ, E. Modlitby, pôst 1–2, [CD], záznam z konference v Popradu 6. 2. 2004, Křesťanské vydavatelstvo Milosť, Banská Bystrica.

FLAISZ, E. Dnes získaj svoju budúcnosť 1–2, kázání, [MC], Křesťanské vydavatelstvo Milosť, Banská Bystrica.

FLAISZ, E. Duchovní boj 1–3, [CD], záznam z konference v Popradu 7.2.2004, Křesťanské vydavatelstvo Milosť, Banská Bystrica.

FLAISZ, E. Duchovná výzbroj 1–2, [CD], záznam z konference v Banské Bystrici 12. 2. 2005, Křesťanské vydavatelstvo Milosť, Banská Bystrica.

KŘÍŽ, J. Posledné doby – Duch doby 2, [CD], záznam z konference v Banské Bystrici 6. 1. 2007, Křesťanské spoločenstvo Milosť, Banská Bystrica.

KŘÍŽ, J. „Modlitba, ktorá donáša výsledky“, Žiar nad Hronom, konferencia, 6. 5. 2007

NEUBAUER, M. Božia uzdravujúca moc, [CD], záznam z konference v Banské Bystrici 13. 9. 2007, Křesťanské vydavatelstvo Milosť.

JIMENES, C. Služba druhým, [CD], Křesťanské vydavatelstvo Milosť, bez uvedení data.

OSTEEN, J. Smrt a co je dále, Křesťanské videostudio Třinec [VHS].

Internetové zdroje

Internetové stránky Církve víry:

<http://www.milost.cz>
<http://usti.milost.cz>
<http://prostejov.milost.cz>
<http://www.cvolomouc.cz>
<http://brno.milost.cz>
<http://www.milost.net>
<http://nadejeb.cz>
<http://hradec.milost.cz>
<http://plzen.milost.cz>
<http://www.ekklezia.wbs.cz>
<http://www.milost.tv>

Internetové stránky KS Milost:

<http://www.milost.sk>
<http://www.martin.milost.sk>
<http://zilina.milost.sk>
<http://www.liecenie.com>
<http://www.milost.tv>

Internetové stránky ostatní:

<http://www.kaes.cz>
<http://www.kmspraha.cz/zivotviry>
<http://apostolskacirkev.cz/category/19-ustava-a-rad-ac>

<http://kcp.webnode.cz/news/nedelni-shromazdeni-v-r-2014/>
<http://kcbudejovice.webnode.cz/news/jan-zijlstra-potrebuje-zazrak-/>
<http://kcp.webnode.cz/aktuality/>
<http://kcplzen.webnode.cz/>

<http://www.cestazivota.cz>
<http://novyzivot.cz>
[http://www.casd.cz/index.php?ID=4145,](http://www.casd.cz/index.php?ID=4145)
<http://www.zivacirkev.cz/cs/probuzeni-v-madarsku>
<http://www.krestandnes.cz/article/krestanske-spolecenstvi-zvolilo-na-konci-cervence-novou-radu/7807.htm>

<http://www.mkcr.cz>
<http://www.htf.cuni.cz/HTF-80-version1-Zakon.pdf>
<http://www.databazeknih.cz/zivotopis/sandor-nemeth-56042>

http://portal.concourt.sk/Zbierka/2010/1_10s.pdf
<http://zivot.lesk.cas.sk/clanok/2282/chcem-mat-cirkev.html>
<http://www.lumen.sk>
<http://www.sekty.sk/sk/articles/show/1147>

<http://www.integra.fost.sk/192-92.htm>

<http://www.sme.sk/c/4367701/cirkev-krestanske-spolocenstva-slovenska-sa-moze-registrovat.html>

<http://www.cirkevviery.sk>

6.2 Sekundární literatura

ANDERSON, A. *An Introduction to Pentecostalism*. Cambridge, 2007.

BURGESS, S. M. VAN DER MAAS, E. M. (Eds.) *The New Dictionary of Pentecostal and Charismatic Movements*. Revised and expanded edition. Grand Rapids, Zondervan, 2002.

BURGESS, S. M. *Encyclopedia of Pentecostal and Charismatic Christianity*. New York, Routledge, 2006.

HOCKEN, P. *Strategie Ducha? Výzva obnovných hnutí pro tradiční církve*. Kostelní Vydří, Karmelitánské nakladatelství, 1998.

MCGRATH, A. E. *Blackwellova encyklopedie moderního křesťanského myšlení. Návrat domů*, Praha 2001.

MCCONNELL, D. R. *Jiné evangelium*. Křesťanský život Albrechtice, 1996.

Kodex kanonického práva. Zvon, České katolické nakladatelství, Praha 1994.

ONDRÁŠEK, L. M. *Neocharizmatické hnutie na Slovensku: Analýza základných aspektov teológie a praxe Kresťanských spoločenstiev*. Bratislava, Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi, 2011.

ONDRÁŠEK, L. M. Náboženský radikalizmus, náboženská sloboda a registrácia náboženských subjektov v Slovenskej republike, In: Šmíd, M. and Moravčíková, M. (ed.): *Konvergenie a divergenie v slovenských a českých štátno-cirkevných vzťahoch – dvadsať rokov od vzniku samostatnej Slovenskej republiky a Českej republiky*, Trnavská Univerzita, Právnická fakulta, 2014.

ONDRÁŠEK, L. M. ONDRÁŠEK, N. B. Registrácia Cirkvi kresťanské spoločenstvá Slovenska. In: Šmíd, Moravčíková, ed.: *Medzinárodné a vnútroštátne právne aspekty subjektivity osobitných subjektov medzinárodného práva a cirkvi a náboženských spoločností*. Právnická fakulta, Trnavská univerzita, 2013.

ONDRÁŠEK, L. M. Stav náboženskej slobody v Slovenskej republike, správa z letnej stáže 2008, *Ročenka Ústavu pre vzťahy štátu a cirkvi 2008*, Bratislava, 2009.

ONDRÁŠEK, L. M. MOĐOROŠI, I. *Pentekostalizmus v súčasnom náboženskom a spoločenskom kontexte*. Katolícka univerzita v Ružomberku, Filozofická fakulta, 2013.

VOJTÍŠEK, Z. *Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět*. Beta Books, Praha, 2007.

VOJTÍŠEK, Z. *Nová náboženská hnutí a kolektivní násilí*. L. Marek, Brno, 2009.

VOJTÍŠEK, Z. *Pastorační poradenství v oblasti sekt a sektářství*. L. Marek, Brno 2005.

VOJTÍŠEK, Z. *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí*. Portál, Praha, 2004.

PARTRIDGE, CH. (ed.); VOJTÍŠEK, Z. (ed.), *Encyklopedie nových náboženství*. Praha 2006.

POSPÍŠIL, C. V. *Jako v nebi, tak i na zemi, náčrt trinitární teologie*. Krystal OP, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří, 2007.

POSPÍŠIL, C. V. *Dar Otce i Syna, základy systematické pneumatologie*. MCM, Olomouc, 1999.